

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

SÜLE FÂKİH
YUSUF U ZELİHA

(XIV. Yüzyıl)

(Dil Özellikleri - T. Metin - Seçmeli Sözlük)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
GENEL KÜTÜPHANESİ

Ramazan SALMAN

Yöneten : Doç. Dr. Osman Nedim TUNA

Malatya - 1989

İn. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Malatya

İşbu çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili Ve Edebiyatı Eğitimi Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Üye

Üye

Onay :

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../ / 1989

I Ç İ N D E K İ L E R

Sahife No:

ÖNSÖZ	I-3
KISALTMALAR VE İŞARETLER	4-5
GİRİŞ	6-16
Şairin Hayatı	6-7
Eserin Mahiyeti ve Önemi	7-9
Eserin Nazım Şekli ve Vezni	10-II
Nüshanın Özellikleri	12
İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nüshası İle K	
Küçük Bir Mukayese	13
İstinsah Tarihi	14
Eserin Diğer Nüshaları	14-16
DİL ÖZELLİKLERİ	17-115
A-İMLÂ(yazılış) ÖZELLİKLERİ	17-45
I. ÜNLÜLER(vokaller)	17-25
"a" ünlüsü	17-18
"e" ünlüsü	18-19
"ı" ünlüsü	19-20
"i" ünlüsü	20-22
"o" ünlüsü	22
"ö" ünlüsü	22-23
"u" ünlüsü	23-24
"ü" ünlüsü	24
Ünlülerin Yazımında İstikrarsızlık	25
II. ÜNSÜZLER(konsonlar)	25-32
Ötümsüz-Patlayıcı Ünsüzler(p,ç,t,k).....	25-28
"p" ünsüzü	26
"ç" ünsüzü	26
"t" ünsüzü	27
"k" ünsüzü	28
Diğer Bazı Ünsüzler	29-32
"ğ" ünsüzü	29
"ğ" ünsüzü.....	30
"s" ünsüzü	30-31
"y" ünsüzü	31-32
()"zel" İle Yazıldığı Halde ()"dal" Gibi	
Okunan Yabancı Asıllı Kelimeler.....	32

HAREKE YAZIMI	33
ŞEDDE YAZIMI	33
BAZI EKLERİN İMLÂSI	34
Çokluk Eki	34
Şerh Eki	34
AYNI KELİMENİN İKİ TÜRLÜ YAZILIŞI	34-35
BİTİŞİK KELİME YAZILIŞLARI	36
YANLIŞ YAZILIŞLAR	37
Türkçe Asıllı Kelimeler	37
Yabancı Asıllı Kelimeler	37
VEZNE VE KAFİYEYE UYMAYAN DİKKATSİZ YAZILIŞLAR	38
VEZİN VE KAFİYE İCABİ DEĞİŞİK YAZILIŞLAR	38-39
TAMLAMALAR(terkipler)İN YAZILIŞLARI	40-44
a-İSİM TAMLAMASI(izafet terkibi)	40-42
genitive'li isim tamlaması	40
genitive'siz isim tamlaması	40
eksiz tayinli izafet(eksiz belirtili isim tamlaması)	40
bir ögesi eksik isim tamlaması	40
öğeleri yer değiştirmiş isim tamlaması	41
yapım ekli isim tamlaması veya iyelik gurubu	41
Farsça Kaideye Göre İzafet Terkibi(isim tamlaması)nin Yazılışı	41-42
Arapça Kaideye Göre İzafet Terkibinin Yazılışı	42
b-SIFAT TAMLAMASI(sıfat terkibi)	43-44
.....	43
Farsça Kaideye Göre Sıfat Terkibi(sıfat tamlaması) Yazılımı	43-44
c-ATIF EDATI(و =u,ü) İLE YAPILAN TERKİP- LER	44
(و)"vav" ile bağlananlar	44
hiç bir işaret kullanılmadan bağlanan- lar	44
(ي)"ye" ile bağlananlar	44
İMLÂ İLE İLGİLİ BİR İKİ TESBİT	45
B-FONETİK(ses bilgisi) ÖZELLİKLER	46-67
I.ÜNLÜLER(vokaller)	46-57
a-DÜZLÜK VE DÜZLÜĞÜ KORUMA	46-47
kelime gövdesinde	46-47
eklerde	47

b-YUVARLAKLIĞI KORUMA VE YUVARLAKLAŞMA	48-52
Eski Türkçeden devam eden yuvarlaklıklar	48-49
yabancı asıllı (ar.,fr.) kelimelerde korunan yuvarlaklıklar	49
Eski Anadolu Türkçesine Has yuvarlaklıklar(yuvarlaklaşma)	49-52
AYNI KELİMENİN HEM DÜZ HEM DE YUVARLAK VOKALLİ YAZILIŞI	52
c-ÜNLÜ UYUMLARI	53-56
1-kalınlık-incelik uyumu(dil benzeşmesi)	53
2-düzlük-yuvarlaklık uyumu(dudak benzeşmesi)	53-56
Daima Düz ve Daima Yuvarlak Olup Dudak Uyumunu Bozan Ekler	55-56
ç-ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ	56-57
(e>i) veya (i<e) Değişmesi	56
Bugün Ünlüsü Değişmiş birkaç kelime	57
II.ÜNSÜZLER(konsonlar)	57-65
a-ÖTÜMLÜLÜK ve ÖTÜMSÜZLÜK	57-62
Kelime Başında	57-59
#d(ötümlü) ve #t(ötümsüz)	57-58
#g(ötümlü) ve #k(ötümsüz)	58-59
#b(ötümlü) ve #p(ötümsüz)	58
ince sıradan #k>#g(ötümlüleşme)	59
kalın sıradan #k>#k(ötümsüzlük)	59
kalın sıradan #k>#h(ötümsüzlük)	59
İki Ünlü Arasındaki Ötümsüz Ünsüzlerin Ötümlüleştirmesi	60-61
VpV > VbV	60
VçV > VcV	60
VkV > VgV	60
Vkv > Vgv	60
VtV > VdV	60
kaideye uymayan misaller	61
"n" sesinin komşuluğundaki ötümlüleştirmeler	61
nç > nc	61
nt > nd	61
Kelime Sonundaki Ötümlüleştirmeler	62
k# > ğ#	62
t# > d#	62
diğer ötümlüleştirmeler	62
b-PATLAYICILIK ve SIZICILIK	63-64
Patlayıcılık	63
"ğ" patlayıcısı	63
"k" patlayıcısı	63
Sızıcılıklar	64

b > v	64
ğ > v	64
k > h	64
k̇ > ğ	64
g > y	64
"G" patlayıcısının erimesi	64
c-ÜNSÜZLERİN UYUMU	65
(ötümlülük-ötümsüzlük uyumu)	
"d" ile başlayan ekler	65
"c" ile başlayan ekler	65
III. DİĞER FONETİK HADİSELER	66-67
a-İkizleşme	66
b-Benzetme	66
c-Başkalaşma	66
ç-Göçüşme	66
d-Ulana	66
e-Birleşme	67
f-Hece Tekleşmesi	67
g-Türeme	67
h-Düşme	67
C-MORFOLOJİK(şekil bilgisi) ÖZELLİKLER	68-104
I. ÇEKİM EKLERİ	68-90
a) İSİM ÇEKİMİ	68-77
1-İyelik Ekleri	68-69
1. şahıslar	68
2. şahıslar	69
3. şahıslar	69
2-Hal Ekleri	70-76
nominative(yalın hal)	70
genitive(ilgi hali) eki	70
accusative(yükleme hali) eki	71
dative(yönlenme hali) eki	71
locative(bulunma hali) eki	71
ablative(ayrılma hali) eki	72
equative(eşitlik hali) eki	72
instrumental(vasıta hali) eki	73
directive(yön gösterme) eki	74
Hal Eklerinin Birbirlerinin Yerine veya Değişik Fonksiyonlarda Kullanılmaları	74-76
acc. ekinin dat. fonksiyonunda kullanılışı....	74
dat. ekinin acc. fonksiyonunda kullanılışı....	75
dat. ekinin loc. fonksiyonunda kullanılışı....	75
dat. ekinin inst. fonksiyonunda kullanılışı....	75
loc. ekinin dat. fonksiyonunda kullanılışı....	75

loc. ekinin abl. fonksiyonunda kullanılışı....	75
abl. ekinin loc. fonksiyonunda kullanılışı....	75
inst. ekinin dat. fonksiyonunda kullanılışı...	76
equ. ekinin loc. fonksiyonunda kullanılışı....	76
nominative'in genitive yerine kullanılışı.....	76
nominative'in accusative yerine kullanılışı...	76
nominative'in dative yerine kullanılışı	76
nominative'in locative yerine kullanılışı.....	76
3-Çokluk Eki:+lar	77
4-Soru Eki : +mI	77
Çekim Eki de Sayılabilecek Bazı Ekler	77
Âitlik Eki:+KI.....	77
Nisbet Eki:+î	77
Ordinalia(sıralama) Eki:+(I ⁴)ncI	77
b) FİİL ÇEKİMİ	78-90
1-Öğrenilen Geçmiş Zaman	78
2-Görülen Geçmiş Zaman	78-79
3-Geniş Zaman	79-80
4-Şimdiki Zaman	80
5-Gelecek Zaman	80
6-Emir Kipi	80-81
7-İstek Kipi	81-82
8-Şart Kipi	82-83
9-Gereklilik Kipi	83
Fiil Çekim Eklerinin Birbirlerinin Yerine veya	
Değişik Fonksiyonlarda Kullanılmaları	83-84
istek ekinin geniş zaman fonksi.da kulla...	84
istek ekinin gelecek z. fonksi.da kulla...	84
istek ekinin emir kipi fonksi.da kulla...	84
istek ekinin şart kipi fonksi.da kulla....	84
geniş z. ekinin şimdiki z. fonk.da kulla...	84
geniş z. ekinin gör.geç.z. fonk.da kulla...	84
gör.geçmiş z. ekinin geniş z.fo.da kulla...84	
BİLDİRME EKİ ve CEVHERİ FİİL(i- fiili)..85	
1-Geniş Zaman veya Şimdiki Zaman	85
2-Görülen Geçmiş Zaman	85
3-Öğrenilen Geçmiş Zaman	85
4-Dilek-Şart	85
PARTİSİPLER(isim-fiiller)	86
1-Geniş Zaman Partisipleri	86
2-Geçmiş Zaman Partisipleri	86
3-Gelecek Zaman Partisipleri	86
GERUNDIUMLAR(zarf-fiiller)	87-90
1-Hal Gerundiumları	87
2-Zaman Gerundiumları	88-89
3-Bağlama Gerundiumları	89-90

FiİL ÇEKİM EKİ OLARAK SORU EKİ veya FiİL ÇEKİMİNDE SORU İFADESİ.....	90
II.YAPIM EKLERİ	91-99
a)İSİM YAPIM EKLERİ	91-95
1-İsimden İsim Yapan Ekler	91-93
2-Fiilden İsim Yapan Ekler	93-95
b)FiİL YAPIM EKLERİ	95-99
1-İsimden Fiil Yapan Ekler	95-96
2-Fiilden Fiil Yapan Ekler	96-99
Ç a t ı E k l e r i	97-99
edilgen	97
dönüslü	97
iştēs	97
ettirgen	98-99
ZAMİRLER	99-101
1-Şahıs Zamirleri	99-100
2-İşaret Zamirleri	100
3-Dönüslülük Zamirleri	100
4-Belirsizlik Zamirleri	100-101
SIFATLAR	101
1-Niteleme Sıfatları	101
2-Belirtme Sıfatları	101
a)işaret sıfatları.....	101
b)belirsizlik sıfatları.....	101
c)sayı sıfatları	101
ZARFLAR	101-102
1-Yer Zarfları	101
2-Zaman Zarfları	102
3-Durum(hal) Zarfları	102
4-Mikdar Zarfları	102
EDATLAR	102
1-Bağlama Edatları	102
2-Son Çekim Edatları	102
3-Ünlem Edatları	102
KELİME GURUPLARI	103-104
1-İkilemeler(tekrarlar)	103
a)aynen tekrarlar	103
b)eş manalı tekrarlar	103
c)zıt manalı tekrarlar	103
ç)ilaveli tekrarlar	103
2-Birleşik Fiiller	103-104
a)tarifi(descriptive) fiiller	103-104
b)isimle birleşen fiiller	104

3-İsim Tamlamaları	104
a)genitifi belirtilenler	104
b)genitifi belirtilmeyenler	104
4-Sıfat Tamlamaları	104
a)nitelme sıfatları ile	104
b)belirtme sıfatları ile	104
Ç-SENTAKS(cümle bilgisi) ÖZELLİKLERİ	105-III
1-EDATSIZ ANLATIM ve CÜMLE	105-106
a)Edatlı Yazılmayan Edat Gurubu	105
b)Benzetme Edatlı Olmayan Teşbih	106
c)Bağlacı Yazılmamış "ki"li Bir. Cümle..	106
2-CÜMLELERDEKİ DİĞER EKSİKLİKLER	106-107
a)İsim Tamlamasında Öge Eksikliği	106-107
b)Yüklem Eksikliği	107
c)Zarf Eksikliği	107
ç)Eki Eksik Yazılan Sıfat	107
d)Şiire Has Bir Eksiklik	107
e)İyelik Eki Eksikliği	107
3-BAĞLAMA UYUŞMAZLIKLARI	108-109
a)Kişi Bakımından Uyuşmazlık	108
b)Tamlamalardaki Nicelik Uyuşmazlığı....	108
c)Zaman Uyuşmazlığı	109
4-KELİMELERİN ve ÖGELERİN YER DEĞİŞTİRMESİ	109-110
a)Kelimeler Guruplarını Meydana Getiren Ögelerin Yer Değiştirilmesi	109
b)Diğer Yer Değiştirmeler	109-110
5-ANLATIMDA BELİRSİZLİK	110
6-CÜMLEDE FAZLA KELİMELER veya TEKRARLAR..	III
7-BUGÜNKÜ ANLATIMDAN FARKLI DİĞER CÜMLELER	III
D-AZERİ ÖZELLİKLER	112-115
1.FONETİK	112-113
a)Kapalı e(é)	112
b)Ötümlüleşme	112
c)Sızıcılılaşma	113
ç)Konson İkizleşmesi	113
2.MORFOLOJİ	114-115
a)Fiil Çekiminde Zamirî Şahıs Eklerinden I.tk. şh. Eki:+Am	114
b)İstek Kipi I. çk. şh. : -Ak	114

c)-(y)Up Gerundiumunun Öğrenilen Geçmiş Zaman Fonksiyonunda Kullanılması	II4
ç)-dUKdA Gerundiumu	II4
d)+lI Sıfat Teşkil Eki	II4-II5
e)+ÇAk Equative Eki	II5
f)Geniş Zaman Olumsuzluk Ekinin Sonundaki "z"nin Kaybolması	II5
g)-mAk Mastar Ekinin Hal Eki Alması	II5
h)Azərbay Türkçesine Has Bazı Kelimeler	II5
SONUÇ	II6-II7
METNİN TRANSKRİPSİYONU	II8-324
SEÇMELİ SÖZLÜK	325-374
KAYNAKLAR	375-377
ORJİNAL METNİN FOTOKOPİSİ	388.....

ÖNSÖZ

Eski Anadolu Türkçesi, kendisine has karakteristik özellikleri ile Türk Dili tarihinde önemli yer tutar. Biz de bu önemi göz önünde bulundurarak, dönemin dil özelliklerini büyük ölçüde aksettiren Süle Fakih'in Yusuf u Zeliha'sı üzerinde bir çalışma yaptık.

Şekil, dil ve muhteva bakımından Şeyyad Hamza ile Erzurumlu Darir'in aynı adı taşıyan mesnevilerine çok benzeyen(I) bu eserin tamamını incelemedik. Zaten elimizdeki nüsha ile bunu yapmamız imkânsızdı; çünkü eksikti...Ama bir yüksek lisans tezi için yeterli hacimde olduğunu da belirtmeliyiz: 86 varak, başka bir ifade ile 2586 beyit...Hepsinin 4800 beyit olduğunu düşünürsek, ileride bütünü ele alacak ve geniş bir indeksini kapsayacak bir doktora çalışması yapılabileceğini söyleyebiliriz.

Eserin, tesbit edilebildiği kadarıyla 8 nüshası vardır(2) Bizim Diyarbakır'da Ali Akgündüz'den temin ettiğimiz nüsha ile beraber bu sayı, dokuzu buluyor.Üzerinde çalıştığım nüsha da, bu nüshadır.

Diğer 8 nüshanın hepsi de Ankara ve İstanbul kütüphanelerinde muhafaza altındadır.Ve bunların bir kısmına bakıp, elimdeki nüsha ile şöyle bir karşılaştırma fırsatını elde ettim. Onların birisinin üzerinde de çalışabilirdim.Fakat, zaten iyice yıpranmış ve eksilmiş Diyarbakır nüshasının kaybolmaması düşüncesiyle, bu nüsha üzerinde çalışmayı daha uygun buldum. Hemen belirtmeliyim ki, elimdeki nüshanın tamamen ayrı bir nüsha olduğu iddiasında değilim.Ama Ankara kütüphanelerindeki 4 nüsha ile İstanbul Ün.v.Ktp.Nüshasından farklı bir nüshadır.

Diyarbakır nüshası, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi N nüshasına göre 540. beyitten itibaren başlamaktadır.Ve buradan itibaren 2586 beyittir; sonrası eksiktir.Ayrıca, arada bir iki varak kopukluğu da vardır(4I.a. ve 65.a.'dan sonraki varaklar). Beyitleri numaralarken,eksik beyitleri hesaba katmadık ve elimizdeki nüshanın mevcut haline göre bir sıralama tayin ettik. Çünkü gerçek manada kaç beytin eksik olduğunu bilemezdik.

(I)bkz. Timurtaş,Faruk K.(Türk Dünyası El Kitabı Türk Edebiyatı Mad.,s.418),Malatya İl Halk Ktp.Demirbaş no:12010

2)bkz. Dolu,Halide,Yusuf Hikâyesi,Ist.Ünv.Ed.Fak.,s.189-200

Esasen, eser elimize ilk geçtiğinde, müellifi bile belli değildi.Zaten merakımızı ve ilgimizi ateşleyen ilk âmil, bu, olmuştur:"Acaba bu mesnevi kime aitti?.." Bunun üzerine ilk önce, edebiyat tarihlerinden Türk Edebiyatında yazılmış bulunan Yusuf u Zeliha(veya Züleyha)ları müellifleri ve yüzyılları ile tesbit ettik.Dil hususiyetlerinden dolayı ilk bakışta bir E.A.T. metni olduğu açıktı.Dönemin ünlü Yusuf u Zeliha'sı olan Ş.Hamza'nanki ile karşılaştırdık ve uymadığını gördük. Erzurumlu Darir'in de çıkmayınca,Süle Fakih'in olabileceğini tahmin ettik.Ankara'daki şu dört nüsha ile karşılaştırdınca da tahminimizin doğru ve isabetli olduğunu gördük: 1)TDK Ktp.A/477; 2)TDK Ktp.A/I40; 3)Millî Ktp. F.B.155; 4)DTCF Ktp.M.Con-590

Nüsha hem harekesiz hem de ünlüleri seyrek yazıldığı için bazı kelimeleri okumakta zorlandık.Üstüne üstlük bir de müstensih, bilhassa yabancı asıllı kelimelerin imlâsını değiştirmişti. Vokallerini tam olarak tesbit edemediğimiz kelimelerin okunuşlarını, dönemin özelliklerini göz önüne getirdikten sonra İstanbul Üniv.Ktp.Nüshasından tesbit ettik ve bunu yer yer dipnotlarda belirttik. Yine yanlış yazılmış kelimelerin doğru şekillerini dipnotlarda gösterdik.

Oldukça çok vezin bozukluğunu, hatasını ve bazı kafiye uyumsuzluklarını da dipnotlarda gösterdik. Dipnotlarda kaydettiğimiz bir başka husus da, İst.Ünv.Ktp.N.'nda aynı kelimenin değişik bir surette yer almasıydı.Yani küçük bir kritik...Ayrıca, nüshamızda müstensih tarafından unutulmuş veya yazılmamış bazı kelimeleri de İst.Ünv.Ktp.N.'ndan aldık ve iki tire arasına -....- alarak mısranın gerekli yerine monte ettik.Bu kelimeler, birkaç misali geçmez

Bitişik imlâlı kelimeleri transkribe ederken ne ayrı ne de bitişik yazdık.Belli olsunlar diye aralarına bir kesme / işareti koyduk(ol/dem gibi)...

Özel isimleri, diğer kelimelerle karışmasın diye, büyük harfle başlatarak yazdık.Ayrıca, Farsça başlıkların her kelimesi de büyük harfle başlatılmıştır. Bunların haricindeki büyük harfler, birden fazla sesi temsil etmek için(archiphoneme) kullanılmıştır:Meselâ, Ç-c,ç ; D-d,t ; U-u,ü ...gibi. Ayrıca, V(büyük v), herhangi bir vokal demektir;ama oraya uygun!..

Metin manzum olmasına rağmen, Türkiye Türkçesi'nden farklı bazı cümleler ve yapılar, ifadeler tesbit ettiğimiz için,

ayrıca bir de sentaks(cümle bilgisi) bölümü meydana getirdik. Zaten bu hususta E.A.T. ve Etk. devrelerinde biraz değişik anlatım yapılarının olduğu, bazı dilcilerce söyleniyor. Ama şunu hemen söylemeliyim ki, bizim tesbit ettiğimiz değişik cümleler ve yapıların çoğu vezin gereği idi, vezin endişesinden kaynaklanıyordu.

Azerî hususiyetler bakımından da elimizdeki nüsha, önem arz ediyor. Anadolu sahasından farklı epeyce unsur olmasına rağmen, bunların kesinkes Azerî özelliği olduğunu söyleyemeyiz. Ve bu hususların bazıları, bugün hâlâ Doğu Anadolu ağızlarında yaşıyor. Bilhassa bazı değişik gerundiumların Azerî'ye has olabileceğini, E.Gemalmaz hocanın "Çağdaş Azerî Türkçesi Metinleri Antolojisi, A.Ü.Fen-Ed.Fak., Erzurum, 1986)" adlı çalışmasından esinlenerek söylemek mümkün...

Bütün bunlardan sonra metnin bir de seçmeli sözlüğünü yaptık. Mümkün olduğu kadar hacmini geniş tuttuk. Özellikle Türkçe asıllı değişik kelimelerin hemen hepsini, sözlüğe aldık. Bunun yanında fazla bilinmeyen yabancı asıllı kelimelerin bir kısmını da sözlüğümüze dahil ettik. Ama yine de tam manada, indeks mahiyetinde bir sözlük değildir; eksikleri çoktur.

Türk Dili konusunda bana geniş ve değişik ufuklar açan, yardımlarını esirgemeyen hocam Doç.Dr.Osman Nedim TUNA'ya şükranlarımı arz ederim. Ayrıca, yüksek lisans öğrenimim boyunca ve tez çalışmamda faydalarını gördüğüm Yard.Doç.Dr.Gürer Gülsevin ile Arapça, Farsça unsurlar hususunda yardımcı olan Okt.Süleyman Çaldak'a teşekkür borçluyum.

Türk Dili Okt. Ramazan SALMAN
Kasım-1989-Diyarbakır

K I S A L T M A L A R

a.g.e.	: adı geçen eser
Ank.	: Ankara
ar.	: Arapça
Az.	: Azerî, Azerice
bkz.	: bakınız
D.L.T.	: Divanü Lugat-it-Türk
DTCF	: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
E.A.T.	: Eski Anadolu Türkçesi
Etk.	: Eski Türkçe
fr.	: Farsça
İst.	: İstanbul
İst.Ünv.Ktp.N.	: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nüshası
Ktp.	: Kütüphane, Kütüphanesi
N.	: Nüsha, Nüshası
Otk.	: Orta Türkçe
s.	: sahife
TDED	: Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
Ttk.	: Türkiye Türkçesi
TÜYATOK	: Türkiye Yazmalar Toplu Kataloğu
Yay.	: Yayınevi, Yayınları
y.y.	: yüzyıl

İ Ş A R E T L E R

A	: a, e
é	: kapalı "e"
I	: ı, i
I	: ı, i, u, ü
U	: u, ü

Ç	: c,ç
D	: d,t ; <u>d</u> : ð
G	: g,ğ (Yerine göre: g,k)
K	: k,k̇
P	: b,p
V	: vokal(ünlü)
IO.ə./28I....	: onuncu varlığın "a" yüzü,baştan 28I.beyit
-	: Fiile bağlanmayı gösterir.
+	: İsme bağlanmayı gösterir.
# ...	: Kelime başı olduğunu gösterir.
... #	: Kelime sonu olduğunu gösterir.
>	: İlk şekil olduğunu gösterir.
<	: Sonraki şekil olduğunu gösterir.
()	: Eklerin yazımında, parantez içindeki sesin ihtiyari olduğunu gösterir.
/	: Transkripsiyonda, birleşik imlâlı kelimeleri gösterir.
-...-	: Transkripsiyon kısmında, eksikliği doldurmayı gösterir.
(x)...	: Dipnotu gösterir.

G İ R İ Ő

Yusuf peygamberin kıssası, "ahsenü'l-kasas"(kıssaların, hikâyelerin en güzeli)(1) olarak değer kazanmıştır.Bu bakımdan bu konu, Türk, İran ve Arap edebiyatlarında çok işlenmiştir. Edebiyatımız bu vesile ile birçok mesnevi kazanmıştır.Bu husus, incelediğimiz metinde Şu mısralarla dile getirilmiştir:

zira bu dastanı Allah söyledi
kıssaların görklü râyikidür didi 27.b./807

Şairlerimizden bir kısmı bu mesneviyi hamseleri içerisine almış, bir kısmı da müstakil bir nazım türü halinde yazmıştır. Bunlar içerisinde en tanınmışları Şunlardır:

Şeyyad Hamza'ninki(XIII.y.y.)
Haliloğlu Ali'ninki(XIV. y.y.)
Süle Fakih'inki(XIV. y.y. bazılarına göre XIII. y.y.)
Erzurumlu Darir'inki(XIV. y.y.)
Hamdullah Hamdi'ninki(XV-XVI. y.y.)
Kemalpaşazade'ninki(XVI. y.y.)
Taşlıcalı Yahya'ninki(XVI. y.y.)

Bunlardan ilk dördü Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılmıştır.Dönemin önemli dil yadigarlarından.İlk üçünün Molla Câmî'nin Yusuf u Züleyha'sından evvel yazıldığı söyleniyor.(2) Bir kısmını incelediğimiz Süle Fakih'in eserinin,İran şairi Firdevsi'nin tesirlerini taşıdığı kanaati vardır.(3) Ayrıca, Ali,Şeyyad ve S.Fakih'in eserlerinde birleşen vak'aların ve mısraların olduğu kaydediliyor.(4) Şu halde edebiyatımızda yazılmış bulunan bu üç Yusuf u Zeliha mesnevisinin önemli yeri var.Biz bunlardan Süle Fakih'in eserini konu edindik.

Ş a i r i n H a y a t ı

Bilinen belli başlı kaynaklar(edebiyat tarihleri, tezki-ler, ansiklopediler, fıkıh alimleri ve müelliflerin hayatlarını yazan kaynaklar...), Süle Fakih'in hayatından söz etmiyor. Daha ziyade eseri Yusuf u Zeliha ele alınıp, anlatılıyor. Ni-

(1)Kur'an-ı Kerim, 12. sure, 3. ayet

(2)Ertaylan,İ.Hikmet, Türk Dilinde Yazılan İlk Yusuf ve Zeliha,

TDED,cilt:III,sayı:1-2, 30 Kasım 1948, s.211-230

(3),(4)Kocatürk,V.M.,B.Edebiyat Tarihi,Ankara,1970, s.151

tekim Faruk K. Timurtaş da, "XIV. asrın başka bir mesnevi şairi de asrın başında eserini vermiş olan Suli Fakih'tir." dedikten sonra eseri hakkında bilgi verir. Son olarak da "Suli Fakih'in hayatı hakkında hiç bir bilgi yoktur." ifadesini kullanır.(1)

Esasen isminin okunuşu bile tam net değildir; şüphelidir, kimi Süle, kimi Sula, kimi Süli, kimi Soli, kimi de Savla şeklinde okumuştur. Bu isim belki de "Süleyman Fakih"ten muhaffeftir. Bu, kuvvetli bir ihtimal olarak görünüyor.(2) Bir nüshada ise Süle Fakih yerine "Şemseddin" kelimesi kullanılmış.(3)

Yalnız, eserinden edindiğimiz intiba kadarıyla, müellifimizin dinî bilgilere vakıf, Arapça ve Farsça bildiği, bu lisanelerin edebiyatlarını tanıdığı söylenebilir. Zaten "fâkih" sıfatı da bunu gösteriyor olmalıdır. Ama nerede doğduğu, nerede yaşadığı, nerede öldüğü hakkında bir malumatımız yoktur. XIV. yüzyıl şairlerinden sayılmasına rağmen, eserinin hicrî 700 tarihlerinde yazıldığını ve dolayısıyla XIII. y.y. şairlerinden olabileceği de kabul ediliyor.(4)

Hayatı hakkında bilgi sahibi olmadığımız için, başka eserlerinin var olup olmadığını da bilmiyoruz. Ancak bu kadar velûd ve nazmı kuvvetli bir şahsın başka eserlerinin olabileceğini de düşünmek istiyoruz.

E s e r i n M a h i y e t i v e Ö n e m i

Ali'nin eserinden sonra Türk Dilinde ilk yazılan Yusuf u Züleyha'lardan biri sayılan Süle Fakih'in Yusuf u Zeliha'sı veya Kıssa-ı Yusuf'u(Bazı nüshaları bu ad ile anılıyor.), tamamı 4800 beyitten oluşan önemli ve uzun bir mesnevidir. Onun yazdığı hikâyeye, muasırlarınıninkinden daha teferruatlı, daha derin ve daha hacimlidir. Meselâ, Şeyyad Hamza'nınkinin yaklaşık iki misli kadardır.

Lirik ve akıcı üslûbundan dolayı meclislerde rahatlıkla okunabilecek vasıftadır. Zaten eseri bana veren zat da bunu camilerde mevlid tarzında okuduğunu ve halkın çok etkilendiğini söylemişti. Müellif, eserden anlaşıldığına göre, kıssalarının

(1)Timurtaş, F.K., Türk Dünyası El Kitabı, Türk Ed. Mad., s.418

(2)Dolu, Halide, Yusuf Hikâyesi, İst. Ün. Ed. Fak. Doktora t., s.189

(3)Hayyampur, Yusuf ve Züleyha Mes., İst. Ün. Ed. Fak., s.93-103

(4)Ertaylan, İ.H., TDED, cilt:3, sayı:1-2, 30 Kasım 1948, s.211-230

anlatmalarından faydalanarak mesnevisini kaleme almıştır.İbni Abbas rivayeti esas alınmıştır:

İbn-i Abbasdan rivâyet oldu hem

Ol rivâyetden sana eydem behem 28.a./809

Süle Fakih'in Yusuf u Zeliha'sı, olayları çok teferruatlı anlatması, hayal unsurlarına yer vermesi, duygulu ve renkli buluşlarıyla bugünkü hikâye ve roman anlayışına ve kurgusuna da uygundur.Bu bakımdan o, aynı zamanda bir edebiyat şahıkasıdır. Bu hususta edebiyat tarihçisi V.Mahir Kocatürk, şu değerlendirmeyi yapmaktadır:"Süli'nin eseri, Şeyyad'ınkinden daha geniş o olduğu gibi teknik bakımından da ondan üstün ve hemen hemen mükemmeldir. Daha sonraki devirlerin sanatkârâne romanesk destanlarına hakiki örnek sayılır. Meclislerde okunmak hususunu gözden uzak tutmadığı anlaşılın eserde dil ve ifade de Şeyyad'ınkinden daha olgundur.Nezam daha kuvvetlidir. Mutedil bir estetik endişe mevcuttur. Fakat hakim olan, vak'a ve canlılıktır." (I)

Faruk K. Timurtaş da Süle Fakih'in eserinin Şeyyad Hamza'nınkinden genişletilmiş bir şekli olduğunu ileri sürerek, şu k kritiği yapar:"Suli Fakih'in eseri, Ş.Hamza'nınkinden gerek nazım tekniği ve dil, gerek öz bakımından daha kuvvetlidir."(2)

"Menşeinden Beri Yusuf Hikâyesi ve Türk Edebiyatındaki Versiyonları" adında bir doktora tezi hazırlayan Halide Dolu ise Süle Fakih'in eseri için şunları söyler:"S.Fakih'in eseri, edebî ve san'atkârânedir.Sanatkâr ruhlu bir şahıs olduğu anlaşılın S.Fakih'in Yusuf ve Zeliha'sında geniş hayaller, üstün buluş mahsulü beyitler, orijinal motifler görülür. Dinî mahiyetteki nükte ve mes'eleler yanında hislerle dolu,tasvirli, aşk gazelleri de vardır. Mütefekkir bir insan intabaını veren şâirin Kur'an, tefsir, Hadis gibi İslâmî ilimlere vakıf olduğu da anlaşılıyor."(3)

(I)bkz. Kocatürk,Vasfi Mahir, Büyük Edebiyat Tarihi, Edebiyat Yay.,Ankara,1970, s.151

(2)bkz. Timurtaş,Faruk Kadri, (Türk Dünyası El Kitabı, "Türkiye Edebiyatı Maddesi"),s.418,Malatya İl Halk Ktp.12010

(3)bkz. Dolu,Halide, Menşeinden Beri Yusuf Hikâyesi ve Türk Edebiyatındaki Versiyonları,İstanbul Üniv.Ed.Fak.,s.189-200 ;, Vesikalar Albümü,2.cilt,1953,T.402,tez no:2197

Yukarıda da belirtildiği gibi,eserin gayet güzel, anlaşılır, canlı ve saf bir dili vardır.Öteki muasırlarına göre Türkçe bakımından daha başarılı ve gösterişsizdir.Mümkün olduğu kadar yabancı asıllı kelimelere ve sanat oyunlarına az yer verilmiştir.Şairin Türkçeyi çok sevdiği, onu maharetle işlediği, cazip ve halkın kullandığı kelimeleri ustalıklı manzumesine yerleştirdiği gayet açıklıkla gözleniyor.Bunu, özellikle diğer Yusuf u Züleyha'larla karşılaştırdığımızda net bir şekilde görüldük.Aşağıdaki mısralar, bu güzel,temiz,diri Türkçe'nin misallerinden bazılarıdır:

bağa dağı uşbu hüsni viren ol
ağa tap ağa kul ol hem anı bul I.b./16

ķamu dünyā sevgüsini terk ider
Yüsufun ışkın cānında berk ider 14.a./396

özümü sağa mubāh eyleyeyüm
şekkerile ben seni toylayayum 21.a./601

bunı didi bunları esenledi 65.b./1945

ķankı yola kīm bular irişdiler 65.b./1947

bunlarda Yüsuf yiyesi varıdı
andan ötrü halk ķamu yārıdı 65.b./1959

yüzi gökķek halkı gökķek hem sözi
hürmetile gey ağırladı bizi 66.b./1985

ildün anı dağı kıldı taleb
işünüzi hayra götüre ķalab 68.a./2022

uş şımarlarum size ben gendüzüm 68.a./2026

ikin ikin oluban girün şāra
şalığunuz şārda olsun bir ara 68.a./2029

eydür iy baba düşümde bir şūret
gözüme görindi ol görklü şūret 2.b./47

E s e r i n N a z m Ş e k l i v e V e z n i

Eserin nazım şekli, mesnevidir. Bölüm başlıklarından hemen sonra gazel beyitleri başlar. Bunlar, "şiir" adıyla anılır:

böyle didi Zelha bir ah eyledi
uşbu şi'ri dile geldi söyledi 21.b./615

Bu gazeller, daha ziyade beş beyitten meydana geliyor:

başladı ol/dem bu şi'ri eyledi
uşbu biş beyti olok/dem söyledi 79.a./2354

Bazen de bölüm başlığından hemen sonra değil de gazel beyitleri, 6,7 beyitten sonra başlayabiliyor. (bkz. 43.a./1263)

Bölüm başlıklarından sonra yer yer münacaatlara da yer verilmiş:

iy nice hasretleri söndüren
şğlariken niceleri güldüren 70.b./2100
.....
yâ İlâhi mahrûm eyleme bizi
rahmetünle yarlığa kamumuzu 70.b./2104

Kıssayı anlatmaya başlama beytinde de "vir salavât" sözü ile okuyucuya vaaz etme isteğini belirtir:

yine Yûsuf kıssasına girelüm
vir salavât uşbu gülden direlüm 38.a./1126

Zaten sık sık okuyucu ile hasbihal, sohbet havası ile karşılaşmak mümkün:

katı yohsul olmuş ol hōca ahI 53.b./1573
şükr kılup tañlağıl kudretini 53.b./1577

İlginç anlar ve hadiseler geçmeden önce müellif, okuyucunun hazırlıklı olması için onun dikkatini çekiyor:

buğdayı döküp aradılar kamu
ışit indi uşbu sūsi iy 'smū 83.a./2470

Ayrıca, yanlış anlaşılıp bilinmesin diye araya giriyor ve bazı önemli hadiseleri, bir hoca gibi izah ediyor:

Yûsufun uğruluğı niceyidi
eydeyüm hūyı bir anuğ ne idi83.b./2496

Sözü uzatma ve tekrarlar da çok görülür:

üçüncü sözi şekerden tatludur 10.a./281
sözi tatlu yüzi hūb özi hüner 10.a./282

Bazen her varağın ya da sayfanın sonunda bir olay bitiyor; diğer olay öbür varakta başlıyor.Yalnız bu, müstensihin bir marifeti de olabilir:

başa karşı uşbu sözi diyesin
n'eyledüğüm şimdi sağa göresin (47.b.'nin son beyti
kullarına buyurur şoyun bunu
alun egninde ne/kīm vardur tonı(48.a'nın ilk beyti)

Arada bir iki Farsça veya Arapça ağırlıklı beyitler de vardır:

hırmeni gül būd-ı evvel rū-yı ben
za'ferān keştem derin dem ez seni 15.a./430

ente maḥbübī ceybeni iy şanem
metū min hubbike fā'lem innī 15.a./428

Bu beyitler, sadece bir gazelde geçmektedir.Diğerlerinde yoktur Bu arada 201. beyitten sonraki gazelin bölüm başlığının olmadığını belirtmeliyiz.Bu eksiklik, müstensihden kaynaklanmış da olabilir.

Eserin vezni: Eser, remel bahrinin "fāilātün, fāilātün, fāilün" kalıbı ile yazılmıştır.(Sonuncusu "fāilāt" da olabilir) Bu vezin, aynı zamanda Şeyyad Hamza ve Erzurumlu Darir'in eserlerinin veznidir.Bu hususta da bu üç mesnevi arasında bir benzerlik vardır.Esasen mesneviler, genellikle bu vezin ile yazılıyorlar.

Eserde epeyce vezin bozukluğu veya kusuru vardır.Bu hataların müellif tarafından mı yoksa müstensih tarafından mı yapıldığı kesin olarak bilinmiyor.Her ikisinden de kaynaklananlar olabilir.

Vezin bozukluklarının çoğu, hece eksikliğinden veya hece fazlalığından meydana geliyor.Diğer bozukluk sebepleri, açık hece yerine kapalı hece; kapalı hece yerine açık hece; zihaf; imâle...vs.dir.Böyle misraların birçoğunu, dipnotlarda gösterdik(transkripsiyon kısmında). Bir iki tane misal verelim:

hece eksikliği: gördüm oğlan anda oturur 44.b./1312

hece fazlalığı: yüzün açar ol halâyıklara bakar 53.a/1558

Kafiye bakımından da hatalı beyitler var.Birinci mısranın kafiyesi başka, ikinci mısranın kafiyesi başka olabiliyor.

N ü s h a n ı n Ö z e l l i k l e r i

Ali Akgündüz isimli bir şahıstan temin edip de incelediğimiz Diyarbakır nüshası;harekesiz, nesih yazı çeşidi ile yazılmış bir nüshadır. 86 varaktan, 2586 beyitten müteşekkil olup; her varığında veya sahifesinde ortalama 15 beyit vardır. Bu sayı, bazı varaklarda 14 veya 16 olabilmektedir.

Bölüm başlıkları, Farsça'dır. Kayıt numaralarını "önsöz"-de verdiğimiz Ankaradaki dört nüshanın(TDK Ktp., Millî Ktp., DTCE Ktp.) bölüm başlıkları ise, Türkçe idi. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nüshasının bölüm başlıkları da Farsça'dır. Bu bakımdan elimizdeki nüsha ile bu nüsha arasında bir benzerlik vardır. Ama, sözü edilen 5 nüsha da harekeli yazı ile yazılmıştır. Bu bakımdan ise Diyarbakır Nüshası, bu beş nüshadan da farklıdır.

Harekesiz olmasına rağmen yazı, çok güzel bir hatla kaleme alınmıştır.Yalnız, çoğu defa ünlülerin yazılmaması ve yanlış ya da değişik imlâ kullanılması yüzünden bazı kelimelerin okunması çetrefillidir; zordur.

Kullanılan kâğıt; kalın, adeta karton gibidir.Rengi sarıdır veya sonradan sararmıştır.Varaklar oldukça yıpranmış, yer yer küçük parçalar halinde kırılmıştır. Halbuki Ankara'daki nüshaların kâğıtları nisbeten yeni, ince ve beyazdır.Buna göre sadece TDK Kütüphanesinde A/I40'da kayıtlı nüshanın istinsah tarihini tesbit edebildiğimiz düşünülürse(ki bu tarih,Hicrî II82/I8.y.y.'dir), Diyarbakır nüshası, bundan eskidir,denilebilir.

Bundan başka, ilk tesbitlerime göre Ankara'daki nüshalar, üç aşağı beş yukarı birbirlerinin benzeri olduğu halde, Diyarbakır nüshası onlardan farklıdır.Genel farklar şunlar:

1. Beyitlerin sıralanışı farklı; onlarda olan bazı beyitler D.Bakır N.'nda yok veya tersi...

2. Bölüm başlıklarının metindeg^{li}yerleri bakımından farklılıklar var.

3. Her nüshada aynı manaya gelen veya yakın manaya gelen değişik kelimeler kullanılmış(tatlu-görklü-gökçek; eydür-didi-söyler...vs. gibi).....

Yalnız, yüzde yüz farklılıklar ve dil özellikleri bakımından olan ayrılıklar için iyi bir edition kritik yapmak gerekir.

İstanbul Ün. Ktp. Nüshası İle Küçük Bir Mukayese:

Süle Fakih'in Yusuf u Zeliha mesnevisinin nüshaları içerisinde Diyarbakır Nüshasını biraz daha fazla karşılaştırma imkânı bulduğumuz nüsha, İstanbul Ün. Ktp. Nüshasıdır. Diyarbakır nüshasının(eksik hali ile) I. beyti, İst.Ünv.Ktp. nüshasının 540. beytine mukabele etmektedir:

Diyarbakır N.(I.beyit): İstanbul Ün. Ktp.N.(540. b.)

kanlı pādīşāh şoyısın di bağa kanlı pādīşāh şoyısın disene
yohsa firişte misin söyle bağa yohsa firişte misin söylesene

Görülüyor ki aralarında fazla bir fark yoktur.Sadece beyitlerin sıralanmasında ve bölüm başlıklarının değişik yerlere konulması bakımından biraz fazla farklılık var.

Aynı Mısradaki Kelimenin Yer Değiştirmesi:

D.Bakır N.(III.beyit): İst.Ünv.Ktp.N.(karşılığı):

ol divün elinden anı almaduk ol divün anı elinden almaduk

Değişik veya Eş Anlamlı Kelimeler:

D.Bakır N.(32,33 ve 36.beyitler): İst.Ünv.Ktp.N.(karş.):

.....sözinde..... lebinde.....
.....'aşıklar'..... 'akılları'.....
.....hüblük..... hüberk.....

Kelimelerde Ses Değişikliği:

D.Bakır Nüshası: İst.Ünv.Ktp.Nüshası:

i (3I.beyit)..işi "eş,arkadaş" # e...eşi
(45.beyit)..turu gelür ...turu gelür
t (70.beyit)..tutdı # d ...dutdı
u (I26.beyit)..uşbu # i ...işbu
(397.beyit)..yulduz/gibi ...yılduz/bigü

Fiil Çekiminde(istek kipi) I.tk.şh. Eki:

D.Bakır Nüshası(66.beyit): İst.Ünv.Ktp.Nüshası(karşılığı):

-AyInnid-eyin -AyImnid-eyim

NOT:D.Bakır nüshasında bu ek, her zaman böyle değildir!..

Bunlardan başka bir de, olayların akışı bakımından her iki nüshada da kopukluklar var.Bir yerde D.Bakır N.'nda 33 beyitlik, bir yerde de İst.Ünv.Ktp.N.'nda 300-400 beyitlik bir kopukluk var.Bu hususta D.Bakır nüshası daha müttekâmdir.Ancaz,mısraların tam yazılması bakımından İst.N.'daha iyidir.

İstinsah Tarihi:

İncelediğimiz D.Bakır nüshasının müstensihî belli olmadığı gibi, istinsah tarihi de belli değildir. Ancak, bazı delillerden hareketle bir tahmin yapmak mümkündür sanıyorum. Şöyleki:

1. A. Sırrı Levend der ki: "bu, şu, o" zamirlerinin çoğulu, "bular, şular, olar"dır. XVI. yüzyıldan sonra bir "n" eklenerek bu şekiller, "bunlar, şunlar, onlar" haline gelmiştir. (I) Metnimizde, daha doğrusu nüshamızda her iki şekil de vardır.

2. "(>) harfi, XV. yüzyıla kadar (>) dan önce uzun veya kısa sesli bulunduğu zaman (>) yerine kullanılmıştır." (2) Nüshamızda da tek tük (>) yerine (>) kullanımı vardır. Meselâ: (استاد) üstâd (bkz. 19.a/546); (شاد) şad (bkz. 8.b/228)...

3. Bazı kelimelerin E.A.T. dönemindeki kullanılışları yanında, bugünküne benzer şekilleri de vardır:

gendüzü-gendisi (bkz. 19.b/565); imdi- şimdi (bkz. 3.b/88).....
giçi - küçücük (bkz. 84.a/2499); karındaş-kardaş (bkz. 38.b/II36)

4. İyelik eklerinde düzleşmeler... (bkz. Morfoloji kısmı)

5. D. Bakır nüshasının, yukarıda bahsedilen TDK Ktp. A/I40 kayıtlı ve XVIII. y. y. 'da istinsah edilen nüshadan kâğıt ve yazı bakımından daha eski oluşu...

Bütün bunlardan, elimizde bulunan ve dil incelemesini yaptığımız D. Bakır nüshasının XVI. y. y. ilâ XVIII. y. y. arasındaki bir tarihte istinsah edildiği sonucunu tahmin etmek mümkün olabilir mi?..

E s e r i n D i ğ e r N ü s h a l a r ı

Yaptığı doktora tezinde Türk Dilinde yazılmış bulunan Yusuf u Zelihaları tesbite çalışan H. Dolu, Süle Fakih'in eserinin 8 nüshasını belirlediğini söylüyor. Ve yaptığı incelemede, her nüshanın ayrı birer eser olabilecek kadar farklılık arzettiğini, yorumluyor. (3) Bu nüshalar şunlardır:

(I) bkz. Levend, Agâh Sırrı, Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri, TDK Yay., 3. baskı, Ankara, 1972, s. 24-51

(2) bkz. Timurtaş, Faruk K., Osmanlı Türkçesi Grameri, III. cilt, İst. Ün. Ed. Fak. Yayınları, İstanbul, 1983, s. 18

(3) bkz. Dolu, Halide, Menşeyinden Beri Yusuf hikâyesi ve Türk Edebiyatındaki Versiyonları, Vesikalar Albümü, 2. cilt, 1953, T. 402, tez: 2197; İst. Ün. Ed. Fak. Doktora tezi, s. 189-200

1-Raif Yelkenci(hususî kütüphanesinde): Kıssa-i Yusuf Peygamber-106 varaktan müteşekkil olup, 20x15cm ebadındadır.Her varakta 15-18 arası satır vardır.Baştan 12 varak harekeli divan, devamı harekeli nesih yazı çeşidi ile yazılmıştır.İbn-i Abbas rivayetidir.

2-İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nüshası: Yusuf ve Zeliha-Kahverengi meşin bir ciltle kaplı olan bu nüsha, 104 varaktır. Baş sayfası kopuk olup, 21x14 ebadındadır.Harekeli nesih yazı çeşidi ile yazılmış, ciltlenirken bazı sayfaları yer değiştirmiştir.İbn-i Abbas rivayeti esas alınmıştır.Tamamı 4800 beyittir.Müstensihî,Elhac Ahmed Efendi İmamzâde adında biridir.1970

3-Raif Yelkenci(hususî kütüphanesinde): 289 sahife olup, 20x16 cm ebadındadır.Her sahifede 16 beyit vardır.3.sahifeden itibaren başlar; harekeli nesih yazı çeşidi ile yazılmıştır.Baştan 1 varak kopuktur.İbn-i Abbas rivayetidir.Deşt'te yazılmış olup bu da 4800 beyittir.

4-Topkapı Sarayı Nüshası: Hazine dairesi 813 numarada kayıtlıdır.128 varak olup, 21x15 ebadındadır.Her sahifesinde 12 satır vardır; nesih yazı çeşidi ile yazılmıştır.Söz başları Arapça olup, hicrî 1098(XVII.y.y.) tarihinde istinsah edilmiştir.

5-Raif Yelkenci(hususî kütüphanesinde): Yusuf ve Zeliha- 258 sahife olup, 20,5x14,7cm ebadındadır.Her sahifesinde 14 satır vardır; harekeli nesih yazı çeşidi ile hattedilmiştir.Telif ve istinsah kaydı yoktur. S.Fakih,bir yerde adının yerine "Sûfi" kelimesini kullanıyor.

6-Ali Nihad Tarlan(hususî kütüphanesinde): Yusuf u Zeliha-İst. Üniv.Ktp. ve R.Yelkenci nüshalarına uygundur.Nesih yazı çeşidi ile yazılmış olup, baş tarafında Yusuf-i Meddah'ın Varka ve Gülşah mesnevisi vardır.

NOT: TÜYATOK'da adı geçen ve Süleymaniye Kütüphanesi T.8II. 214'de kayıtlı olan Ali Nihat Tarlan Dermesi(34 Sü-Tarlan46/I) nüshanın bu nüsha olup olmadığını tayine fırsat bulamadık.Bunun vasıfları da şöyle açıklanmaktadır:"Türkçe, nesih yazıyla, 224x161-169x105mm ölçüsünde,15 satırlı,çift sütunda,148 yaprakta,üç ay dangalı kâğıda, 1219(1804)Rebiyülevvelinde yazılmıştır. Koyu kahverengi meşin, örselenmiş bir cilt içinde bulunmaktadır. Eser, 4800 beyittir. Öndeki yaprakta Feyzi Efendizâde Muhyiddin Mahmud'un 1244(1828/29) tarihli mülkiyet kaydı ve

10 beyitlik yarım bırakılmış aynı eserin bir bölümü vardır."
(1)

7-A.Sırrı Levend(hususî kütüphanesinde): Agâh Sırrı Levend tarafından XV.y.y. mahsulleri arasında gösterilir.Telif tarihi olarak 700 kaydı var.İ.H.Ertaylan da bu tarihi tasdik eder.

8-İzzet Koyunoğlu(hususî kütüphanesinde): Bu nüshanın özellikleri hakkında bilgimiz yoktur.Prof.Dr.İsmail Hikmet Ertaylan, bir makalesinde bu nüshadan söz eder.(2)

NOT:Ankara kütüphanelerinde bizzat gördüğümü söylediğim şu dört nüshanın bu sekiz nüshadan ayrı olup olmadıklarını, bilmiyorum:

1-Millî Kütüphane, F.B.155

2-DTCF Kütüphanesi, M.Con-590

3-TDK Kütüphanesi, A/477 :Başından ve sonundan biraz eksiktir.

4-TDK Kütüphanesi, A/140 :Eksik bir nüshadır;tarihi 1182'dir.

(1)bkz. Türkiye Yazmalar Toplu Kataloğu(TÜYATOK),I.cilt,s.116

(2)bkz. Ertaylan,İ.Hikmet, Türk Dilinde Yazılan İlk Yusuf ve Züleyha, TDED(Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi),cilt:III, 30 kasım 1948, sayı:I-2, s.211-230

D İ L Ö Z E L L İ K L E R İ

A- İMLÂ(yazılış) ÖZELLİKLERİ

I. Ü N L Ü L E R (vokaller) :

"a" ÜNLÜSÜ

başta:

(Ā) medli elif ile:

altı	(آلتی)	4.a./96
anun	(آنك)	8.b./238
at+la"at ile"	(آتله)	6.a./153

(I) elif ile:

alayıldum	(الاییم)	1.a./4
artuk	(ارتوق)	3.a./59
ayruk	(ایروق)	4.a./98

içte:

(I) elif ile:

yaqın	(یاقن)	49.b./1463
yalvardumsa	(ییلواردومسا)	47.b./1397
yaraşursın	(یراشورسن)	49.a./1453

(a) güzel "he" ile:

alasız	(الهسیز)	49.a./1439
qandasın	(قندهسن)	3.a./64
yahūd	(یهخوز)	46.b./1379

hiç bir işaret kullanılmadan:

kañçunı	(قچونکی)	59.a./176I
---------	------------	------------

ķaynadı (قينادي) 76.a./2260

sonda:

(ا) elif ile:

aça (آچا) 9.b./260
şara (شيرا) 40.a./II77
yaņa (يڭا) 40.b./II97

(ە) güzel "he" ile:

ķatına (قاتنه) 40.b./II86
ola (اله) 39.b./II57
yabana (يبانە) IO.a./272

NOT: Bazı yabancı kaynaklı kelimeler ise (ى) ile biter, fakat "a" olarak okunur:

ğıdā (غدي) 53.a./I556
nidā (ندي) 27.b./800

"e" ÜNLÜSÜ

başta:

(ا) elif ile:

etegi (اتگي) 25.a./725
eve (اوه) 28.b./825
eydür (ايدر) 24.b./709

içte:

(ا) elif ile:

çekişür (چاکشور) 23.b./686
dileklerin (ديلاكلرون) 50.a./I478
öperidi (اوپاريدى) 2.a./40
sevindürüp (ساوندورب) 3.b./8I

(a) güzel "he" ile:

bilesiz	(بيله سيز)	50.b./I492
gerdegin	(گرده گي)	6.a./I63
idesin	(ايده سين)	49.a./I453
yigregin	(يگره گن)	50.a./I477

hiç bir işaret kullanılmadan:

gendü	(گندو)	63.a./I872
seni	(سني)	77.a./2289

sonda:

(l) elif ile:

gendüzüğe	(گندوزگا)	55.b./I630
-----------	-------------	------------

(a) güzel "he" ile:

kimse	(کيمسه)	45.b./I347
özge	(اوزگه)	45.a./I323
vire	(ويره)	4I.b./I2I9
yine	(يينه)	42.a./I23I

hiç bir işaret kullanılmadan:

yüze	(يوز)	2.b./44
------	---------	---------

(düş içinde ol yüze gönül virür)

"ı" ÜNLÜSÜ

Başta:

(a) elif-ye ile:

ıraqdan	(ايراقدن)	2I.b./6I8
ısrıram	(ايسررم)	22.a./632
ırgadı	(ايرغدي)	23.b./677

(l) elif ile:

ismarladı	(اصمردلي)	I5.b./439
ıssı	(اسی)	8I.b./243I

içte:

(ب) "ye" ile:

kıgır	(قیغر)	76.b./2285
kız	(قیز)	77.b./2305
pınar	(پیطار)	59.b./I778

hiç bir işaret kullanılmadan:

dergâhına	(درگاهنه)	78.a./2324
yolına	(یولنه)	54.b./I605

sonda:

(ب) "ye" ile:

ağladı	(اغلدي)	3I.b./930
arı	(آری)	37.b./IIIO
dağı	(دنهي)	34.b./I009
toğrı	(طوغری)	38.b./II39

(ع) hemze ile: (٤) ile biten kelimeler, accusative eki aldıklarında, üstlerine (ع) konulur:

Zelhayı	(زلخه)	38.b./II39
bağçayı	(بقچه)	I8.a./509

hiç bir işaret kullanılmadan:

Reyyânı	(ریان)	33.a./966
sağrağı	(صخرغ)	35.b./I04I

"i" ÜNLÜSÜ

başta:

(ا) elif-ye ile:

imdi	(ايمدي)	17.b./505
irkek	(ايركك)	1.a./9
işit	(اشت)	35.b./1048

(ا) elif ile:

içmegil	(اچمگلا)	35.b./1052
içre	(اچره)	1.b./26
işledi	(اشلدي)	30.a./869

içte:

(يب) "ye" ile:

didi	(ديري)	48.a./1411
git	(كيت)	48.a./1413
niçe	(نيچه)	48.b./1425

hiç bir işaret kullanılmadan:

bilişleri	(بيلشيري)	48.b./1425
üstine	(اوستنه)	24.a./700

sonda:

(بي) "ye" ile:

iki	(ايلى)	36.a./1054
imdi	(ايمدي)	38.b./1132
seni	(سني)	30.b./887

(ء) hemze ile: Sonu (ء) ile bitip, accusative eki alan kelimeler... (x)

nāmeyi	(نامه)	5.b./135
--------	----------	----------

(x) bkz. Timurtaş, Faruk K., Osmanlı Türkçesi Grameri, İstanbul Üniv. Edebiyat Fak. Yay., İst., 1979, s. 321

hiç bir işaret kullanılmadan:

Yusuf yüzi (يوسف يوز) 63.b./I886

"o" ÜNLÜSÜ

başta:

(او) elif-vav ile:

oğlanı (اوغلاني) 38.b./II38

oldı (اولدي) 36.b./I068

oturur (اوتورور) I.b./24

içte:

(و) vav ile:

çok (چوق) 5I.a./I505

kopdı (قويدى) 54.b./I609

yohsul (يوخسول) 53.b./I573

yolina (يولنه) 54.b./I605

hiç bir işaret kullanılmadan:

sonra (صكرره) 82.b./2465

toprağa (طپراغه) 86.b./2574

"ö" ÜNLÜSÜ

başta:

(او) elif-vav ile:

öğretgil (اوگرتظ) 37.b./II09

öjinde (اوکنده) 36.b./I069

özünj (اوزوکی) I.a./5

ölince (اولنجه) I.b./25

içte:

(ع) vav ile:

böyledür	(بويلرر)	54.b./I6I2
gökden	(گولدن)	5I.b./I5I2
gör	(گور)	53.b./I576

hiç bir işaret kullanılmadan:

dönmedi	(دئمدئ)	32.a./940
götürdünüz	(گتوردئئز)	84.b./25I2
gözlesün	(گزلسون)	54.a./I588

"u" ÜNLÜSÜ

başta:

(او) elif-vav ile:

uçmak	(اوچماق)	I.a./I4
urur	(اورر)	46.a./I357
uşbu	(اوئشبو)	37.b./I098

(ا) elif ile:

uşda	(ائشه)	36.b./I075
------	----------	------------

içte:

(ع) vav ile:

altun	(التون)	52.a./I526
bunlara	(بونلاره)	53.a./I555
kuzucuklar	(قوزوچقار)	5I.b./I5I2

hiç bir işaret kullanılmadan:

buğday	(بخدای)	8I.b./2423
buyurur	(بيورر)	76.b./2283

sonda:

(و) vav ile:

karşu	(قرشو)	49.a./I448
kaşu	(قیغو)	46.b./I372
oynayu	(اوینایو)	46.a./I356

"ü" ÜNLÜSÜ

başta:

(او) elif-vav ile:

üleştürüp	(اولشدرروب)	I.b./2I
ünleri	(اونلری)	85.b./2549
üstine	(اوستینه)	75.b./2249

içte:

(و) vav ile:

dükendi	(دوکندی)	52.a./I528
gün	(گون)	54.a./I585
ögüt	(اوکوت)	8.b./232
sevdürür	(سوردورر)	5I.a./I498

hiç bir işaret kullanılmadan:

benümle	(بنملاء)	78.b./2335
senüj	(سنك)	79.a./2349

sonda:

(و) vav ile:

dürlü	(دورلو)	64.a./I906
gendü	(گندو)	47.b./I397
isteyü	(استیو)	66.a./I968

Ünlülerin Yazımında İstikrarsızlık

Nüshamızda ünlülerin yazılışlarında bir istikrarsızlık göze çarpmaktadır. Meselâ, aynı kelimenin aynı yerinde "a" ünlüsü bazen (آ) medli elifle, bazen de (ا) normal elifle yazılmaktadır; veya bazen (ا) elifle, bazen de (آ) güzel "he" ile yazılmaktadır:

ana	(آ)	4.a./98	atası	(آتسى)	2.a./38
ana	(ا)	1.a./2	atası	(اتاسى)	2.a./42

"ı,i" ünlüleri, aynı kelimenin başında bazen (اِ) elif-ye ile yazılmakta, bazen de sadece (ا) elif ile yazılmaktadır. Aynı şekilde yuvarlak ünlüler de, aynı kelimenin başında bazen (اِ) elif-vav ile, bazen (ا) elif ile yazılmaktadır. Aynı kelimenin iç kısmında ise, ünlüler bazen gösterilmekte, bazen de gösterilmemekte, hiç bir işaret kullanılmamaktadır.

II. Ü N S Ü Z L E R (konsonlar) :

ÖTÜMSÜZ-PATLAYICI ÜNSÜZLER

(p,ç,t,k)

Hemen belirtelim ki bu ünsüzlerin yazılışında (özellikle p,ç,t ünsüzleri), Arap imlâsının etkisi göze çarpmaktadır. Bu sebeple bu ünsüzler genellikle (ب),(ج),(د) harfleri ile karşılanmıştır. Bazende doğru olarak (پ),(چ),(ت) harfleri ile karşılanmışlardır. Böylece bu konuda da metinde bir istikrarsızlık vardır. Biz bunları okurken bazen bugünkü şekilleri gibi okuduk, bazen de "Ç","D" gibi arkifonemler kullandık.

"p" ÜNSÜZÜ

başta:

(ب)"be" ile:

pınar (پینار) 59.b./I778

(پینار)

içte:

olupdur (اولپدر) 53.a./I555

(وربر) 38.b/II32

sonda:

çalap (چالاب) 2.b./58

NOT: "p" sesi, kelime so-

alup (آلوب) 57.b./9

nunda hep (ب) ile yazılıyor.

"ç" ÜNSÜZÜ

içte:

(چ)"çim" ile:

(ج)"cim" ile:

kuçmak (قوچماق) 8.b/235

kuçmak (قوچماق) 9.b/256

niçe (نیچه) I4.a./392

nice (نیچه) I.b/23

sonda:

ağaç (اغچ) 55.b./I462

ağaç (انچ) 4I.a/I203

geç- (کچط) 49.b./I464

geç- (کچ) 49.b/I462

eklerde:

Bu hususta kesin bir karara varmak oldukça güç. Çünkü metinde ötümlülük-ötümsüzlük uyumu zaten tam değildir. Bu bakımdan hep (ج) ile yazılan ekler için "Ç" arkifonemini kullandık:

+ÇA eki:

añduq+Ça (اگرچه) 77.b./23II

+ÇUk eki:

sā'at+Çuk (ساعتق) 59.a./I768

+ÇI eki:

etmek+Çi (اتمکچی) 35.b./I043

"t" ÜNSÜZÜ

başta:

(ط)"tı" ile:

tepremedi (طپرنمدي) II.b/318

turdı (طوردی) 5.b/138

tutuban (طتوبن) 20.a/58I

tuyar (طویار) 5I.a./I508

(د)"dal" ile:

depredür (دپره دور) I5.a/420

durur (دورر) 6.b./I64

dutdılar (دوتریلر) I9.b/557

duya (دویج) 38.a/II22

NOT: Bu tür kelimeler, genellikle ötümsüz sıradan olup (ط)

"tı" ile yazılırlar; (د) "dal" ile yazılanları daha az-

dır. Bu arada bazı kelimeler de, (ت) ile yazılır.

sonda:

Kelime sonundaki "t"ler çoğu defa (د)"dal" ile yazılır. Fakat biz bunları "d" olarak değil de "t" olarak okuduk. Çünkü bu durum, ya bir alışkanlıktan ileri geliyor, ya da ekseriyetle "t" ile biten kelimenin arkasından ünlü ile başlayan bir kelime yer alıyor. Şimdi örneklere bakalım:

(د)"dal" ile:

işit (ایشید) 3.a./86

süt (سود) 5I.b/I5I2

kurt (قورد) 78.b/2338

art (ارد) 25.a/725

(ت)"te" ile:

işit (ایشیت) 6.a./I50

eyit (اییت) I2.a/343

tut (طوت) I.b./I7

Şu misalde ise yapım eki olan -(I)t, (د) "dal" ile yazılmış; oldukça ilginç:

taşı-t (طاشد) I2.a./332

Şunu da belirtelim ki her kendisinden sonra ünlü ile başlayan kelime gelen kelime, (د) ile bitirilmemiş:

işit imdi.....(ایشیت ایمدی) 50.a./I48I

"k" ÜNSÜZÜ

"k" ünsüzü, kalın ünlülü kelimelerin başında (ق) "kaf" ile, ince ünlülü kelimelerin başında da (ك) "kef" ile gösteriliyor. Bu normal imlânın dışında kelime başında herhangi bir değişik durum yoktur.

Ancak içte ve sonda fonetik değişikliklere ve özelliklere bağlı olarak bazen (ح) "hı", bazen de (غ) "ğayın" ile yazılmaktadır. Tabiatıyla o zaman "k" sesi de değişmektedir. Bunlardan (غ) "ğayın" ile yazılan kelimelerden sonra ekseriyetle ünlü ile başlayan bir kelime gelir ki bu, zaten Türkçe'nin fonetiğine uygun bir özelliktir. Yani telaffuzda meselâ "ayak üstü" ibaresini, "ayağ üstü" şeklinde söyleriz. Şimdi "k" ünsüzüne kelime içinde ve kelime sonunda bir göz atalım:

içte:

(ق)"kaf" ile:

bağça (بَاقِچَا) I5.b/440
ne vakt (نَهْ وَاقْتِ) 7.b./200
yoksa (يَوْقسَا) I.b./I7
yoksul (يَوْقسُول) 56.a/I652

(ح)"hı" ile:

bağça (بَاقِچَا) I5.b/436
ne vaht (نَهْ وَاقْتِ) 6.a./I6I
yohsa (يَوْقسَا) 4.a./99
yohsul (يَوْقسُول) 59.b/I779

sonda:

(ق)"kaf" ile:

ayak (اِيَاق) 3I.b/93I
kulak (قُولَاق) 55.a./I6I6
ırmak (اِرْمَاق) 65.a/I930
yarak (يِرَاق) 63.a/I87I

(غ)"ğayın" ile:

ayaK (اِيَاغ) 75.b/2249
kulaK (قُولَاغ) 34.a/I005
ırmaK (اِرْمَاغ) 4I.a/I2I3
yaraK (يِرَاغ) 5.b./I42

NOT: İnce sıradan "k"ler için herhangi bir değişiklik yoktur. Hepsi de (ك)"kef" ile yazılıyor. Yalnız, kelime başında "kes-, kişi, kim, kimin" kelimeleri dışındakiler "g" ile okundu.

DİĞER BAZI ÜNSÜZLER

"g" ÜNSÜZÜ

Metnimizde "g" sesi için (ك)"kef" harfi kullanılıyor. (ك)"kef", aynı zamanda ince sıralı "k"ler için de kullanılıyor. Onun için bazen "k" mi, yoksa "g" mi diye tereddüt ettiğimiz olmuştur. Kelime başları için söz konusu olan bu tereddütten fonetik hususiyetler ve bugünkü Anadolu ağızları yardımıyla kurtulduk. Buna göre (ك)"kef" ile başlayan kelimeler ince ünlü aldıklarından bir ötümlülük söz konusudur ve bunların "g" olması lâzımdır. Nitekim nüshamızda ince sıradan kelimelerin (د)"dal" ile, kalın sıradan kelimelerin de (ط)"tı" ile başladıklarını görüyoruz.

başta:

gendü	(كندو)	I.a./6
gerek	(كرك)	I.b./19
giçi	(كچی)	IO.b./287
göz	(كوز)	2.a./31

içte:

kalın sıradan (غ "ğayın" ile):

ağır	(آغر)	II.a./308
kıgır-	(قغر-)	II.a./300

ince sıradan (ك "kef" ile):

degül	(دظ)	IO.b./285
yigit	(يکیت)	IO.b./284

sonda: Bilindiği gibi Türkçe asıllı kelimelerde sonda b,c,d ile birlikte "g" sesi de bulunmaz. Ancak bir örnekte, "beg" (بك) 23.a/66I kelimesinde böyle bir durum vardır. Belki bunun da telaffuzu "bek" veya "bey" şeklindedir.

"ğ" ÜNSÜZÜ

"ğ" ünsüzü, bir iki misal hariç hep (ك)"kef" ile yazılıyor. Sadece iki yerde ve "Tanrı" kelimesinde (نك)"nun-kef" çift harfi ile yazılmış. Bilindiği gibi, 2. şahıs çekim ekleri ile genetive eki de "ğ" ünsüzü ve dolayısıyla (ك)"kef" ile bitmektedir. Şimdi örnek kelimelerde görelim:

içte:

(نك)"nun-kef" ile:

tañrı (تنكري) 62.b./I857

tañrum (تنكروم) 62.a./I842

(ك)"kef" ile:

beğiz (بکزي) 54.b./I6I4

gegez (گگز) 79.a./235I

tañrı (تکري) I.a./8

sonda:

ağ- (اکغل) 44.a./I300

dıñ- (دلک) 2I.a./6II

kaluñ (قالوك) 5.b./I4I

soñ (صوك) 42.b./I249

"s" ÜNSÜZÜ

Nüşamızda, genellikle, ince sıradan kelimelerde "s" sesi (س)"sin" ile, kalın sıradan kelimelerde ise (ص)"sat" ile gösterilir. Ancak bu geleneğe uymayan yazılışlar da vardır. Kelime kalın ünlülü olduğu halde baştaki "s", (س)"sin" ile gösterilebiliyor. Bazen de aynı kelime, bir yerde (س)"sin", bir yerde de (ص)"sat" ile yazılıyor. Birkaç kelimedede "s" ünsüzünün bu yazılışlarını görelim:

başta:

ince sıradan (س "sin" ile):

senün	(سنك)	2.b./97
severdi	(سوردي)	4.a./I02
söyledi	(سويلدي)	I.a./2

kalın sıradan (ص "sat" ile):

şarı	(صاري)	4.a./9I
şogra	(صگره)	4.b./II8
şorğıl	(صورغیل)	3.b./76

kalın sıradan olduğu halde aynı kelimenin hem (س) "sat", hem de (س) "sin" ile yazılışı:

(س) "sat" ile:

şuç	(صوچ)	27.a./785
şaç-	(صاچ-)	2I.b./620

(س) "sin" ile:

suç	(سوچ)	26.a./760
saç-	(ساچ)	2I.b./6I7

kalın sıradan olduğu halde (س) "sin" ile başlayan kelimeler:

salkım	(سالقوم)	36.b./I078
sağa	(سگا)	I.a./3

içte:

ince sıradan (س "sin" ile):

esen	(اسن)	I3.a./373
issi	(ايتسي)	9.b./268

kalın sıradan (ص "sat" ile):

ısırur	(اصرر)	6.a./I60
ussı	(اصري)	7.a./I92

"y" ÜNSÜZÜ

Bu ünsüzün sadece kelime sonundaki yazılışı dikkat çekmektedir. O da (ي) "çift"ye" ile yazılış şeklidir:

sonda:

ay	(آي)	20.a./572
ey	(كي)	3.a./71
iy	(اي)	3,b./75
sArāy	(سراي)	18.a./515

(ذ) "zel" İLE YAZILDIĞI HALDE (د) "dal" GİBİ OKUNAN YABANCI ASILLI KELİMELELER:

Bu kelimelerin aslî yazılışları (ذ) "zel" ile dir. Ancak Türkçedeki okunuşları "d" şeklinde olduğu için, zamanla (د) "dal" ile yazılmışlardır. Nüshamız, bu konuda bir "geçiş" metni pozisyonundadır. Yani daha çok (ذ) "zel"li şekiller görülmekle birlikte, (د) "dal"lı şekiller de vardır. Biz bu sesi, "d" olarak okuduk; ancak transkripsiyonda "d" nin altına bir çizgi koyduk; "z" okuduğumuzda da "z" nin altına çizgi koyduk:

içte:

hizmet	(خيزمت)	52.a./1531
Hudā	(خدا)	43.a./1213
şādī	(شادي)	5.b./147

sonda:

şād	(شاد)	43.a./1273
ümīd	(اوميد)	58.a./1729
yahūd	(ياهوز)	46.b./1379

aynı kelimenin hem (ذ) "zel", hem de (د) "dal" ile yazılışı:

sonda:

<u>(ذ) "zel" ile:</u>	<u>(د) "dal" ile:</u>
şād (شاد) 43.a./1273	şad (شاد) 8.b./228
üstād (اوستاز) 19.a./552	üstād (اوستاز) 19.a./546

HAREKE YAZIMI

İncelediğimiz nüsha harekesiz yazılmasına rağmen, tek tük harekeli kelimelere de rastlanıyor. Bu kelimeler, daha ziyade yazılışları aynı, okunuşları ayrı olan kelimelerdir. Sanırım müstensih, karışıklık olmasın diye böyle bir tedbire baş vurmuş. Meselâ, (كُوچدیلر) "göçdiler" 5.b./I42 kelimesi, "geçdi-ler" şeklinde de okunabilirdi; müstensih yanlış okunmasın diye (ك) "kef" in üstüne hareke koymuş. Başka misaller:

götürün (كُتُورِك) 8I.b./2424 "getürün" okunmasın diye...
kavduğunu (قَوْدُوغْنِي) 5.a./I33 "kovduğunu" okunmasın diye...

Şüphesiz ki her harekeli kelimedede bu husus düşünülmemiştir. Belki bazı kelimelerin okunuşu kolay olsun diye de böyle bir yola baş vurulmuştur:

muraşşa (مُرَاصَّع) 9.a./248 sorar (سُورَز) I3.b./378
söyleyem (سُويَلِيم) 9.a./245 eser (أَسْر) I3.b./379

ŞEDDE YAZIMI

Nüshada diğer harekeler yazılmadığı halde, şeddeli kelimelerdeki şeddeler yazılmıştır:

cennet (جَنَّت) I.b./26 evvel (أَوَّل) 3.b./79 şekker (شَكَّر) 2.a./37

Bazen Türkçe asıllı kelime ve eklerde bile şedde kullanılıyor:

elbetde (الْبَتَّة) 22.b./649 kullar (قَوْلَر) 49.b./I454
rivāyetdür (رَوَايَتْدُر) 42.b./I256 yükletdiler (يُوكَلَتْدِيلَر) 3I.b./927

NOT: "kullar (قَوْلَر)" misalinde hem iki tane (ل) "lam" yazılması, hem de üzerlerine şedde konulması ilginçtir.

BAZI EKLERİN İMLÂSI

ÇOKLUK EKİ:

Genelde yazılışı (}) şeklinde olan çokluk eki, nüshamızda epeyce (لار) şeklinde de yazılmış:

(}) şeklinde:

şekeler (شکر }) 2.a./34

yalunuz+lar (يالکوز }) 3.a./71

(لار) şeklinde:

bu+lar (بولار) 5I.a/I502

kardeş+lar (قرداشلا }) 80.a./2379

SORU EKİ:

Soru eki veya edatı, bugünkü imlâ ile kelime sonunda ise kelimedenden, kelime içinde ise geldiği ekten itibaren ayrı yazılır. Ancak metnimizde, bu hususta bir birlik yoktur. Hem bitişik hem de ayrı yazılıyor:

ayrı yazımlar:

bunı da mı (بونیده مي) 67.a./2002

firişte misin (فرشته مي) I.a/I

bitişik yazımlar:

oğlı mısın (اوغلی ميسين) 3.b./84

yok mıdır (يوقميدر) 86.a./2567

NOT: Hemen belirtelim ki birkaç misal dışında, bütün soru ekleri bitişik yazılıyor.

AYNI KELİMENİN İKİ TÜRLÜ YAZILIŞI

Bir kelimenin içteki vokali bazen yazılıyor, bazen de yazılmıyor. Bu, bir bakıma da vezin gereğidir. Ama her zaman değil...:

(بولبول) I6.b./47I

(چلاب) 8.b./225

(کور) I6.b./473

(شار) 5.a./I26

bülbül

çalap

gül

şar

(بلبل) I6.b./473

(چلاب) 8.a./2I2

(کور) I6.b./47I

(شر) 63.b/I899

bir hece fazla ve bir hece eksik yazılanlar:

birbirini (بربريني) 62.b/I862
şeker (شکر) 10.a/28I
şimden girü (شمدن گرو) 12.b/355
yidi (يدي) 20.a/570

+m

işidem (ایشدم) 57.a/I694
ölem (اولم) 17.b/495
söyleyem (سويليم) 79.b/237I

+sA+m

işitmezsem (ایشتمزسم) 57.a/I694

-ŋ

yörünğ (يورلگ) 82.b/2453

diğer değişik yazılışlar:

durdı (دوردي) 77.a/2290	"durdu"	ṭurđı (طوردي) 5.b./I38
imdi (ايمدي) 6.b./I75		şimdi (شمدي) 6.b./I7I
o (او) 14.a/389		ol (اول) 14.a/389
ur- (اور-) 69.b/2078		vur- (ور-) 69.b/2077

+lU

ğörklü (گوركلو) 2.b./46
dertlü (درتلو) 3.a./65

-UŋUz

geldünüz (گلدرکوز) 67.a/I999

-ImA-

bulıma- (بوليمدي) 57.b/I708
bilime- (بيلمدي)

biribirini (بري بريني) 72.a/2139
şekker (شکر) 27.b/803
şimdiden girü (شمدیدن گرو) 17.a/480
yiddi (يدي) 19.b/558

+(y)Um

işideyüm (ایشدیم) 57.a/I693
öleyüm (اوليم) 17.b/496
söyleyeyüm (سويليه يوم) 4.a/95

+i-sA+m

görmezisem (گورمزيسم) 57.a/I693

-ŋUz

anlanuz (آنلاه کوز) 74.a/2203

+lI

görkli (گورکلي) 5I.a./I505
ağülü (آغوليدور) 55.b/I048

-InUz

aldınuz (آلدريکوز) 67.a/I998

-AmA-

ṭutama- (طوتامرک) 59.b/I768
kurtulama- (قورتولامدي) 23.b/687

BİTİŞİK KELİME YAZILIŞLARI

Normalde her kelime ayrı yazılır. Ancak nüshamızda, bazı kelime ve edatlar, arkasından geldiği kelimeye bitişik şekilde yazılmış. Bazı örnekler:

/dA(edat):

bunı/da (بونیره) 67.a./2002

Yūsuf/da (يوسفه) 63.b./I887; 80.b./2394

/(I)çUn :

almağ/içün (الماغچون) 9.b./267

senün/çün (سنکچون) 25.b./734

/IIA :

īmān/ıla (ایمانیله) 1.b./25

қан/ıla (қанيله) 4.a./I00

/"i-" fiili:

görür/isen (گوررپسك) 3.b./75

var/ıdı (وارپیدی) 6.b./I66

/kīm :

eydesin/kīm (айде синким) 4.b./II0

kişi/kīm (кшиким) 22.a./642

/(v)U :

қışladı/vü yayladı (қитливио пайлири) 9.a./247

renc/u bīm (رنجو بيم) 16.a./459

Diğer Bitişik Yazılışlar :

iki/yüz biç (айкюз биле) II.b./3I4

uş/bunun (аوشбонун) 83.a./2479

ol/dem (اولدم) 3.a./63

sen/dahı (сендехи) 2I.b./6I4

YANLIŞ YAZILIŞLAR

Türkçe Asıllı Kelimeler:

<u>yanlış:</u>	<u>doğrusu:</u>
dir/isen (ديرسن) I9.a/55I	dir/iseñ (ديرسل)
dişüme (ديشومه) 3.b/8I "rüya"	düşüme (دوشومه)
gönlüli (كوطلاي) I6.b./464	gönlüñi (كوطلاي)
ķalmışdı (قالمشدي) 56.a/I652	ķalmamışdı (قالامشدي)
tuṭaṭuđı (طوطاگخي) 22.a/632	tuṭaṭuñı (طوطاگلي)
uṣdan olu (اوصدن اولو) 2I.b/626	uṣdan alu (اوصدن آلو)
yakarsın (ياقارسن) 74.b/2227	yakarsın (ياقارسن)
yolında (يولنده) 3I.a/9II	yolında (يولنده)

Yabancı Asıllı Kelimeler:

<u>yanlış:</u>	<u>doğrusu:</u>
bŪhtān (بوختان) 83.b/2495	bUhtān (بهتان)
din (دن) 66.b/I986	dīn (دين)
gŪzīn (كوزين) 83.b/2482	güzīn (كزين)
ḥāk"toprak" (حق) 32.b/959	ḥāk"toprak" (خال)
ḥākīr (حقير) 60.a/I789	ḥākīr (حقير)
ḥōca (خواجه) 20.b/596	ḥōca (خواجه)
nālīṣ (ناليش) 20.b/587	nālīṣ (ناليش)
pir (پير) 67.b/20I9	pīr (پير)
serm-sār (سرمسار) 24.b/7I4	şerm-sār (شرمسار)
teferrŪc (تفروج) 20.a/578	teferrŪc (تفروج)

NOT: Metinde oldukça çok yanlış yazım var. Hatta bu yüzden, okumada epeyce zorlandık. Müstensih, dikkatsiz ve "nasıl olsa okuyan anlar" havasında yazmış gibi... Yabancı asıllı kelimeler ise, vezin gereği(bazıları), değişik(vokali yazılmış veya yazılmamış) bir imlâ ile hattedilmiş...

VEZNE ve KAFİYEYE UYmayan DİKKATSİZ YAZILIŞLAR

getürevüz girü sağlığıla (صاغلغیلا) özin (67.b./2009)

NOT: "fāilātün/fāilātün/fāilün" vezninde yazılmış metnimizde, bu mısradaki "sağlığıla" kelimesi, hece fazlalığından dolayı vezni bozuyor. Eğer kelime, "sağlıkıla" şeklinde yazılsaydı hem vezin doğru olacak, hem de manada bir bir değişiklik olmayacaktı.

beni s̄in içre iledüp kosalar (قوسلار) (22.a./637)

NOT: "ko-" fiili, metinde hem "ko-", hem de "koy-" şeklinde yazılıyor. Eğer burada "koy-" şeklinde yazılsaydı, "koy-salar" (قویسلار) olacak ve birinci hece kapalı olacaktı. Bu da, vezne daha uygun olacaktı.

sekidün bunu ki tiz çık̄sun giri (گیری) daḥı gelmesün katuma ilerü (7.a./185)

NOT: Burada da bir kafiye hatası var. Nüshada, "geri" kelimesi, daha çok "girü (گرو)" şeklinde yazılıyor. "giri (گیری)" şekilleri çok az. Müstensih, burada alışılmışın dışında bir iş yaparak "geri" kelimesini "giri" şeklinde yazmış ve kafiye az da olsa bozmuş.

VEZİN ve KAFİYE İCABI DEĞİŞİK YAZILIŞLAR

söyledi ol/daḥı kamu (قامو) sözlerin (12.b./348)

NOT: Burada "kamu" kelimesinin ilk hecesi, vezin gereği uzun okunacağından "elif"li yazılmış...

asl içinde ben kamudan (قمودن) rüşenem (12.b./349)

NOT: Aynı "kamu" kelimesi, burada ise "elifsiz" yazılmış. Çünkü vezin icabı, burada ilk hecesinin kısa okunması gerekir.

Bazen de, tersine, kısa okunması gereken hecenin ünlüsü yazılıyor:

sürme diyü çekeyin(چکین) gözlerüme (22.a./634)

NOT:"çekeyin(چکین)" kelimesinin ikinci hecesinin kısa olması gerekir. Ama burada hecenin ünlüsü hem de "elif" ile yazılarak sanki uzun okunması istenmiş!..(x)

KAFİYE İCABI YAZIMLAR:

eytdiler kim bu sarāyda bir şūret
yazılı gördi gözümüz iy pāk-dāt(پاک دات) (73.b./2186)

NOT: Altı çizili kelimenin orijinal imlâsı, (پاک داد) "pāk-dād" şeklindedir. Kafiye tam manasıyla uysun diye böyle yazılmış olmalı...

gönlüm aldun şimdi kaçarsın yanı(یانی)
kanda koyısar "âşık seni kani

NOT:"yaña" kelimesi, burada kafiye gereği "yanı" şeklinde yazılmış...

Bütün bunlardan anlaşılıyor ki, güzel bir hatla yazılmasına rağmen, nüsha, biraz istikrarsız ve karışık bir imlâ ile kaleme alınmış!.

(x) Sırası gelmişken "BUYRUK" kelimesinin imlâsından da söz edelim. Bu kelime ısrarla (بیوروق) şeklinde, üç heceli olarak yazılıyor. Eğer bu kelimeyi, "buyuruk" şeklinde, üç heceli olarak okursak, hece fazlalığından dolayı çoğu yerde vezin bozulmuş olur. Bir misal:

sultānun buyuruğudur(بیوروغیدور) ne diyesin (13.b/388)

Belki de böyle üç heceli gibi yazılıyor, ama "buyruk" şeklinde, iki heceli okunması murat ediliyordur!..

TAMLAMALAR(terkipler)İN YAZILIŞLARI

a - İSİM TAMLAMASI(izafet terkibi):

Metnimizde, genellikle, isim tamlamalarının belirten(tamlayan)indeki genitive eki yazılmaz.Bu da, yine daha çok vezin endişesinden kaynaklanmaktadır.Fakat her zaman da böyle değildir.Türkiye Türkçesine göre garip ve hoş olmayan genitive'siz isim tamlamaları,metinde oldukça çoktur. Bir misal:

Yūsuf+ø oğlu (يوسف اوغلى) 76.a./2262
"Yusuf+uñ oğlu"

Metnimizde genitive eki yazılan izafet terkipleri de vardır.Her iki çeşit için bazı örnekler:

genitive'li:

anlar+uñ işleri 29.b/856
(آنلارک اشلری)

sultān+uñ derdi 32.b/954
(سلطانک دردی)

Yūsuf+uñ hāli 28.a/8II
(يوسفک हालی)

genitive'siz:

Çalab+ø emri 53.b/I578
(چالب امری)

Yūsuf+ø öñi 9.b./268
(يوسف اوکی)

Zelha+ø atası 5.b./I43
(زلخه اتاسی)

eksiz tayinli izafet^(x)(eksiz belirtili isim tamlaması):

Bu da bir nevi genitive'siz isim tamlamasıdır. Ancak bu çeşit isim tamlamalarında, birinci kelime(belirten),iyelik eklerinden birini alır:

at+1+ø başı"atının başı"(آتی باشی) 57.a./I706

şehir+üm+ø içi"şehrimin içi"(شهرم ایچی) 4.b./I05

bir ögesi eksik isim tamlaması:

Bazı isim tamlamalarının bir ögesi(belirteni vya belirtileni) yazılmıyor. Tabiatıyla yine vezin düşüncesi sebebiyledir. Bazı örneklerini görelim:

(x)bkz.Timurtaş,F.K.,Eski Türkiye Türkçesi,İst.,1977,s.67

biri birine bakuban ağıdı yaşı (یاثی) 73.a./2I75
"-gözlerinü- yaşı"

Yūsuf eydür Tağrı birdür ben kulu (قولي) I.a./8
"-anun- kulu"

öğeleri yer değıştirmiş isim tamlaması:

kudretini Tağrınınu (قدره تنی نکرینک) gör ne kıılır 36.b/I07I
"Tağrı+nu- kudret-i"

yapım ekli isim tamlaması veya iyelik gurubu:

Çok değışik ve ilginç bir isim tamlaması ile karşı karşı-
yayız. Tamlamanın birinci unsuru (belirteni, tamlayanı), geni-
tive'siz, ikinci unsuru (belirtileni, tamlananı) ise yapım ekli..
Yani, ikinci unsurda, iyelik ekinin yerini +lık veya -mak ek-
lerinden biri almış!.. Bu da, belki dönemin sentaks veya gra-
mer hususiyetlerinden biridir... İki örnek:

iy kızum sen ana irmeklik (سن ایا یرمک لک) muhāl 4.a/97
"sen+in ona ulaşma+n"

ben senün bu emrüni tutmak (بن سنک بو امرؤکی طوتنق) muhāl 27.a/789
"ben+im senin bu emrini tutma+m"

F a r s ç a K a i d e y e G ö r e İ z a f e t T e r -
k i b i (isim tamlaması) n i n Y a z ı l ı ş ı :

Bu tip tamlamaların yazılışında, bilindiğı gibi, önce be-
lirtilen, sonra belirten gelir ve aralarında başka bir işaret,
harf bulunmaz. Ancak okunurken ve latin harfleri ile yazılır-
ken, belirtilenden sonra bir çizgi ile ı, i, u, ü seslerinden
biri getirilir. Bir örnek vermek gerekirse:

kitab-ı edebiyāt (کتاب ادبیات) "edebiyat
(belirtilen) (belirten) kitabı"

Ne varki elimizdeki metinde bu tip tamlamalar, genellikle

b - SIFAT TAMLAMASI(sıfat terkibi):

Bilindiği gibi, sıfat tamlamasında da, isim tamlamasında olduğu gibi önce belirten(tamlayan), sonra belirtilen(tamlanan) gelir. Bu, Türkçenin temel kaidelerinden biridir. Ancak, metnimizde, bazen kafiye veya vezin gereği bu kaide bozulmakta ve belirtilen(isim) önce, belirten(sıfat) sonra getirilmektedir. Misal:

varıdı zindānda bir çardāk yüce(چرداق یوچه) 39.b/II68
ol yüce çardākda hem bir derece

"yüce çardak" sıfat tamlamasının öğeleri, görüldüğü gibi, ikinci mısra ile kafiyeyle olsun diye yer değiştirilmiş!..Başka bir misal:

anı görelden berü oldum delü
baña tImār eyle iy atam ulu(آتام اولو) 2.b./48

Burada da, "ulu atam" sıfat terkinin öğeleri, kafiye için yer değiştirilmiş. Böyle ifadeler, aslında Türkçenin yapısına ve kurgusuna aykırıdır. Ama,metin manzum olduğu için ve şiirde "kafiye için safiyeyi fedâ etmek" alışkanlığı olduğundan, metin ve dönem hakkında kesin bir değerlendirme yapmak mümkün değildir.(x)

Bu örneklerin yanında,metnimizde,kurala uygun birçok sıfat tamlaması da vardır. Bazı örnekler:

altun külāh (التون كوله) 27.b./800
iki yüz bin çeri(ایلیوز بیل چری) 54.b./I607
kızıl altun (قریل التون) 20.a./577

F a r s ç a K a i d e y e G ö r e S ı f a t T e r k i b i(sıfat tamlaması) Y a z ı m ı :

Bu hususta herhangi bir değişik imlâ söz konusu değildir. Metinde normal yazılışları vardır. Bazı misaller:

(x) Tamlamalar ve öğelerinin yer değiştirmeleri hususunda bkz. Ergin,Muharrem,Üniversiteler İçin Türk Dili, Boğaziçi Yay., İstanbul,1986, s.373-386

gül-ser (کول سر) I6.b./473
"gül başlı"

gül-yüz (کول یوز) I6.a./452
"gül yüzlü"

hürî-sûret (حوری صورت) 3.a./67
"huri suretli"

C- ATIF EDATI(ۉ =u,ü) İLE YAPILAN TERKİPLER:

Her ne kadar normalde bunların öğeleri, (ۉ)"vav" ile birbirine bağlanıyorsa da, bazen hiç bir işaret kullanılmadan, ^{bazen} (ۉ)"ye" kullanarak da birbirlerine bağlanırlar. Örnekler:

(ۉ)"vav" ile bağlananlar:

dâyeler ü dādīlar "dayeler ve dadılar" (دایلو دادیلر)
7.a./I8I

etmeg ü şeker ü helvā (اتمکو شکر و حلوا) 64.a./I986
"ekmek, şeker ve helva"

hiç bir işaret kullanılmadan bağlananlar:

dün ü gün (دون کون) I5.a./422
"gece ve gündüz"

tağ u yazı (طاغ یازی) 54.a./I598
"dağ ve ova"

(ۉ)"ye" ile bağlananlar:

‘ār ı nāmūs (عاری ناموس) 47.b./I408
"ar ve namus"

bal ı yağ (بالی یاغ) 6I.b./I829
"bal ve yağ"

NOT: Özellikle bu son tip yazılışlar (ۉ)"ye" ile), değişik ve dikkate değerdir. Diğer şekillere, metinlerde çok rastlanır.

İMLÂ İLE İLGİLİ BİR İKİ TESBİT

Bilindiği gibi, E.A.T. dönemi özelliğine göre, fiil çekimlerinde ve isim fiilinin çekiminde, I. tk. şahıs eki -Am şeklinde, düzdür. Metnimiz harekesiz olduğu ve ünlüler çoğu kez yazılmadığı için bu hususu, tam manasıyla, incelediğimiz metinde tesbit edemedik. Bu hususta en güvenilirli yol, eserin diğer nüshalarına bakmaktır. Nitekim biz de öyle yaptık. Ve harekeli olan İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nüshasına baktık. Orada da sözü geçen ekin düz, yani -Am şeklinde olduğunu gördük. Ancak, elimizdeki nüshada bu ekin geçtiği iki kelimedeki ekin ünlülerinin yazıldığı söz konusudur. Ve buna göre ekin vokali yuvarlak...Yani ek, -Um şeklinde:

kıl-maz-um (قلمزوم) 2I.a./607 bil-mez-üm (بلمزوم)

Sadece bu iki örneğe bakarak, bu ekin yuvarlak vokalli olduğuna karar vermek yanlış olsa gerek. Çünkü başka hiç bir yerde **ve örnekte** bu ekin ünlüsü yazılmamıştır. Bu da, ekin ünlüsünün düz olduğunu gösterir. Çünkü kelime veya ek içinde genellikle düz vokaller yazılmazlar. Ayrıca, bu ekin sadece geniş zamanın menfi şekline gelmediğini de göz önüne almalıyız. Bu ek, geniş zamanın olumlu şekline, öğrenilen geçmiş zamana ve isim fiilinin çekimine de gelmektedir:

vir-ür-em (ويرور) 5.a./I24 garīb-em (غريب) 8.a./2II
getür-miş-em (كتور ميشيم) 10.a./274

Kafiye uygunluğu yardımıyla da bu ekin yuvarlak değil de düz olduğunu tesbit ettik. Şöyle ki:

ya yigit benüm/ile eyle kerem
altı yıldur bunda zindān çek-er-em 38.a./II23

‘arab eydür ya yigit Ken‘ān-dan-am
Ken‘ān içinde olur atam anam 40.b./II95

Öyle ise yukarıdaki iki tane yuvarlak şekil, müstensihin kendi telaffuz şekli olabilir.Yani, kelimeyi yuvarlak şekilde söyleyebilir, ama yazılışı, düz olmalıdır. Hem bu da, metinde sık sık yapılan yanlış yazımlardan biri olabilir!..

B- FONETİK(ses bilgisi) ÖZELLİKLER

I. ÜNLÜLER (vokaller) :

a-DÜZLÜK ve DÜZLÜĞÜ KORUMA:

Bilindiği gibi, E.A.T. sinin karakteristik özelliklerinden biri de, yuvarlaklaşmanın oldukça bol olmasıdır. Ancak buna rağmen, kısmen eski düzlükler de muhafaza edilmiştir. Özellikle eklerin bazılarında mevcut olan düzlük, bazı kelimelerde de görülmektedir:

kelime gövdesinde:

avın-uban (اوينوبن) I4.b./4II

NOT:Burada dudak ünsüzünden sonraki ünlünün düz olarak kalması, yuvarlaklaşmamış olması, bilhassa dikkat çekicidir.Çünkü kaide olarak veya temayül olarak, Türk Dilinde dudak ünsüzlerinden sonra gelen düz ünlüler(dar)(ı,i), yuvarlaklaşır(u,ü olur)... yabız>yavuz, çamır>çamur gibi... Nite-yukarıdaki fiil de bugün "avun-" şeklinde ve yuvarlaktır. Aynı fiil, Eski Türkçe'de "abın-", D.L.T.'de ise "awın-" şeklinde ve düzdür. Öyle ise, metnimizde de bu düzlük korunmuştur, diyoruz.(x)

çeri "asker,ordu" (چری) 6.a./I57

NOT:Eski Türkçe'de ve D.L.T.'de "çerig" şeklinde geçen bu kelimenin, normalde, kural gereği, "çerü" şekline girmesi, yuvarlaklaşması gerekirdi.(xx) Zira, kaideye göre, Etk.'deki çok heceli kelimelerden ve eklerden sonu "g" patlayıcısı ile bitenler, Orta Türkçe devresinde, Güney-Batı Türkçesinde, "g" nin kaybolması ile yuvarlaklaşırlar.Mi-sal: kapıg>kapu, yapıg>yapu..... Fakat "çerig" kelimesi yuvarlaklaşmamış, düz olarak kalmıştır.

(x) bkz. Orkun, Hüseyin Namık, Eski Türk Yazıtları, T.D.K.yay., Ankara,1987,s.755,789; Atalay,Besim,D.L.T.Dizini,T. D.K.yay.,Ank.,1986,s.5I,I42

- kurı (قوري) 55.b./I642
okı- (اوقى -) 44.b./I308
toğrı (طوغرى) 23.a./669
uğrı (اوغرى) 79.b./2374

eklerde:

Bazı ekler daima düz vokallidir. Başlıcaları şunlardır:

- accusative(yükleme hali) eki: +(y)I söz+i(سوزي)54.a/I586
iyelik 3. şahıs eki: +(s)I(n)+ kamu+sı(قاموسى)65.b/I956
soru eki : ɤmI gördünüz mi(گوردوگوزمي)67.b/20I9
isimden isim yapma eki: +çI demür+çi (دمورچي)II.a/5II
öğrenilen geçmiş z. eki:-mIş getür-miş (گتورميش)IO.a/274
fiil çekiminde 2. tk. ş. eki:-sIn bil-esin(بيله سن)3.b/87

NOT: Bu ekin yazımında, ünlü yazılmıyor. Düz vokalli olduğunu İst.Ünv.Kt.N.nda gördük.

2. tk. ş. bildirme eki: +sIn benüm+sin (بنمسين)2.b/57
f. çekiminde 2. çk. ş. eki:+sIz bilür+siz(بلورسيز)67.b/20II
2. çk. ş. bildirme eki: +sIz
emir 2. tk. ş. eki : -GI l ol-ğıl (اولغیل)65.a/I94I
isimden isim yapma eki: +lIk ucuz+lık(اوچوزلق)45.b/I343

NOT:Nüşhamızda bu ekin vokali de belirtilmiyor.Yine İst.Ünv.Kt.N.'ndan yararlandık.

- dönüslülük eki : -(I)n- sev-in- (سوینور)42.b/I250
edilgenlik eki : -(I)l- düz-il-(دوزيله)I8.a/522
işteşlik eki : -(I)ş- gör-iş-(گوريسور)70.b/2I08

NOT: Bu son dört ekin(+lIk,-In,-Il,-Iş-) ara sıra yuvarlak misallerine de rastlanıyor. Zaten Süle Fakih'in Yusuf u Zeliha'sı her ne kadar I4. yy. mahsulü ise de, incelediğimiz nüsha, sonraki asırlarda(büyük ihtimalle Yeni Türkçe döneminde) kaleme alınmıştır.

b-YUVARLAKLIĞI KORUMA ve YUVARLAKLAŞMA:

Ünlülerde görülen yuvarlaklıkların bir kısmı, Eski Türkçe'den kalma yuvarlaklıklardır. Bir kısmı da, sonradan, Orta Türkçe döneminde oluşmuştur. Şimdi bunlardan bazılarını görelim:

Eski Türkçe'den Devam Eden Yuvarlaklıklar:

<u>altun</u> < altun	(التون)	4.b./II4
<u>artuk</u> < artuk	(ارتوق)	3.a./59
<u>berü</u> < berü	(برو)	22.a./633
<u>eyü</u> << edgü	(ايو)	4.b./II3
<u>gendü</u> << kentü	(كنرو)	I.a./6
<u>girü</u> < kirü	(كرو)	3.b./8I
<u>incü</u> < yinçü	(انجو)	I3.b./383
<u>karşu</u>	(قرشو)	I9.b./564

NOT: Bu kelime, Divanü Lûgat-it-Türk'de bu şekilde tesbit edildi. Bu bakımdan sonradan oluşmuş yuvarlaklıklardan sayılabilir!.. Ancak D.L.T.'de epeyce kelime Etk.'deki şekillerini koruyor. (x)

<u>yaşur</u> < yaşur-"gizle-"	(ياشورمه)	75.b./2246
<u>yazuk</u> < yazuk	(يازوق)	23.a./667
<u>yokaru</u> < yokaru	(يوقارو)	44.a./I290

eklerdeki eski yuvarlaklıklar:

factitive(ettirgenlik) eki: -zUr- ; -Ur-

em-zür- (امزور ريدري) ; geç-ür- (كچورور) 2.b./5I
26.a./249

geniş zaman eki: -(U)r

gel-ür (گلور) 2.a./43

fiilden isim yapan ek: -gU

sev-gü (سوكو) 28.a./8I7

NOT: Eski Türkçe'de de mevcut bulunan yukarıdaki şekiller için aşağıdaki eserlerin sözlüklerine bakılabilir.(x)

Yabancı Asıllı(ar.,fr.) Kelimelerde Korunan Yuvarlaklıklar:

Bugünkü şekilleri düz olup da Orta Türkçe döneminde hâlâ orijinal şekliyle yazılan ve yuvarlak vokalli olan bazı kelimeler şunlardır:

çārşū	(چارشو)	68.b./2043
dādū"dadı"	(دارو)	20.a./570
şandūk	(صندوق)	3I.b./923
terāzū	(ترازو)	II.a./3II

Şu iki kelime ise,şimdi yuvarlak olduğu halde o zaman orijinal şeklinde, düz vokalli idi:

dīvār"duvar"	(دیوار)	I8.a./5I6
ṭabıl"davul"	(طبل)	6.a./I55

NOT: Arapça ve Farsça asıllı bu kelimeler için de aşağıdaki lûgate bakılabilir.(xx)

Eski Anadolu Türkçesine Has Yuvarlaklıklar(yuvarlaklaşma):

sondaki "G" ünsüzünün erimesi sonucu:(xxx)

saçlġ > sa <u>ç</u>	(ساهو)	6.a./I59
sarıġ > ş <u>a</u> ru	(صارو)	54.b./I6I4
yapılġ > y <u>a</u> pu	(پاپو)	I8.a./5I2

(x)bkz. Orkun,H.N.,Eski Türk Yazıtları,T.D.K.yay.,Ankara,1987
Gabain,A.Von,Eski Türkçenin Grameri,T.D.K.yay.,Ankara,1988
Ergin,Muharrem,Orhun Abideleri,Boğaziçi yay.,İstanbul,1983

(xx)bkz. Devellioğlu,Ferit,Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat,Doğuş Matbaası,Ankara, 1978

(xxx)bkz. Timurtaş,F.K.,Eski Türkiye Türkçesi,İst.Ünv.Edebiyat Fak.yay.no:2I57,İstanbul,1977, s.28

dudak ünsüzleri etkisiyle:

bile-(D.L.T.'de) <u>büle-</u>	(بولر)	25.b./735
temir <u>demür</u>	(دمور)	27.a./785
semiz <u>semüz</u>	(سموز)	43.b./1284
sıga- <u>suva-</u>	(صوا-)	17.b./507

-Uk eki almış kelimeler:

tanış-uk	(طانشوق)	54.a./1590
yırt-uk	(يرتوق)	26.a./762

diğer yuvarlak vokal taşıyan kelimeler:

añul añul "yavaş yavaş"	(اقول اقول)	68.b./2043
birük-üben	(بيروكين)	70.a./2085
delü	(دلو)	15.a./424
devşür-ür	(دوشورر)	57.b./1712
kançu	(قنچو)	59.a./1761
kaluñ "başlık"	(قالوك)	5.b./141
keskün	(كسكون)	29.a./843
kulavuz	(قولوز)	69.a./2054
şatun al-asız	(صياتون آله سز)	9.b./265
yaluñ	(يالوك)	58.b./1744
yaru "yarı"	(يارو)	25.a./725
yāzu "yazı"	(يازو)	24.a./689
yulduz	(يولدوز)	8.b./235

EKLERDE YUVARLAKLAŞMA: Bazı ekler, Etk.'den kalma yuvarlaklıklarını devam ettirirler(E.A.T.'nde de)...

Bunlardan birkaç tanesini daha önce gördük. Şimdi de sonradan tamamiyle yuvarlaklaşan eklerden bazılarını göreceğiz. Tamamiyle diyorum, çünkü bu ekler aslında önce(Etk.'de) düz ünlülü kelime ve eklerden sonra gelince, düz; yuvarlak ünlülü kelime ve

eklerden sonra gelince de yuvarlak ünlülü oluyordu. Yani, dudak uyumu(düzlük-yuvarlaklık uyumu, küçük ünlü uyumu) tam idi. Türkiye Türkçesi'nde de bu, böyledir. Fakat Eski Anadolu Türkçesi döneminde bu ekler, tamamen yuvarlak hale gelmişlerdir. Yani düz vokalli kelime ve eklerden sonra da yuvarlak olmuşlardır. Böylece, Düzlük-Yuvarlaklık uyumu da kısmen bozulmuştur. Biz,şimdi metnimizde geçen eklerin hepsini veya ekserisini, ünlü uyumları ve morfoloji(şekil bilgisi) bahislerinde genişçe ele alacağımızı belirterek, sonradan yuvarlaklaşan eklerden bazılarına bir göz atalım:

iyelik I.şh. ekleri:

teklik: +(U)m kıantum (فانوم) 4.b./II8
çokluk: +(U)mUz ata+muz (اتاموز) 84.b./25I9

iyelik 2. şh. ekleri:

teklik: +(U)ŋ iş+ün (ايشولك) 3.b./88
çokluk: +(U)ŋUz il+ünüz (ايلوكوز) 86.b./2578

genitive(ilgi hali) eki: +(n)Uŋ

anlar+uŋ (آنلرولك) 73.b./2I98

isimden sıfat yapan ekler:

+lU <+lIG: Yine sondaki "G" nin kaybolması sonucu oluşan bir yuvarlaklıkla karşı karşıyayız. Orta Türkçe dönemini Eski Türkçe'den ayıran en önemli karakteristik özelliklerden biridir, bu hadise...Tabiatıyla, "G" lerin kaybolması sadece Güney-Batı Türkçesinde vuku bulmuştur. (x)

tat+lu
(طاتلو)
80.b./2406

+sUz <+sIz: Yukarıdaki ekin menfisi olup, onun tesiriyişek+süz(شكسوز) le ve analogi yoluyla yuvarlaklaşmıştır.(xx)
84.a./2508

I.çk. şh. bildirme eki: +(y)Uz

degül+üz (دكولوز) 82.a./2445

(x)bkz. Tuna, Osman Nedim, Türk Dil Bilgisi, İnönü Üniversitesi, Eğt.Fak., Malatya, 1986, s. 6

(xx)bkz. Timurtaş, F.K., Eski T. Türkçesi, İst., 1977, s. 34

görülen geçmiş zaman çekiminde I. ve 2. şahıs ekleri:

kıl-d+um (قلدوم) 22.b/65I alma-d+uğ (آلدوق) 4.b/III
gir-d+ünüz (گیردوکوز) 73.a./2I84

AYNI KELİMENİN HEM DÜZ HEM DE YUVARLAK VOKALLİ YAZILIŞI:

İmlâda görülen karışıklık veya istikrarsızlık, fonetikte de görülüyor. Aynı kelime, bir yerde düz ünlü ile diğer yerde ise yuvarlak ünlü ile yazılabilmektedir. Bu, hem bir telaffuz meselesi olabilir, hem de metnin telif edilmiş asrı ile istin-sah edilmiş asrı ya da tarihi arasındaki mesafenin uzunluğundan doğan dil özelliği farkı olabilir!..Yani, müstensih, bazen mü-ellife uymuş, bazen de bildiğine...gibi... Böyle çifte fone-tik özellikle veya imlâ ile yazılmış kelimelerden bazıları:

d ü z :

gendi (گندی) 63.a/I880
kamçıl (قامچی) 59.a/I764
şarı (شاری) 4.a/9I
şığa- (شیخه) 66.a/I966
toğrı (طغری) IO.b/285
uğrı (اوغری) 83.b/2488
yarı (یاری) 6I.a/I825
yazı (یازی) 54.a/I598

yu v a r l a k :

gendü (گندو) 63.a./I872
kamçu (قامچو) 59.a./I76I
şaru (شرو) 54.b/I6I4
şuva- (شووانه) I7.b./507
toğru (طغرو) IO.a./269
uğru (اوغرو) 83.b./2489
yaru (یارو) 25.a./725
yazu (یازو) 53.a./I558

NOT: Belirtmek gerekir ki kelimelerin yuvarlak şekilleri, nü-s-hamızda ekseriyettedir.

Şu iki örnek de dikkat çekicidir. Yalnız bunlarda söz konusu düz ünlüler ve yuvarlak ünlüler, geniştir, dar değildir:

d ü z :

ağ+a (اڭا) 3.b./75 "on-a"

Y u v a r l a k :

oğ+a (اوڭا) 23.a./662

NOT: Bir iki yer haricinde, böy-le bir yazılış yoktur!

şavu- (شەواووی) I5.b/438 "soğ-u-"

şovu- (شەوومادی) I5.b/444

c-ÜNLÜ UYUMLARI:

I-K a l ı n l ı k - i n c e l i k u y u m u (dil ben-
zeşmesi):

Türk dilinin her devresinde mevcut olan bu temel kanun, incelediğimiz Yusuf u Zeliha metninde de tamdır. Yalnız, bugün de olduğu gibi, +(I)ken zarf-fiili, daima ince vokalli olduğundan bu uyumun dışında kalmaktadır. Misal: yoğ+iken(يوغئین) I.a./I5... Ancak, bugün bazı Anadolu ağızlarında uyumlu halde- dir: yapar+kan...gibi...

Bunun yanında,Türkiye Türkçesi'nde,kalınlık-incelik uy- muna her zaman uymayan ve hep ince vokalli olan aitlik eki, metnimizde bu uyuma girmektedir(+KI):

sArāyda+ğl (سرای دغی) 25.a./72I "saraydaki"
yarın+ğl (یارنغی) I.b./26 "yarınki"

Başka kelime ve eklerde:

k a l ı n : ağır+la-ya+sın (آغزلیه سن) I2.a./330
kankı+muz+da (قنقیمرده) 82.b./2458
i n c e : getür-ür (کتورر) II.b./3I6
gör-meg+e (کورمه) 7.b./208

2.tk.şh. emir ekinin ince kelimedede (ك) "kef", kalın keli- mede ise (غ) "ğayın" ile yazılışı da bu uyum içindir:

k a l ı n : ol-ğıl (اولغل) 3.b./88
i n c e : di-gil (دیگل) 3.b./82

2-D ü z l ü k - y u v a r l a k l ı k u y u m u (du-
dak benzeşmesi):

Bu uyum, tam değildir. Bazı eklerin daima düz, bazılarının da daima yuvarlak olması ve aşırı yuvarlaklaşma sebebi ile, diğer E.A.T. metinleri gibi, S. Fakih'in Yusuf u Zeliha- sında da tam anlamıyla bir dudak uyumu yoktur. Bu uyum,Eski

Türkçe döneminde, bazı eklerin hem düz hem de yuvarlak olmaları sebebiyle, daha iyi idi. Türkiye Türkçesi'nde ise, bir iki istisna dışında, mükemmele ulaşmıştır.

Metnimizdeki bazı kelimeler ise, çifte imlâ veya fonetik hususiyet sebebi ile bazen uyuma girmekte, bazen de girmemektedir. Bunlardan bazılarını, "yuvarlaklık" bahsinin sonunda vermiştik: okı-(اوقی-)44.b/I308 ; oku-(اوقو-)27.a/783... gibi...

Esasen, ünlü uyumları, kelime kök veya gövdesinden çok kendilerine gelen eklerde tatbik edilmektedir. Bunun için önce eklerin "düzlük", "yuvarlaklık" durumlarına bakmak gerekir. Bu meyanda, biz daha önce, metnimizde geçen düz vokalli eklerin hemen hepsini verdik. Yuvarlak vokalli eklerden de bazılarını verdik. Eklerin hepsini, zaten "morfoloji" bölümünde tek tek, bazı özellikleri ile ele alacağız. Burada tekrar vermeyi düşünmüyoruz. Ancak, düzlük-yuvarlaklık uyumuna örnek olsun diye birkaç kelimedede birkaç ek vereceğiz. Ayrıca kelime kök veya gövdesindeki uyumlar için de misaller vereceğiz:

Kelime Kökündeki Uyumsuzluklar (veya gövdesindeki):

degül	(دكول)	24.b./710
delü	(دلو)	2.b./48
demür	(دمور)	27.a./285
gendü	(گندو)	I.a./6
getür-	(گتنور-)	I.b./I7
ķamu	(قامو)	6.a./I54
ķaranķu	(قاراكو)	I.b./I7 "karanlık, zulmet"
ķarķu	(قاركو)	2.b./53 "kargı"
ķarķu	(قارشو)	6.b./I64
ķokı	(قوقی)	66.b./I980
ķurı	(قوری)	55.b./I642
ķamu	(طامو)	I.a./I4
ķapu	(طپو)	8.a./2I8 "huzur, kat"
ulı	(اولی)	42.b./I259 "ulu, büyük"
yüri-	(یوری-)	6.a./I58

NOT: "demür", "kamu", "yavuz" gibi kelimelerde, dudak ünsüzünden sonra yuvarlak ünlüler geldiği için uyum normal sayılabilir. Çünkü Türkçe'de bu temayül her zaman vardır. Ayrıca, yukarıdaki kelimelerden bazıları, ek almış durumdadır: "kokı", "tapu" gibi...

Daima Düz ve Daima Yuvarlak Olup Dudak Uyumunu Bozan Eklerden Bazıları:

a) daima düz olan ekler:

iyelik 3. teklik şahıs eki: +(s)I(n)

yük-i (يوكي) 1.a./2 ; dōst-ın-a (دوستينه) 13.a./363

görülen geçmiş zaman I. teklik şahıs eki: -d+I

gör-d+i (گوردی) 2.a./43 ; sor-d+ı (سوردی) 3.a./72

gelecek zaman eki: -IsAr

ol-ısar (اولسر) 7.b./196 ; şol-ısar (صولیسر) 7.b./196

gerundium(zarf-fiil) eki: -IcAk

gör-icek (گوریجک) 12.a./338 ; tur-ıcak (طوریجق) 8.b./236

b) daima yuvarlak olan ekler:

emir 2. ve 3. şahıs ekleri: -(U)ŋ+Uz ; -sUn+lAr

vir-ŋ (ویرول) 26.a./761 ; çık-sun (چیقسون) 7.a./185

istek I. çokluk şahıs eki: -AlUm

gel-elüm (گله لوم) 8.b./230 ; kıl-alum (قيله لوم) 8.b./230

gerundium eklerinden: -(y)U ; -(y)Up ; -(y)UbAn

di-yü (دیو) 10.b./292 ; sil-üp (سیلوب) 6.b./174 ; çağır-uban (چاغروبین)

3. teklik şahıs bildirme eki: +dUr ; +dUrUr

kişi+dür (کشیدور) 69.b./2079 ; yok+durur (یوقدورور) 13.a./361

isimden sıfat yapan eklerden: +lU ; +sUz

eyer+lü (ایرلو) 6.a./156 ; dermān+suz (درمانسوز) 10.b./286

NOT:Nüşhamızda bu ekin(+lU) bazı düz vokalli şekilleri(+iI) de var:

ağū-lı (اغولي) 35.b./I048 ;

görk-li (گورکلي) 5I.a./I505 ; suç-lı (صوچلي) 27.a./785

Tabiatıyla bu şekiller de, düzlük-yuvarlaklık uyumunu bozmaktadır. Bu, bir ağız hususiyeti olabilir. Diyarbakır veya Erzurum ağızlarında hâlâ böyle bir durum vardır: "tuz-li, suç-li, don-li" gibi şekiller... Dikkat edilirse, bu şekillerde bir telaffuz değişikliği de vardır: "ı" yerine "i" kullanılıyor. Elimizdeki nüshayı da Diyarbakır'da elde ettiğimize göre, acaba müstensi-himiz, bu yöreden midir ve bu şekildeki yazılışlar, birer telaffuz hususiyeti midir?.. Aynı şekilde, nüshamızda yuvarlak vokalli olmalarını beklediğimiz "ulı, kırı, togrı, yazı" gibi kelimeler de, bu yörelerimizde bugün "uli, kuri, dorgi, yazı" şekillerinde telaffuz ediliyorlar!..

ç-ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ:

(e > i) veya (i < e) Değişmesi :

Bugün ilk hecesinde "e" sesi bulunan bazı kelimeler, metnimizde ve umumî olarak E.A.T. metinlerinde "i" seslidir:

bil "bel" (بیل)	23.b./684
di-	(دیر)	3.b./74
gice	(گيجه)	5.a./I26
ir-	(ایرسه)	22.a./636
irkek	(ایرکک)	I.a./9
işik	(ایشک)	5.a./I27
it- "et-"	(ایتدی)	25.a./729
kise	(کيسه)	67.b./20I6
yir	(بیره)	25.b./742

Buna mukabil, bugün ilk hecesinde "i" sesi bulunan şu iki kelime ise metnimizde ve E.A.T.'nde "e" seslidir;

eyü (ایو) 4.b./II3 ; gey- (گيوردي) I4.a./389

NOT: "gey-" fiilindeki "e" kapalı é olarak kabul ediliyor.

Bugün ünlüsü değişmiş birkaç kelime: Aşağıdaki kelimelerin de vokalleri bugün değişmiştir:

aşağa (اشغاء)9.b/258 "aşağı"
kardaş (قرداش)38.b/II36 "kardeş"
yaşıl (ياشیل)17.b/508 "yeşil"

II. ÜNSÜZLER (konsonlar) :

a- ÖTÜMLÜLÜK ve ÖTÜMSÜZLÜK:

Genellikle ince vokalli kelimeler ötümlü, kalın vokalli kelimeler ise ötümsüz olur. Ancak incelediğimiz Yusuf u Zeliha nüshasında bu, her zaman böyle değildir. Bunun tersi durumlar da vardır. Bazen de aynı kelimenin hem ötümlü, hem de ötümsüz şekli ile karşı karşıya kalabilmekteyiz.

#d (ötümlü) ve #t (ötümsüz) ünsüzleri:

derle- (درلری)83.a/2474
"terle-"

tal- (طالدير)50.b./I487
"dal-"

ditre- (دترر)76.a/2260
"titre-"

tamar (طمر)27.a./790
"damar"

dükeli (دوکلې)81.a/2416
"hep,hepsi"

taşra (طشره)6.a./I54
"dışarı"

Kalın Ünlü Taşıdıkları Halde, Ötümlü Ünsüzle Yazılan Kelimeler:

#d

dak- (دکدي)58.a/I733
"tak-"

dın- (دندک)55.a./I62I
"tın-"

duy- (دويج)38.a/II22
"duy-"

duzak (دوزاق)20.b./584
"tuzak"

Ince Ünlü Taşdığı Halde, Ötümsüz Ünsüzle Yazılan Bir Kelime:

t

tepren- (طپرندی) II.b./318 "depren-"

Aynı Kelimenin Hem Ötümlü Hem de Ötümsüz Şekli:

d (ötümlü) :

dur- (دوردي) 77.a/2290

dut- (دوتدیلر) 19.b/557

t (ötümsüz) :

tur- (طوردی) 5.b./138

tut- (طتوبن) 20.a./58I

b (ötümlü) ve # p (ötümsüz) ünsüzleri:

Bu husus, metnimizde "b" lehinedir. Yani, Ttk.'nde (bugün) "p" ötümsüzü ile başlayan kelimelerin hemen hepsi, S.Fakih'in Yusuf u Zeliha'sında "b" ötümlüsü ile başlamaktadır. Sadece bir kelime "p" ötümsüzü ile başlamaktadır. Onun da alternansı, yani "b" li şekli, aynı zamanda metnimizde mevcuttur. O halde incelediğimiz metinde, bu hususta, bir ÖTÜMLÜLEŞME hakimdir:

b

barmak (برماغنی) 6.a./160 "parmak"

berk (برله) 9.b./259 "perk, sağlam"

bişür- (بشورر) 35.b./1043 "pişir-"

yabancı asıllı bir kelime:

bāzār (بازار) 5.b./146 "pazar, çarşı"

p

pınar (پینار) 59.b./177

NOT: Yalnız, bu kelimenin de metinde ötümlü şekli (pınar پینار) mevcuttur.

g (ötümlü) ve # k (ötümsüz) ünsüzleri:

Eski Anadolu Türkçesi'nin yuvarlaklaşma gibi en önemli ö-

zellikle den biri de, Eski Türkçe'deki ötümsüz kelime ve konsonant ötümlüleşmesi(yumuşaması)dir. Özellikle kelime başındaki "t"lerin "d"ye dönüşmesi gibi, "k"ler de "g"ye yoğun bir şekilde dönüşmüştür(#k > #g). Bu husustaki ölçümüz, ince vokalli kelimelerdir. Elbetteki kalın vokalli kelimelerin başındaki "k"ler,yine "k" olarak kalmıştır:

Ince Seslerden #k > #g (ötümlüleşme):

ger	«kergek	(كرك)	I.b./19
get	«kelür-	(كتور)	I.b./20
gey	<ked-	(كيدير)	29.a./839
gey	<keyik	(كايك)	86.a./2564
giç	«kiçig	(كيچي)	85.a./2528
gir	<kir-	(كيردم)	7.b./197
gök	<kök	(كوك)	I.a./II
gön	<könül	(كوكلم)	7.b./199
güç	<küç	(كوچ)	30.a./889
gün	«küntüz	(كوندز)	8.a./218

Kalın Seslerden #k > #k Olarak Kalıyor(ötümsüz):

kaç	(كچان)	7.b./200 ;	kanı (قاني) 7.b/199
kaç	(قالدير)	II.b./319	+ kankı (قنقي) I.a/I
kaç	«kamag	(قامو)	9.a./239
kış	=	(قشلي)	9.a./247
koy	<kod-	(قوير)	5I.a./1508
kul	<kulgak	(قولاق)	55.a./1616

*k > (ötümsüz):

kat	<katun	(خاتون)	8.b./224
-----	--------	-----------	----------

İki Ünlü Arasındaki Ötümsüz
Ünsüzlerin Ötümlüleşmesi :

Türkçe'nin fonetik özelliklerinden birisi de, iki ünlü arasındaki ötümsüz konsonların ötümlüleşmesidir. Daha ziyade ek alan kelimenin son ünsüzünde görülen bu hadise, bazen kelime içindeki ötümsüz ünsüzün de başına geliyor. Şimdi ichte görülen bu ÖTÜMLÜLEŞMEye bazı misaller verelim:

V p V > V b V :

- dib+in+de (ديبند) 18.a./511
gel-üben (طوبن) 3.b./85 <(gel-üp-en)

V ç V > V c V :

- açığ > acı (آچي) 1.a./12
kiçe > kice (کيچ) 5.a./126
güc+üm (کوجم) 24.a./702
yiçe > yüce (يوج) 20.a./572

V k V > V ğ V :

- artuğ+a (ارتوغ) 4.b./118
duzağ+a (دوزاغ) 17.b./502
tuğ+ağ+ı (طوطاغ) 2.a./34
yağ+ağ+ı (يلاغ) 17.a./488

V k V > V g V :

- gir-düğ+i (کردوگي) 20.a./569
gönleg+i (گونلگي) 26.a./762
yüreg+i (يورهگي) 16.a./460
vir-meg+e (ويرمگ) 1.a./3

V t V > V d V :

- gid-e (کيد) 4.b./112
işid-ür (ايشدر) 5.b./144
kayna-d-ur(قيندر) 27.a./790
yarad-ur (يارادور) 1.a./10

Bazı kelimelerin ise hem ötümlü hem de ötümsüz şekilleri

mevcuttur. Bazı örnekler şunlardır:

ö t ü m l ü :

kuc-a (قوچ) 20.b/596
nice (نيج) I.b./23
şagrağ+1 (صراغ) 35.b/I04I

ö t ü m s ü z :

kuç-duğ+1 (قوچدوغ) 235
niçe (نيج) 2.a/33
şagrağ+uñ (صراغك) 35.b/I039

NOT:Bu, bir imlâ meselesi de olabilir; bir yanlış yazım da...
Nitekim, nüshada oldukça çok yanlış yazımların olduğu,
"imlâ" bahsinde ve metinde belirtilmiştir.

Kaideye uymayan bazı misaller de vardır:

hüb+llık-1 (خوبلق) 38.b/II32

Buradaki -llık eki ek aldığı için; sonundaki k'nin g olması (k g) gerekirdi. Nitekim şu misalde aynı ek, yine yabancı asıllı bir kelimeye geldiği halde, ötümlüleşmiştir:

hasta+llığ+1 (حسنة) I6.a./456

Yabancı Asıllı(Ar.,Fr.) Kelimelerde Bu Kural İşlemiyor:

‘āşık+1 (عاشق) 30.a./87I

‘avrat+um (عورت) 78.a/2333

fāsık+1 (فاسق) 30.a./87I

tākāt+um (طاقتم) 7.b/207

"n" sesinin Komşuluğundaki Ö t ü m l ü l e ş m e l e r :

nç > nc :

bişinç > beşinci (بيئنجي) IO.a./283

yinçü > incü (انجو) I3.b./383

nt > nd :

anta > anda (انه) 33.a./975

kentü > gendü (كندو) I.a./6

küntüz > gündüz (كوندر) 6.a./I49

K e l i m e S o n u n d a k i Ö t ü m l ü l e Ő m e l e r :

Bazı kelimelerin sonunda ötümlü-patlayıcı(b,c,d,g) ünsüzler bulunmaktadır. Ancak bu kelimelerin hemen hepsinin akabinde,ünlü ile başlayan bir kelime gelmektedir. Bu bakımdan bu hadise, bir bakıma iki ünlü arasındaki ötümlüleşmedir.Ama her zaman da kendisinden sonra ünlü ile başlayan bir kelime gelen, ötümsüz konsonla biten bu tip kelimeler, ötümlüleşmez. Bu tip ötümlüleşme için örnekler:

<u>k#>ğ#</u>	ayağ üstine (اياغ اوستنه)	75.b./2249
	ırmağ oluban(ايرماغ اولوبن)	4I.a./I2I3
	kulağ urğıl (قولاغ اورغيل)	56.b./I667
	toprağ üstine(طپراغ اوستنه)	76.a./227I
	yarağ idüp (يراغ ايروب)	5.b./I42

t#>d#

ard etegi (آرد اتكي)	25.a./725
işid imdi (ايشد ايمدي)	49.a./I44I; 56.b/I658
kurd adı (كورد آد)	78.b./2338
süd olmaya (سورد اولمايه)	5I.b./I5I2

Şu örneklerden sonra ise konsonla başlayan bir kelime geldiği halde, ötümlüleşme olmuş. Yalnız, bu, bir imlâ meselesi de olabilir! Müstensihin alışkanlığı da olabilir!..

ayağ var (انچ وار)	4I.a./I203
taşı-d mālunı(طاشد مالونى)	I2.a./332

NOT:Hemen belirtelim ki biz kelimeyi "ağaç" şeklinde okuduk!..

Ünsüzle Başlayan Ek aldığı Halde, Sonundaki Ötümsüz Konsonunun Ötümlüleştiği Kelimeler:

ac+lık (اچلق)	62.b./I865	; kab+la-yalum(قبليه لوم)
-----------------	------------	-----------------------------

NOT:Bu da bir imlâ şekli olabilir;"açlık" şeklinde okunabilir!..
"kapla-"

b- PATLAYICILIK ve SIZICILIK:

Kelimelerin ve seslerin Eski Türkçe'den Orta Türkçe'ye geçerken uğradığı önemli değişikliklerden birisi de, ötümlüleşme gibi SIZICILAŞMAdır. Ancak, bu devrede tam manasıyla bir sızıcılaşmadan da söz edilemez. Bazı kelimeler, yine patlayıcı olarak kalmış ve ancak sonraları, bir kısmı Türkiye Türkçesi döneminde sızıcılaşmıştır. Önce patlayıcılıklarını koruyan bazı sesleri ve kelimeleri görelim:

"g" Patlayıcısı :

Bugün kelime içinde ve kelime sonunda sızıcılaşıp, "ğ" ve "v" ye dönüşen "g"ler E.A.T. döneminde ve metnimizde patlayıcılıklarını muhafaza etmektedirler:

içte:(eksiz)

degin (دگین) IO.b/295 ; düğün (دوگون) 6.a/I50
ögüt (اوگوت) 8.b/232 ; yigit (یگیت) 38.a/II23

içte(ek alınca):

döşeg+e (دوشه) I6.a/450 ; gög+e (گوه) 44.a/I290

sonda :

beg (بك) I.a./2 ; deg- (دلے) 30.b./886
dög- (دولے) 40.b/II88 ; eg- (الے) I5.b./447
ög (اولے) I4.b/4IO ; sög- (سولے) 57.b/I7I2

"k" Patlayıcısı :

Bugün "h" sızıcısına dönmüş şu iki kelimedede, "k" ünsüzü, metnimizde kendisini ve dolayısıyla patlayıcılığı korumaktadır:

kanı "hani" (خانی) 7.b./I99

kankı "hangi" (قنقی) IO.b./292

Ama şu benzer misalde sızıcılaşma olmuştur:

hatun (<katun) (خاتون) 2.a./37

S ı z ı c ı l a ş m a l a r :

b > v :

- bar- > var- (وار-) 75.b/225I ; bir- > vir- (ویر-) I, b/16
karabaş > karavaş (قراواشن) 6.a./153 "hizmetçi, cariye"
kulabuz > kulavuz (قولوز) 69.a./2054 "rehber"
seb- > sev- (سو-) 4.a./102
yalbar- > yalvar- (یلوار-) 3.b./79
yablak > yavlak (یولق) 4.a./102 "pek çok, gayet"

ğ > v :

- soğu- sovu- (صوغو-) 15.b./444

k > h :

- bağça > bahça (بنججه) 15.b./444
takı > dahı (داهی) 3.a./71
yoksa > yohsa (یونسه) 17.b./494
yoksul > yohsul (یونسول) 15.b./442

NOT: Son iki kelimenin "k"lı şekilleri de, metinde var!..

k > ğ :

- ak+ça ağca (آنجه) 17.b./506 "beyazca, beyazımsı"

ğ > y :

- degre deyre (دیره) 14.b./404 "...e doğru; çevre"

NOT: "güyegi (گویگی) 5.b./148" kelimesinde de aynı durum olsa gerek!..

"G" Patlayıcısının erimesi :

- kiğig > giği (گیگی) 10.b./287 ; kapıg > kapu (قاپو) 24.b./718

c- ÜNSÜZLERİN UYUMU:

Ünsüzlerin kendi aralarındaki en önemli uyum, ötümlülük-ötümsüzlük uyumudur. Yani, ötümlü konsonla biten kelimeye gelen ek, ötümlü konsonla başlar; bu ek ötümsüz konsonla biten kelimeye gelince de benzeşme sonucu ötümsüzleşir. Ancak, metnimizde, genellikle ekler tek değerli olduğundan bu uyum, tam değildir; bir uyumsuzluk vardır. Meselâ, "d" ile, "c" ile başlayan ekler, hep böyle ötümlüdür; ötümsüz konsonla biten kelimeye gelseler bile "t" ve "ç" olmazlar. Misaller:

"d" ile başlayan ekler:

görülen geçmiş zaman eki: -d

du-d+i+lar (دوتدیلر) I9.b./557

kop-d+i (قوپدی) 54.b./I609

çık-d+i+lar (چقدیلر) 6.a./I54

factitive(ettirgen) eki: -dUr-

yap-dur- (یاپدور) I9.a./550

partisip(sıfat-fiil) eki: -dUk

dak-duk+lar+ın(دقدقارین) 72.b./2I64

locative(bulunma hali) ve ablativ(e) (ayrılma hali)

ekleri: +dA, +dAn

ahiret+de (آخیرتده) 4.a./98

toprak+dan(طیراقدن) I.a./IO

"c" ile başlayan ekler:

isimden isim yapan ekler: +cA, +cAk, +cUk

ak+ca (اقبج) 67.b./20I7

gök+cek (کوجک) 66.b./I985

sā+at+cuk(ساعنچق) 59.a./I768

NOT: -Çİ ekinin ise hem uyumlu hem de uyumsuz örnekleri var. Demek ki bu, bir imlâ meselesi de olabilir: etmek+ci(اتمکچی)

demür+çi+ler(دمورچیلر) II.a./3II 35.b./4043

III. D İ Ğ E R F O N E T İ K H A D İ S E L E R :

a- İKİZLEŞME(gemination):

- asıg > assı "yarar, kazanç" (اَصِي)22.b./644
isig > Issı "sıcaklık,ısı" (اِصِي)8I.b./243I
yiti > yiddi "yedi" (يِدي)43.b./I283

b- BENZETME(assimilation):

- dülger > dürger "usta,marangoz" (دُورگر)3Ia.a./92I

Daha asimilasyona uğramamış bir misal:

- etmek (اِتمك)35.b./I043 (> ekmek)

c- BAŞKALAŞMA(dissimilation):

- benefşe > menefşe "menekşe" (مَنفَشَه)6I.b./I83I
delir- > dalAr- "delir-" (دَالرُور)I4.a./392
gönl-üm > göyn-üm (كِينُور)6I.b./I834
şimdi > şindi (شِنْدِي)65.b./I954

ç- GÖÇÜŞME(metathese):

- ağrit- < ~~arg~~ıt-dı (ارغِدي) 44.a./I30I
ışmarla- < ~~ş~~ımarla-r-ım(صَمَرلَم)68.a./2026
derviş < ~~dev~~rîş (دُورِيش) 55.b./I639
yağmur < ~~yam~~ğur (يامغور) 33.a./977

d- ULANMA(liasion):

- (x) bu uğur > buğur "bundan böyle, artık" (بوغور)II.b/322
ne ola > n'ola (نوله) 22.b./652
yok idi > yoğıdı (بوغیدی) 2.a./30

e- BİRLEŞME(contraction):

- gendü+özi > gendüzi "kendi, kendisi" (کنوزی) 25.a./732
ne+yirde > nirede "nerede" (نیرده) 70.a./2086
oş+bu > uşbu "işte bu" (اوشبو) 2.b./50

Henüz birleşme hadisesine uğramamış bir örnek:

- ol araya (اول ارای) 24.b./712 (> oraya)

f- HECE TEKLEŞMESİ(hoplologie):

- predikat eki: +dUrUr > +dUr
gönlümde+dür (گولمده دور) 18.b./538
karındaş > kardaş (قرداش) 80.b./2407

g- TÜREME(enuptyexe):

I. Başta Türeme(protez):

- it- > yit- yit-e yit-e (یتہ یتہ) 48.a./I4I3

2. İçte Türeme(epénthése):

- 'acāib > 'acāyip (عجایب) 36.b./I072
bilezük > bilerzük (بلررول) 71.a./2118

h- DÜŞME(elision):

I. Önde Düşme(aphérese):

- yınçü > incü (انجو) 13.b./383

2. İçte Düşme(syncope): Bu hadise, daha ziyade kelimeler ek alınca meydana geliyor. Özellikle de vurgusuz orta hece ünlüsünde görülüyor:

- ayır- > ayr-ayum (آیره یوم) 15.b./435
burun+1 > burn+1 (بورنی) 18.b./527
eyü+lük > ey+lük (ایلولک) 83.a./2476
göreliden berü > görelden berü (گورلیدن برو) 2.b./48

NOT: Ancak "buyruk" kelimesinde düşme yok: buyuruk (بیوروق) 13.b./328

C- MORFOLOJİK(şekil bilgisi) ÖZELLİKLER

I. ÇEKİM EKLERİ:

a) İSİM ÇEKİMİ

I-İYELİK EKLERİ:

E.A.T.'nin en karakteristik özelliklerinden olan yuvarlaklaşma, kendisini bilhassa eklerde gösterir. İyelik eklerindeki daimî yuvarlaklık, I. ve 2. şahıslarda görülmektedir. Üçüncü şahıslar ise, devamlı düzdür. Ancak, I. ve 2. şahıslarda, bazı düz misaller de vardır. Bu da, elimizdeki Yusuf u Zeliha'nın biraz daha ileriki asırlarda (Osmanlıca veya Yeni Türkçe dönemleri de olabilir) istinsah edildiğine bir delil olabilir.

Eklerin hep yuvarlak veya düz olmasının, ünlülerdeki düzlük-yuvarlaklık uyumunu bozduğunu daha önce görmüştük.

Müstensihimiz vokalleri her zaman yazmadığı, hatta seyrek yazdığı için, eklerin vokallerini, güçlkle ve metni iyice taradıktan sonra tesbit edebildik. Biz, burada, mümkün olduğu kadar, ünlüsü yazılan ekleri kullanmaya çalışacağız:

I. Ş a h ı s l a r :

<u>teklik:+(U)m</u>	<u>çokluk:+(U)mUz</u>
ata+m (ا ت ا م) 40.b/II95	aşl+umuz (ا ص ل و م و ز) 24.b/7II
kız+um (ك ز و م) 2.b./50	gevde+müz (ك و د و م و ز) 85.b/2556
mâl+um (م ا ل و م) 2.b./49	il+ümüz (ا ب ل و م و ز) 6.b./I68
öz+üm (ا و ز و م) 4.a./99	

Düz Şekiller:

<u>teklik: +(I)m</u>	<u>çokluk:+(I)mUz ; -(U)mIz</u>
baş+ım+a (ب ا ش ي م) I7.a/483	lütþ+ımız+la (ل ط ف ي م و ز ل ه) 53.b/I582
derd+ım+e (د ر د ي م) I9.a/544	on+ımız (ا و ن و م ي ز) 83.b/2483

NOT: İyelik I. tk. şh. ekinin düz şekillerinden sonra, genelde dative(yönelme hali) ekinin gelmesi, dikkat çekicidir!..

Diğer Bir İy.I.tk.şh. Eki: nigâr+ın (ن ي گ ا ر ي ن) 9.b/26I "nigârım"

2. Şahıslar :

teklik: +(U)ŋ

aln+un (النول) I2.a/34I

el+ün (الولك) 24.a/695

öz+ün (اوزولك) I.a./5

yüz+ün (يوزولك) I.a./5

Düz Şekiller:

teklik: +(I)ŋ

ev+in (اويلك) 59.b/I774

söz+in (سوزيلك) 22.b/647

çokluk: +(U)ŋUz [<+(U)ŋ+Uz] (x)

ata+nuz (آناكوز) 86.b/2575

gönl+ünüz (گونلوکوز) 35.a/I030

il+ünüz (ايلوکوز) 86.b/2578

kamu+nuz (قاموکوز) 29.a./845

çokluk: +(I)ŋUz

ciger+inüz (چيگيرينکوز) 73.a/2I83

söz+inüz (سوزينکوز) 84.a/25II

NOT:Ttk.'nde ve kısmen de Etk.'de iyelik I. ve 2. şh. ekleri, hem düz hem de yuvarlak olmaları bakımından dudak uyumuna uyarlar. E.A.T.'nde ise yoğun yuvarlaklaşma nedeni ile sözü edilen ekler, bu uyuma tam anlamıyla uymazlar. Bu bakımdan Türk Dilinin bu devresi, farklı bir devredir. Ancak bu eklerin düz örneklerinde bile dudak uyumunun bozulduğunu görürüz. Meselâ: söz+in-i (سوزيلکي) 22.b./647

3. Şahıslar :

teklik: +(s)I(n)+

gendü+si (گندوسی) I9.b/565

nür+ı (نوري) I2.a/342

yüz+in+e (يوزينه) IO.a./280
(xx)

çokluk: +lArİ (<lAr+I)

gül+leri (گوللري) 6I.a/I8I3

oğlan+ları (اوغلانلري) 62.b/I859

taş+ları (طاشلري) 56.a/I644

NOT:Kaide dışı olarak, teklik şahısların bir de yuvarlak şekilleri vardır. Kendisinden sonra ekseriyetle accusative (yükleme hali) eki gelen bu örnekler ilgi çekicidir:

öz+ün+i (اوزونى) 9.b./258 : yüz+ün+i (يوزونى) 23.b/676

(x) I. ve 2. çk.şh. iyelik eklerinin sonundaki +Uz, aslında çokluk ekidir. Bkz. Tuna, Osman Nedim, Türk Dil Bilgisi, İ-nönü Ün.v., Eğitim Fak., Malatya, 1986, Morfoloji, s.20, 36, 37
(xx) Buradaki "n", zamirî "n" dir. Bkz. a.g.e., s.2I, 23

2-HAL EKLERİ:

Bazı düz şekiller ve örnekler bir tarafa bırakılırsa, hal eklerinde de yuvarlaklık hakimdir.

N o m i n a t i v e (yalın hal) :

buğday	(بَغْدَائِي)	53.a./I557
güneş	(كُونَش)	10.b./297
Yūsuf	(يُوْسُف)	55.b./I635

G e n i t i v e (ilgi hali) e k i : +(n)Uḡ

Metnimizde vokali çok az yazılan eklerdendir,

ḡardaşlar+uḡ	(قَرْدَاشلَرُول)	76.a./2268
ḡullar+uḡ	(قَوْللَرُول)	52.b./I550
Mısır+uḡ	(مِيسِرُول)	49.a./I445

Bazen vezin gereği genitive eki yazılmamaktadır(~~ϕ~~):

ṣūretüḡ+~~ϕ~~ bağında (صُورَتُكَ بَاغْدَه) 3.a/67 "suretin+in"

Şu örnekte ise, yine vezin gereği, 2.şh.çokluk ekinin üzerine gelmesi gereken genitive eki, doğrudan köke getirilmiş:

siz iki+nüḡ (سِيز اِيكِلَه) 35.a/I029 "siz+in iki+n~~ez~~+in"
(siz+~~ϕ~~ iki+~~ϕ~~+nüḡ)

Genitive eki, bazen de, "(I)la" edatı(veya Instrumental eki) ile kullanılan işaret ve şahıs zamirlerinin çokluk şekillerine gelmektedir:

anlar+uḡ+la (آنلَرُولَه) 73.b/2I98 ; bunlar+uḡ+la (بُونلَرُولَه) 70.b./2108

Halbuki, bu şekiller, bugün genitive'siz kullanılmaktadır; yani: "onlar+la", "bunlar+la" gibi!...(x)

(x) bkz. Timurtaş, Prof. Dr. Faruk Kadri, Eski Türkiye Türkçesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., No: 2I57, İstanbul, 1977, s. 85

A c c u s a t i v e (yükleme hali) e k i : +(y)I

Vokali, daima düz olan eklerdendir. Dudak uyumunu bozar.

ağū+yı aldılar (آغوي الديلر) 35.a./I034

ben+i esirge (بني اسرگه) 3.a./70

elin+i aldı (اليني الدي) I5.b./445

Eksiz Accusative: Daha ziyade vezin endişesinden kaynaklanan bu accusative(+∅), genellikle iyelik eklerinden sonra getirilir:

- 1.şh. söz+üm+∅ dinle (سوزم دپله) 4.a./I03 "sözüm+ü dinle"
- 2.şh. yüz+ün+∅ gizleme (يوزك كزله) 3.a./66 "yüzün+ü gizleme"
- 3.şh. yüz+in+∅ urur (يوزين اورر) I.b./4 "yüzün+ü vurur"

Diğer Bir Accusative Eki:

yüz+üy+in göstüre (يوزوين كوستور) 28.b./832
"yüzün+ü göstere"

NOT:Buradaki şeklin Eski Türkçe'deki bir şekille aynı olduğunu söyleyebiliriz:+In (adgır+in "aygırın+ı")(x) Ayrıca,"yüzü-yin" şekli, bir ağız hususiyeti olabilir. Özellikle bugünkü Urfa ağızında böyle kullanışlar vardır:(baba+y*baba+n*)

D a t i v e (yaklaşma-yönelme hali) e k i : +(y)A

bağÇa+ya girür (باغچيه كورر) I5.b./440

kim+üm+e yalvarayum (كيموم يلواريم) 43.a./I260

zindān+a urdum (زندانه اوردم) 47.b./I400

Şu yalın halde de "dative" manası olduğunu görüyoruz:

kimsene (كيمنه) "kimse+ye" yalan gelece eylemez 44.b./I387

L o c a t i v e (bulunma hali) e k i : +dA

Görüldüğü gibi, bu ekin konsonu, tek değerlidir.Bu bakımdan ötümlülük-ötümsüzlük uyumunu bozduğunu,daha önce görmüştük.

(x)bkz. Tuna,Doç.Dr.Osman Nedim, Eski Türkçe Ders Notları, İnönü Üniversitesi Eğitim Fak.Türk Dili ve Ed.Eğt.Bölümü, Malatya

bucağ+da oturur (بو جقه اونور) 48.a./I4I8
karanu+da kaldı (قارانوده قالدی) I.b./I7
yir+de kaldım (یرده قالدم) 20.a./505
zindān+da yata (زندانده یاته) 46.a./I364

A b l a t i v e (ayrılma-çıkma hali) e k i : +dAn

Locative eki için söylediklerimiz, burada da geçerlidir.
Etk.'de l,n,r seslerinden sonra "d"ler, "t" oluyordu.(x)

deniz+den varavuz (دکیزدن واراوز) 35.a./I028
gönül+den yuyasın (گولدن یویاسین) 46.b./I372
kat+ın+dan gitdiler (کتندن کتدیله) 44.a./I296
kuyu+dan çıkaran (کیودن چیکاران) 38.b./II36

Değişik Bir Şekil:

öğ+din dimedüğ (اوکدین دیمدول) I7.a./492

NOT:Buradaki ek, elbetteki ablativ ekidir.Ancak ek, kelimenin bünyesinde klişeleşerek, kökle birlikte zarf durumuna gelmiştir(öğdin)... (xx)

E q u a t i v e (eşitlik hali) e k i : +ÇA

Metnimizde, "eşitlik" fonksiyonundaki kullanılışı,hemen hemen yoktur."miktar,derece,gibilik..." fonksiyonlarındaki kullanılışı daha çoktur:

ağır+ın+ca viresin (آغریجه ویره سن) II.a./309
(seni)an+duk+Ca f.ider (..... آگروکجه) 77.b/23II
bun+ca sözlerden... (بونجه سوزلردن...) 4.b./II5
ni+ce gizleyesin (نیجه گزیله سن) 3.b./82

Ablative ve locative fonksiyonunda kullanılışı:

Yūsufun ard+ın+ca (آردنجه)"ardın+dan" hoca yügürür I2.a/339
biñ çāvuş sultānuğ öğ+ın+ce (اوکنجه)"önün+de" yürür 6.a./I58

(x)bkz. Tuna,O.Nedim,Eski Türkçe Ders Notları,İn.Ünv.Eğt.Fak.

(xx)bkz. Timurtaş,F.K.,Eski T.Türkçesi,İstanbul,1977, s.72

I n s t r u m e n t a l (vasıta hali) e k i : +(I)n

Gerçek instrumental eki, +(I)n'dır. Vokali, daima düzdür; bunun için bu ek de dudak uyumunu bozar.

aşuz+in geldi (اكسوزين طلي) 6I.a./I8I6
iki+n iki+n oluban (ايكن ايكن اولوبن) 68.a./2029
şeksüz+in arıdur (شكسوزين آريدر) 84.a./2508
(itdügi) vakt+in (ايتدوكي وقتين) 55.a./I625
(ol) yıl+in ki... (اول ييلنه) I5.b./440

Dikkat Çekici Bir Misal:

iki+led+in geldiler (اكيلدين طليد) 52.b./I542

"ikinci kez geldiler"

NOT:Buradaki +lAdIn şeklinin +lAyIn eki olup olmadığını tam olarak kestiremedik. Öyle olsaydı, kök vokalinden sonraki "d"ler>"y" olacağı için(Etk.'deki), bunun da "iki+leyin" şekline girmesi gerekirdi. O halde, buradaki şeklin "iki+let-, üç+let-, beş+let-..." örneklerinden geliştiğini söylemek mümkün olsa gerek!..

Bu Misaldeki Ek de Instrumental Görevindedir:

taş+a varur (طاها وارر) 5.a./I27 "sabah+leyin varır"

+(I)lA e k i :Bu ek, "ile" postpositionundan geliştirilip, instrumental ekine dönüştürülmüş bir şekildir.(x)

açlığı+ıla erisün (آچليغله اريسون) 3I.a./9I8

sizün+le yiyevüz (سيزوطلاه ييروز) 37.b./II07

taş+la varur (طاها وارر) 5.a./I26

-(y)ArAk gerundiumu fonksiyonunda kullanılışı:

utanmağ+ıla gitdiler (اوتنمغيله گتيدلر) 30.a./880

"utan-arak gittiler"

(x) bkz. Tuna, Doç. Dr. Osman Nedim, Türk Dil Bilgisi Ders Notları, İnönü Üniv. Eğitim Fak., Malatya, 1986, Morfoloji, s. 33

D i r e c t i v e (yön gösterme) e k i :+rA

(hüblük) iç+re (خوبلق ایچره) 2.a./36

taş+ra çıktılar (طشره چقدریلر) 6.a./154

(dizi) üz+re (دیزی اوزره) 13.a./364

+ArU (<gArU <gA+rU): Eski Türkçe'de +gArU şeklinde olan bu ek, başındaki "g"nin yutulmasıyla +ArU şekline girmiştir.

iç+erü girdiler (ایچرو کردیلر) 5.a./128

il+erü vardı (ایلرو واردی) 23.b./683

yok+aru uçdı (یوقارو اوچدی) 44.a./1290

HAL EKLERİNİN BİRBİRLERİNİN YERİNE VEYA DEĞİŞİK FONKSİYONLARDA KULLANILMALARI

Bugün belli bir fonksiyonda kullanılan ismin hal ekleri, E.A.T. metinlerinde ve incelediğimiz Yusuf u Zeliha'da bazen değişik fonksiyonlarda kullanılmaktadırlar. Meselâ, Ttk.'nde accusative ile kullandığımız bir fiil, metnimizde dative ile kullanılabilir; veya bunun tersi olabiliyor...vs...İşte bu başlıkla kastedilen, budur.

Bu konu için daha geniş bilgi, Gürer Gülsevin'in "Eski Anadolu Türkçesinde İsim Çekimi" adlı yüksek lisans tezinden edinilebilir.(x) Biz ise, metinde çokça görülen ve değişik fonksiyonlarda kullanılan hal eklerinin bazılarını buraya aldık:

Accusative Ekinin Dative Fonksiyonunda Kullanılışı:

kapu+yı (قاپوی) doğru hemân gidi virür 24.b./718

"kapı+ya doğru"

kavlaşup 'arsuz didünüz adum+ı (آدی) 29.b./86I

"...arsız dediniz adım+a"

(x) bkz. Gülsevin, Gürer, Eski Anadolu (Türkiye) Türkçesinde İsim Çekim Eklerinin Kullanımı ve Fonksiyonu, İnönü Üniv. Sosyal Bl.Enst., Malatya, 1988

Dative Ekinin Accusative Fonksiyonunda Kullanılışı:

ne kişidür bañ+a (با) taşra çağıran 4I.b./I2I8

"...ben+i dışarı çağıran"

ol yazu+ya (بازویہ) okudu taña kalur 24.a./689

"O yazı+yı okudu"

Dative Ekinin Locative Fonksiyonunda Kullanılışı:

karşum+a (قرضومہ) тұrup geleci eylemeñ 84.b./25I4

"karşım+da durup"

Dative Ekinin Instrumental Fonksiyonunda Kullanılışı:

meşgûl olmadı ol kardeşlar+a (قرداشلره) 74.a./2207

"Meşgul olmadı O, kardeşler+le."

Locative Ekinin Dative Fonksiyonunda Kullanılışı:

pādişāh önin+de (اوکنده) geldi baş urur 46.a./I357

"Padişah önün+e geldi....."

Locative Ekinin Ablative Fonksiyonunda Kullanılışı:

her birin+de (هر برنده) ağırınca viresin II.a./309

"Her birin+den kıymeti kadar veresin."

Ka'be+de (کعبه) şaldı doқındı Kayser'e

"Ka'be+den sevketti"

Ablative Ekinin Locative Fonksiyonunda Kullanılışı:

yine sen+den ^{سندن} kamu derdün dermānı 70.b./2I02

"Yine sen+de+dir bütün dertlerin dermanı."

Instrumental Ekinin Dative Fonksiyonunda Kullanılışı:

cāncuğazı ışık+ıla(عشقیه) olmuş esir 16.b./466

".... aşk+a esir olmuş."

ya yigit benüm+ile(بنومه) eyle kerem 38.a./II23

".... ban+a kerem eyle."

Equative Ekinin Locative Fonksiyonunda Kullanılışı:

Yūsufun yanın+ca(یانجه) bile bindiler 49.a./I445
"Yusuf'un yanın+da, beraberin+de"

Nominative'in Genitive Yerine Kullanılışı:

Yūsuf eydür ben+ğ ^{بن دیر و گم} didüğüm olısar 37.b./II00

".....ben+im dediğim"

Nominative'in Accusative Yerine Kullanılışı:

deve+ğ sürdi(دوه سوردي) zindān önine gelür 40.a./II74
"Deve+yi sürdü"

Nominative'in Dative Yerine Kullanılışı:

kime uğrayum diyü çevre+ğ bakar(چوره بقر) 54.b./I610
"..... çevre+ye bakar."

Nominative'in Locative Yerine Kullanılışı:

gey katı Ken^cān ili+ğ(کنعان ایلي) kızlık olur 62.b/I86I
"Kenān ilin+de çok fazla kıtlık olur."

NOT:Eklerin yerine kullanılan nominative şekiller, çoğu kere vezin gereğidir.Bir hece fazla olmasın diye böyle yapılmış.

3-ÇOKLUK EKİ: +lAr

Bu hususta, metnimizde de, öteden beri kullanılan ek, +lAr vardır:

çāvuş+lar (چاوشلار) IO.b./295

kişi+ler (کیشیلر) 4.b./IO4

4-SORU EKİ: +mI

Görüldüğü gibi daima düz vokallidir. Bazı dilciler bu e-ke, soru edatı diyorlar. Çünkü tıpkı "dA" edatı gibi, ayrı bir kelime gibi telaffuz ediliyor. Bugünkü imlâsı da, ayrıdır. Şimdi metnimizdeki örneklerine bakalım:

düş mi gördün (دوشمی کردک) 2.b./46

erlik yok mı+dur (ارلک یوقمیدر) 86.a./2567

Ç ekim Eki de Sayılabilecek

Bazı Ekler:

AİTLİK EKİ: +KI

Bugün sadece ince vokalli şekli olan bu ekin, metnimizde kalın vokalli şekilleri de vardır. Ünlüsü daima düzdür:

mağribde+ki sultān (مغربده کی سلطان) 2.a./38

yarın+ğı gün (یارنغی کون) I.b./26

NİSBET EKİ: +î

Arapça asıllı olan bu ek, tek değerlidir:

sultān+î düş (سلطانی دوش) 44.a./I293

şekker+î söz (سکری سوز) 27.b./803

ORDİNALIA (sıralama) EKİ: +(I)ncI

iki+nci (ایکنجی) IO.a./280

on+uncı (اوننجی) IO.b./287

toğuz+uncı (طقوزنجی) IO.b./286

b) FİİL ÇEKİMİ

Hemen belirtelim ki, biz Süle Fâkih'in Yusuf u Zeliha'sının tamamını incelemedik. O bakımdan fiil çekimlerinin hepsi için örnek bulamadık. Bilhassa altı şahsın hepsini... Bulabildiğimiz şahıslar için örnekler yazdık. Bulamadıklarımızı, E.A. T. özelliklerinden hareketle, hayalî olarak ve köşeli parantez [] kullanarak belirledik. Aslında fiil çekimi konusu, geniş bir konudur ve birçok metni taramak gerekir.

Biz, burada fiillerin basit çekimlerini vereceğiz. Fakat, misallerini bulabildiğimiz bazı birleşik çekimleri de, araya sıkıştıracağız:

I-ÖĞRENİLEN GEÇMİŞ ZAMAN: -miş

Vokali, daima düzdür ve metnimizdeki örneklerinde çok az yazılır:

<u>teklik :</u>	<u>çokluk :</u>
1.şh. <u>getür-miş+em</u> (کتورمیشم) 10.4/274	1.şh. <u>kıl-mış+uz</u> (قلمشوز) 67.b/2006
2.şh. [<u>getür-miş+sin</u>]	2.şh. [<u>kıl-mış+sız</u>]
3.şh. <u>vir-miş</u> (ورمیش) 28.4/315	3.şh. [<u>kıl-mış+lar</u>]

-(y)Up gerundiumu ile:

Bazen, öğrenilen geçmiş zaman çekimi, bu gerundiumla karşılanıyor. Ancak bu şekil, bir Azerî özelliğidir:

vir-üp+dür (وربدر) 38.b./II32 "ver-miş-tir"

2-GÖRÜLEN GEÇMİŞ ZAMAN: -d

Tek değerlidir, arkifonem(arci foneme)siz olarak yer alıyor. Kendisinden sonra gelen unsurlar, şahıs ekleridir.

<u>teklik :</u>	<u>çokluk :</u>
1.şh. <u>kıl-d+um</u> (قلمدوم) 27.b/797	1.şh. <u>alma-d+uk</u> (المردوق) 82.4/2450
2.şh. [<u>ol-d+um</u>]	2.şh. <u>ol-d+unuz</u> (اولردوکوز) 29.b/362
3.şh. <u>gör-d+i</u> (گوردی) 2.4/43	3.şh. <u>vir-d+i+ler</u> (وردیلر) 5.4/125

NOT: Özellikle 3. şahıslardaki bölme şekli, dikkat çekmiş ola-

bilir. Genellikle dilbilgisi kitaplarında "gör-dü" şeklinde bölmeler vardır. Halbuki, zaman ekinden sonraki ünlü(-I⁴), şahıs ekidir ve ayrılması gerekir. Görülen geçmiş zaman eki, sadece "-d" dir.(x)

Birleşik Çekimi(hikâye):

I.tk.sh. kıl-d+um i-d+i (قلم ايدي) 22.b./65I

3.tk.sh. ayrıl-d+ı+yı-d+ı (آيرلي يدي) 75.b./2258

NOT:I.tk.sh. çekiminde, Türkiye Türkçesi'nden farklı olarak, şahıs eki, hikâye ekinden önce gelmiş!.. Bunun bugünkü şekli, "kıl-d+ıy-d+ım" dır.

3-GENİŞ ZAMAN: -(U)r / -(A)r

teklik:

I.sh. kork-ar+am (قورقارم) 22.b./657

2.sh. öl-ür+sin (اولور سين) 37.b./IIIOI

3.sh. kal-ur (قالور) 24.a./689

çokluk:

I.sh. ol-ur+uz (اولوروز) 82.a./245I

2.sh. tut-ar+sız (طوتر سيز) 82.b./2452

3.sh. indür-ür+ler (اندورر لر) 83.a./2469

Bazı fiillerde, bugün -(A)r olan geniş zaman eki, -(U)r şeklindedir:

gey-ür (گيور) 54.b./I6I4 ; gir-ür (گورور) 75.a./2235

kıl-ur (قلور) I2.a./337 ; yat-ur (ياتور) 43.b./I276

Menfi Çekimi: -mAz

I.tk.sh. şat-maz+am (صاتمزم) IO.a./272

I.çk.sh. bil-mez+üz (بلمز) 85.b./2552

Menfi çekimden sonra soru eki gelince, -mAz > -mA şekline giriyor: bak-ma mı+sın (باقمه مسين) 50.b./I497

(x) bkz. Tuna, Osman Nedim, Türk Dil Bilgisi, İnönü Üniv. Eğt. Fak., Malatya, 1986, Morfoloji kısmı s.26

Birleşik Çekimi:

hikâye(I.çk.sh.): şan-ur+1-duk (صانوریدف) 78.b./2346

şart(2. tk. sh.): iste-r+se+n (استرسله) 3.b./87

4-ŞİMDİKİ ZAMAN:

İncelediğimiz kadarıyla, Yūsuf u Zelīhā'da şimdiki zaman için özel bir ek yoktur. Zaten bugünkü -(I)yor eki de, "yorı-" fiilinin ekleşmiş şeklinden başka bir şey değildir.

Metnimizde şimdiki zaman kipi, geniş zaman, istek... gibi eklerle ifade ediliyor:

Geniş zaman eki ile:

imdi anı şaha vir-ür+em(ویوروم) iy şāh 5.a./I24

" ver-iyor+um "

istek eki ile:

ben seni sevdüm niye sen kaç-a+sın(قچا سین) 6I.a/I820

" kaç-iyor+sun "

5-GELECEK ZAMAN: -(y)IsAr

Türkiye Türkçesi'nde kullanılan -(y)AcAk eki, metnimizde pek az kullanılıyor. O da, partisip eki olarak... Ayrıca, gelecek zaman kipi de, başka eklerle ifade edilebiliyor.

teklik :

çokluk :

1.sh. gid-iser+em(کیدیسرم) I2.b/357

[gid-iser+üz]

2.sh [gid-iser+sin]

[gid-iser+siz]

3.sh gel-iser(طلیسر) 6.b/I72

6-EMİR KİPİ:

Emir çekimi, şahıs ekleri ile birlikte dir. Şahıs eklerinden ayrı, özel bir eki, şekli yoktur. Onun için fiil kökünden hemen sonraki şekil, ayrılıp bölünemez. Hepsi birden emir kipi nin şeklini meydana getirir: "al-alum" gibi...

teklik :

çokluk :

I.sh. id-em (ايدم) I2.b/347

ol-alum (اولالم) 30.b/885

2.sh. gel-gil (گيل) 3.a./66

vir-ün (ويرون) 26.a/76I

3.sh. çık-sun (چىقسون) 7.a./I85

gör-sünler (گورسونلر) 28.b/83I

2. teklik şahıs çekiminde her zaman "-GIL" eki kullanılmıyor. Bugünkü gibi kullanışlar da var:

bul-∅ (بول) I.b./I6 ; tap-∅ (طبي) I.b./I6

2. çokluk şahıs çekiminde, şöyle örnekler de vardır:

añla-nuz (آڭله كوز) 74.a./2203

gid-inüz (گيدريكوز) 86.b./2578

NOT: Sonu ünlü ile biten fiillerden sonra gelen emir ekinin ş şekli bugünkünden farklıdır: "añla-nuz, yürü-ñ, di-ñ, söyle-ñ"... Araya "y" yardımcıyı girmiyor!..

Bugün isim olarak kullanılan ve ancak ağızlarda eski fiilliğini koruyan "tiz-" kelimesi, bir yerde emir eki almış olarak kullanılıyor:

eyer uruñ atuma tiz-ün (تيزك) didi 54.b./I602
"çabuk olun"

7-İSTEK KİPİ: -(y)A

Fonksiyonu çok geniş olan bir ek olarak yer alıyor. Dilek kipleri (emir, istek, şart, gereklilik)nin hepsinin yerine kullanıldığı gibi, geniş z., şimdiki z., gelecek zaman... fonksiyonunda da kullanılıyor.

I. teklik şahıs:

bul-a+m (بولام) 69.b/2067

; di-ye+yüm (ديه يوم) 55.a/I624

işle-ye+ven (ایشلايه ون) 84.b/25I5

; çek-e+yin (چكطايين) 22.a/634

NOT: Ttk.'nde, yazı dilinde sadece -(y)AyUm şekli kullanılıyor.

-(y)AvAn şekli ise, +ben > +ven değişikliğinden doğmuştur.

Yani, I.tk.sh. zamiri ekleşmiş, daha sonra da çok rastladığımız sızıcılışma (b > v değişikliği) olmuştur. I.çk.sh.-da da +biz > +vüz değişikliği meydana gelmiştir.

2. teklik şahıs:

bil-e+sin(بیل+سن)3.b./77

3. teklik şahıs:

gid-e (کیره)22.b./644

1. çokluk şahıs:

qıl-slum(قیلا لوم)17.b/501 ; gid-e+vüz(کیره وز)82.b/2456

2. çokluk şahıs:

al-s+sız(اله سیز)49.a/I439

3. çokluk şahıs:

düz-e+ler(دوزه لر)18.a/519

Birleşik Çekimi(hikâye):

1.tk.sh. getir-e+yd-üm (کتوریدیم) 2.b./50

3.tk.sh. id-e+d+i (ایدیدی)2.a./33 "eä-eydi"

NOT: 3.tk.sh. çekiminde, bugün kullanılan "y" kaynaştırma veya yardımcı sesi yer almıyor.Ama her zaman böyle değil!..

8-ŞART KİPİ: -sA

teklik :

1.sh. öl-se+m(اولسم)22.a/636

2.sh. aç-sa+n(آچسئل)22.a/638

3.sh. ir-se (ایرسه)22.a/636

çokluk :

bil-se+vüz(بلسه وز)64.a/1911

[bil-se+nüz]

ko-sa+lar(قوسلر)22.a./637

Şart Edatı ve İstek Ekiyle Şart Çekimi:

n'ola eger 'aşıkun ol-a+yı-d+ı(اولیدی) şād 22.b./652
"Aşıkın mutlu olsaydı, ne olurdu!.."

Eksiz Şart Çekimi:

her kime uğrar+ş(اوغر) sorar yol kãdadur 68.b./2044
"Her kime uğrar+sa sorar....."

Birleşik Çekimi(hikâye):

1.tk.sh. bil-se+d+üm (بلسادم) 2.b./49 "bilseydim"

NOT:Metnimizde, böyle kaynaştırma sesi "y"siz kullanımlar çoktur.Bu, bir Azerî hususiyeti olmalıdır.(bkz.Az.Özl.Böl.)

- I.tk.sh. yalvar-d+um+sa (يالوار دوسسه) 47.b/I397 "yalvardıysam"
2.ck.sh. gel-d+ünüz+se (گلدو کوزسه) 83.a/2477 "geldiyseniz"

NOT:Bu iki tip çekimde görüldüğü gibi, şart eki, şahıs eklerinden sonra gelmektedir. Ttk.'nde ise, tam tersidir.

9-GEREKLİLİK KİPİ:

Şimdiki zaman gibi, gereklilik kipinin de bugünkü şekilde belli bir eki yoktur. Bu kip, E.A.T.'nde ve metnimizde, "gerek" kelimesinin cümlede çeşitli kullanımlarıyla meydana getiriliyor:(x)

1+A gerek: didiler imdi biz+e n'itmek gerek

86.b./2585

2-mAk gerek: çare oldur koyuban gitmek gerek
"Çare odur ki, bırakıp gitmeli."

eytdi ne demek gerek başa buyur I.b./I9
"Dedi ki, bana ne demelisin, buyur söyle."

3-gerek kim: bir yıldan sonra gerek kım geleler 39.b./II62
"Bir yıl sonra gelmeliler."

4-...gerek altı yıl kaldun gerek bir yıl dañı
uşbu zindānda yatasın iy añI

FİİL ÇEKİM EKLERİNİN BİRBİRLERİNİN YERİNE VEYA DEĞİŞİK FONKSİYONLARDA KULLANILMALARI

İsmin hal ekleri gibi, fiil çekim(kip) ekleri de birbirlerinin yerlerine veya değişik fonksiyonlarda kullanılıyorlar. Özellikle de istek eki... Biz, burada Yūsuf u Zelīhā'da çok kullanılan şekillerden bazılarını ele alacağız. E.A.T.'nde sıkça rastlanan bu durumlar için geniş bilgi, Mehmet Terzi'nin "E.A.T.'nde Fiil Çekimi" adlı Yüksek Lisans tezinden edinilebilir.(xx)

(x)bkz. Timurtaş, F.Kadri, Eski Türkiye Türkçesi(xv.yy.), İstanbul Üniv.Edebiyat Fak.Yay., İstanbul, 1977, s.132

(xx)bkz. Terzi, Mehmet, Eski Anadolu Türkçesi'nde Fiil Çekimi, İnönü Üniv.Sosyal Bil.Ens., Malatya, 1988

İstek Ekinin Geniş Zaman Fonksiyonunda Kullanılışı:

bu du^ā kılsa oluḡ/dem ḡurtul-a(ḡورتوله) IO.b./286
... "kurtul-ur"

İstek Ekinin Gelecek Zaman Fonksiyonunda Kullanılışı:

uṣbu zindānda bir yıl ḡal-a+sın(قاله سن) 39.b./II60
"... kal-acak+sın"

anuyıla gerdek ol-a(اوله) ṣandılar 7.a./I8I
"... gerdek ol-acak ..."

İstek Ekinin Emir Kipi Fonksiyonunda Kullanılışı:

nesi vardur ḡatunuḡ vir-e(ويره) baṅa IO.a./273
"... ver-sin ..."

dertlü ol/kim 'ıṣḡ saṅa dermān ol-a(اوله) 30.a./875
"... derman ol-sun"

İstek Ekinin Şart Kipi Fonksiyonunda Kullanılışı:

ger Yūsuf ḡamçısını at-ma-ya+d+ı(اتمايدي) 59.a./I765
"... atma-sa+yd+ı"

vāh eger senden 'ināyet olma-ya(اوليه) 27.b./799
"... inayet olma-sa"

Geniş Zaman Ekinin Şimdiki Zaman Fonksiyonunda Kull.:

kim ne di-r+em(دیر) bir ḡulaḡ urḡıl baṅa 28.b./824
"Ki ne di-yor+um ..."

Geniş Z. Ekinin Gör.Geçmiş Zaman Fonksiyonunda Kull.:

yitmiş iki milleti O yarad-ur(یاره دور) I.a./IO
"Yetmiş iki milleti O yarat-t+ı"

Gör.Geçmiş Z. Ekinin Geniş Zaman Fonksiyonunda Kull.:

yoksa ḡal-d+uḡ(خالدله) "kal-ır+sın" ḡaraḡuda iy 'anud I.b/I7

BİLDİRME EKLERİ ve CEVHERİ FİİL(i- fiili)

I-Geniş Zaman veya Şimdiki Zaman:

I.tk.şh.

ğarīb+em(غريم)8.a/2II ; senün+ven(سنون)2I.b/6I4
Kenāndan+am()40.b/II95 "senin+im"

2.tk.şh.

ḥelāli+sin(حلالسين)2I.a/606 ; kanda+sin(قندهسن)3.a./67

3.tk.şh.

nesli+dürür(نسليورور)3.b/77 ; yol+durur(يولدرر)4.a./96
‘imrānî+dür (عمرانيدر)IO.a/279 ; oğlan+dur(اوغلاندر)86.a/2559

I.çk.şh.

kardaş+uz(قرداشوز)70.a/2080 ; yoldaş+uz(يولداشوز)70.a/2080

2-Görülen Geçmiş Zaman:

I.tk.şh.

bülbül i-düm(بولبوليم)7.b/I97

3.tk.şh.

yohsul i-di(يوحسولير)I5.b/442

3-Öğrenilen Geçmiş Zaman:

3.tk.şh.

sultān i-mis(سلطانميش)4.a/93 ; yulduz i-mis(يولدوزميش)8.b/235

4-Dilek-Şart:

I.tk.şh.

hāyin i-sem(خاينيسم)25.b/742 ; toğru-yşam(توغروييسم)26.a/750

2.tk.şh.

‘aḳil i-sen(عاقيليسين)I.a./I5

3.tk.şh.

var i-se(واريسه)I.b./2I

PARTİSİPLER(isim-fiiller)

Bunlar, isim gibi kullanılırlar, ancak fiil fonksiyonu gösterirler. Geçici isim olanları olduğu gibi, "yemiş", "döner" gibi kalıcı ve sürekli isim olanları da vardır. Zaten partisipler, fiil kök ve gövdeleri gibi değil de isimler gibi çekime girerler. Metnimizde kullanılanlar şunlardır:

I-Geniş Zaman Partisipleri:

-(y)An : yırtıl-an arD etegidür (یرتیلان) 26.b/764

bu hüsnü vir-en (ویرن) 38.b./II34

-(A)r : söyle-r bülbülüm (سويلر) I6.b./47I

-mAz : gözi gör-mez olur (کورمز) 48.a./I422

ayağı tur-maz olur (طورمز) 48.a./I422

2-Geçmiş Zaman Partisipleri:

-dUK : di-dük+in+ø > didüğün kıla (ديدوکن) I9.a./540

'âşık ol-duk+ın+ı > olduğunu (اولر و غني) 5.a./I32

-mİş : çök-miş devesin+ø gördi (چوکمش) 40.b./II87

kamu düş-miştlere ... (دو شمشاره) 27.b./798

yi-miş virür (ييمش) I5.b./440

"yemiş, meyve"

3-Gelecek Zaman Partisipleri:

-(y)AsI : yat-ası yiri (يتاسي) 56.a./I654

"yatacak yeri"

yi-yesi içinde (ييه سي) 34.b./I022

"yemek, yiyecek içinde"

GERUNDIUMLAR(zarf-fiiller)

Bunlar, fiil gibi kullanılır, ancak çekimlenmezler. Bir fiil; zaman, şahıs, teklik-çokluk gösterdiği halde; bir gerundiumda bu mefhumlar bulunmaz. Şu halde, yapı bakımından gerundiumlar da birer isimdir, denilebilir. (x) Metnimizde mevcut olan başlıca gerundiumlar şunlardır:

I-Hal Gerundiumları:

-(y)A :Hal bildirme fonksiyonu yanında, zaman da bildirir:

Yūsuf şa bin-e (بينه) kişnedi katı 54.a./I597
"bin-ince, bin-diğinde"

uç-a uç-a (اوچا اوچا) başum üstine gelür 37.a./I086

-(y)U :

ağla-yu (اغليو) kimün katına varayum 43.a./I260
"ağla-yıp"

inle-yü (ايوليو) yirinden tırı gelür 2.b./44
"inle-yerek"

+(I)ken :

yine bir gün oturur+ken (اوتوروركين) gendüzi 40.a./II7I

"geçmiş >zarf" Fonksiyon Değişimiyle Oluşan Bir Gerundium:

Zelhayı mahzün otur-mışdı (اوتورمشدي) görür 19.a./54I
".... oturur+ken..."

"instrumental >zarf" Fonksiyon Değişimiyle Oluşan Bir Gerund.:

ķamusı utan-mağıla (اوتنمغيله) gitdiler 30.a./880
"...utan-arak ..."

(x)bkz. Tuna, Doç. Dr. Osman Nedim, Türk Dil Bilgisi, İnönü Üniv., Eğitim Fak., Malatya, 1986, § morfoloji s.29

2-Zaman Gerundiumları:

-(y)Inca :

ol yigitlere yet-ince(يتنج) gitdiler 82.a./2438

".... yetiş-ince+ye kadar"..."

bir berü bağıl ki doy-unca(دويچ) görem 75.b./2256

"..... doy-unca+ya kadar ..."

NOT:Bu tip gerundiumlara, quasi gerundium deniliyor. Yani, bugün sonuna bir edat alarak kullanılan bu gerundiumlar, "yarı gerundiumlar"dır. (x)

-mAdIn : Ttk.'nde -mAdAn şeklinde ifade edilen bu gerundium,

Etk.'deki şekli ile Yüsuf u Zelîhâ'da yer alıyor:

duy-madin(دويجين) sultân Taqrîna digil 14.b./419

"Sultân duy-madan"

anı kimse gör-medin(کوردين) bunda yetür 76.b./2285

"Önu kimse gör-meden"

-(y)IcAK : "-(y)Inca gerundiumu ile aynı mana ve fonksiyondadır.

yıl ol-ıcak(اوليچق) ol düşi yine görür 2.b./55

"Bir yıl ol-unca"

yi-yicek(ييجك) ol ağüyü sultân öle 34.b./1023

"O zehiri ye-yince, yediğinde"

-(y)IcAGiz : Bir önceki ile aynı fonksiyondadır.

işid-icegiz(ایشيديجيز) şarabdâr sevinür 37.a./1094

"İşid-ince, işittiğinde..."

-dUK partisibi ile meydana gelenler:

-dUKÇA [<-dUK+ÇA] : "...dığı müddetçe, ...dığı kadar" manasını vermektedir.

(x)bkz. Tuna, O.N., Türk Dil Bil., İn. Üniv. Eğt. F. Malatya, Mor. s. 30

gücümüz yet-dükçe (يتدوچه) t̄abir idelüm 43.b./I281

-dUGInca [<-dUK+Inca] : Yukarıdaki bir benzeridir.

varduğınca/ var-duğınca (وار دونجه) kızlık oldu..52.a/I536

-dUGUmca [<-dUK+Umca] : Burada fiili, I. tk. şahıs yapar.

kaçdı benden söyle-düğümce (سويلر وچه) sözi 47.b./I398

-dUKda [<-dUK+da] : Azerî Türkçesi'ne has bir gerundiumdur.
"...dığı zaman, ...ınca" manasına gelir:

bizi gör-dükde (کوردکه) esirgedi özi 64.b./I923

-(y)AlI :

çok zamandır bunda düş-eli (دوشلي) özüm 38.a./II24

anı yavı kıl-alı (يايوي خيله لي) oldu delü 4I.a./I2I2

"Onu kaybed-eli"

-AldAn / -AldAn(berü) : Bugünkü "-AlIdAn(beri)" gerundiumudur.

seni gör-elden (کورلرن) yüregüm oynadı 70.b./2095

anı gör-elden berü (کورلرن برو) oldum delü 2.b./48

3-Bağlama Gerundiumları:

-(y)Up :

görün-üp (کورنوب) sevindür-üp (سونرورب) mahrüm iden 3.b./8I

biti yaz-up (يازوب) ne dir/iseñ diyesin 4.b./II7

yürü-yüp (يورويوب) puthāneye deyre varur I4.b./404

-(y)UbAn [<-(y)Up+An] : Yukarıdaki ekin genişletilmiş şeklidir.
Bağlama vazifesi yapar.

kâsid ol-uban (اولوبن) bAhâdan kaladı 2.a./34

Yüsufı viribi-yüben (وریوبن) kıgırur 19.b./565

-(y)UbAnI [<-(y)Up+AnI]: Bu da, "-(y)Up" gerundiumunun genişletilmiş bir şeklidir. F.K. Timurtaş, bu ekin XIV. yy. metinlerinde kullanıldığını söyler; ki zaten Süle Fakih'in Yüsuf u Zelîhâ'sı da, bir XIV. yy. eseridir. (a.g.e. 140)

yol gözedür kim çık-ubanı (چیقوبنی) gide 24.b./714

issi kimdür di-yübeni (دیوبنی) şordılar 9.b./268

FİİL ÇEKİM EKİ OLARAK SORU EKİ veya FİİL ÇEKİMİNDE SORU İFADESİ

Soru eki, günümüz imlâsında olduğu gibi geldiği kelime-den ayrı olarak yazılmıyor. Ancak bazı istisnaları var...

gördünüz mi (کوردو کوزمی) Yüsufı diyü arar 77.b./2317

sizi hōş gördi mi (کوردیمی) eydiñüz başa 66.b./1983

Eksiz ve Vurguyla Soru İfadesi: Bu, Farsça'nın etkisiyle meydana gelen bir durumdur ve Azerî hususiyeti olarak kabul ediliyor. Bugün Anadolu'nun doğusunda (meselâ, Diyarbakır'da) ^{bu}şekil kullanım vardır.

dir hekıme tıruban sen gidesin (کیره سن) 16.b./468

"Hekime der ki, sen vazgeçip gider mi+sin?.."

Değişik Bir Soru İfadesi:

ben dahı tapsam/ne (طاپسمنه) aña yüz urup 58.a./1728

dilesem/ne (دیلسمنه) hâcet aña yalvarup

"Ben de ona yüz vurup, tapsam mı (tapsam mı ne)?.."

Dilesem mi (Dilesem mi ne) hacet, ona yalvarıp?.."

NOT: Buralarda, soru ifadesi, "ne" unsuru ile ifade edilmektedir. Bu, bir ağız hususiyeti olmalıdır!..

II. Y A P I M E K L E R İ :

Biz, burada metinde geçen bütün yapım eklerini sıralamaya-
yacağız. Günümüzdeki şeklinden farklı veya günümüzde kullanılmayan bazı karakteristik ekleri, ele alacağız.

a) İSİM YAPIM EKLERİ

I-İSİMDEN İSİM YAPAN EKLER:

+ÇI :Ekin ötümlü yazılışları da vardır.Ancak, bu, bir imlâ meselesi olmalıdır.Yani "çim چ" yerine "cim چ" tercih edilmiş!..

etmek+ç*i* (اغلجي) 35.b./I043

demür+ç*i* (دمرچي) II.a./3II,3I2

+(I)ncI :Ordinalia eki de denilen bu eki, daha önce de görmüş, çekim ekleri bahsinde ele almıştık.

dörd+ünc*i* (دوردنجي) 52.a./I53I

+LIK : Vokali, ekseriyetle düzdür.Yuvarlak hali de, düzlük-yuvarlaklık uyumunu bozar.

gendü+lik(گندوليك) 86.b./2573

hüb+lik (خوبلق) 2.a./36 "güzellik"

söylemek+lik(سويلمك لك) 34.b./I0I4

NOT:Bu son örnekte,"+LIK" ekinin "-mAK" ekinin üstüne gelmesi, enteresandır.

Yuvarlak Vokalli Misali:

ey+lük(ايلوك) 83.a./2476 "iyilik"

+IU :İsimlerden sıfatlar yapan bu ek, ekseriyetle yuvarlak vokallidir. Düz vokalli misaller için Muharrem Ergin,Azerî hususiyeti sıfatını kullanıyor.(x)

Bu ekin Eski Türkçe'deki şekli, +lIG'dır: +lIG > +IU

(x)bkz. Ergin,Muharrem, Azeri Türkçesi,Ebru Yayınları,İstanbul, I98I, s.I36

Sonundaki "G"nin erimesi ile ek, +lU haline gelmiştir:

- dert+lü (درتلو) 3.a./65
görk+lü (گورظلو) 2.b./46
tat+lu (طتلو) 17.b./494

Düz Vokalli Misaller:

ägü+l1 (آغولي) 35.b./1048 ; suç+l1 (صوچلي) 27.a./785

+sUz :Önceki ekin menfisidir.Vokali daima yuvarlak olarak geçen eklerdendir.Etk.'de ise, hem düz hem de yuvarlak olarak, Ttk.'ndeki gibi dudak uyumuna uyuyordu. (x)

- çāre+süz (چاره سوز) 52.a./1537
dermān+suz (درمانسوز) 10.b./286

+dAş :

- ben+des (بکدانش) 17.b./504 "eş, emsal"
kart+daş (کردانش) 80.b./2407 "karın+daş"
yol+daş (يولداش) 70.a./2080 "yol arkadaşı"

Küçültme ve Sevgi Bildiren(e m a t i v e) Ekler:

Aslında bunlar da, tam olarak yapım eki sayılmazlar.Bunların da hal eklerine benzer çekim eki özellikleri vardır.

+ÇUK :Vokali daima yuvarlaktır.Metnimizde, hep "cim ج" ile yazılıyor; ama biz hem "c" hem de "ç" yerine geçecek bir arkifonem kullandık; okurken büyük"Ç"ye yer verdik.

- ara+cuk+a (اراجوغه) > aracuğa 40.a./1172
kardaş+Çuk+ın+uñ (کرداشچوغل) > kardaşÇuğınuñ 80.b./2405

+ÇUGAz [<+ÇUK+Az] :Yukarıdaki ekin genişletilmiş bir şeklidir.

cān+Çuğaz+ı (جانچوغازي) 16.b./466

+ÇAK :Bu ek de, daima "cim ج" ile yazılıyor. Bu ekin, ayrıca,

(x)bkz. Gabain,A.Von(Çeviren:Akalın,Mehmet), Eski Türkçe'nin Grameri,T.D.K.Yay.,Ankara,1988, s.48

Azerî Türkçesi'nde ve bugün bazı Anadolu ağızlarında equative (eşitlik hali) fonksiyonlu kullanışları da vardır:"ev+cek" gibi... Zaten bu ekin "+ÇA"equative ekinden çıktığı, açıktır.(x)

gök+cek (گۆکچک) 66.b./I985 "güzel,hoş"

tiz+cek (تیزچک) 35.a./I025 "çabucak"

+ÇAGIz [<+ÇAK+Iz] : Önceki ekin genişletilmiş bir şeklidir.

ev+cegiz (اوچکیز) 58.a./I735

tiz+cegiz (تیزچکیز) 33.b./984

Eşitlik ve Gibilik Bildiren Ekler:

Bu ekler, "+(I)n" instrumental ekini ihtiva eden +lAyIn ve +ÇIlayIn eklerinden oluşur. F.Kadri Timurtaş, bunların asıllarının edat olduğunu söylüyor.(xx)

+lAyIn :

uğru+lAyIn (اوغرولاين) 84.a./250I "çalıcı gibi"

+ÇIlayIn :

an+cılayın (انچلاين) 19.b/56I "onun gibi,öyle,
o kadar"

siz+cileyin (سیزچلاين) 86.a./2566 "sizin gibi..."

Karşılaştırma ve Derece Bildiren Ek:

+rAK : "daha çok, ileri derecede" manalarına gelir. Bu ekte de, çekim eki yatkınlığı ve benzerliği vardır.(xxx)

kutlu+rak (قوتلورق) 9.a./244 "daha kutlu"

yig+rek (ییگرک) 45.a./I333 "daha iyi,iyice"

2-FİILDEN İSİM YAPAN EKLER:

-mAK : Her fiilin sonuna gelmek suretiyle, onu isimleştiren, mastar eki de dediğimiz ektir. Bazen de kalıcı isimler

(x)bkz. Ergin,Muharrem, Azerî Türkçesi,Ebru Yay.İst.I98I,s.I49

(xx)bkz. Timurtaş,F.K., Eski Türkiye T.,İstanbul,I977, s.75

(xxx)bkz. a.g.e., s.74 (Timurtaş,Faruk K.)

teşkil eder: uç-mak (اوچماق) I.a./I4 "cennet"
di-mek (ديمك) I.b./I9

-mA :Yukarıdaki ekin bir benzeridir.

sür-me (سمره) 22.a./634

yar-ma (يارمه) 55.b/I643 "bir yemek mal."

-(y)İş : Fiil ismi yapan başka bir ek de budur.Kalıcı isim de

yapar: alk-ış (القيش) 42.b./I248 "övme,övüş"

"alka-:öv-,methet-..."

bil-ış (بيلش) 34.b./IOIO "dost,aşına"

di-yiş (ديش) 56.a./I646 "söz,kelam"

ök-üş (اوکش) 5.a./I26 "çok,fazla..."

"ök-:yığ-..."

-U [<-IG] : Etk.'de -IG şeklinde iken, sonundaki "G"nin erimesi sonucu -U şekline girmiştir. E.A.T. döneminde vokali hep yuvarlaktır.Çok işlek eklerimizden-
dir.

tap-u (طاپو) I6.a./457 "nezd,huzur,ön"

tol-u (طلو) I8.b./528 "dolmuş"

(اصولو) 17.4/1097 yar-u (يارو) 25.a./725 "yarı"

NOT:"asıl-u" misalindeki ekin de,bu ek mi olduğu şüphelidir.

-(U)K : Etk.'deki şeklini korumaktadır; vokali hep yuvarlaktır.

ayr-uk (ايروق) 4.a./98 "başka,diğer..."

göyn-ük(كوينك) 59.b/I77I "acı,yanma,yara"

tanu-k (طانوق) 25.b./745 "tanık,şahit"

-KU/-GU [<-GIG] :Yine sonundaki "G"nin erimesi sonucu, yuvarlaklaşarak meydana gelen eklerdendir.

sev-gü (سوكو) I4.a./396

uy-ku (اويقو) 3.a./6I uyu-<udı-

-GUn/-KUn : Ünlüsü, devamlı yuvarlak olarak geçiyor.

kes-kün (كسكون) 28.b./828

düz-gün (دوزكون) 28.a./810

-(I^h)n :

dög-ün (دوكون) 17.a./481 "yakı,yara..."

-(I^h)t :

ög-üt (اوكون) 8.b./232 "nasihat,ögüt"

-AK [<-GAK] : Etk.'de, -GAK şeklinde olan bu ek, başındaki "G"nin yutulması sonucu -AK şekline girmiştir.

bıç-ak (بچاق) 29.a./843

tur-ak (طراق) 80.a./2392 "durak"

yid-ek (يدك) 6.a./156 "yedek"

-mİş :

kal-mış (فالمش) 56.a./1704 "aciz,düşkün..."

b) FİİL YAPIM EKLERİ

I-İSİMDEN FİİL YAPAN EKLER:

İsimden fiil yapan ekler, yapım ekleri içerisinde en az ve fakir olanlarıdır.En zengin yapım ekleri, yukarıda görmüş olduğumuz fiilden isim yapan eklerdir. Metnimizdeki belli başlı isimden fiil teşkil eden ekler şunlardır:

+1A- :Çok işlek eklerimizdendir.

ağır+1a- (آغريلوي) 81.a./2414 "ağırla-..."

esen+1e- (اسنلوي) 65.b./1945 "uğurla-..."

yay+1a- (ييلوي) 9.a./247 "yazı geçir-..."

+(A)l- :Genellikle, sıfatlardan fiiller yapar.

buğ+al- (بوالدي) 31.b./928

çoğ+al- (چوغلوي)

+A :Bu ek, daha çok kendisinden sonra çatı eklerinden biri gelmiş olarak kullanılıyor.

göz+e-t- (كوزه دب) 54.b./I613

il+e-t- (ايلتير) 3I.b/927 "gönder-"

ton+a-n- (طونانور) 5.a./I27 "donan-"

uğur+a- (اوغرايوم) 54.b/I610 uğra-:"rastla-"

yön+e-n- (يونندي) I3.b./374 "yönel-"

NOT:Bu son örneğin bugünkü kullanımı,"yönel-" şeklindedir.

+dA- :

al+da-(الديلوم) I7.b./500 "aldat-"

iz+de-> is+te-(استير) 79.b./2372 "ara-,araştır-"

+(A)r- :

ot+ar- (اوتره) 5I.b./I5I8 "otla-"

+gA- :

ar+ga- (ارغري) 23.b./677 "salla; etkilendir-"

"esinti,hava"

+IrgA- :

es+irge- (اسركري) 57.a/I696 "acı-,koru-..."

2-FİILDEN FİİL YAPAN EKLER:

Bilindiği gibi, fiilden fiil yapma ekleri denince, akla önce "çatı(bina)" ekleri gelir. Bu cümleden olarak, diğer fiilden fiil teşkil ekleri azdır. Biz de,bu konuda daha çok çatı ekleri üzerinde duracağız.Ancak, Yūsuf u Zeliḥā'da mevcut olan birkaç diğer fiilden f. yapım eklerini de buraya alacağız. Önce çatı ekleri dışındakileri görelim:

-mA-: Fiilleri olumsuz yapmaya yarayan ektir.

dın+ma- (دندله) 55.a/I62I "ilgilenme-,tınma"

it+me- (اتمكل) 3.a./59 "etme-,yapma-"

-AlA- :

dep+ele- (ديلك) 82.b./2458 "tepele- "

-(I)ş- :Bildığımız işteşlik ekinden ayrı olarak, oluş fonksiyonu icra eder.

yara-ş- (یارا شورش) 2I.a./604 "yakış-..."
yet-iş- (يتشك) 8I.b./2435

-y- {<-d-} : d > y değişmesi sonucu, bu hale gelmiştir.

ko-y- (کویر) 5I.a./I508
to-y- (طویری) 64.a./I907 "doy-"

Ç a t ı E k l e r i :

EDİLGEN(passive=meçhûl):Vokali,büyük ekseriyetle düzdür.A-sıl eki, -(I)l- 'dir.Bazı fiillerde ise -(I)n-'dir.

-(I)l- : çek-il-di (چکیدی) 24.a./690

dir-il-ürdi (دیر لوردی) 54.b./I60I

yaz-il-ur (یازیلور) I4.a./399

-(I)n- : düz-il-e (دوزیله) 18.a./522

bul-in-madı (بولینمدی) 57.b./I709

beze-n-sün (بزفسون) I7.b./506

DÖNÜŞLÜ(reflexive=mutavat):Fail, işi kendisi için yapıyor.
Bu çatının ekinin vokali de düzdür.

-(I)n- :

doy-in-ur (دوینور) 53.a./I56I

sev-in-ür (سویینور) 42.b./I250

ur-in-dı (اورندی) 57.b./I7II "dövündü"

yu-n-a (یونه) 79.a./2356 "temizlene"

İŞTEŞ(reciprocal,cooperative=müşareket):Ünlüsü hep düzdür.

-(I)ş- :

Karşılıklı Hareket:

gör-iş-ür (کوریشور) 70.b./2I08

söyle-ş-di (سویلشدی) 69.a./2052

Birlikte Hareket:

ķavla-ş-dılar (ķavlaşدیلر) 28.a./820
"hep birlikte çekştir-"

ETTİRGEN(factitive,causative=müteaddi): Ettirgen çatısını

meydana getiren ekler, birkaç tanedir.Bu eklerin iki tane vazifesi vardır:1.Geçişsiz fiilleri geçişli hale sokmak(causative); 2.Geçişli fiilleri ettirgen hale getirmek(factitive).Her biri,bir grup fiile getirilen bu ekleri görelim:

-dUr- :Metnimizde böyle yazılan bu ek, hem dudak uyumunu, hem de ötümlülük-ötümsüzlük uyumunu bozmaktadır.

bin-dür-diler(بندوردیلر) 55.b./I636

üşen-dür-megil(اوشدوردگیل) I4.b./4II

yap-dur-ø (یاپدور) I9.a./550

kız-dur-maya (قزدورمه) 20.b./597

NOT: Bu son örnekte, "kız-" fiili, Türkiye Türkçesi'nde -Ar- veya -Ar-t-(kız-ar-t-) ekleriyle ettirgen yapılmaktadır.

-t- :Daha çok birden fazla heceli fiillerde ve vokalden sonra kullanılır.

benzü-t-ürem (بکزودرم) 75.b/2256 > benzüdürem

kağı-t-ursan (کاقدرسک) 30.b/887 > kağıdursan

taşı-t-ø (طاشد) I2.a./332

-Ur-:Ttk.'nden farklı olarak, vokali, daima yuvarlaktır.

bit-ür-eyüm (بتوریم) I9.a./545

geç-ür-ür (کچورر) 2.b./5I

-GUr- :Bugün yaşamıyor; ünlüsü hep yuvarlaktır.

ir-gür-esin (ایرگورسین) 79.a/2358 "erdiresin"

NOT:"er-" fiilinin ettirgen(geçişli) şekli, Ttk.'nde ne -Ur-, ne de -GUr- ekiyle yapılır; sadece -Dir- ile yapılır!..

-Ar- :

oğ-ar-ø (اوغار) 59.b./I778 "iyileştir-"

-(Uz- :

düt-üz-eler(دوتزه) I8.a/52I "tüt-tür-eler"

Doğrudan Doğruya Ettirgen Manalı Fiiller:

Bu fiillerin ettirgen-geçişli olmayan şekilleri başkadır:

git-	/	<u>göndür</u> -esin (گوندوره سن)	4.b./109
gör-	/	<u>göstür</u> -e (گوستوره)	28.b./832
kalk-	/	<u>kaldur</u> -ur (خالدورر)	57.a./1704
kurtul-	/	<u>kurtar</u> -ø (قورتر)	3.a./69

Ttk.'nde -Dir- Eki ile Ettirgen-Geçişli Yapılan Bazı Fiiller,
Yusuf u Zeliha'da -Ur- Eki ile Ettirgen-Geçişli Yapılıyor:

deg- <u>ür</u> -ür	(دكورر)	60.b/1806	"değ- <u>dir</u> -"
ir- <u>ür</u> -eyüm	(ايروريم)	17.b/497	"er- <u>dir</u> -"

"gey-" fiili ise hem -Ur-, hem de -dUr- eki ile ettirgen hale getiriliyor:

gey- <u>ür</u> -ür	(گيورر)	34.b./1011
gey- <u>dür</u> -mege	(كيدرمله)	13.b/385

Şekli Etken, Manası Ettirgen Olan Fiiller:

Şu iki fiil, şeklen ve imlâ olarak etken göründükleri halde, manaları ve cümlede kullanılışları itibarı ile ettirgendirler:

tımarla-:"ihtimam göster-; düzen ver-..."
alda-:"aldat-; hile yap-..."

alda-yalum (الراء يلوم) anı zeyrek kuldurur 17.b./500
"Aldat-alım onu, anlayışlı kuldur..."

dün ü gün Yūsufı bağı tımārla-dı (تيمارلري) 15.b./439
"(Zelīhā,) gece gündüz Yūsuf'a bağını tımarlat-tı."

Z A M İ R L E R

I-Ş a h ı s Z a m i r l e r i : I. ve 2. şahıs zamirleri Ttk.'ndeki gibidir. Yani: ben/biz ve sen/siz..Ama 3.şh. zamiri farklıdır: ol(yalın hali). Öyle ise bunun üzerinde duralım.:

nom.:	ol (اول) I.a./10	ol yaradur
gen.:	an+uṅ (آنه) 9.a./240	anūṅ dergâhına...
acc.:	an+ı (اني) 2.a./43	anı gördi
dat.:	an+a (اطا) I.a./15	aṅa tapğıl
loc.:	an+da (انده) 8.a./212	
abl.:	an+dan (اندن) 3.b./76	şoṅıl andan şehrini...
Çokluk Şekli: an+lar (آنلار) 77.a./2299 anlar hemân büryân olur		

2-İşaret Zamirleri:

	<u>bu</u>	
tk. bu	(بو) 7.b./196	bu çiftüm kanda...
çk. bular	(بولار) 4.b./107	...bular seni diler
çk. bunlar	(بونلاري) 4.b./109	...bunları göndüresin
	<u>şu</u>	
tk. şu	(شئو) I6.b./473	...şu bülbül dillerüṅ
çk. şular	(شئولار) I3.a./370	ne kişilerdür şular ...
çk. şunlar	(شئونلار) I3.a./370	nite kıydılar idi şunlar saṅa
tk. ol	(اول) I8.b./532	ol daḥı lā-būd saṅa göṅül vire
çk. anlar	(آنلار) 29.b./855	anlara karşı Yūsuf bakar tınr
	<u>şol</u>	
şol	(شئول) 3.a./69	şol senüṅ ışkuṅ didi tutdı beni

3-Dönüştürme Zamirleri:

öz	(اوز) 23.a./663	Yūsuf eydür Taḡrıdan korḡar özüm
gendü	(گندو) 5.a./130	gendü şāhınuṅ sözünü söyledi
gendüzi	(گندوزي) 7.a./192	düşdi yire gendüzinden bî-ḥaber

4-Belirsizlik Zamirleri:

kankı	(قنقي) I.a./1	kankı pādişāh soysın di baṅa
kimisi	(کيمسي) I.a./13	kimisinüṅ cānını parsā kıllur
ne ki	(نكي) I.b./21	ne ki mālı varısa Ḥaḡ ışkına...

her ki (هر كه) 30.a./874 her ki ışık yolında bir cān terk ide
kamusu (قاموسى) I.b./2I kamusun üleşdürüp geldi yine
niçeler (نيچلر) 2.a./36 iy niçeler görmege müştākıdı

S I F A T L A R

I-N i t e l e m e S ı f a t l a r ı :

altun sini (التون سني) 80.b./2397
incü diş (انجو ديش) 22.a./630
kara kaş (قره قاش) 22.a./630
yenı ev (يكي او) 75.a./2242

2-B e l i r t m e S ı f a t l a r ı :

a) İşaret Sıfatları:

bu işi kılmadı (24.b./7II)
uşbu hüsni viren ol (I.b./I6)
ol makamda oturur (I.b./24)
ben kulıyam sol kişinün (I.a./9)

b) Belirsizlik Sıfatları:

birkaç beyti ol/dem söyledi (39.a./II46)
niçe begler hükmine fermānıdı (2.a./38)
cümle mālum viredüm (2.b./49)

c) Sayı Sıfatları:

üç salkūm üzüm (36.b./I078)
yüz bin er (2.a./39)

Z A R F L A R

I-Y e r Z a r f l a r ı :

aşağa (اشغه) 23.b./685 Yūsufı tutdı/kim aşğa başa
girü (گيرو) 23.b./683 Zelhādan çekdi elin tırdı girü
ilerü (ايلرو) 23.b./678 ilerü vardı Yūsuf dağı iy yār
karşu (خرشرو) 40.b./II92 karşı bakdı Yūsufa selām virür

2-Z a m a n Z a r f l a r ı :

andan "ondan sonra" (اندن) 25.b/74I şora irdeye andan eyleye
buğur "bu kez, sonra" (بوغور) 47.b/I40I ...buğur katuma el vire
irte gice "sabah akşam" (ایرته گيجه) 66.b/I986 ...okur irte gice
tañla "sabahleyin" (طیلا) 43.b/I277 turur örü tañla ...

3-D u r u m (h a l) Z a r f l a r ı :

anul anul "yavaş yavaş" (اکول اکول) 68.b/2043 anul anul yörür
bu resme "bu şekilde.." (بو رسمه) 18.a/522...bu resme düzile
çak çak "saf saf" (چاق چاق) 10.b/293 halka urmuş baqarlar çak çak
tizcek "çabucak" (تیزجک) 32.a/984 yazuban nāme şaluñ tizcek...

4-M i k d a r Z a r f l a r ı :

birez "biraz" (بیرز) 31.b/923 büyük olmasun didi birez giçi
delim "pek, çok" (دلیم) 10.a/275 zīra bu kıluda delim hüner var
şol kadar (شول قدر) 28.b/837 şol kadar hōn dökdi ol avrāta...
yavlak "çok, fazla" (یولق) 67.a/I990 ... yavlağ diler

E D A T L A R

1-B a ğ l a m a E d a t l a r ı :

ger (گەر) 19.a./246 ger dilerseñ uşbu sözden māide
çün (چون) 8.a./22I pādişāhdan çün işitdi bu sözi
kīm (کیم) 4.b./110 eydesin kīm bu kızımuy renci var

2-S o n Ç e k i m E d a t l a r ı :

bile (بيله) 26.b/777 Zelha girür kaşrina Yūsuf bile
degin (دگین) 58.a/I73I şimdiye degin seni bilmez idüm
içre (ایچره) 73.b/2195 gönli içre bir zamān fikr eyledi
özge (اوزگه) 10.b./297 ol güneşden özge güneş var mımış

3-Ü n l e m E d a t l a r ı :

eya (ایا) 45.a./1327 didi nitesin eyā fahrü'l-enām
kanı (کانی) 7.b./199 kanı maşūqum benüm gönlüm alan
ya (یا) 67.b./2019 eytdi yā ebnā ya gördünüz mi siz
zi-hayf (زی هیف) 7.b/I98 zi-hayf ol nāzenin emeklerüm

K E L İ M E G U R U P L A R I

I-İKİLEMELER(tekrarlar):

a) A y n e n T e k r a r l a r :

birin birin (برين برين) "2.b./49 "birer birer"
yide yide (يده يده) 57.a./I702 "çeke çeke"

b) E ş M a n a l ı T e k r a r l a r :

keçe küçe (کچه کوچه) 64.a./I914
kul karavaş (قول خروواشن) 52.a./I532

c) Z ı t M a n a l ı T e k r a r l a r :

evvel ahir (اول آخِر) 3.b./79
ulı giçi (اولي گيچي) 45.b./I344

ç) İ l a v e l i T e k r a r l a r :

kıp kızıl (قيفزِيل) 78.b./2344
top tolu (طپطلو) 72.b./2I68

2-BİRLEŞİK FİLLER:

a) T a r i f i (d e s c r i p t i v e) F i i l l e r :

Bu fiiller, aynı zamanda gerundiumdur. Yani birinci fiiller gerundium, ikinci fiiller ise fonksiyon açıklayan fiillerdir.

-(y)A dög-e gördi (دوکه کوردي) 40.b./II89

düş-e gelür (دوشنه طلور) 6.b./I69

tol-a gel-düm (طوله طلري) 67.a./I996

söyle-ye tur-ur (سويليه طورور) 36.b./I08I

-(y)I

degdür-i gel-di (دکوردي طلري) 86.a./2568

cyd-i vir-em (ايدي ويرم) 4I.a./I2I0

sun--1 vir-ür (سوني ويرور) 69.b./2075

tur-1 gelür (طوردي طلور) IO.b./292

-(y)U

ağla-yu tur-dı (اغلیو طوردي) 57.b./I710
iste-yü gör-di (استیو کوردی) 71.b./2I33

b) İsimle Birleşen Fiiller:

İsimlerle birleşik fiil yapan fiiller, yardımcı fiil dediğimiz fiillerdir.

haber vir-ür (خبر ویرور) 4I.b./I2I7
tutaş ol-ur (طوطاشن اولور) 44.a/I302 "karşılaş-"
yavı kıl-alı (یایوی قیلهلی) 4I.a/I2I2 "kaybet-"

NOT:Şüphesiz kelime guruplarının başında isim ve sıfat tamlamaları gelir. Ancak biz bu mevzuyu, yazılış şekillerinin değişik ve ilginç olması hasebiyle, "İMLÂ" bahsinin sonlarında "Tamlamaların Yazılışı" kısmında biraz da genişçe işledik. Şimdi burada tekrar birkaç misalle konuyu ele alacağız; ama "Birleşik Fiiller"den önce olmadığı için sırayı bozmuş olabiliriz.

3-İSİM TAMLAMALARI:

a) Genitifi Belirtilenler:

Mustafâ+nuñ rûhı (مصطفىانك روحي) I.b./27
ol kara gözleri+nün yaşı (اول قره کوزلرنک یاشی) 2.b./45
Yūsuf+nuñ ışkı (یوسفنک عشقی) 2.b./54

b) Genitifi Belirtilmeyenler:

atası+ø adı (اتاسی آدی) I.b./29
kızı+ø yüzi (قیزی یوزی) 2.b./45
Yūsuf+ø sözü (یوسفنک سوزو) I.b./I8

4-SIFAT TAMLAMALARI:

a) Niteleme Sıfatları İle:

ağ mermer (آق مرمر) 9.a./248
görklü sûret (کورکلو صورت) 3.b./84

b) Belirtme Sıfatları İle:

bin katır yüki mal (بیلک قاتر یوکی مال) I.b./22
ol kara gözler (اول قره کوزلر) 2.b./45

Ç- SENTAKS(cümle bilgisi) ÖZELLİKLERİ

Öncelikle belirtmek gerekir ki, elimizde bulunup incelediğimiz Yusuf u Zeliha metni, manzum bir metindir. Bu bakımdan çok sağlıklı bir cümle bilgisi verecek durumda değiliz. Çünkü her şeyden önce müellif, vezin ve kafiye endişisindedir. Cümlesini vezin veya kafiye uydururken, bazı eksiklik ve bozukluklara meydan vermiştir. Ama bazı değişik durumlar ve yapılar, o zamanın dil anlayışından kaynaklanmış da olabilir. Aslında umumiyetle Türkçe'nin cümle yapısı ve kalıbı korunmuştur. Her ne kadar öğelerin yerleri, vezin gereği yer değiştirmiş olsa da...

Bu konunun veya bölümün başlığı, "Anlatım ve Cümle Bozuklukları" şeklinde de olabilirdi. Ama biz, bozuk olmayan ve günümüzdeki şekilden farklı olan anlatım ve cümle yapılarına da yer vereceğiz. Tabiatıyla bu değişik cümle şekillerinin hepsi, vezin gereği değildir. Şunu da belirtelim ki, daha önceki bölümlerde de, şimdi üzerinde duracağımız cümlelere benzer değişik cümleler, konusu gereği ele alınmıştı.

I-EDATSIZ ANLATIM veya CÜMLE:

Bu başlık altında, Türkiye Türkçesi'ndeki anlatımda edat isteyen bazı cümlelerin Yusuf u Zeliha'da edatsız kuruluşu veya kullanılışı ele alınacaktır:

a) Edatı Yazılmayan Edat Gurubu:

uşbulardan sana sorduğum suâl 38.b./II40

"Sana sorduğum sual, işte bunlardan dolaydır."

Enbiyâlar tâ ebed doğru ola 84.a./2507

"Enbiyalar, ta ebede kadar doğru olur."

Yūsuf eydür atanuz ağırladum 86.b./2575

"Yusuf der ki, atanız için ağırladım."

Edat Gurubu Fonksiyonundaki Gerundium:

gitmiş/iken geldi Yağubdan haber 68.a./2024

"Gittikten sonra Yakub'dan haber geldi."

b) Benzetme Edatı Olmayan Teşbih:

ol boyı serv ağacı yüzi ay+a 3I.a./915

"O, boyu servi ağacı, yüzü ay gibi olana..."

lütf u ihsân idesin ben miskine 79.a./2359

"Benim gibi miskine lütuf ve ihsanda bulunasın."

Şu Örnekte İse Gereği Olmadığı Halde Benzetme Edatı Kullanılmış:

iy benüm ay gibi yüzlüm kaçmağıl 2I.b./616

"Ey benim ay yüzlüm, kaçma!.."

Şu Örnekte de "gibi" Edatı Yerine "benzer" Kelimesi Edat Görevinde Kullanılmış:

cennete benzer tonatdılar yiri 50.b./I488

"Yeri, cennet gibi tezyin ettiler, donattılar."

c) Bağlacı Yazılmamış "ki"li Birleşik Cümle:

bilesin Zelha benüm şāh-ı cihān 58.b./I748

"Bilesin ki Zeliha, benim, cihan şahı..."

didi Yūsuf geçe ünün işidem 56.b./I66I

"Dedi, Yusuf geçsin ki sesini işideyim."

2-CÜMLEDEKİ DİĞER EKSİKLİKLER:

a) İsim Tamlamasında Öğe Eksikliği:

Yūsuf eydür Tanrı birdür ben kulu I.a./8

"Yusuf der ki, Allah birdir, ben de Onun kulu..."

zārī kıldı bir zamān dökdi yaşın 76.a./2272

"Bir zaman ağladı, göz yaşını döktü."

Aşağıdaki Misalde İse Tamlananın İyelik Eki Yazılmamıştır:

ikinci yüzinde devlet nûrı var 10.a./280

"İkincisi, yüzünde devlet nuru var."

b) Y ü k l e m E k s i k l i ğ i :

Zelha eydür bağa bir sandük içi (...) 31.b./923
büyük olmasun didi biraz giçi

"Zeliha der ki, bana bir sandık içi getirin."

etmeği içinde ağular (...) idi 35.b./1046

"Ekmeği içinde ağular var idi."

c) Z a r f E k s i k l i ğ i :

bu şāra (...) geldüğümü eydem ahl 40.b./1196

"Bu şehre niçin geldiğimi söyleyeyim kardeş."

eliyle Yūsufı birkaç(...) urur 30.b./904

"Eli ile Yusuf'a birkaç kez vurur."

ç) E k i E k s i k Y a z ı l a n S ı f a t :

sizcileyin yok/mıdur bunda hüner 86.a./2566

"Sizin gibi hüner+li burada yok mudur!..."

d) Ş i i r e H a s B i r E k s i k l i k :

kırk mermenden direk eyleyelüm

başı altundan (...) gümüş kaplayalum 18.a./510

"Başı altından olsun, gümüş+le kaplayalım."

e) İ y e l i k E k i E k s i k l i ğ i :

atanuzdan bir dilek var bilesiz 66.b./1988

"Atanızdan bir dileğ-im var, bilesiniz."

3-BAĞLAMA UYUŞMAZLIKLARI:

a) K i ş i B a k ı m ı n d a n U y u ş m a z l ı k :

Bazı cümlelerde, fiili yapanla fiil arasında teklik-çokluk bakımından bir uyumsuzluk ve uyumsuzluk vardır. Meselâ, özne tekil, fiil veya yüklem çoğul olmaktadır; bunun tersi de olmaktadır. Veya başka öğeler arasında uyumsuzluk olmaktadır:

anı gören kişi hayrân kalalar 17.b./503
tk. çk.

sen buyur anlara işlesün anı 17.b./506
çk. tk.

ol hatunlar geldiler gendüzine 29.b./857
çk. tk.

"O hatunlar kendilerine geldiler."

Bu Misalde İse Ttk.'nden Farklı Daha Değişik Bir Uyumsuzluk Vardır:

cānumı at dirisen oda atam 17.b./498
1.tk.şh. 2.tk.şh.

"Canını at dersin, ateşe atayım."

b) T a m l a m a l a r d a k i N i c e l i k U y u ş m a z l ı ğ ı :

onı dağı sokak içine yörür
çk. gider/iken yolu bir yire varur 63.a./1882
tk.

Bugünkü ve Uyumlu Şekli:"Giderken onların yolları :...."

niçe armaganlar başa getürdiler (çk.)
maksûdı sensin bular seni diler 4.b./107
tk.

Bu tamlama da şöyle olmalıdır!(Onların) maksatları sensin..."

virdüm anuy üçine üç dürlü ad
tk. çk. 78.b./2337

kıluram ol adıla gönlümi şād
tk.

NOT:Burada üç tane "ad" vardır; ama 2.mısradaki "ol ad" sıfat tamlamasından anlaşılan "bir" addir. Ttk.: o adlarla....

c) Z a m a n U y u ſ m a z l ı ğ ı :

Birbirine bağlanan iki cümlenin yüklemeleri, ayrı ayrı zaman çekimleri ile çekimleniyor:

gendü vardı köşkine oturur 28.a./822
(gör.geç.z.) (geniş z.)

başını kaldurdu Yüsufı görür 40.a./II74
(gör.geç.z.) (geniş z.)

ol şüret karşısına çökdü oturur 75.a./2236
(gör.geç.z.) (geniş z.)

4-KELİMELERİN ve ÖGELERİN YER DEĞİŞTİRMESİ:

a) K e l i m e G ü r u p p l a r ı n ı M e y d a n a G e --
t i r e n n Ö ğ e l e r i n Y e r D e ğ i ſ t i r m e s i :

'aceb oldı katı bizüm ilümüz 6.b./I68
3 4 2 I

(Bizim ilümüz katı 'aceb oldı)

ol sebebden gözlerüm gelür tola 6.b./I70
2 I

(ol sebebden gözlerüm tola gelür)

Yüsufı kığırdılar şatanları II.a./300
I 3 2

(Yüsufı şatanları, kığırdılar)

bunı didi Zelha yüz yire urur 23.b./674
2 I 3

sonra bir yıldan gerek kīm geleler 39.b./II62
2 I

(bir yıldan sonra gerek kīm geleler)

zindān içinde katı oldum zâif 43.a./II65
I 3 2

b) D i ğ e r Y e r D e ğ i ſ t i r m e l e r :

eyledün mecnün beni ıskunla 3.b./83
4 3 2 I

bin kızıla almış anı kıymete 42.a./I244
I 4 3 2

ol dilek geldi son ucu yirine 50.a./I48I
I 4 2 3

(ol dilek son ucu"sonunda, nihayet" yirine geldi)

sıgadı kolına yinin vurur 69.b./2077
I 3 2 4

(sıgadı yinin"yenini" kolına vurur)

gördi sığırlar yine aruk yidi 45.b./I34I
5 4 I 3 2

(yine yidi"yedi tane" aruk"zayıf, cılız" sığırlar gördi)

NOT:Özellikle bu son iki cümledeki yer değiştirmenin aşırı derecede olması ve cümleyi iyice bozması, dikkat çekicidir!..

Aşağıdaki Misallerde İse, Cümlenin Son Kelimesinde (yüklemde) Olması Gereken P r e d i k a t E k i, Daha Önceki Kelimelerden Birisinin Sonuna Getirilmiş:

şimdi ben şulṭānam ol-dur bir fakir 60.a./I789

"Şimdi ben sultanım, o bir fakirdir."

uşbu oğlanın soyı-dur gey yavuz 83.b./2486

Çokluk Ekinin Değişik Bir Yerde Kullanılması:

şarlu-lar degül gariblerdür bular 63.b./I899

"Şehirli değil-ler bunlar....."

5-ANLATIMDA BELİRSİZLİK:

bunları komadı gitmege zamān 34.b./I0I2

NOT:Bu cümledeki "zaman" kelimesinin önüne herhangi bir sıfat veya kelime konulmadığı için, bir belirsizlik vardır.

Mışır halkı ol atın kişnedügin 54.a./I599
bilürlerdi Yūsuf aña bindügin

NOT:Bu cümlenin açık şekli ve manası şudur: "Yusuf, o ata bindiğinde, o at kişnerdi." Ancak buradaki "bilürlerdi" kelimesinin, atın kişnediğine mi, Yusuf'un ona bindiğine mi ait olduğu tam anlamıyla belli değildir.

dişler anuñ/çün şarabdār sözünü 47.a./I380
çıktdı zindāndan şAha geldügin

6-CÜMLEDE FAZLA KELİMELER veya TEKRARLAR:

- Yūsufa didi ogul bağıl didi 24.b./707
bu bize bu sözi ma'lūm eylegil 66.b./1976
kīm gerek bugün ki tedbir idesin 17.b/499
Yūsuf eydür anı size nesne dimezem 86.b/258I
iy benüm sayd u şikârum kandasın 7.b./202
"av(ar.)" "av(fr.)"

S ö z ü U z a t m a :

- Yūsufun suçı nedür soram aña 47.a./I385
kīm suçı nedür Yūsufun sorayum 47.a./I386

NOT:Hemen arka arkaya iki beyitte aynı manada cümleler!...

- pes buğur oğlın kızın götürdiler 52.a./I537
altıncı yıl oğlın kızın götürür 52.a./I538

7-BUGÜNKÜ ANLATIMDAN FARKLI DİĞER BAZI CÜMLELER:

- sultān kaşında oldı bular 35.b./I042
"Bunlar, sultana kastetmeye(suikasta) niyetlendiler."
ol düşi kīm gördi hayrımış bilür 37.a./I094
"O gördüğü düşün, hayırlı olduğunu biliyor."
dir benüm muhtācum yokdur mālā 42.a./I243
"ihtiyacım"
ne diyeyüm hüblığın anuñ saña 6I.a./I8I5
"Onun güzelliğini,sana nasıl anlatayım!"
şamı odına cānum atmak muhāl 27.a./789
"canımı atmam"
ne yigitsin bunda n'eylersin didi 69.a./2062
"Kimsin,hangi yiğitsin; burada ne yapıyorsun, dedi."
ağladuğun ne sebebendür eyit 74.a./22II
"Hangi(ne) sebepten dolayı ağlıyorsun; söyle!..."

D- AZERİ ÖZELLİKLER

I. FONETİK:

a) K a p a l l e (é) :

Her ne kadar imlâdan anlamıyorsak da, "géy-" fiilindeki "e"nin kapalı e(é) olduğunu biliyoruz. Ayrıca, E.A.T.'nde, ilk hecesinde "e" bulunan "iyi" kelimesindeki bu "e"nin de kapalı "é" olabileceğini söylemeliyiz. Çünkü kelime, bugünkü ağızlar- da bile "éyi" şeklinde telaffuz edilmektedir.

gey-übdür (کبیرور) 77.b./2318

b) Ö t ü m l ü l e ş m e :

Ötümlüleşme, genelde Güney-Batı Türkçesi'nin karakteris- tik özelliklerindedir. Ancak Anadolu sahasına göre, Azerice- de daha yoğun ve belirgindir.(x)

t > # d :

dad+ın (دادین) 2.a./34

derle-di(درلیدی) 83.a./2474

b :

barmak (برمق) 29.b./853

bişür-ür(بشورر) 35.b./1043

ç# > c# :

ac-lıktan(اچلقدن) 62.b./1865

NOT: Bu son örnekteki durum, imlâdan kaynaklanabilir. Ancak, metinde "çim چ " harfi de kullanılıyor. Bu özellik için M.Ergin; Azerî Türkçesi, sonda ötümsüz ses istemeyebilir, tesbitinde ve yorumunda bulunuyor.(xx)

Şunu da belirtelim ki bugün Türkiye Türkçesi'nde(Anadolu'da) ötümlü olan kelimeler, Azerice'de ötümsüzdür(bazıları):

tik- "dik-" ; tohu- "doku-" ; tök- "dök-"

(x)bkz. Ergin, Muharrem, Azeri Türkçesi, Ebru Yay., İst., 1981, s. 184 (xx)bkz. (a.g.e.), s.128

+ÇI Eki: Bu ekte ve "c"li diğer eklerde, Azerî Türkçesi, "ç"den, yani ötümsüzlükten yanadır: (x)

demür+ç*i* (دورچی) II.a./3II

c) Sızıcılılaşma:

Azerîce'de ötümlüleşme gibi, sızıcılılaşma da çok yaygındır. Yani kısaca, Azerî Türkçesi, Anadolu sahasındaki Türkçeye göre daha yumuşaktır.(xx)

b > # m :

men+i (مني) I7.a./685 "ben+i"

benefşe menefse (منفشه) 6I.b./I83I "menekşe"

k > ğ : Kök vokalinden sonra meydana gelen bu benzetme için şu misali verebiliriz:

ağca () I7.b./506 "beyazca..."

k > h : Yine kök vokalinden sonra gördüğümüz bu sızıcılılaşma hadisesine ve fonetik değişmeye, Anadolu sahasında da sık sık rastlıyoruz.Ama Az.de daha çoktur:

kohu (فخو) 55.b./I638 "koku"

yohsa (يوخسه) 4.a./99 "yoksa"

yohsul (يوخسول) 59.b./I779 "yoksul,fakir"

ç) Konson İkizleşmesi :

Bu hususiyet, diğer bazı Türk şive ve lehçelerinde de vardır. Azerî Türkçesi'nde daha belirgin olduğunu söyleyebiliriz.

assı (اسي) 32.b./954 "kâr,fayda,kazanç"

ıssı (اسي) 8I.b./2432 "ısı,sıcak..."

yiddi (يدي) I9.b./558 "yedi,yedi rakamı"

(x)bkz. Gemalmaz,Efrasiyab, Çağdaş Azeri Türkçesi Metinleri Antolojisi, Atatürk Ün.v.Fen-Edb.Fak.,Erzurum,I986, s.XXXIII ve Ergin,M.(a.g.e.),s.I70

(xx)bkz. Gemalmaz, Efrasiyab, (a.g.e.), s.XXXII

2. MORFOLOJİ:

a) F i i l Ç e k i m i n d e Z a m i r i Ş a h ı s
E k l e r i n d e n I. t k. ş h. E k i : +Am

E.A.T. metinlerinde hep görülebilen bu şekil, Azerî Türkçesi için karakteristik kabul ediliyor.

di-r+em (دیر) 4.b./II6

getür-miş+em (گتورمیش) IO.a./274

qıl-ur+am (قیلورم) 78.b./2337

b) İ s t e k K i p i I. ç k. ş h. : -Ak

imdi bennānlar qıgırup getür-ek (گتورک) I7.b./505

gör-ek (گورک) anı tiz getürinüz baqa 57.b./I707

c) -(y)Up Gerundiumunun Öğrenilen
Geç. Zam. Fonks. Kullanılması :

Azerî'nin karakteristik eklerinden biridir.

vir-up-dür (ویردیر) 38.b./II32 "ver-miş-tir"

qal-up-dı (قالپیری) 86.a./257I "kal-mış-tı"

ol-up-dur (اولپیر) 53.a./I555

ç) -dUKdA Gerundiumu :

Azerî Türkçesi'nin bir başka karakteristik ekidir. Bugün Anadolu ağızlarında da yaşamaktadır. "...dığı zaman,-ınca" manalarına gelmektedir.

bizi gör-dükde (گوردکه) esirgedi özi 64.b./I923

"gördüğü zaman, gördüğünde, görünce"

d) +II Sıfat Teşkil Eki :

Bu ek, E.A.T. metinlerinde ve incelediğimiz Yusuf u Zeliha'da, dönemin temayülüne göre hep yuvarlak vokallidir. Ancak metnimizde bazı düz şekilleri de mevcuttur. Morfoloji ve Fonetik Özellikler bahislerinde de belirttiğimiz gibi bu, hem bir Azerî, hem de ağız hususiyetidir. (bkz. s. 56, 9I)

- ägü+lı (آغوللی) 35.b./1048
görk+lı (گورکلی) 51.a./1505
şuç+lı (شوچلی) 27.a./785

e) +ÇAk Equative Eki :

Anadolu sahasında da kullanılan bu ek, bilhassa eşitlik hali fonksiyonu bakımından Azerice'de karakteristiktir.(x)

- gök+Çek (گوکچک) 66.b./1985,1986

f) Geniş Zaman Olumsuzluk Ekinin Sonundaki "z"nin Kaybolması :

- ol gül ağacına bak-ma mısın(باقمه سین) 50.b./1497
"bak-maz mısın"

- utan-ma mısın(اوتنماسین) 47.b./1407 "utan-maz mısın"

NOT: Bu şekillerin birer Azeri hususiyeti olabileceğine M.Ergin'in kitabındaki benzer bir kullanışla karar verdik :
"üz-mü+sen"...Burada, öğrenilen geçmiş zaman ekinin sonundaki "ş" sesi kaybolmuştur; yani kelime, "üz-müş+sün" şeklinden bu şekle girmiştir. "bak-ma mısın" kelimesindeki hadise de, bu hadise olmalıdır.(xx)

g) -mAk Mastar Ekinin Hal Eki Alması :

Bu konuda, benzer örnekler için E.Gemalmaz'ın kitabına bakılabilir.(xxx)

- şamısı utan-mak+ıla(اوتنماقلا) gitdiler 30.a/880
>utanmaqıla

h) Azeri Türkçesine Has Bazı Kelimeler:

- göyn+üm (گوينوم) 61.b./1834 "gönl+üm"
gökÇek (گوکچک) 66.b./1985
kinin (کيمين) 84.a./2502 "gibi"
öz (اوز) 23.a/663 ; özge (اوزگه) 60.b./1800
tanış- (طائفش-) 28.a./820 "konuş-,söyle-"

(x)bkz. Ergin, Prof. Dr. Muharrem, Azeri Türkçesi, Ebru Yayınları, İstanbul, 1981, s.149 (xx)bkz. (a.g.e.), s.205 (xxx)bkz. Gemalmaz, Efrasiyab, (a.g.e.), s.XI

S O N U Ç

Hicrî 700 sonlarına doğru telif edildiği söylenen Süle (Süli) Fakih'in Yusuf u Zeliha'sı, bu itibarla miladî XIII. asır mahsulü bir eser olarak görünüyorsa da(I), daha ziyade XIV. yüzyıla mal edilmektedir.(2)

Sözü edilen iki yüzyıl da, XI.-XVI. yüzyıllar arasındadır. Yani, eserimiz, Türk Dili tarihinde önemli bir yeri olan Orta Türkçe devresinde, Eski Anadolu Türkçesi döneminde telif edilmiştir. Bu dönem, fonetik ve morfolojik bakımlardan hem Eski Türkçe devresinden hem de Türkiye Türkçesi döneminden önemli farklılıklar göstermektedir.

Fonetik bakımından Eski Türkçe'deki ötümsüzlükler ve patlayıcılıklar, önemli ölçüde ötümlüleşmiş ve sızıcılaştırmıştır. Yusuf u Zeliha'da da bu, böyledir. Ancak yine de bazı ötümsüzlükler vardır. Bunlar da daha ileriki dönemlerde, meselâ Türkiye Türkçesi döneminde ötümlü hale gelmişlerdir: $\text{tağ} > \text{dağ}$ (Ttk.); $\text{tepren-} > \text{depren-}$ (Ttk.); $\text{kankı} > \text{hangi}$ (Ttk.)... gibi.

Morfoloji hususunda E.A.T.'nin karakteristik özelliklerinden biri olan eklerdeki yuvarlaklaşma, S.Fakih'in Y.Zelihasında da yoğun bir şekilde vardır. Bu itibarla, ünlüler arasındaki düzlük-yuvarlaklık (dudak) uyumu, kaybolmuş, bozulmuştur. Halbuki bu uyum, Eski Türkçede daha iyi idi. Türkiye Türkçesi'nde ise mükemmele ulaşmıştır. Fakat metnimiz, ünlüler arasındaki kalınlık-inceciklik (damak) uyumu bakımından Ttk.'nden daha iyidir. Bugün hep ince olarak görülen aitlik eki bile bu uyuma girmektedir: (يارنجي) yarın+ğı I.b/26

İncelediğimiz D.Bakır (Ali Akgündüz) nüshası, XVI. yüzyıldan sonraki bir tarihte yazıldığı için, tabiatıyla E.A.T.'nde görülmeyen bazı hususiyetleri içine almaktadır. Bunların başında, iyelik eklerinde yer yer görülen düzlükler gelmektedir :

-
- (I)bkz. Ertaylan, İsmail Hikmet, Türk Dilinde Yazılan İlk Yusuf ve Züleyha, TDİD, cilt:III, 30 Kasım 1948, sayı:I-2, s.211-230 arası.
- (2)bkz. Timurtaş, Faruk Kadri, Türk Dünyası El Kitabı "Türkiye Edebiyatı Mad.", Malatya İl Halk Ktp. 12010, s.418 ve bkz. Levend, Ağâh Sırrı, Türk Edebiyatı Tarihi, cilt:I, TDK Yayınları, Ankara, 1973, s.128-129

baş+ım (باشيم) I7.a/483 ; ev+iñ (اويله) 59.b./I774
on+umuz (اونمىز) 83.b/2483; , söz+iñüz (سوزيكو) 84.a/25II

İkinci olarak, bazı kelimelerin E.Æ.T.'ndeki şekilleri yanında, tek tük Ttk.'ne benzer şekillerine de rastlanması...
gendüzü-gendüsi (گندوسى) I9.b/565 ; giçi-küçücük (گچوجك) 84.a/499
gevher-cevher (گوهر) II.b/323 ; imdi-şimdi (شمدي) 3.b./88
karındaş-kardaş (گردداشن) 38.b./II36 ; güyegi-güvegi (گويگي)...
İşaret Zamirleri: bular-bunlar (بونلر) 4.b/I09; şular-şunlar....

Ayrıca, müstensih, metne birtakım ağız hususiyetleri de sokmuştur: suç+li (صوچلي) 27.a./785 ... gibi. Bütün bunlardan anlaşılıyor ki müstensih, Süle Fakih'in eserini hattederken kendi devrinden ve yöresinden bazı özellikler katmıştır.

Son söz olarak; Süle Fakih'in Yusuf u Zeliha adlı mesnevisi, tipik bir Eski Anadolu Türkçesi metnidir ve döneminin dil özelliklerini tam manasıyla aksettirmekte, bünyesinde bulundurmaktadır. Ancak, incelediğimiz nüsha, sonraki yüzyılların birinde (Yeni Türkçe devresinde) kaleme alındığı için, bazı değişik hususiyetler ihtiva etmektedir.

M E T N İ N

T R A N S K R İ P S İ Y O N U

Y Ū S U F U Z E L İ H Ā

I.a. kankı pādişāh şoyısın di baña
yoḥsa firişte misin söyle baña

‘imrānice ol beg aña söyledi
biñ katır yüki mālum vardur didi

saña bAhā virmege getürmişem
uşbu şehre senün/içün gelmişem

kīm seni alayıdum gide idüm
ol mālı yoluña harc ide idüm

5- zihī şuret kīm yaratmış özüñi
görmesün hergiz yavuz göz yüzüñi

‘imrānice Yūsuf aña söyledi
gendü hālinden hikāyet eyledi

eydür iy kārīī dinle sözümü
bildüreyüm saña ben gendüzümü

Yūsuf eydür Tanrı birdür ben kuli
cümle ‘ālem halkınuñ ol maqbūlı

ben kulıyam şol kişinüñ iy kişi
bir menīden yaradur irkek dişi

10- yitmiş iki milleti ol yaradur
kara toprakdan ādAmalar düridür

ayı günü gök içinde yüridür
katı aḥcārı şu gibi eridür

acı şudan dürr i mercān yaradur
anA rahminden tene cān yaradur

kimisinüñ cānını parsā kıllur
kimi fāsık kimini tersā kıllur

sekiz uçmak lütfinuñ bir zerresi
yidi tamu kahrinuñ bir pāresi

15- yoğ/iken var eyleyen ol bir ü yār
‘ākıl/iseñ aña tapğıl zinhār

I.b. baña dañı uşbu hüsni viren ol
aña tap aña kul ol hem anı bul

gel imān getür benüm sözümi tut
yoksa kalduñ karanuda iy ‘anud^(I)

karīī Yūsuf sözüni diğledi
dökdi yaşın zārI zārI iğledi

Yūsuf öñinde yüzün yire urur
eyitdi dimek gerek baña buyur

20- Yūsuf anda aña telkīn itdürür
Yūsufuñ öñinde imān getürür

ne/ki mālı varısa Haq ışkına
kamusın üleşdürüp geldi yine

biñ katır yüki mālın terk eyledi
girü kalan mālın gör kīm n'eyledi

yapdı bir ev Mışır içinde ol hōca
müstemi ol hālını eydem nice

derviş oldı ol maqāmda oturur
girü kalan mālın anda yitürür

(I)Bu kelime, harekeli İst. Üniv. Ktp. Nüshasında "anud" şek-
linde tesbit edildi.

25- tā ölince anda ol t̄ā'at ider
'ākıbet imānılla kıldı güzer

Hak ana yarıngı gün uçmak vire
cennet içre dīdārını göstere

kārīnün hāli hōş oldu tAmām
Muştafānuñ rūhına yüz biñ selām

Kıssa-ı Yūsuf u Zelīhā vü Yūsuf rā Derhāb Dīdī-i Ev

imdi Yūsuf kıssasın söyleyelüm
yine bir dürlü hikāyet diyelüm

ol zamānda bir laţīf kız varıdı
Şāh Taymūs idi atası adı

2. s. hūsn içinde yoğıdı hiç beñdeşi
30- meger uçmağda hūrī ola işi

gözleri hem nergīs-i mestānıdı
niçelere fitne²i dāstānıdı

'arızı kāfūr⁽¹⁾ sözi müşkidi
la'1 ü⁽²⁾ yāqūt hem sözinde huşkidi

ger cemālin zerre-peydā idedi
niçe 'aşıkları şeydā idedi

tuţağı dadın şekerler bildi
kāsıd oluban bAhādan kaladı

35- servi çınar ü şanavber boyına
'aşık idi hem firişte⁽³⁾ hūyına

(1) Kelime, İst. Ünv. Ktp. Nüshasında "kāfūrī" şeklindedir.

(2) Bu tip terkipler, metinde genellikle "vav"sız yazılmış...

(3) "firişte" kelimesinin ilk hecesindeki ünlünün "i" olduğu, harekeli İst. Ünv. Ktp. N. 'nda tesbit edildi.

iy niçeler görmege müştākıdı
ol zamānda hūblık içre tākıdı

Zelīhā hatun idi ol kız adı
söylese şekkere virürdi dadı

atası mağribdeki sultānıdı
niçe begler hükmine fermānıdı

yüz biñ er katında atlanurıdı
kanda kīm dilerise varurıdı

40- illā ol kişi puta tapanıdı
tanrı diyü olputı öperidi

kāfiridi Şāh Taymūs ol zamān
kīm Zelīhā kızıdı ol gülistān

bir gün atası öninde Zelīhā
yatmış uyurdi meger ol gül-rūha

düşde gördi bir şūret gelür aña
anı gördi Zelīhā kaldı tana

2.b. düş içinde ol yüze^(I) gönül virür
inleyü yirinden tırı gelür

45- ol kara gözlerinün yaşı aķar
Şāh Taymūs kızı yüzine baķar

eytdi cānum düş mi gördün kaygulu
söyle işideyüm iy görklü hülū

eydür iy baba düşümde bir şūret
gözüme görindi ol görklü şūret

anı görelden berü oldum delü
baña timār eyle iy atam ulu

(I)(*یوز*) şeklinde yazılan bu kelimenin okunuşu, "yüze" dir!..

atası eydür bilsedüm kandalığın
cümle mālum viredüm birin birin

50- anı saña getüreydüm iy kızum
dinlegil yalan degül uşbu sözüm

hiç ta‘ām yimez Zelīhā oturur
aşar ol şüreti gögsin geçürür

ol yanıklar şan güle benzeridi
za‘ferāne döndi ıışkıdan eridi

ol yüce karğı boylı oldı kemān
gözlerinün yaşı çün āb-ı revān

Yūsufun ıışkı anı zār eyledi
azın azın ıışk aña kār eyledi

55- bir yıla dek Yūsufun ıışkın sürer
yıl olıcağ ol düşi yine görür

yine bizden dir selām cānum saña
ğāfil olma yine geldüm bağ saña

bir beşāret itmege geldüm didi
sen benümsin ben senün oldum didi

uş seni baña beni saña Çalab
eyledi hayl^(I) ayruğı kılma taleb

3.a. benden artuğ kimseye meyl etmegil
bir yire dağı göjül berkitmegil

60- yine ol şüret bunı dir ğayb olur
düş içinde Zelīhā zārI kılur

düş içinde ‘ahdlerin berkitdiler
uykusı gitdi/vü uyandı güler

(I)(*جیل*) şeklinde yazılan bu kelimenin okunuşundan emin de-
ğiliz; çünkü sözlüklerde bulamadık!..

çünkü uyandı Yūsufı bulmadı
aklı gitdi ne kılmāsın bilmedi

Yūsuf/çün başladı şi'reyledi(I)
uşbu birkaç bir beyti ol/dem söyledi(I)

Şi'r-i Zeliḥā Ez Firāk-ı Yūsuf 'Aleyhi's-Selām

eydür iy düşde görünen kandasın
şāh-ı hūbān cān-ı canān kandasın

65- aşık oldum dertlü oldum nideyin
iy benüm derdime dermān kandasın

gelgil ol görklü yüzün gizlemegil
aşikāre cān-ı pinhān kandasın

sūretün bağında gördüm cenneti
iy hūri-sūret gülistān kandasın

uykuda geldün görindün gözüme
dünyā hūblarına sultān kandasın

şol senün ışkun didi tutdı beni
kurtar andan iy Süleymān kandasın

70- yine bir dahı gel esirge beni
iy yalunuzlara⁽²⁾ mihmān kandasın

eytdi bu şi'ri dahı çok ağladı
anı gördi atası gey taıladı

şordı eydür yine ne olduñ kızum
kim yavuz hālde görür seni gözüm

(1)Bu beytin iki mısrasında da vezin bozukluğu ve hatası var.

(2)Bu kelime, İst. Üniv. Ktp. Nüshasında, bazen "yalınız", bazen de "yalunuz" şeklindedir.

3.b.eydür iy baba yine ol şūreti
gördüm uş içümde artdı ḥasreti

yine t̄olındı gözümde ol nigār
Taḡrı/çün dir ata başa kıl t̄imār

75- eydür iy kızum yine görür/iseḡ
düş içinde aḡa düş olur/iseḡ

şorḡıl andan şehriñi vü aşlını
ne kişidür daḡı şorḡıl neslini

kimün kimün oḡlıdur kimün aşlıdurur(I)
gey bilesin ol kimün neslidürür

zinhār andan didi kızum bil ḥaber
bir yıla dek yine Zelḥā⁽²⁾ şabr ider

evvel ahir çün üçünci gez görür
ol likāya Zelīḥā çok yalvarur

80- iy dir iy rūḥ-ı revān gönlüm alan
iy beni ḥayrān ı dīvāne kılan

iy dişüme⁽³⁾ girüben girü giden
görünüp sevündürüp mahrum iden

nedür aduḡ kimün oḡlısın digil
niçe niçe gizleyesin söylegil

eyledün mecnün beni ʿışkuñıla
seni isteyen kişi kanda bula

söylegil iy görklü şūret kandasın
pādişāh oḡlı mısın yā bendesin

(I)"kimün"lerden biri fazla yazılmış ve vezin bozulmuş..

(2)"Zeliha" kelimesi,bazen vezin icabı "Zelha" şeklinde yazılır.

(3)"düş" kelimesi, yanlışlıkla "diş" yazılmış...

85- ol şuret söze gelüben söyledi
ol hatuna hâlini vaşf eyledi

eydür iy hatun diyeyüm hâlümi
işid eydeyüm saña ahvâlimi

Yūsufum ben Ya'küb oğlu bilesin
beni istersen Mısırda bulasın

akluñı imdi girü dir başuña
beni iste çapük olğıl işüne

4.a. uşbu sözi söyledi oldu nihān
Zeliha^(I) oldu bu gez gey şād u mān

90- sevinüben uykusından uyanur
turuban atası katına varur

ol şarı beñzi yine döndi güle
ol dükenmiş dili döndi bülbüle

eydür ahir ata bildüm hâlini
söyledi baña kamu ahvâlini

Ya'küb oğlu Yūsuf-ı Ken'ānımış
Mısr içinde gey ulu sultānımış

söyledi kamu bir bir sözün baña(2)
imdi çäre kıl/kīm irişem aña

95- atası eydür eyā cānum cānı
söyleyeyüm sözümü dinle beni

Mısr'a bundan altı aylık yoldurur
altı aylık yolu kim varur gelür

(I)Dikkat edilirse, bu kelimeyi hep "Zeliha" şeklinde okuyoruz. Bu okunuş, vezin gereğidir. Meselâ, burada "Züleyha" şeklinde okursak, ikinci hece kapalı olacağından vezin bozulacaktır. Hem harekeli İst.Ünv.Ktp.N.'nda da böyledir.

(2)Bu mısranın vezni hatalı...

iy kızum sen aña irmeklik muhāl
terkini ur sen anuñ bir dañı al

añiretde iresin meger aña
anuñ/içün söyleme ayrık baña

Zelha eydür beni aña viresin
yohsa katl idem özümü göresin

100- hanÇer alam gendüzümi öldürem
bu yüregümi kanıla tolduram

beni irişdür didi zinhār aña
işidicek atası kaldı tana

atası yavlağ severdi kızını
esirgedi çün işitdi sözüni

döndi yine Zelhaya eydür kızum
diñle didi sen benüm uştu sözüm

4.b. çevre beglerden kişiler geldiler
her birisi seni oğlına diler

105- ilçiler şehrüm içi tolmışdurur
kamusu senün/içün gelmişdürür

ben bunlara ne cevāb eyleyeyüm
iy kızum bunlara ne söyleyeyüm

niçe armağanlar baña getürdiler
maksūdı sensin bular seni diler

n'eyleyeyüm imdi tedbīr eylegil
baña ne ögüt virürsin söylegil

Zelha eydür bunları göndüresin
ögredeyüm bunlara ne diyesin

II0- eydesin/kim bu kızımın renci var
haftada bir gez anı bir div dutar

istedük biz ana dermān bulmaduk
ol/divün elinden anı almaduk

bunu işide bular vara gide
gitmedin bu gez dağı ya pes nide

eytdi kızum eyü tedbīr eyledük
maşlahatlu sözidi/kīm söyleduk

atası ol/ilçileri göndürür
her birine altun hil'at virür

II5- Zelhāyıla atası tanışdılar
bunca sözlerden geleci açdılar

Zelha eydür atasına dinlegil
gör ki ne direm sözümi anlağıl

Mısr iline ilçi⁽¹⁾ viribiyessin
biti⁽²⁾ yazup ne diriseñ diyesin

beni andan artuğa virmeyessin
şonra benüm kanuma girmeyessin

5.a. görgil andan ne haber gelür sana
tiz bunu eyle kerem şalgıl ana

I20- eytdi kızum ne diriseñ tutayum
cānumı oda diriseñ atayum

ilçiye çok armağanlar düzdiler
Mısr⁽³⁾ sultānına nāme yazdılar

(1),(2) "ilçi" ve "biti" kelimeleri İst. Üniv. Ktp. nüshasında,
ilk heceleri hareke ile "i"li olarak yazılmış.

(3) "Mısır" kelimesi, mısra başlarında vezin gereği bu şekilde okunmak mecburiyetindedir.

ne/ki sözi varısa yazdı tAmām
Mısr sultānına didi iy hümām

bir kızum vardur benüm görklü nigār
layıkuñdur ol senüñ iy şehriyār

imdi anı saña virürem iy şāh
sen/dağı bu sözden olasın agāh

I25- uşbu resme^(I) ilçiyē gönderdiler
ilçiyē çok armağanlar virdiler

söz öküşdür ilçi sultāna gelür
bir gice şārda turur tañla varur

görklü tonlar geyüp ilçi tonanur
taña sultānun işigine varur

sultānı agāh idüp bildürdiler
destür aldılar içerü girdiler

ilçi sultāna girüp baş indürür
taht ileyinde yüzün yire kor

I30- çok du'ā vü medh ü taḥsin eyledi
gendü şāhınuñ sözini söyledi

dil sözünü kim dimişdi söyledi
ol kızuñ aḥvālını şerḥ eyledi

ḥüsnini vü ḥulqını vü vaşfını
didi görüp hem 'āşık olduğunu

kız anı düşde görüp sevdüğünü
'āşık olup 'ışkını kavduğunu

5.b. sultāna bir bir hikāyet eyledi
işid imdi yine ilçi neyledi

(I)İst.Ünv.Ktp. nüshasında "resmi" şeklindedir.

135- şundi cebinden çıkardı nāme'yi
öpdi sultān önüne kodı anı

nāme'yi sultān vezīrine virür
nāme'yi vezīr dahı bakar görür

okudu bildi içinde vaşfı hāl
bildi sultān gitdi gönlinden melāl

turdu sultān aldı ilçinüñ elin
geçürüp sağ yanına tutdı kolın

görmedin 'āşık olur aḥbārıla
bilmedi/kim 'ākıbet ne emr ola

140- hele sultān ilçi gönderiser^(I)
çok zer ü sīm ü cevāhir viriser

sultān ilçi vezīre tanışdılar
ol kızuñ kaluñını barışdılar

Mısr ilinden yarağ idüp göçdiler
mağribe vü Endelüse⁽²⁾ geçdiler

Zelha atasına muştūcı gelür
Mısr ilinden gey ağır ilçi gelür

işidür Taymūs Şāh karşı varur
'izzet eyler ilçiyē şehre gelür

145- köşkleri sarāyları tonatdılar
tamlar üzre çetr ü hayme tutdılar

şehrü bāzāru münevver kıldılar
ceng kānūn u çegāne çaldılar

(I) Bu mısranın vezni bozuk...

(2) Elimizdeki nüshada bu kelime yanlış yazılmış; İst. Üniv.Ktp. nüshası yardımıyla böyle okunmuştur.

begleri ışıkına şādī⁽¹⁾ itdiler
her biri evinde -oyun⁽²⁾ tutdılar

eytdiler kim şāhumuz kızın virür
hem Mısır şāhı güyegimiz olur

6.a. işid imdi Şāh Taymūs ne kılar
kırk gice gündüz tAmām düğün kılar

I50- çünkü düğün āhire irdi tAmām
bu gezin işit/ki n'olur iy hümām

düğür düşdi Zelhaya çıkardılar
sultānuñ kişilerine virdiler

biñ katır yüki cehiz yükletdiler
aluban Zelha'yı Mısır'a gitdiler

biñ karavaş biñ kul biñ atıla⁽³⁾
Mısır'a vardı hatun gey heybetile

Mısır halkı kamu taşra çıkdılar
hatunumuz geldi diyü bakdılar

I55- çengi tabıl neğgare zürnâyıla
Mısır sultānı dahı gavga ile⁽⁴⁾

on iki biñ tazi yidekler⁽⁵⁾ yürir
altun iyerlü⁽⁶⁾ kamu çulı harir

iki yüz biñ çeri atlanmış ata
nice vaşf idem buları ben ata

(1)"şādī" kelimesi "ş" ile yazılmış...

(2) "oyun" kelimesi nüshamızda yazılmamış olup, İst.Ünv.Ktp. nüshasından alınmıştır. Sanırım, kelime unutulmuş...

(3),(4) Vezin bozukluğu...

(5),(6)Harekeli olan İst.Ünv.Ktp. nüshası yardımıyla "i"li olarak tesbit edilmiş kelimelerden ikisi...

bin çavuş sultānuñ öñince yürir
hāşek ü hāşek diyü çevre korur

karşu varup Zelhaya gör n'itdiler
dürr i⁽¹⁾ cevher aña saçu itdiler

I60- Zelhanun cehāzını sultān görür
barmağını ıdırur taña kalur

ıııı ne/vahat görem 'aceb anuñ yüzün (2)
yā işidem söyleye tatlu sözün

böyle dir sultān 'ıyşa meşgöl olur
yidi⁽³⁾ gün sultān dañı düğün kıılır

gerdegin hem Zelhanun tonatdılar
üstüne çetr-ü hümāyün (4) tutdılar

6.b. Zelha gerdekde şāh olup oturur
biñ karavaş karşu el bağlar durur

I65- dāyeleri kamu⁽⁵⁾ şāf bağladı
bunlara bakdı Zeliḥā ağladı

bir ulu dāye varıdı mu'teber
görđi/ki Zelhā'yı ağlar āh ider

eytdi aña niçün ağlarsın cānum
söyle baña rāzūñı iy oğlanum

Zelha eydür dāyesine ḥālimüz
'aceb oldı katı bizüm ilümüz

atam anam öğüme düşe gelür
katlanımazam göğül taşa gelür

(1)Bazen terkiibi tecānisiler böyle "i" (ع) ile yazılıyor.

(2)Kelime fazlalığından dolayı vezin bozukluğu...

(3)"yidi" kelimesi de İst.Ünv.Ktp. nüshasında "i"li...

(4)İsim tamlaması (ع) ile yazılmış!..

(5)"kamu" kelimesi,İst.Ünv.Ktp. nüshasında "kamusı" şeklinde...

I70- ol sebebden gözlerüm gelür t̄ola
bilmezem/ki bunda ahvālüm n'ola

dāye eydür ağlamak saña neden
pādişāhuñ hatunısın şimdi sen

hāzır ol/kim şimdi sultān geliser
ma^cşūkuñdur cānuña cān geliser

olmasun gele seni ağlar göre
gey saķın nāmūsı bırakma yire

dāyesinüñ sözine kulaķ urur
gözünüñ yaşın silüp oturur(I)

I75- işit imdi yine bir dürlü haber
gey işit sen bu sözi iy pür-hüner

ķamu Mışruñ begleri dirildiler
pādişāh katında hāzır oldılar

ķızıl altun şAm^c-dānlar t̄utdılar
sultānı gerdegine iletdiler

gerdegün perdelerin götürdiler
iki vezir sultānla girdiler

7.a. Zeliha'ya medh ü senā kıldılar
elini sultān eline vārdiler

I80- ol vezirler yine çıkup gitdiler
işid imdi ol ikisi n'itdiler

dāyeler vü dādılar gizlendiler
anunla gerdek ola şandılar

Zelha Kūtayfer yüzünü çün görür
uşbu kimdür diyüben çağırur (2)

(I),(2) Bu iki mısranın vezni bozuk...

dāyeler yine çağırdı/kim gelün
ne kişidür uşbu katumdan alun

düşde gördüğüm degüldür bu kişi
ne diler bunda nedür bunun işi

185- sekidün bunu ki tiz çıksun giri^(I)
dahı gelmesün katuma ilerü

düşde gördüğüm benüm hūriyidi
bu dīve beñzer bu başa neyidi

dāyeleri çağıruban geldiler
hem Zeliḥāya bu hālde gördiler

didiler kim hay utanmaz bī-edeb
bu ne ağlamakdurur saña sebep

niçün gendüzini kıldun cünün
böyle zārI eylemek saña niçün

190- ağlama diyü bular öğütledi
sultān anı göricek gör neyledi

söylemedi çıkdı gerdekden revān
kaḫıdı/kim ḫalmadı beñzinde ḫan

Zelḫanun dahı hemān uşşı gider
düşdi yire gendüzinden bī-ḫaber

ḫaravaşlar yüzine mā-verd saçar
aklı geldi başına gözin açar

7.b. eytdiler hay senün işün iş degül
sen seni dir bu saña teşviş degül

195- Zelḫa eydür bu benüm erüm degül
düşümde gördüğüm yārum degül

(I)"girü" şeklinde yazılan bu kelime, burada "giri" şeklinde yazılarak kafiye bozukluğuna da sebep olmuş!..

ķanda bu ķiftüm ķelālüm olısar
iy dirīg baķķam güli tiz Őolısar

bülbül/idüm ol gülüme irmedüm
gülistānına gülümüñ ğirmedüm

zi-ķayf ol nāzenin emeklerüm
yile ğitdi ne/ki var dileklerüm

ķasretile ğeķer  ömrüm hemān(I)
ķanı ma şūkum benüm ğöñlüm alan

200- Ya ķub oğlı Yūsufa ne vaķt irem
yā anuñ ğörklü yüzün kaçan ğörem

böyle -diyü-(2) ağlarıdı ol nigār
eydür/idi uşbu Ői ri zār zār

iy benüm Őāh-ı enārum ķandasın
iy benüm Őayd u Őikārum ķandasın

iy bana düşde ğörinen ğuzıcaķ(3)
iy benüm  eşm-i ğumārum ķandasın

düşde didüñ sen benümsin ben senüñ
vaķtidür ğelgil iy yārüm ķandasın

205- ay yüzüñi yine ğöstür ğöreyüm
maħrüm itme iy nigārüm ķandasın

ayruğa varma didüñ işmarladuñ
iy benüm māl u  avarum ķandasın

 akatum  āk oldu aşl-ı Ħalīl(4)
ğel ğöreyüm kārubānum ķandasın

iy Yūsuf ğelgil ğöreyüm iy Yūsuf
seni ğörmeğe iverem ķandasın

(I),(4) Bu mısraların vezni bozuk,..

(2),(3) İst.Ünv.Ktp. nüshasındaki Şekiller...

bunı didi secde kıldı Tanrıya
ol semavātı yaradan bī-riyā

210- eytdi beni bu kişiden şaklağıl
şağa şıgındum beni sen beklegil

bu gice ol er gelürse nideyüm
kīm ğarībem kaçca kaçup gideyüm

Çalab anuñ hācetin kıldı kabūl
gör ne kıldı anda Hālıkū'l-ukūl

bir perī kızına ilhām eyledi
gör Zelīhāya ne ikrām eyledi

eytdi Zelhaya turuban varasın
sen Zelīhāyla anda turasın

215- Zelhanuñ eri gice çünkīm gele
Zelhayıla anda gerdege gire

urunup⁽¹⁾ Zelha şūretin var bile
anuñıla gerdegine gir bile

ol beg anda bir ola senün/ile
sen/dahı tur bir zamān anuñıla

gice gündüz sen andan gitmegil(2)
Zelhaya sen tapu ikrām eylegil

bizden ana çok selām eylesin
hem ana uşbu sözi söyleyesin

220- diyesin sen Yūsufuñ Yusuf senün
yine hem yüzün göresin sen anuñ

söz öküşdür turdı perī kızı(3)
Pādişāhdan çün işitdi bu sözi

(1) İst. Üniv. Ktp. nüshasında, kelime "arınup" şeklinde...

(2), (3) Bu mısralarda vezin bozukluğu var.

Zelha andâ halvetinde oturur
perî kıızı Zelha katına varur

girüben lütf/ile teslim eyledi
şehd ü şekerden şirinter söyledi

8.b. eytdi selâm olsun iy hatun saña
Tanrı ilhâm eyledi bugün -saña-(I)

225- Çalabum viribidi saña beni
gör ne lütf itdi senünle ol Ganî

ne/ki Tanrı didi anı söyledi
kışşâ'yı bir bir ana 'arż eyledi

Zelha anı işidicek şād olur
sundi ol perî kıızı elin alur

şād geldün didi ana iy hatun
ölmüş/idüm cānumı aldun şatun

kaldı Zelhayıla ol perî kıızı
işid imdi 'ışkıla uşbu sözi

230- imdi Kutayfer⁽²⁾ sözine gelelüm
anı dañı şerh ü takrîr kılalum

8.b. cümle begler katına dirildiler
sultānun göñlini mahzūn gördiler

her birisi sultāna öğüt virür
'avrAta uyma diyüben yalvarur

sultānı gerdege girü koydılar
kul ı⁽³⁾ kıymet yatdılar uyudılar

(I) Bu kelime, elimizdeki nüshada kopukluk dolayısıyla yoktur; onu İst.Ünv.Ktp. nüshasından aldık.

(2) Bu kelime de harekeli İst.Ünv.Ktp. nüshasında bu şekilde...

(3) Buradaki "ı", "ve" anlamındadır.

geldi peri kıızı sultān kātına
aşık oldu şah anuñ şüretine

235- ol perī kıızını Zelhaya⁽¹⁾ şanur
kuçduğı yulduzımış ay⁽²⁾ şanur

Zelhaya⁽³⁾ Perverdigārı kurtarur
tañla turlıcağ perī -kıızı- görür

bir zamān sultān anuñla uyanur
kucar öper anuñla sevinür

Zelhaya⁽⁴⁾ anuñ karavaşı şanur
ol karavaşlar arasında yürür

9.a. -zihi⁽⁵⁾ pādişāh kim oldurur
kamu halka gönli maşūdın virür

240- her kim anuñ dergāhına yüz tuta
hāşā kīm ol mahrum ola iy ata

Zelhanun derdine dermān eyledi
aḡa Hāk fazlıla ihsān eyledi

Şi'r-i Zelha Ez Hasret-i Yūsuf ve Der Makām Ev Ameden Duḡteri Hı

tursun imdi sözimüz bu arada
ne kılar diñle Yūsufı yaradan

geldük imdi bir hikāyet diyelüm
söz içinde şehd ü şekker yiyelüm

söyleyelüm sözi baldan tatlurak
tatlusı baldan daḡı kutlurak

(1),(3),(4) Buradaki kelimeler, İst.Ünv.Ktp. nüshasında
"Zelhayı" şeklindedir

(2)Bu kelime de İst.Ünv.Ktp. nüshasında "ayı" şeklindedir.

(5)Bu kelime, kopukluk sebebi ile elimizdeki nüshada yoktur;
İst.Ünv.Ktp. nüshasından alınmıştır.

245- tarz'ı u tecnīs/ile tām eyleyen
cevheri dürrile dilde söyleyen

ger dilersen uşbu sözden māi' de
vir şalavāt saña olsun fāi' de

söz öküştür Zelha bir köşk eyledi
girdi aña kışladı vü yayladı

dürr i yākūtattan muraşşā' manzara
ağ mermerden müzehheb nādire

müşk ü 'anberden mücevvef toplar
manzaradan aşğa aşdılar bular(I)

250- Zelha bir manzaraya girmişidi
ay oluban anda oturmuşidi

aña Mısrun bāzārı karşıyidi
ol berāber gey ulu çarşüyidi

bāzāra karşı Zeliḥā oturur
gör Çalabum aña neler getürür

Yūsufı alup bāzāra geldiler
ne/ki dellāl var münādī kıldılar

9.b. didiler kīm kim alur ay gibi kul
hüsn içinde pür uşul ender uşul

255- Zeliḥa bakar anı köşkten⁽²⁾ görür
āh idüben çağırur na'ra urur

Yūsufun üstine uçmak eyledi
na'şūkı öpüp kucmak eyledi

diledi/kīm gündüzin rüsvāy ide
na'şūkına yapışa sevdāy ide

(I) Bu mısranın vezni bozuk...

(2) İst.Ünv.Ktp. nüshasında "köşkünden" şeklinde...

pencereden çıkarur gendüzini
aşağa bırakmak ister özünü

işid imdi karavaşlar n'itdiler
Zelhaya berk yapışuban tıtdılar

260- komadılar köşkten aşğa uça
halk içinde gizlü rāzını aç

eytdiler k̄im iy nigārın iş degül
itdügün iş belki saña düş degül

Zelha eydür bunlara tutmañ beni
vireyüm ma^cşükıma tātlu cānı

budur ahl düşde görüp sevdüğüm
bunun işkıdur dün ü gün kovduğum

üç keret gördüm bunu düşümde ben
hiç yağılmadum dañ işümde ben

265- uş/budur benim helālüm bilesiz
kığıruban bunu şatun alasız

Zelha kişi şaldı anı almağa
bAhāyı nedür şoruban bilmege

Zelhanuñ kişileri irişdiler
Yūsufı almağ/içün dürişdiler

geldiler Yūsuf önini aldılar
issi kimdür diyübeni şordılar

10.a. Mālīk-i Zu^cāza' (1) ol halka göstürür(2)
kullar anuñ katına togru varur

270- Mālīke virdi selām geldi bular
Yūsufuñ önin aluban tırdılar

(1) Bu kelime İst. Üniv. Ktp. müshasından faydalanılarak okundu.

(2) Bu mısranın vezni bozuk...

eytdiler şat kuluñı hatun alur
ne/kim istersen bahāsını virür

hōca eydür hatuna kul şatmazam
gevherümi ben yabana atmazam

nesi vardır hatunun vire başa
var/iken sultān niye virem aña

'aziz-i Mısr'a getürmişem bunu ben
ğavgā idüp dañı incütmeñ beni (I)

275- buña sultān yetüre⁽²⁾ mālı meger
zirā bu kulda delim vardır hüner

bu kulumuñ on hüneri vardurur
kimde ki birisi gey erdurur

şordılar kim hüneri nedür bunun
söyleñ imdi anları takrİR kılun

hōca⁽³⁾ başladı söze geldi yarā
Yūsufun hünerini dir bunlara

eytdi evvel hüneri 'imrānīdür
kim nübüvvet bahrinün 'ummānıdur

280- ikinci yüzinde devlet nūrı var
kim bakarsa yüzine karnı doyar

üçünci sözi şekerden şatludur
sözi şuzlu gendü gey heybetlüdür

sözi şatlu yüzi hūb özi hüner
dördünci bu kulda vardır ser-te-ser

(I) Bu beyitte kafiye bozukluğu vardır.

(2) "yet-" fiili, İst. Üniv. Ktp. nüshasında "i"li olarak geçiyo ancak nüshamızda bir iki yerde vokali "e" olarak yazılıyor!..

(3) "hōca" kelimesi, sadece (ş)li olarak yazılıyor.

beşincisi kuvveti gey vardurur
altıncısı bu 'azīm mürvetlüdür (1)

10.b. hem yidinci pāk-bāzdur pāk-bāz
yigit olanlara uş/budur niyāz

285- sekizinci toğrıdur hāyin degül
dīnine kāyimdür bī-dīn degül(2)

toğuzuncı her/ki dermānsuz k̄ala
bu du'ā k̄ılsa olok/dem k̄urtula

onuncı emāneti şaklar katı
uluya giçiye k̄ılur şefkati

bu hūnerler uşbu k̄ulda vardurur
buña diñ imdi bAhāsın kim virür

hatunun ādamları işitdiler
k̄almadı sözleri dönüp gitdiler

290- düşdi Mışruñ içine gey gulgule (3)
didiler meger bunu sultān ala

sultānı dahı agāh eylediler
Yūsufuñ vaşfın aña söylediler

sultān anı işidür t̄urı gelür
k̄ankı bāzarda diyü şorar bulur

geldi/kim (4) hezāran dürlü halk
halka urmuşlar bakarlar çak çak

her birisi vālih ü hayrāndurur
sultān eydür ne 'aceb devrāndurur

(1)"mürüvvet" kelimesi, vezin gereği böyle kısa yazılmıştır.

(2) Vezin bakımından hatalı bir mısra...

(3) İst.Ünv.Ktp. nüshasından bu şekilde tesbit edildi.

(4) " " " nüshasında "gördi/kim" şekli var.

295- çün çāvuşlar halkı iki yardılar
Yūsufuñ katına degin vardılar

bağdı sultān gördi Yūsufuñ yüzün
şol sâ'at arz itdi Yūsufa özin

didi/kīm yirde güneş toğarmıñ
ol güneşden özge güneş varmıñ

didi güneşden ol⁽¹⁾ görklü bu yüz⁽²⁾
zī yaradıñ⁽³⁾ böyle kaç ı göz⁽⁴⁾

II.a. bir dem o hot şun'ın Çalabuñ tañladı
imdi bununuñ hōcası kimdür didi

300- Yūsufı kığırdılar şatanları
Mālik İbn-i Zu'azā ol serveri

sultān eydür Mālike şat alayum
kıymeti nice bAhāsın bileyüm

ensi entdi Mālikün bilmez nide
kīm bAhā Yusufa ne miqdār ide

şol sâ'at Hāğ bir firişte viribir
eytdi var sen biç bAhā Yūsufa dir

sen bAhā biç Yūsufı sultān ala
kīm ola/kīm Yūsufı Reygān ala

305- ol firişte çün Hāğ emrile gelür
dellāl oldı Yūsufuñ elin alur

eytdi hōca şatayum bu kulı
alayum göñlüñ dilegince mālunu

(1)İst.Ünv.Ktp. nüshasında "ola" şeklinde...

(3(" " " " "zi yaratmış" şeklinde...

(2),(4) Bu mısraların vezinleri bozuk.

hōca eydür sen bilürsin iy dellāl
şat kulumı kıymetin sultāndan al

dellāl eydür biñ ağırı zer gerek
gendü ağırı dürr i^(I) gevher gerek

her birinde ağırınca viresin
mālı mülki hazīnenen düresin

310- andan alasin bu kullı dir şAhā
kīm bu 'abdūñ kıymeti oldur bAhā

sultān işitdi anı demürçiler
istedi/kīm düze terāzū bular

ol demürçiler kamusı geldiler
bir büyük demür terāzū kıldılar

Mışr batmānıyla biñ batmān meger
düzdiler ol terāzūya mu'teber

II.b. bir ayāsı ol terāzūnuñ tamām
iki yüz biñ altun alur ve's-selām

315- pādişāh hazīnedāra didi/kīm var(2)
beş yüz şanduk hazīneden getür dīnār(3)

ne/ki sultān didi ol/dem getürür
Yūsufı dañı terāzūya urur

bir yanına yidi şanduk kodılar
tartdılar Yūsufı anuñla bular

şanduk aşıldı Yūsuf teprenmedi
pādişāh buyurdi dañı koñ didi

yüze çıkdı şandūğı arturdılar
inmedi anuñla taña kıldılar

(I) Buradaki "i", "ve" anlamındadır!

(2).(3) Bu mısraların vezinleri bozuk.

320- eylediler biş^(I) yüz anda şandūğı
inmedi Yūsuf anuñıla dañı

hazīnede altun māl hiç kalmadı
Yūsufa hergiz berāber gelmedi

āğ u aṭlās kodılar buğur varın
tartdılar anı dañı birin birin

dürr ü cevher āğ u aṭlās kalmadı
kimse Yūsuf kıymetini bulmadı

ķamusından ol Yūsuf ağır gelür
gördi sultān ol işi taña kılur

325- Yūsufuñ sultān hōcasın kığırur
hazīne dükendi diyü haber virür(2)

eytdi ne ‘aceb kılınıñ uşbu kıl
kim benüm haznem buña kıymet degül

kimse bunuñ kıymetine irmeye
kimse bunı kıymetile görmeye

eytdi hōca mürvet eylegil bu dem
bu kılı baña bağışla kıl kerem

12.a. al bu mālı ķamusın virdüm saña
tek bu kılı bağışlağıñ baña(3)

330- halk içinde beni ağırlayasın
virmez olursañ beni hōrlayasın

diyeler kīm uşbu sultānuñ malı
yoğ/imiş kīm şatun ala bir kılı

imdi hōca kerem it vir kılunu
al senüñdür eve taşad mālunu

(I) İst.Ünv.Ktp. nüshasında harekeli olarak ve "i"li...

(2), (3) Bu mısraların vezinleri hatalı...

Mālik eydür kul n'olur cānum senün
kamu mālum hep hānūmānum senün

kutlu olsun diyüben kıldı du^{cā}
kademinde⁽¹⁾ üstüğe rahmet yağa

335- çünki sulṭān anı gördi sevinür
ol kamu mālın bAhāsına virür

aldılar Yūsuf elini tutdılar
Yūsufuñ hōcasın esenlediler

hōca daḥı Yūsuf/ıla görüşür
baḫdı Yūsuf yüzine gör ne kıılır

gördi/kim bir nūr var alnında nişān
anı göricek hōca kıldı fiḡān

na^{cā}ra urdı Yūsufa eytdi/ki ṭur
Yūsufuñ ardınca hōca yügürür

340- ṭurdı Yūsuf yine irdi hōcası
eydür Yūsuf uşbu aḫvāl nicesi

gördüm alnuḡda bir nūr balḫ urur
baḡa bildür ki bu nūr kimüñdürür

Yūsuf eydür bu nübüvvet nūrıdur
iki cihān bu nūrıla görünür

hōcası eydür eyit aşluḡ baḡa
Yūsuf eydür eydeyüm⁽²⁾ hōca saḡa

12.b. illā senün/ile bir şart iderem⁽³⁾
kim bu sözi ben daḥı saḡa direm

(1) İst.Ünv.Ktp. nüshasında "kademünđe" şeklinde...

(2) " " " " " "eydeyim" "

(3) " " " " " bu şekilde tesbit edilmiştir. Elimizeki nüsha harekesiz olduğundan tam bir karara varamadık.

345- and içesin sözümi bekeyesin
olmaya kim kimseneye diyesin

Mālik eydür gögü yaradan haqqı
söziği⁽¹⁾ getürmeyem dile dağı

söylemeyem sözüni pinhān idem
sözi kim cānum içinde cān idem

bildi Yūsuf hōcası bekler sırrın
söyledi ol/dağı kamu sözlerin

Yūsuf eydür Yağubun oğlu benüm
aşl içinde ben kamudan rüşenem

350- atamun on iki oğlu varıdı
beni bunlardan katı severidi

benüm adum Yūsuf-ı Ken'āndur(2)
Yağub atamdur nübüvvet kânıdur

çünkü Mālik uşbu sözi diğledi
āh kıldı tutdı bili inledi

didi zī-hayf oldı öndin bilmedüm
uşbu işe didi çāre bulmadum

bilmedüm seni azād ider/idüm
mālı mülki hazāne nider/idüm

355- pādişāh oldı nideyin müşteri (3)
giri dönmeç yokdur şimden girü

sultān-ı Mışra seni ben virmişem
sende çok dürlü kerāmet görmişem

(1) Bu kelime "sözüni" şeklinde olmalıydı!...

(2) Bu mısrada vezin hatası var.

(3) Bu beyitte kafiye hatası var.

illā senden bir dilek idiserem
biri oldur dünyādan gidiserem

hācetüm bu ki duʿā eylesin
maḫşūdum budur benüm gey bilesin

13.a. kızlarum çok oldu oğlum olmadı
dünyāya benden bir oğul gelmedi

360- duʿā kıl/kīm Ḥaḫ başa oğul vire
ben ölicecek ol yirümde otura

māl ı mülke ihtiyācum yokdurur
illā bir oğul şonumda yokdurur

Yūsuf eydür hōcasına kīm otur
kılایum ben uş duʿā sen el götür

çökdi ol/dem hōca dizi üstine
Yūsuf daḫı nāliš eyler dostına

dizi üzre Yūsuf ol/dem oturur
göge tutup yüzünü^(I) el götürür

365- Çalab anuḫ hācetin kıldı kabül
kırk oğul virdi hōcaya pür uşul

bir/iken maḫşūdı kırk virdi Çalab
her birisi devlet issi pür edeb

hōcanuḫ her biri yirin tutdılar
kamusu çok yaşayuban gitdiler

döndi hōca Yūsufa eydür cānum
bir dilegim daḫı var senden benüm

kīm haber andan gerekdür viresin
şol seni şatanlar adın diyesin

(I)Dönemin özelliklerine göre "yüzünü" olması gerekirdi!..

370- nite kıydılar idi şunlar saña
ne kişilerdür şular eyit baña

Yūsuf eydür ben ğammāzlık itmezem
dünyādan ben bu ad/ile gitmezem

bizüm aşlumuz ğammāzlık itmedi
Hakki koyup bāṭıla yüz tutmadı

yine Yūsuf hōcasına didi sen
ben giderem hōca ~~hoca~~ sen kalgıl esen

13.b. esen oğuz eyleyüp geldi hōca
Mışır hazīnesine yönendi hōca

375- genc-i Kārūn iltidi hōca evine
illā şāhuṅ kaygu tıldı göñline

işid imdi sultānuṅ hāli nedür
eydeyüm saña ki ahvāli nedür

sultān iken peşmān⁽¹⁾ oldı işine
düşdi sultān haznesi teşvīşine

haznedārın kığırur aña şorar
var mı māl dir haznede ağzın arar

haznedār eydür ki sultānum meger
māl yirine hazīnede⁽²⁾ yiller eser

380- didi uş geldüm süpürüp -hazneyi-⁽³⁾
kim sorarsın kaldı diyü nesne'yi
(4)

istimāc idün Zeliḥā gör n'ider
Yūsuf/içün üç yüz altmış ton ider

(1) Harekeli İst.Ünv.Ktp. nüshasında "pişmān" kelimesi bu şekilde

(2) Bu kelime bu şekli ile vezni bozuyor. Zaten İst.Ünv.Ktp. nüshasında kelime, "haznede" şeklinde geçiyor.

(3) Bu kelime nüshamızda yok; İst.Ünv.Ktp.N.ndan alınmıştır.

(4) İst.Ünv.Ktp.N.na göre bu beyitten sonra 33 beyit atlanmış!..

günde bir hil'at iderdi Yūsufa
ol 'āşıklar serveri ol pür-şafā

her tona pür la'1 u yāḳūt incüler
kīm muraşsa' idüp anı düzdiler

her tonunun kıymeti on biḡ kızıl
anı tutmuşlar bAhāya iy 'ākıl

385- Yūsufı kığırdılar geydürmege
sultānuḡ oḡlı idügin bildürmege

Yūsuf anı görüben girü kaçır
geymezem dir dürlü dürlü and iḡer

ben kulum dir kula kul tonı gerek
geymezem dir bu tonı çekmeḡ emek

Zelḡa eydür anı gerek geyesin
sultānuḡ buyuruḡıdur⁽¹⁾ ne diyesin

14.a. komadılar Yūsufa ol/tonları
kīm geyürdi o nefis kaftānları

390- çünki Yūsuf cevherü⁽²⁾ tonlar geyür
başına altun muraşsa' tāc urur

gel gör imdi n'oldı görklü cemāl
yüzünü kim görse olur pāy-māl

yüzünü gören kişi cānın virür
uşşı gidüben niçeler dalArUr⁽³⁾

ḡöd⁽⁴⁾ Zeliḡā 'āşık-ı ḡayrānıdur
cān iḡre Yūsuf anuḡ cānıdur

(1) Bu kelime bu şekliyle vezni bozuyor. Zaten İst.Ünv.Ktp. nüshasında "buyruḡıdur" şeklindedir.

(2) "cevherî" kelimesi yanlışlıkla "cevherü" şeklinde yazılmış...

(3) İst.Ünv.Ktp. nüshasında "delü olur" şeklindedir.

(4) "ḡöd" kelimesi (j) ile yazılmış!..

cānı başı Yūsufun yolındadır
Yūsufun dāyim adı dilindedür

395- şem'î gibi karşısına hōş yanar
yaş yirine gözlerinden kan iner

kanu dünyā sevgüsini terk ider
Yūsufun 'ışkın cānında berk ider

Yūsufa hizmet kuşağın kuşanur
gendüye mu'tî' ola şanur -anı- (I)

kanu nesne'yi unuttı ol nigār
Yūsufun 'ışkı anı zār ider(2)

kan aldurur kanı yire saçılır
yirde Yūsuf adı ol/dem yazılır

400- yirde naqş olurdu Yūsuf adı (3)
hem müfessirler dağı böyle didi

gözi yaşı Zelhanun aķarıdı
ağlayıcaķ göklere bāķarıdı

Yūsufun gökde dağı adın görür
gālib olur 'ışkı dağı alarur

gün günin artdı Zelihanun odı
diñle imdi Zelha bir gün n'eyledi

I4.b. Zelha bir gün Yūsufun elin alur
yürüyüp puthāneye deyre varur

405- girdi ol puthānede puta şorar
dir ki 'ışkıdan cānuma irdi zarar

yā şanem Yūsuf benüm ola mı/ki
maķşūdum kuşı ele gire mi/ki

(I)İst.Ünv.Ktp. nüshasında olan bu kelime unutulmuş.

(2),(3)Bu mısraların vezni bozuk.

Zelha eydür bu benüm hālüm görüñ
uşbu söz kım söylerem bayık/mıdur

böyle didi Zelha zārī eyledi
kudreti Tañrının gör neyledi(I)

410- ol put anda söyledi ādAm gibi
didi Zelha başuñā dir ögüñi

ne vaht ise Yūsuf senüñdür umğıl(2)
avinuban anı üşendürmegil

uşbu sözi söyledi putlar hemīn
düşdi yire kaması birin birin

döndi Yūsufa eydür Zelha cānum
n'eyledüñ bu putlarumı dir benüm

kım bular kaması dökildi yire
biri kalmadı ayak üzre tura

415- didi Yūsuf Çalabum hışm eyledi
gör benüm Tañrum buları n'eyledi

Zelha eydür Tañrı ne bilür bizi
uşbu halvet yirde söylenen sözi

Yūsuf eydür Hāk Çalab Kādirdürür
ne yire bakar/iseñ hāzırdurur

Zelha eydür imdi digil Tañrıñā
uşbu putlarum bütün ola oña

duymadın sultān Tañrıñā digil
bütün uşbu putlarumı eylegil

15.a.

420- Yusuf anda tuñāğını depredür
ol kamu putlar bütün oldı durur

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
GENEL KÜTÜPHANESİ

(1) Bu mısranın vezni bozuk.

(2) Kelime, İst.Ünv.Ktp. nüshasında "ivmegil" şeklindedir.

Zelha anı göricek hayrān olur
Yūsufa gönli dahı biter olur

varduğınca 'ışkı artdı dün ü gün
Yūsufuñ 'ıŝkıyla oldu cünün

dutdı Yūsuf elini āh eyledi
uşbu birkaç beyti olok/dem söyledi(I)

ŝi'r-i Zeliḥā Ez Derd-i Yūsuf Der Yūsuf-ı 'Aleyhi's-selām

Zelha eydür iy Yūsuf sevdüm seni
'ıŝkuñla uş delü kılduñ beni

425- māl ı tavarum fedā olsun saña
dileriseñ vireyüm tatlu cānı

kanı benüm ḥüsnüm ay yüzüm kanı
'ıŝkuñ odıyla eritdün teni

iy münevver çeşm-i men eznür-ı түv(2)
iy münevver rüḥ-ı түv ez rüḥ-ı menī

ente maḥbūbī ceybenī iy ŝanem(3)
metu min ḥubbike fā'lem innī

ben faḳiri iy Yūsuf esirgegil
ḥüsn içinde hem bugün sensin gani

430- ḥırmen-i gül būdı evvel rü-yı ben (4)
za'ferān keştem derin dem ez seni

(I) Bu mısranın vezni bozuk...

(2)"Ey münevver, ben senin nurundanım!

Ey münevver, sen benim ruhumsun!"

(3)"Ey sanem, sen benim sadık dostumsun;

bil ki ben senin sevginden(aŝkından) ölmüşüm."

(4)"Önce yüzüm bir gül harmanıydı;

senden dolayı şu anda zaferane döndüm."

uşbu şî'ri Zelha didi zārıla
hāceti bu hōş geçeydi yārıla

niçe ki yalvardı Yūsufa özi
hiç işitmez Yūsuf andan bu sözi

Yūsuf ana hiç yakın varmazıdı
sözün anuñ kulağa kıymazıdı

15.b. Zelha gördi rāzı olmaz gendüye
hüküm ider ki çāre eyleye

435- Yūsufı dir bārī gözden ayrayum⁽¹⁾
ıışkıñı gel⁽²⁾ gönülden süreyüm⁽³⁾

Yūsufı bir baķçaya viribidi
varğıl ol baķçaya beklegil didi

otını ol baķçanın arıdasın
bāğübāne kullık⁽⁴⁾ idüp durasın

ğaraızı budur ki ıışkıdan şavuya
terk ide Yūsufı ıışkıñı kıoya

bāğübāne Yūsufı ıışmarladı
dün ü gün Yūsufı bağın tīmārladı⁽⁵⁾

440- ol yılın/ki Yūsuf baķçaya girür
Çalab ol baķçaya çok yimiş virür

tartuban dükenmez/idi yimişi
bāğübān ol yılda yığdı gümüşi

bāğübān yoħsulıdı gey bayıdı
hem kitābda rāvīler böyle didi

(1) Bu kelime, vezin icabı "ayrayum" şeklinde..(3)Bozuk vezin...

(2) Bu kelime, İst.Ünv.Ktp.N.ında "gül" şeklinde...

(4) " " " " " " "kulluk" "

(5) Bu kelime, "tīmārlattı" anlamında, yani factitive'dir.

iki yıldan sonra gör Zelha n'ider
Yüsufı anar ol baqçaya gider

şovumadı ışıqı Yüsufdan göñül
vardı Zelha yine baqçaya melül

445- aldı Yüsuf elini döndi yine
kaşırına geldi vü gendü evine

yine Yüsufa yini^(I) tonlar biçer
müşk anber gül şularını saçar

Yüsufıla yine kaşırında durur
boynın egüben Yüsufa yalvarur

nice/ki yalvardı çāre olmadı
çünki Zelha istedügin bulmadı

16.a. gün günin yavlaq za'if oldı teni
kalmadı gendüye hergiz fermānı

450- hasta oldı Zelha döşege düşer
ışıq odıyla yüregi yağı biçer

Zelha şayru olduğın sultān bilür
turdı bir gez Zelhaya şora gelür

geldi sultān gördi/kim Zelha yatur
kalmamış ol gül-yüzinde zerre nür

sultān eydür yā Zeliḥā nitesin
yavlaq alınduñ baña eyt nitesin

hastalıguñ ne ise eyit baña
bir devā kılam ki bu rencüñ oña

455- söyleye gördi cevāb eylemedi
renci nedür Zelhanuñ bilmedi

(I) Harekeli İst.Ünv.Ktp. nüshasında böyle "i"li...

sultān eydür kıgıruñ hekim gele
kim nedür hastalığı bunun bile

bir hekim kullar varup getürdiler
sultānuñ tapusına yetürdiler

geldi hekim Zelha'yı görmeg/içün
hastalığını anuñ bilmeg/içün

gördi/kim Zelhada yoğdur renc ü bīm
bu gez gögsine el urdı hekim(I)

460- gördi ışkuñ regleri cünbüşdedür
gögsi içinde yüregi varur gelür(2)

bildi/kim şayrulığınuñ aşlı ne
baş uruban du'ā kıldı sultāna

eytdi şAha şayrulığın bilürem
illā tapuñ senüñ bir söz direm

baña Amān yüzügin vir söyleyem
ben bunun hālin size şerh eyleyem

I6.b. virdi sultān yüzüğünü aldı ol
didi şAha gönlünü dutma melül
(3)

465- 'aşık olmuş bu hāle gelmişdürür
'ışk odıyla yüregi yanmışdurur

yoğsa bunda şayruluk nister emīr
cāncuğazı 'ışkıla olmuş esir

Zelha bu hekim sözinden utanur
elile(4) yorganı başına bürür

(I),(2) Bu mısraların vezinleri bozuk.

(3) Bu kelime yanlışlıkla "gönlili" şeklinde yazılmış.

(4) Bu kelime vezin gereği, ikinci hecesi açık olsun diye
"eliyle" değil de "elile" şeklinde okundu.

dir hekime turuban sen gidesin
çünkü derdüm bilmedün pes n'idesin

ol hekim gitdi şahun gönli melül
bulmadı ol şayrulığa çare ol

470- sultān anda girü kaygulu gider
Zelhayıla dāyesi anda n'ider

dāye eydür ki ana iy kızıl gülüm
iy gülistānlarda söyler bülbülüm

bu senün yanaqlarun neden sola
kara gözlerine yaş neden-(1) tola

vakti geçmedin şarardı gül-serün
söylemez oldı şu bülbül dillerün

serv ağacı egilüp dal olmaya
cennet içinde biten gül şolmaya

475- iy benüm cānum pāresi söylegil
neye şataşduñ hikāyet eylegil

ben senün sırrunı fāş eylemeyem
kimseneye(2) rāzūnı söylemeyem

söyle baña rāzūnı dir iy nigār
ben dañı ana göre kılam tīmār

dāye çün dutdı becid uşbu sözi
āh ide Zelha dañı açdı gözi

17.a. Zelha eydür sevdük anamsın(3) baña
tedbir eyle gör ki bu rencüm oña

(1) Bu kelime , nüshamızda "ne", İst.Ünv.Ktp. nüshasında ise "neden" şeklindedir. Vezne uygun olanı da budur.

(2) İst.Ünv.Ktp. nüshasında böyle "kimseneye" şeklindedir.

(3) Bu kelime yanlışlıkla "atamsın" şeklinde yazılmış...

480- atam elümi saña ışmarladı
şimdiden girü hālüm bil sen didi

analığı yirine getür bugün
ışk benüm yüregüme urdı döğün

eyledi ‘āřık beni ‘imrānī kıl
beni uşbu derd içine şalan ol

yanaram uşda anuñ ışkıyıla
kim bile dağı başıma ne gele

‘āřık oldum beni mecnūn eyledi
uş şarardum beni gör kīm neyledi

485- ışkı anuñ bī-çāre kıldı meni
imdi dāye durma kıl dermānı

döndi aña dāyesi öğüt virür
eytdi uşbu sözi ādAm işidür

uşbu ‘āřıklık cānum yavuzdurur
ışk yolından niçeleri azdurur

niçe servi boyları ışk dal ider
niçe gül gibi yañağı āl ider

niçe udlularuñ udun giderür
niçe yıllık tātı bile virür

490- niçe zāhidleri oda şapdurur
niçe ‘ābid cānın oda atdurur

niçe meyḥānede ma‘řūkıyıla
udı koyuban içer bile(I)

baña niçün bundan öğdin dimedün
gendü teşvīřün ir/iken yimedün

(I) Bu mısradada hece eksikliği dolayısıyla vezin bozukluğu var.

k̄im saña çāre kılaydum iy nigār
görmeydüm uşbu hālde seni zār

I7.b. Zelha eydür ki baña dermān gerek
yoḥsa bu tatlu cānum kurbān gerek

495- derdüme iy dāye dermān idesin
yoḥsa ben ölem sen anda nidesin

dāye eydür ben öleyüm iy paşā
devletile dünyāda sen çok yaşa

illā saña dir bir ögüt vireyüm
seni ol ma^cşūkuña irüreyüm

Zelha eydür ne buyurursañ tutam
cānumı at^diriseñ oda atam

k̄im gerek bugün/ki tedbīr idesin
ma^cşūkıla sen beni bir idesin

500- dāye eydür aña tedbīr oldurur
aldayalum anı zeyrek kıldurur

fi'l-i fitne kılalüm aldayalum
aña bir dürlü daḥı iş kılalum

k̄im duzağa düşe ol cān pāresi
uş/budurur ancak anuñ çāresi

anuñ/içün bir yüce köşk yapalar
anı gören kişi ḥayrān kalalar

bir daḥı beñdeşi olmaya anuñ
yapılursa ol oña işün senün

505- imdi bennānlar kıgırup getürek
ne/k̄im anlar isterise sen virek

sen buyur anlara işlesün anı
ağca mermerden bezensün dört yanı

ol sArāy altun şuvana⁽¹⁾ ser-te-ser
öñi bir baqça ola gey mu^cteber

yaprağı yaşıl zebercedden ola
yimişi k̄amusı gevherden ola

18.a. dürr i mercān u 'aḳik̄ ü la^clila
düzelüm ol baqça'yı boynunıla⁽²⁾

510- kırk mermerden direk eyleyelüm
başı altundan gümüş⁽³⁾ kaplayalum

her direk dibinde bir altun at
eyeri muraşsa^c altun ālāt⁽⁴⁾

t̄azī atlar ola atlar k̄amusı
misk ü 'anberden ola hem yapısı

tırnağı 'ūdile mercāndan ola
gözleri k̄amusı gevherden ola

uşbu resme düzeler ol baqça'yı
orta yirinde düzeler sarā'yı

515- ol sArāy içine dürlü ḥalılar
ebrüşim döşeyelüm eyle/ki var
(5)

daḥı ol köşkün dīvārı naqşıla
Yūsufıla sen olasın hem bile

ol sArāyda yine iki qaravaş
düzeler ādAm gibi göz i kaş

(1) Bu kelime harekeli İst.Ünv.Ktp.N.nda böyle yuvarlak...

(3) " " " " " " " " "gümüş" şeklinde...

(5) " " " " " " " " "ebrüşim" şeklinde...

(2) "boydan boya" anlamında...

(4) Bu mısranın vezni bozuk.

biri eline şarāb ala içe
biri elinden ana mā-verd saça

yine iki kul düzeler hūb-rū
ol sArāy içinde ola misk bū

520- birisi 'ūd tuta elinde koğa
biri dāyim ana 'anber birağa

'ūd u 'anber düüzeler her gice
hem çırāklar yaçalum uçdan uca

ol sArāy çünki bu resme düzile
okıyavuz Yūsufı anda gele

ol sArāya göre yavlağ mu'teber
içi taşu kamusu dürlü ziver

18.b. ol sarāyuñ ağacı şandal ola
diregi hem 'āc hem mandal ola

525- dergāhı 'ālī ola sağfı yüce
kıızıl altundan kapu gümüñ yüce

ol kapu üstinde zümürüd⁽¹⁾ tāvus
düzeler üstādlar ana pervāz (2)

burnı yāğūtdan pirūze⁽³⁾ kuyruğı
hem kıızıl mercāndan ola tuğağı

ol köşkūñ içi tolu 'anber ola
kokusından ol sArāy içi tola

ol sArāyuñ sağfıla dīvārları
Yūsufıla sen olasın hep varı

530- bir dağı taht ol sArāyda urasın
tahtuñ üstinde çıkup oturasın

(1), (3) İst. Üniv. Ktp. N.ında bu şekilde; "firuze", "p" ile yazılmış!..
(2) Vezni bozuk bir mısra...

kişi viribyüp Yūsufı okuya
gire o naqşı o yirde okuya

qancarı bakaısa seni göre
ol dağı lā-büd^(I) saña gönül vire

göre gendü top/çolu yüzlü sArāy
karşuda göre seni bir görklü ay

çünki göre dağı şabrı kalmaya
aşık ola n'olduğını bilmeye

535- pes senünile ol anda bir ola
her ne/kīm sen diyesin anı kıla

özge senden kaçmaya ayruq özi
yā Zelīhā uş/budur kulun sözi

dāyenün sözün Zelīhā dinledi
ne/ki şerh itdi kamusın anladı

didi dāye görklü tebdīr eyledün
ne/ki gönlümedür anı söyledün

19.a. ben dağı dürişeyüm dir bu işe
kīm ümīddür Şāllah duzağa düşe

540- gitdi dāye Zelha kaldı derdile
fikri şol/kīm dāye didügin kıla

Mışr sultānı meger bir gün gelür
Zelha'yı mahzūn oturmışdı görür

didi iy sultān-ı hūbān-ı cihān
yine n'oldı saña gönlün guşşadan

ağzın açuban Zelīhā söyledi
eytdi şAhā bir dilegüm var didi

(I) "şüphesiz" anlamında...

kıl benüm ol hācetümi sen revā
kīm benüm bu derdime ola devā

545- sultān eydür hācetüni di baña
bitüreyüm anı ben didi saña

Zelha eydür üstādlar getüresin
ne/ki nakḳāş var bu şārda diresin

benüm için bir sArāy eyleyeler
kīm cihān halkı anı söyleyeler

kim/ki görürüse anı hayrān ola
Mısr içinde ol sArāy nişān ola

aña girem bu benüm kaygum gide
hem bu gönlüm derdine dermān ide

550- hācetüm uşbu didi şAha benüm
yapdur anı/kīm sevine bu cānum

sultān eydür hōş ola yapdurayum
sen ne/kīm diriseñ anı kılayum

okudı bu gez sultān üstād_{ları}⁽¹⁾
geldi ol şehriñ kamu bennānları

anda sultān hazne kapusın açar
her birine anlarıñ hil-at biçer

I9.b. başladı bunlar dañı bünyād örer
bāniler işler üstād⁽²⁾ gösterür

555- bir sArāy yapı bular kīm ne diyem
vaşfa şıgmaz kīm anı bir söyleyem

ne sArāy kīm dünyāda uçmağıdı
degme yirde misli anıñ yoğıdı

(I),(2) "üstad" kelimesi, buralarda (j) ile yazılmış.

Zelha ne/kim didi anlar dutdılar
didüğinden artugıraq itdiler

yiddi yılda ol sArāy oldu tAmām
köşkidi dünyāda ol dārī's-selām

geldi Zelha köškine gördi anı
şaçu şaçdı niçe yüz biñ altını

560- ol kamu üstādılara hil'at virür
şād olur Zelha çün ol kaşrı görür

Mısr içinde ancılayın yoğıdı
gerçi ol şārda sArāylar çoğıdı

gönli dilegi yirine geldidi
işit imdi Zelha anda n'eyledi

Zelha anda cevheri tonlar geyür
şanki bir tāvusdur uçmaqda y örür

tahta bindi hūri gibi oturur
karşu el bağlar karavaşlar turur

565- Yūsufı viribiyüben kığırur
gendüsi hūri gibi karşu turur

Yūsufı varup kığırdılar bular
geldi Yūsuf girdi ol kaşra iy yār

bağladılar ol kapuya üstine
bir kapudan dahı hem girdi yine

ağa dahı kiliD urdılar giri(I)
yine girdi bir kapudan içerü

20.a. girdügi kapuya bular bağlarıdı(2)
ol sArāyda kapu öküş varıdı

(I)Bu beyitte kafiye hatası var. (2) Vezni bozuk bir mısra...

570- yidi k̄apudı k̄amu berkitdiler
d̄ayeleri d̄ādıları gitdiler

Yūsufıla Zelḥa ikisi k̄alur
Yūsuf ol k̄oşke temāşālar k̄ılur

gördi Yūsuf bir yuce görklü sArāy
tahta binmiş Zelḥa olmuş tolu ay

Yūsuf aña t̄apu k̄ıldı söyledi
‘izzet ile aña ikrām eyledi

eytdi Zelḥa k̄utlu olsun sArāyın
k̄utlu gelsün üstüne yılın ayın

575- dünyāda çok yaşağıl sultānıla
‘izzet ü ikbāl hem erkānile(I)

böyle didi Yūsuf ilerü varur
Zelḥanın tahtının önünde görür

bir kızıl altun direk başı hemān
çıkdı Yūsuf anın üstüne revān

ol sArāyı ḥōş teferrüc eyledi
ne ‘aceb sArāy diyüben söyledi

k̄ankı dīvāra k̄im ol gözin urur
gendüyle Zelḥaya yazılı görür(2)

580- yine bakdı ol sArāyın şahnına
gördi kuçuşmışdurur anda yine

bakduğı yirde k̄amu ile görür
yüzünü göge t̄utuban yalvarur

eydür iy Sübhān beni esirgegil
saña şıgındum beni sen beklegil

(I),(2) Bu mısraların vezinleri bozuk.

şaklayan kuluñı sensin yā Ğanī
beklegil yavuz yire düşdüm beni

20.b. benim önüme duzak kurdılar
önüm ardum sihrile toldurdılar

585- kamuları bekleyen iy Pādişāh
katı düşvār yirde kaldum āh vāh

baña dermān eylegil sen yā Ğanī
uşbu duzaklardan yine kurtar beni(I)

böyle didi Hākka nāliş eyledi
döndi Zelha Yūsufa gör ne didi

eytdi Yūsuf ne bakarsın dört yaña
niçe niçe cev̄ idersin baña

sen benümsin ben senünün⁽²⁾ iy paşā
cev̄ kılmak baña senden hāsā

590- ma'şūkumsın kaçmayasın gelesin
ben senün oldum muradun̄ alasin

bu sarāyı senün/içün eyledüm
seni baña ma'şūka ola didüm

seni ister seni sever bu cānum
kimse hergiz gözüme gelmez benim

Mısr'a hatunam saña uş karavaş
olmamışdur gör hālīm iy bağı taş

böyle didi dökdi ol/dem göz yaşın
taşladı Yūsuf dahı anuñ işin

(I) Bu mısranın vezni bozuk.

(2) "seninim" anlamında...

595- Yūsuf eydür iy Kerīm ü Zū'l-Celāl
neyidi/kim uğradı başa bu hāl

yā İlāhī saña şığındum Hōca^(I)
koma beni dir ki bu öpe kuca

tā ki bu fettān beni azdurmaya
yarın anda yüzümi kızdurmaya

yohsa hālüm düşvār oldı dir benüm
yā İlāhī saña ma-clümdur hālüm

2I.a. bunu didi baş aşğa eyledi
Zelha yine Yūsufa gör ne didi

600- eytdi Yūsufa kaçma benden gel başa⁽²⁾
dinle sözüm gör ne eydürem saña

özümü saña mubāh eyleyeyüm
şekkerile ben seni toylayayum

givireyüm seni gül bōstānına
buyruk ile Mısr gülistānına

ben seni bu şārda sultān eyleyem
sultānuñ adını pinhān eyleyem

yaraşursın tahta çıkasın özün
yā nedür fikrün başa söyle sözün

605- Yūsuf eydür ben kulıyam sultānuñ
sen/dahı şimdi helālisin anuñ

ben kulam sen hatunumsın bī-gümān
yaraşur kullıkda kul olan hemān

(I) Burada "Hoca" kelimesi Allah için kullanılıyor.

(2) Bu mısranın vezni bozuk...

ben dağı sen didüğün bilmezüm⁽¹⁾
turdüğüm yire hıyānet kılmazum⁽²⁾

bizüm aşlumuz hıyānet kılmadı
bir yavuz iş hiç bulardan gelmedi

ben nite ola saña gönül virem
döşegine sultānuñ kaçan girem

610- kul elan sultāna ʿāşī olmaya
fāriğ ol ol nesne bizden gelmeye

böyle didi özge dın tırdı özi
Zelha yine dinledi uşbu sözi

Zelha eydür iy benüm cānum cānı
başumı virem kıomayam⁽³⁾ ben seni

şol ala gözlerüni terk itmeyem
şol şekker sözlerüni unutmayam⁽⁴⁾

2I.b. kaçma benden gel benüm dil-dārum ol
ben senünven sen/dağı gel yārum ol

615- böyle didi Zelha bir āh eyledi
uşbu şiʿri dile geldi söyledi

Şiʿr-i Zelīhā Bāzār u Kırān-ı O Berū-yı Yūsuf ʿAleyhi's-selām

iy benüm ay gibi yüzlüm kaçmağıl
gizlü rāzümü benüm sen açmağıl

(1), (2) Normalde E.A.T. devresinde, öğrenilen geçmiş zaman, geniş zaman, isim fiilinin I. tk. şh. çekimleri +Am şeklinde, yani düzdür. Elimizdeki nüshada çoğu kez vokaller yazılmadığı için bu hususu İst.Ünv.Ktp. nüshası yardımıyla tesbit ettik. Ancak bu iki kelimedede vokaller yazılmış bulunuyor ve söz konusu ek +Um şeklinde, yani yuvarlak. Tahminimizce bu bir telaffuz hususiyetidir. (3), (4) Bu kelimeler harekeli İst.Ünv.Ktp.N.ında bu şekilde...

hālūmi görüp esirgegil beni
öldürüp kanımı yire saçmağıl

dilerem ben/kīm seni dāyim görem
sen beni görüp ırakdan geçmegil

şāh balaban toğanumsın sen benüm
otur ilüme yabana uçmağıl

620- gönlüm evin turağ eyledüm saña
emegümi küllī şuya saçmağıl

uşbu şi'ri çün eyitdi ol nigār
tutdı elin yüzine ağladı zār

Yūsuf eydür aña kīm iy 'aql-ı kem
bu ne sözdür kīm baña dırsın bu dem

sen beni Allaha 'āşi eyleme
terküm ur benüm dağı çok söyleme

Zelha eydür nice terk idem seni
gitdi 'aqlum eyledün mecnün beni

625- gönlüm aldun şimdi kaçarsın yanı^(I)
kanda koyısar 'āşık seni kanı

Yūsuf eydür aña iy uşdan alu
sen benüm hōcam helālisin delü

saña ben egrı gözile bakmazam
cānumı tamu odına yakmazam

söyleme baña dağı kesgil sözün
nice söylersin utanmaz mı yüzün

22.a. Zelha eydür iy benüm gözüm nūrı
iy şAdef içinde dürlerün dürü⁽²⁾

(I)"yana"kelimesi kafiye,(2)"dürri" kelimesi vezin icabı böyle...

630- k̄ara kaşuḡ beni mecnūn eyledi
incü dişuḡ beni maḡzūn eyledi

kaḡu boyıḡa n'olaydı şalınam
zūlfūḡe anda yapışuban kalam

yüzümi n'olaydı yüzüḡe sürem
öper/iken tuḡaḡuḡı ısrıram

şun berü dir göreyüm barmaḡlarınḡ
öpem şol nāzenin tırnaḡlarınḡ(I)

ayaḡuḡ tozunı dir vir elüme
sürme diyü çekeyin gözlerüme

635- iy Yūsuf baḡa terAḡḡüm eylegil
gör bu ḡālümü beni esirgegil

Yūsuf eydür aḡa iy pür-sitem
ölsem ecel irse baḡa uşbu dem

beni s̄in içre iledüp ḡosalar
ḡanı Yūsuf öldi Yūsuf diseler

üç gününden sonra açsaḡ s̄inümi
çürümiş görseḡ dökilmiş tenümi

yimiş yimiş gör dem ḡurtlar üşüben(2)
gözümünḡ ḡurtlar içine düşüben

640- k̄im odamda beni görseḡ nā-gehān
ḡaçayıduḡ burnuḡı tutup revān

sen baḡa herḡiz daḡı baḡmayaduḡ
ıışḡuma özge daḡı yaḡmayaduḡ

bir kişi/k̄im s̄in içinde çürüye
eti teni ḡalmaya hep eriye

(I),(2) Bu mısraların vezni bozuk ve hatalı...))

nağş u şūret küllī toprakda ala
add u amet küllī şūret yııla

22.b. toprak ola toz ola yile gide
anı seven kişi ne aşı ide

645- imdi sen dağı bugün bugün terk it beni
mecnūn olmađıl yūri o git beni

Zelha eydūr ben seni terk itmezem
senden artuđ sōz dilūmde tutmazam

ad hezāran sōylerisen sōziņi
omayam elden senūņ ay yūzūņi

senūņ/içūn bunca yıldur kōşk yapam
maşūdum bu kīm seni ucam ōpem

umađa dōndermišem bu evleri
umađa elbetde gerekdūr hūri

650- hūri sensin ben sađa Rızvān olam
ol dirisen yoluğa urbān olam

mālumi hōd yoluğa ıldum fedī^(I)
bilmezem ben sağa ne ıldum idi

kīm açarsın benden iy servi-zād
n'ola meger 'āşıuņ olaydı ād

bu sArāylar hep senūņ/içūndūrūr
uşbu eve senden artuđ kim girūr

Yūsuf eydūr umađu sArāyları
hūrileri kōşkları vū evleri

655- bāqidūr fāni degūldūr amusı
Tanrıdan orğıl var anuğ amusı

(I)"fedā" kelimesi, kafiye icabı (S) ile yazılmış.

senüñ uşbu köşklerüñ eskir gider
cennete giren kişi bunu nider

ben buña meyl itmezem dir bilesin
korkaram beni üşendürmeyesin

Zelha eydür kimseneden korkmağıl
korkduğun kimdendür baña digil

23.a. uşbu sultāndan ise korkuñ senüñ
ben kılayum didi dermānın anuñ

660- bu gice anuñ işin bitüreyüm
yirine sen geç anı götüreyüm

dağı hep begler benüm elümdedür
ben ne dirsem her birisi andadur

dağı korkuñ kimden ola eyt baña
çāresin hem kılayum dir oña

Yūsuf eydür Tanrıdan korkar özüm
iblise uysam kara olur yüzüm

yarın atam yüzüne nice bakam
gendü cānumı cehennemde yaşam

665- korkaram dir Tanrıdan yā Zelīhā
yavuz iş kılsam beni oda yağa

Zelha eydür kamu mālumu virem
Tanrıdan yarın seni ben kurtaram

yazugun bağıslaya yine saña
ne/ki mālum varısa virem aña

Yūsuf eydür rüşvet almaz Tanrımız
rüşvetile doğru olmaz egrimüz

toğrı olan kişi yavlağ hōř olur
gōnli evi guşsalardan boş olur

670- toğrulara yardım iden gendüzi
yā Zeliḥā dinlegil uşbu sözi

Zelḥa eydür beni miskīn eyledün
n'olduğ aḥir sen bağa kin eyledün

vaḳtidür ki zevḳ idevüz sen i ben
āb-ı ḥayvāndan girü kaçmağ neden

ḳatuma gel elün urđıl gögsime
baḳça ḥalvet kimsene gele dime

23.b. bunu didi Zelḥa yüz yire urur
zārī ḳıluban Yūsufa yalvarur

675- eytdi gör esirge beni ya ḥabīb^(I)
lütf idüp bu derdime olđıl ḫabīb

yüzünü Yūsuf ayadına sürer
çünki Yūsuf anuđ aḥvālin görür

Yūsuf anda Zelḥa'yı esirgedi
vesvese geldi Yūsufı ırđadı

řeyḫān anda anlara buldı zafer
ilerü Yūsuf dađı vardı iy yār

dileridi Zeliḥā elin şuna
řeyḫānuđ odına düşüben yana

680- ilerü vardı/kīm anı ḳucadı
bir Çalabdan Yūsufa geldi nidi⁽²⁾

(I)"ḥabīb" kelimesi, yanlışlıkla (ḫ) ile yazılmış.

(2)"nidā" kelimesi, kafiyyeye uygun olsun diye (ḫ) ile yazılmış
ancak bu yazılış tabiatıyla "nidā" şeklinde de okunabirdi...

yā Yūsuf dir şunma elün Zelhaya
kanı edep ya kanı sende hayā

bu ne işdür kīm idersin didi
çünkü Yūsuf uşbu sözi diñledi

Zelhadan çekdi elin tırdı girü
Zeliḥā katlanmadı vardı ilerü(I)

tācı başından aşğa atar
Yūsufuñ karşı gelür bilin tutar

685- Yūsufı tutdı/kīm aşğa başa
şeftalu ana gey üstine aş

çekişür Yūsuf daḥı anuñla
bir zamān çekişdiler ikisi bile

kurtulamadı elinden ne çarā
bakdı Yūsuf karşıdağı dīvāra

ol dīvār yarıluban bir elçikar
ol ele Yūsuf daḥı ol/dem bakar

24.a. elün ayāsında bir yazu görür
ol yazuya okıdı taña kalur

690- yazılı anda "FELA TEKRABU'Z-ZİNA"
anı gördi Yūsuf çekildi yine

girü gitdi Zelhadan Yūsuf Nebī
Zelhanuñ od düşdi cānına katı

sürdi yüzün yine Yūsuf eline
bakdı Yūsuf yine Zelha ḥāline

Yūsufuñ oldı yine meyli aña
işit imdi bu sözi kalğıl taña

(I) Bu mısradada hece fazlalığından dolayı vezin bozukluğu var.

Zelhaya vardı Yūsuf bārī yine
Yūsufuñ bir ün iriŝdi sem'ine

695- Yūsufa ŝöyle iriŝdi ol āvāz
eytdi hey çek elüñi kılma dirāz

ne revādur ki aduñ nebī ola
kim zinā iş senüñ elünden gele

gendüzüñi çek didi virme aña
kīm yarın ol gülmeye didi saña

Yūsuf anı iŝidür tevbe ider
varmış/iken ilerü girü gider

Zelhadan çekdi elin girü tırur
Zelha anı gördi bu gez dalarur

700- yine özin atdı Yūsuf üstine
zārī zārī ağladı ol/dem yine

açdı gögsin Yūsufa karşı revān
eytdi gör beni esirge iy civān

n'eyledüm dir iy 'aceb nedür suçum
kim kaçarsın benüm üzersin gücüm

seni sevenlere bu ne yiridür
baña ŝefkat eyle bu hālümü gör

24.b. Yūsufa bu sözi söyler yalvarur
Yūsufuñ meyli aña yine olur

705- yine ŝeytān kıldı anda fitnesin
Zelhaya Yūsuf dañı vardı yakın

diledi anuñıla kucaklaşa
sen Çalabuñ kudretin gör iy paŝā

yine çıkardı bir avāz söyledi
Yūsufa didi oğul baḡıl didi

Yūsuf anda karşı dīvāra bakar
iki yarıldı dīvār bir er çıkar

yüzi nūrlu ak şakallu bir koca
Yūsufa eydür oğul ḡālün nice

710- bu ne işdür kīm idersin oğul(I)
buncılayın iş saña lāyık degül

bizüm aşlumuz bu işi kılmadı
sen/daḡı kılma oğul döngil didi

baḡdı Yūsuf ol araya göz urur
gördi gendü atası Yâḡub durur

yavlaḡ utandı atasın göricek
gelüp ol/dem aña ḡaber viricek

şerm-sār oldı/kim bilmez nide
yol gözedür kim çıkubanı gide

715- gendüye Zelḡa tutuban turur(2)
çekinür Zelḡaya taḡtında sürer

bir zamān çekişdiler bile
kurtulamadı elinden ne kıla

şol kadar çekindi Yūsuf kurtulur
kaçmaḡa Yūsuf daḡı fVrsat⁽³⁾ bulur

kapuyı toḡrı hemān gidi virür
kaçduḡın Zelḡa daḡı anuḡ görür

(I),(2) Bu mısraların vezinleri bozuk.

(3) "fırsat" kelimesinin ilk hecesindeki vokalın düz mü yuvarlak mı olduğunu, harekesiz olduğu için metinden çıkaramadık. Bunun için bu vokalın yerine büyük bir "V" yazdık.

25.a. düşdi Yūsuf ardına Yūsuf kaçar
Hak Çalab kapuları hep açar

720- baġlu kapular ana hep açılır
şıçradı Yūsuf daġı taşra turur

yidi kapuyıdı ol sarāydaġı
kamusının kiliD üstinde baġı

Yūsufa karşı açıldı yir yirin
altı kapudan geçer Yūsuf hemin

bir kapu kaldı çün ana irişür
Zelha ol/dem ardıradan yetişür

yetdügi dem Yūsuf etegin tutar
gendüzin Yūsuf daġı taşra atar

725- çekdügi dem art etegi yırtılır
yarısı Zelhanun elinde kalur

kurtVlur^(I) Yūsuf daġı taşra gelür
sultānı gördi/ki kapuda turur

hāşekī kullar daġı birkaç bile
çıkdı Yūsuf yügürür ta'cille

Yūsufı Zelha daġı kova çıkar
ol daġı köşkün ileyine bakar

anda gördi sultānı öri turur
Zelha şivān⁽²⁾ itdi yüzünü urur

730- Yūsufa anda katı buhtān ider
eytdi şaha gör Yusuf başa nider

(I) "kurtul-" kelimesinin ikinci hecesindeki vokalın düz mü, yuvarlak mı olduğunu metinden öğrenemiyoruz. Onun için vokal yerine büyük bir "V" yazdık.

(2) "şiven" kelimesi "şivān" şeklinde yazılmış.

gör benüm/ile bu kuluñ işini
hiç Amān virme buña kes başını

ben buni toğrı şanurdum özüme
hāyinimiş ne bilem gendüzüme

kaşd kıldı/kim başa elin şuna
diledi/kim gele tahtuma başa

25.b. hem dağı şAha yavuz kaşd eyledi
bunca herze senün/çün söz söyledi(I)

735- öldürüp seni yirün almak diler
hem başa kaşd yavuzdur diş büler

imdi şAhā⁽²⁾ bunun işini kayur
ya buni öldür ya zindāna buyur

nī-edebdür zindāna buyur buni
zindān içre erisün eti cānı

şol kadar ço zindān içre bu kulu
gendüye gele ola yüzi şulu

çünkü Zelha uşbu sözi söyledi
Yūsufa gey katı bUhtān eyledi

740- Yūsuf eydür hāşā benden sultānum
uşbu bUhtānılla benüm dökme kanum(3)

hāşā sultāndan nā-ħağ kan eyleye
şora irdeye vü andan eyleye

göre ger ben suçluysam öldüre
hāyinisem kanımı döke yire

(1) Bu mısranın "senün/çün" kelimesinde vezin hatası var.

(2) "ey şah" demektir.

(3) Bu mısrada da hece fazlalığı dolayısıyla vezin bozukluğu vardır.

sultān anuñ çünki dinledi sözün
kaķıyuban Yūsufa tutdı yüzün

eyitdi ki hey bu ne sözdür ki sen
söyleyesin bu sözi iy pür-fiten

745- tanuğun kimdür bu işi kim bilür
ya gelüp saña tanuqlık kim virür

kīm şarayum senün toğrulığun
kīm saña eydi vire ne kılduğun

Yūsuf eydür tanuğum uşbu yatan
uşbu genç oğlandur buña inan(I)

ol sArāyda kundağıla iy emīn
ol bir oğlancuğıdı ancak hemīn

26.a. meger anda bir dāye gelüridi
oğlan anuñ idi emzürüridi

750- Yūsuf eydür oğlana hālüm soruñ
hāyinsem toğruysam andan görüñ(2)

ol baña gerçek tanuqlık eyleye
ne/ki bende gördi anı söyleye

sultān eydür uşbu söz yavlaķ muhāl
süD emen oğlan nice eyde hāl(3)

iki aylık daħı oğlandur henüz
ne bilür bu şimdi/kīm söyleye söz

Yūsuf eydür Tağrımız Kādirdürür
ne yire baķarısañ hāzırdurur

755- böyle didi Yūsuf ilerü varur
hem ol oğlanı yirden götürür

(I), (2), (3) Bu mısraların vezinleri bozuk...

eline aldı didi tiz söylegil
uşbu sözden bîr hikâyet eylegil

bildüğün tanuklığı virgil bize
toğru sen bugün digil gelgil söze

oğlan anda dile geldi söyledi
Yūsufun hâlin hikâyet eylegil

oğlan eydür haq Yūsuf elindedür
uşbu fitne Zelhanun fi'lindedür

760- suçı yokdur Yūsufun siz bilesiz
bir dağı söz eydeyüm işidesiz

Yūsufun gönlegi arayup görün^(I)
Yūsufa ana göre cezā virün

gönlegi yırtuğı öninde ise
şuç bununıdur katl idün her neyse

gönlegün yırtuğı ger ardındadur
bakdı sultān Yūsuf etegin görür

26.b. gördi/kim art etegidür yırtılan
bildi ol/dem kimdürür suçı kılan

765- çünkü bildi özge söz söylemedi
bunlara hergiz 'itāb eylemedi

illā Zelha gey utandı bu söze
kim hayāsından yığın örtüdi yüze

bildi sultān anuñ utandığını
şerm-sār odına hem yandığını

(3)

(2)ünsi üntdi sultāna karşı turur
döndi sultān ana öğütler virür

(I)Bu kelime yanlış yazılmış. (2)"ensi entdi" kelimesi...

(3)"şerm-sār" kelimesi, (سار) şeklinde yanlış yazılmış.

sultān eydür yā Zeliḥā ğam degül
itmeyen kişi günāh ādAm degül

770- ādAm oğlanı günāh itse gerek
şonra girü tevbesin itse gerek

sen/dahı tevbe idesin işüne
uşbu udlar gelseyidi başuņa

hiç utanma didi sultān Zelḥaya
kimdür ol/kīm didi günāh itmeye

Yūsufı dahı dönüp ögütledi
uşbu ḥāli kimseye dimeğidi

kimse katında bu sözi söyleme
şonra gendü cānuņa kaşd eyleme

775- sultān eydür uş bunı didüm size
gey şakın/kīm gelmeye bir ud bize

bunı didi gitdi sultān köşkine
Yūsufıla kaıldı Zeliḥā yine

Zelḥa girer kaşrina Yūsuf bile
Zelḥa kakıdı Yūsufa ḥişmıla

eytdi gör n'oldı bizüm aḥvālümüz
şāh öninde gör bizüm bu ḥālimüz

27.a. rüsvāy olduķ şāh öninde gör bizi
kanı şol bundan işitmezdük sözi

780- söze girsek elmazıdı bize bu
çünki oldı bize açıldı kapu

bir dahı yig oldı bizüm işümüz
bildi sultān dahı bu teşvişümüz

korķımız oldu sultān bilmeye
çünki sultān bildi korķu olmaya

gel berü dir Yūsufı yine okur
başını şaldı Yūsuf aña kaķır

Yūsuf eydür çok gelecti uz degül
uşbu sözün yā Zeliḥā söz degül

785- şuçlı olduk Tanrıdan korķsañ gerek
Tanrı virmiş saña bir demür yürek

Tanrıdan korķmaz mısın bī-ḥaber
uşbu 'ibret saña kılmaz mı eser

gör ki Ḥaķķı şol emen genç oğlanı
söze getürdi senün/çün ol Ğanī

şunu görüp sen ḥō⁽¹⁾ 'ibret almadun
tevbe kıilup toğrı yola gelmedün

ben senün bu emrüni tutmak muḥāl
tamu odına cānum atmak muḥāl

790- uşbu fikri saña şeytān öğredür
şol tamarların girüben kaynadur

tābī' olduñ sen/dahı bugün aña
nite ol/kīm boyun virem saña(2)

uşbu sözi didi Yūsuf āh ider
yüzünü göge tutuban iniler

eytdi İlāhī saña şıgındum bu dem(3)
yine senden bir 'ināyet isterem

(1)"ḥōd" kelimesi, vezne uygunluk olsun diye "ḥō" şeklinde yazılmış olmalı..."kendi, kendisi" manalarına gelen Farsça asıllı bir kelimedir.

(2),(3) Bu mısraların vezinleri bozuk.

27.b. bunu didi Hakkā nāliş eyledi
uşbu şîrî Yūsuf ol/dem söyledi

Şîr-i Zelīhā Yūsuf Hikāyet-i Hatunan-ı

Mısrān Aşiyānzeden

795- didi saña şıgınuram Pādişāh^(I)
cigerüm tap yakdı ğurbet āh u vāh

saña şıgınanlara kılduñ meded
ben kuluña dermān eyle yā İlāh

iy kamu yazuqlara dermān kılan
beni ‘avf eyle kīm kıldum günāh⁽²⁾

uşbu meger odıla yakmağıl beni⁽³⁾
iy kamu düşmişlere püşt ü penāh

vāh eger senden ‘ināyet olmaya
kimdürür kīm gendü özinden vara rāh⁽⁴⁾

800- hātif anda Yūsufa kıldı nidā
şabr kıl/kīm giyesin altun külāh

müstemîf oluñ yine bir hüş haber
eydeyüm ki cānuña kılsun eser

eydeyüm fehvāyı Kur'āndan size
ışkıla tutğıl kulak uşbu söze

buncılayın şekkerî söz kanda var
isterisen yine bu sitānda var

buña gülistān-ı Yūsuf didiler
‘aşık olanlar gülin yiylediler

805- bundan artuğ dāsītānlar çokdurur
işidenlere sevābı yokdurur

(I) Bu kelime burada Allah için kullanılıyor.

(2), (3), (4) Bu mısraların vezinleri bozuk.

illā buni dinleyenlere sevāb
viriserdür āhīretde bī-ḥesāb

zīrā bu dāstānı Allah söyledi
kıssaların görklü rāyikidür⁽²⁾ didi

28.a. Cebrai'li viribidi Muhammede
kīm bu görklü kıssa ol Ahmede

İbn-i Abbāsdan rivāyet oldu hem
ol rivāyetden saña eydem behem

810- atamızın düzgünini direlüm
yine Yūsuf kıssasına girelüm

Zelḥāyıla Yūsufun ḥālin işit
hem Mısır hatunlarından iy yigit

Mısır hatunları hep dirildiler
ittifākıla bir eve girdiler

Zelḥāyıla Yūsufı kavlaşdılar
her birisi bir gelecı açdılar

didiler kīm Zelḥa gey hatun ola
bir kulına yine gendü kul ola

815- nice virmiş gönlini bir kulına
rūsvāy itdi adını Mısır iline

gendüzini şārda bed-nām eyledi
bir kuluna gendüyi rām eyledi

'āşık olmak hem revā sevgü ḥāl (I)
illā gendü kulını sevmek muḥāl

işidenler taqlar anı ḥāş u 'ām
gendüyi 'arsuzlığa urmış tAmām

(I) Bu mısranın vezni bozuk.

(2)"rāik" kelimesi, yanlışlıkla (ع) ile yazılmış.

biz dağı anuñla oturmaya lum
kıgırursa katına varmayalum

820- ol hatunlar bu sözi tanışdılar
uşbu resme Zelha'yı kavlaşdılar

bunların kavlaşduğın Zelha duyar
bunları kıgırmağa kişi şalar

gendü köşkine vardı oturur(I)
Yūsufı okudu anda getürür

28.b. geldi Yūsuf dađı Zelhaya girü
Yūsufı Zelha okudu ilerü

didi Yūsuf bir sözüm vardur saña
kīm ne direm bir kulağ urđıl baña

825- Mışr hatunların eve okuram
kīm bunları toylayam hil^c-at virem

çünki hōnlarına⁽²⁾ şofra durıla
her birine görklü tonlar virile

her birinün eline tūrunç virem
bunlara bir dürlü hüner gösterem

hem birer keskün bıçağ virem ele
her birisi ala tūrūncı ele

kesün tūruncunuz diyü söyleyem
saña ben anda işāret eyleyem

830- sen/dağı yüzünü açđıl bunlara
carz kıl hūsnūđı ol hatunlara

(I) Bu mısranın vezni bozuk.

(2) "hān" kelimesi de "hōca" kelimesi gibi sadece (◌) ile yazıldığı, (◌) dan sonraki (◌) yazılmadığı için "hōn" şeklinde okundu.

seni görsünler ki nesin iy cānum
tā ki bile ʿışkumı bunlar benüm

Yūsuf anda rāzı oldu iy yāra
kīm ḥatunlara yüzüyn göstüre

ol sArāy içinde bir ḥücre olur
girdi ol ḥücreye Yūsuf oturur

şaldı Zelḥa kişi ol ḥatunları
ḳatına getürdi ol/dem anları

835- ol ḥatunlar ḳamu ḥāzır geldiler
Zelḥanuḡ ḳaşrı içine ṭoldılar

anları Zelḥa ḳatı ağırladı
dürlü dürlü niʿmetile ṭoyladı

şol ḳadar ḡön dökdi ol ʿavrAtlara
kim dükeli bitdi şekker ḳandlara

29.a. yidiler ol niʿmeti götürdiler
her birine görklü ḡilʿat virdiler

ol laṭif ṭonları geydiler bular
Zelḥaya bunlar duʿālar ḳıldılar

840- eytdiler çok yaşağıl sultānıla
kīm bizi ağırladuḡ iḡsānıla

böyle diyü ḳamu öri ṭurdılar
Zelḥa buyurdi tūrunç getürdiler

her birinüḡ eline virdi birer
diledi bunlara göstüre hüner

virdi bir keskün bıçaḳ daḡı bile
eytdi bir söz eydeyüm dinleḡ hele

budurur sözüm/ki ben size diyem
kesün ol tūruncı diyü söyleyem

845- kesün ol tūruncı anda kāmunuz
bir iş idem/ki sevine canunuz

bunlar anuñ emrini küllī tutar
Zelħaya oldu kāmı intizār

nā-gehān Zelħa bunlara söyledi
kesün ol tūruncunuz kani didi

başladı tūruncı keser her biri
işid imdi n'olırsar uşbu sırrı

Zelħa bir gez çağırur Yūsuf diyü
kandasın gel didi ol/dem söyleyü

850- taşra çıktı hücreden Yūsuf gelür
şanki bulVtdan^(I) çıkar ay görünür

açdı niķābın yüzinden ol zamān
‘arz kıldı ol hatunlara ‘ayān

ol hatunlar aña çün kıldı nażar
bıçağıla ellerin toğradılar

29.b. tūrunc diyü keseridi ellerin
toğradılar kāmı barmağların

ellerinün acısın duymadılar
ol tūruncdan birisin soymadılar

855- mecrūh oldu her biri na‘ra urur
anlara karşı Yūsuf bakar turur

anların işlerine kaldı taña
ol hatunlar hayrān olmışdı aña

(I)"bulut" kelimesinin ikinci hecesindeki vokali kesin bilmiyoruz:

Yūsuf anda setr kıldı yüzine
ol ḥatunlar geldiler gendüzine

gördiler kīm elleri pāRA pāRA
her birisi gendüye urmuş yara

anı göricek bular utandılar
şanasın her biri oda yandılar

860- Zelḥa eydür hiç utanmaḡ cānlarum
iy beni ḳav idinen ḥatunlarum

gördinüz mī didi benüm derdümi
ḳavlaşup ʿarsuz didünüz adımı

bir baḳışda şöyle mecrūḥ oldunuz
beni ḳavlaşurdınız siz n'oldunuz

ben bunun her gün görürem yüzünü
işidürem şol şekerlü sözünü

fikr idün kīm bu benüm ḥālüm nedür
uşbu ʿışḳ kīm bende vardur kimdedür

865- çünki Zeliḥā bu sözi söyledi
hiç cevāb ol süre kimse virmedi

ol ḥatunlar ḳamusı utandılar
şöyle kīm her biri oda yandılar

ḳamusı Zelḥa öjinde baş urur
suçumuza ḳalma diyü yalvarur

30.a. biz bilürüz didiler suç eyledük
senün/içün ḳavlaşuban söyledük

Zelḥa bunların suçın bağısladı
anlara ol gün keremler işledi

870- Zelha dir 'āşık henüz olmadınız
ıŝık nedür ma'şūk nedür bilmediñüz

'āşık olan kişi bilür 'āşıkı
zahid zahidi fasık fasıkı(I)

Şi'r-i Zelihā Naşihat Kerden-i Hatunān -1 Diger Yūsuf O Zindān
Nihāden

her ki 'āşık olmadı hayvān ola
cānı yokdur meger ol bī-cān ola

ādemī oldur ki ol 'āşık ola
'āşık olan kişiler şādık ola

her ki ışık yolında bir cān terk ide
cānınınuñ birine yüzbiñ cān ola

875- derdine dermān gerekse 'āşık ol
dertlü ol/kīm ışık saña dermān ola

'āşık olursañ Süleymān olasın
ins ü cinnī hūkmāne fermān ola

her ki 'āşıkları 'ayıb tutarsa(2)
ādemī dimen aña şeytān ola

'āşık olan kişiye tamu odı
gül ü reyhān bağıla bōstān ola

'ışık sözünü çünki Zelha söyledi
ol hatunlara bu söz nigāñıdi

880- dağı bunlar söylemedi hayır şer
kamusı utanmağıla gitdiler

kaldı Zelhāyla Yūsuf girü(3)
Yūsufı okudı Zelhā ilerü

(I), (2), (3) Bu mısraların vezinleri bozuk.

30.b. bir iki kaçımagıla söyledi
ya'ni ol/dem Yūsufa kin eyledi

yine döndi yalvarur söyler ana
eytdi Yūsuf gel muti' olğal bana

gelbenüm ma'şukum ol dil-dārum ol
gice gündüz münis hem yārüm ol

885- 'āşık u ma'şuk olalum dünyāda
kim bile dünyā döne bize nide

kaçma benden gel benüm sözüme gir
yohsa sonra sana ziyānum deger

kaçıdursan hapse ben korum seni
zindān içinde viresin sen cānı

şol/kaçar koyam ki anda ölesin
söyle bana sen ne çāre kılasın

Yūsuf eydür yā nigārın dinlegil
ne/ki gücün varısa bana eylegil(I)

900- kim senün bu sözlerün işitmezem
sen didüğün sözlere ben girmezem

nite girem Tanrı hāzırdur görür
kim zinā kılsa cezāsını virür

aḫiret iskencesinden korğaram
ben senün öğüdiñe⁽²⁾ nice girem

Zelha bu sözi Yūsufdan işidür
bu ne küldür kim bana diş işidür

(I) Bu mısranın vezni bozuk...

(2) Normalde E.A.T. hususiyetlerine ve Türk Dilinin bütün devrelerine göre, bu kelimenin "öğüdüne" şeklinde olması gerekirdi.

kağıyuban Zelha yirinden turur
eliyile Yüsufı birkaç urur

905- şeşdi kuşağın çıkardı tonların
şöyle göñlekcek kodı anı yalun

kişi virbiyüp hōcasın okuya
gendü hışmla oturdu kağıya

3I.a. geldi Yüsufı şatan hōca dağı
Zelhaya kıldı du^{ca} durdu ağı

bu kulun didi yavuz hüyluyımış
kibr ü kinle içi toluyımış(I)

dögmeg i sögmegile yinemedüm
sor bu kula/kim buña ben n'eyledüm

910- dürlü dürlü şol muraşşat tonları
geydürem ben buña arı arı(2)

biline altun kuşaklar kuşadup
varlığum küllî yolında uşadup

ben buña hiç yaramadum iy hōca
ne/ki kıldumsa buña vardı hiçe

bilmezem ben bununıla n'eyleyem
ol diler kim özine güç eyleyem

imdi hōca sen ne dırsin bu söze
söyle buña nicesi kılam cezā

915- hōca döndi söyledi hem Zelhaya
ol boyı serv ağacı yüzi aya

eytdi şāhum ne bilürsen işlegil
ben kulun sözün dağı bir dinlegil

zindāna ur kuluṅı anda yata
gendüye gele ve sözüni tuta

bir zamān zindān içinde ƙo buni
açlıgıla erisün eti teni

şonra gendüye gele bile özin
ayağunda toprak eyleye yüzün

920- buni didi Zelha ikrām eyledi
çıkdı gitdi Zelha'yı gör n'eyledi

Zelha emretti/ki bir dürger buluṅ
anı bunda ƙatuma aluṅ geluṅ

3I.b. vardılar bir dürger alup geldiler
Zelhanuṅ öñinde hāzır ƙıldılar

Zelha eydür baṅa bir şandūk içi
büyük olmasun didi birez giçi

dürger anda şandüğü düzdi tAmām
uşbu sözi diṅle imdi iy hümām

925- gitdi dürger yine gendü yolına
görgil imdi Yūsufuṅ aḥvāli ne

Yūsufuṅ var toṅlarını şoydılar
şandūk içine getürüp ƙoydılar

getürüben ḥammāla yükletdiler
götürüben zindāna iletdiler

bir ƙaraṅu yirde ƙodılar anı
kīm buṅala zecrile anuṅ cānı

gitdi anlar ƙaldı Yūsuf yaluṅuz
ol arada ḥātırı yavlaƙ yavuz

930- ağladı ol arada dökdi yaşın
nāliš itdi secdeye urdı başın

eytdi İlahî gör bu benüm hālümü(I)
düşdüm ayakdan yine tut elümü

didi şığındum saña iy Kār-sāz⁽²⁾
çün degüldür gizlü senden uşbu rāz

bunu didi Yūsuf şiddîk-ı ulu
kaldı ol şanduk içinde kaygulu

sen yine dinle bu sözden bir haber
Mışr sultānı oturmuşdı meger

935- Yūsufun hālini sultān işidür
ol sâ'at hışmıla yirinden turur

geldi Zelha katına ta'cilile
söyledi Zelhaya yavlağ dilile

32.a. didi yā Zelihā suçı sen işledün
Yūsufı buhtān taşıyla taşladun

iy 'aceb ne kıldı ol miskîn saña
ne iş idi/ki kıldun sen aña(3)

kim anı zindāna urdun bi-günāh
ne suçı vardur anun n'itdi günah

940- dönmedi Zelha başın kaldurmadı
sultāna hergiz cevābın virmedi

kaşıyu yine sultān turdı örü
taşra çıkdı atına bindi girü

(I),(3) Bu mısraların vezinleri bozuk.

(2) "Kār-sāz" Farsça bir kelime olup, "iş yapan, iş beceren" anlamlarına geliyor. Burada Allah için kullanılıyor.

sürdi atı toğrı zindāna varur
Yūsufı şanduk içinden çıkarur

bir sā'at yanında oturdı bile
Yūsufun gönlün diler ele ala

bir iki ana naşihat eyledi
Yūsufun gönülcüğün egledi(I)

945- eytdi yine seni alup gidedüm⁽²⁾
yine kaşra ben seni ilededüm

illā Zelhanun başa gönlü kala
bunda olğıl sen bugün dağı hele

kişi şalup seni yarın çıkaram
dürlü dürlü egnüğe hil'at virem

yine hōş tutam seni kaygu yime
bu beni bir yirde unuda dime

öpdi kuçdı Yūsufı öğütledi
hiç kayurma didi ana söyledi

950- çıktdı andan yine evine gelür
Kudretile ol gice şayru olur

taşla oldı didi hekīm getürün
baş tīmār eylesün hālüm görün

32.b. vardılar hekīmleri devşürdiler
pādişāhun katına getürdiler

geldi hekīmler görür sultān hālin
bildiler kīm n'olisardur ahvālin

(I) Bu mısranın vezni bozuk.

(2)"gideydim" ve "ileteydim" birleşik fiil çekimlerinde yardımcı konson "y"nin yazılmaması vezin gereğidir. Fakat her zaman da vezin için böyle yapılmıyor.

gördiler k̄im sultānuḡ derdi katı
aşsı kılmaz kimsenüḡ aḡa otı

955- el ucıyla her biri t̄īmār ider
ecel irdi şāha dūnyādan gider

öldi Kutayfer daḡı bu dūnyā demün
her ki geldi dūnyāya bulur memāt

Mışr kavmi kamu efgān itdiler
kesdiler saç teni cūryān itdiler

gey ulu mātem dutar ulu giçi
zār u feryād t̄olmışıdı şehir içi

sultāna kefen şaruban yudılar
iledüp ḡakine⁽²⁾ koydılar

960- kamu şār ehli yasa oturdılar
cānı/çün dürlü aşlar virdiler(I)

çünki yası tāmām oldı durdılar
Mışr ehli başlarını yudılar

hem çıkardılar t̄onını her biri
bir yire geldi şārūn uluları

didiler kim bize bir sultān gerek
cādli dāniş assı ulu ḡān gerek

kamu anda tedbīr-i r'ey itdiler
cākābet bunlar işit/k̄im n'itdiler

33.a. didiler kim kardaşı sultān ola
965- kamumuz gerek aḡa fermān ola

kardaşı Reyyānı sultān kodılar
ulu giçi hep aḡa kul oldılar

(I) Bu mısranın vezni bozuk.

(2)"toprak" manasındaki kelime, (ج) şeklinde yazılmış!..

tahta Reyḡān geḡdi oldu pādiṡāh
baṡına urdılar altundan külāh

ḡün muḡarrer oldu sultānlık ana
ol/dahı hūkmin yōrūtdi dōrt yana

didi hem kullarına kim bilūnūz
cūmle ehlin āzād kılunuz(I)

970- her birine ṡon geyesi virūn(2)
kimse ḡoman zindān iḡinde sūrūn

ḡünki sultān emr kıldı kullara
zindānı hep arıduḡ dir kullara

vardılar zindān ḡapusın aḡdılar
ol demūr bendlūleri hep ṡeṡdiler

azād eylediler ol esīrleri
zindān iḡinde yatan ol pirleri(3)

her birine ṡon aḡḡA virdiler
zindān iḡinden ḡamusın sūrdiler

975- özge ol zindānda kiṡi ḡalmadı
Yūsufı anda kimesne bulmadı

bu yalunuz ḡaldı ancaḡ ol hemān
gitdi ḡalanı ḡamu birin birin

ḡaldı ol ḡasret evinde yalunuz
gōzlerinden yaṡ aḡar yamḡur yamḡur

ah idūben ḡarṡu gōḡsin ōtūrūr
ṡutdı yūzin gōge elin gōtūrūr

(I),(2) Bu mısraların vezinleri hece eksikliḡi dolayısıyla bozuk.
(3) "pīr" kelimesi, birḡok yerde olduḡu gibi burada da (س)siz yazılmıṡ.

didi iy Kādir saña yalvaruram
yüzümü uş/bunda yire ururam

33.b. dilerem dermān kılasın sen baña
980- kim benüm azmış işüm yine oña

düşmege koma beni tutgıl elüm
yā İlahî saña ma^clūmdur hālüm

bunı didi secdeye urdı yüzün
Tanrıya ısmarladı gendüzin

secdede iken henüz yirde başı
döker/iken gözleri hasret yaşı

Cebrāi'li Hāq Te^cālā viribir
didi turma tizcegiz Yūsufa ir

985- var benüm iletgil selāmum aña
çünkü yalvardı meded irdüm aña

virdüm aña didi hem bir bahşayış
kaygu yine sonra hayra döne iş

geldi Cebrāi'l yine Hāq emrile
Yūsufun gönlini tā ele ala

irdi Yūsuf katına virdi selām
didi kaygu yimegil iy nīk-nām

şabr idüben uşbu zindānda otur
kīm nice dürlü şAdefde dür yatur

990- ^cākıbet işün senün hayra döne
saña özge bir haber eydem yine

Hāq Te^cāla saña virdi bir naşib
kīm senün bu derdüne ola tabīb

imdi nedür ol saña ben gösterem
aç didi ağzun saña anı virem

ağzını Yūsuf dağı açdı revān
Cebrā'īl ağzına kōdı ol zamān

bir ak incü kōdı Yūsuf ağzına
lezzeti çıkdı şol/dem mağzına(I)

34.a. bal u şekkerden dağı tatlıydı
995- döndi Cebrā'īl yine gör ne didi

eytdi Yūsuf yine Hāk virdi naşīb
olasın ta'bir-i düşde gey rakīb⁽²⁾

saña düş 'ilmün kerāmet eyledi
başuna tāk-ı sa'adet eyledi

kim/ki düş görse ta'bir eylegil
her birine maşūdını söylegil

her ne/kīm sen söyleriseñ ol ola
anı ta'bir itdügün kişi bula

1000- düş içinde düşdün uşbu⁽³⁾ zahmete
yine düşden irisersin rāhate

bunu didi Cebrā'īl gitdi revān
kaldı Yūsuf ol arada şād-mān

şükr kıldı Tanrıya ol şāh-bāz
vir şalavāt sen/dağı eyle āgāz

Hikāyet-i Şarābdār u Nānbān u Hāb-diden-i İnşān Tābir

kaldı Yūsuf anda zindānda girü
dinle imdi ışkıla bir söz girü

(I) Bu mısranın vezni bozuk.

(2)"rakīb", burada "daima" anlamında.(3)İst.Ünv.Ktp.N.da "işbu"..

eydelüm kışşadan bir hōş haber
tā kīm işidenlere kılsun eser

1005- İbn-i 'Abbās böyle bitürdi yine
ne dimişdür bir bir kulağ ur kavline(I)

Mışr içinde iki kişi varıdı
birbiriyle ikisi gey yarıdı

ol ikisi Rūma varurdı müdām
Rūnda dağı bunlar olmışdı be-nām

biri sultānuñ şarābdāriyıdı
biri etmekçi anuñ yarıyıdı

34.b. mälları dağı çoğıdı gey revān
tekür'e⁽²⁾ iltürleridi armağan

1010- tekür/ile dağı biliş oldılar
bir zamān tekür katında kaldılar

bunları tekür dağı gey hōş görür
ikisine dağı hil'atlar geyürür

bunları komadı gitmege zamān
bir gün tekür otururdı nā-gehān

dönüp ol iki kişiye söyledi
eytdi size bir sözüm vardur didi

korķaram dir söylemeklige anı
söylerisem 'ayıblamañuz beni

1015- bunlar eydür söyle sözün bilelüm
ne/ki sen buyurursañ anı kılalum(3)

(I) Bu mısrada fazla yazılan "bir"lerden biri vezni bozuyor.

(2) Bu kelime, İst. Üniv. Ktp. nüshasında bildiğimiz "tekrur"
şekli ile geçiyor.

(3) Bu mısrada hece fazlalığı sebebiyle vezin bozukluğu var.

cānumuzı dilerisen virelüm
tek ne dirsen dilegüñi görelüm

önme bizden sırruñı söyle nedür
baña bunlar dime/ki bunlar nedür

and içelüm sırruñı bekleyelüm
ger ağı virsen biz anı yiyelüm

gördi bunlaruñ tekür toğrı sözün
söyledi tekür dağı açdı rāzın

I020- eytdi bunlara size inansaram
sözüm uş/budur ki size eyderem

bir dirhem ağı didi benden aluñ
yine bundan toğrı siz Mısr'a varuñ

ol ağıyı sultāna yidüresiz
yiyesi içinde bile viresiz

yayıcek ol ağıyı sultān öle
Mısr tahtı dağı andan boş ola

35.a. illā zinhār didi anda n'olduğın
bildüresiz baña sultān öldüğin

I025- yazuban nāme şaluñ tizcek baña
kim çeri çeküp varam andan yaña

leşkerümi kamusın cem^c idem
Mısr'ı almak niyyetine çün gidem

hem Firengistāna kişimüz vara
leşkerini ol dağı kamu dire

ol denizden ben kurdan varavuz
Mısr tahtın dağı andan alavuz

çünkü Mışır'ı ben alam sultān elam
siz ikinüñ emrine fermān olam

I030- siz katumda gey ulu beg olasız
ne/ki gönlünüz dilerse bulasız

cānum içinde yer eyleyem size
tek becid oluñ didi uşbu söze

çünkü bular uşbu sözi işidür
ikisi dağı yüzini yire kor

didiler kīm biz bu işi kılalum
ne/ki sen dirseñ biz anda olalum

bunlar ol teküre rāzı oldılar
aldılar ağıyı Mışra geldiler

I035- gice ikisi gelürler bir yire
tanıŝalar ağıyı nice vire

didi etmekçi yiyesiyle virem
ağılu etmegi aña yidürem

yiyeceğiz ölüserdür bī-gümān
niyyetüm budur didi benüm hemān

dir ŝarābdar ger yimezse etmegi
ben bilürem didi aña n'itmegi

35.b. ŝagrakuñ içine ben süci koyam
sultāna karşu tutam anı turam

I040- katam o bir mişkal ağıyı aña
her kaçan sultān nazar itse baña

şunam ol ŝagrağı ol/dem eline
çün içe gerek gey bağı deline

uşbu resme ikisi tanışdılar
sultān kaşdında oldu bular(I)

bişürür etmekçi dağı etmegin
ağıyı katdı içine ol la'in

süci dutan sağrağını doldurur
ağı katmaz ol dağı alur varur

1045- geldiler sultāna ikisi bile
bir sini tutmuşdı etmekçi ele

vardı sultānıñ ileyine kodı
etmegi içinde ağılar idi

şunda sultān aldı etmekden yiye
katlanamadı şarābdar ne diye

eytdi şaha ağılıdur yimegil
sözüm işit bağı yalan dimegil

yirisen cānuña kaşd eylesin
sen seni elünle nist eylesin

1050- çünkü etmekçi bu sözi dinledi
döndi ol/dem pādişāha söyledi

şagrağa kodı ağı sağı vire
diler ol ağıyı sağı içüre

içmegil didi şaha anı şakın
uş didüm bunu sağı bilgil yağın

36.a. şagrağa ol dağı ağı şaldıdı
şah anı işidicek gör n'eyledi

kağımağdan etmegi aldı atar
eytdi ne dir uşbu iki nā-bekār

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
GENEL KÜTÜPHANESİ

1055- ben ne kıldum bunlara ki kaşd ider
ikisi baña ağū virmek diler

diledi sultān/ki bu işi bile
şundi yine etmegi aldı ele

kesdi ucundan bir ite bırağur
yidi ol it düşdi ol sâ'at ölür

bildi sultān etmek ağūluyımış
etmegün içi tolu ağūyımış

yimedüğine dikim şükr eyledi
döndi şarābdara işit ne didi

1060- kīm didi ana dañı iy pür-sitem
ol elündeki şarābı iç bu dem

içdi sāķi anı nesne olmadı
ağū yoğıdı içinde ölmedi

illā ikisi dañı rüsvāy olur
her ki niderse cezāsını bulur

çünki sultān bunların hālin duyar
tutdı ikisini/de zindāna koyar

çünki zindān içine girdi bular
Yūsufı anda bakıp gördi bular

1065- ikisi dañı selām virdi aña
yüzünü gördi bular kaldı taña

gördiler kim zindān içi top/tolu
nūra gark olmuş kamu giçi ulu

Yūsufa koşu bular oturdılar
ne kişisin diyü aña şordılar

36.b. Yūsuf anlara hikāyetin didi
ne/kīm oldu özine şerh eyledi

suçlarını bunlar dağı eytdiler
Yūsuf öğinde kamu şerh itdiler

I070- bildi Yūsuf dağı anların işin
kīm nice olmuş buların teşvîşin

Yūsufıla bir zamān bunlar olur
Kudretini Tanrının gör ne kılar

bir gün uyurken şarābdār düş görür
düş içinde bir acāyib iş görür

uykusından uyanup tırdı örü
geldi Yūsuf katına ol/dem giri

eytdi iy server acēb düş görmişem
(I)
uyuriken anuñiçün tırmışam

I075- geldük uşda katuna yorgıl düşüm
ta'bir eyle kīm nite olur işüm

Yūsuf eydür eyt düşün bir göreyüm
ana lāyık ta'birini yorayum

kīm bu düş ilminde yavlağ kādirem
ol olur ben ne/ki ta'bir iderem

şarābdār eydür ki üç salqum üzüm
elüme aluram işitgil sözüm

bir kadeh içine anı sıkaram
iledüp sultāna anı şunaram

I080- sultān aldı içdi elümden anı
gördüğim düşü budur işit beni

(I)Harekeli İst.Ünv.Ktp.N.nda böyle "acēb" şeklinde...

baña nice ola bir ta'bir buyur
dahı uşbu sözi söyleye turur

geldi etmekçi didi düş görürem
iy Yūsuf işit/ki haber virürem

37.a. üç tenüre^(I) etmegi bişürürem
başum üstine koyuban yürürem

ben/dahı didüm/ki bu etmekleri
pādişāh hōnına lāyık her biri

1085- didüm iltem sultāna altun alam
bir iki gün yiyem içem gülem

gider/iken yolda kuşlar dirilür
uça uça başum üstine gelür

kuşlar anda etmegi küllī yidi
düşüm uşbu ta'birin buyur didi

Yūsuf anda sözlerini dinledi
her birinün ne didüğün anladı

bildi/kim bunların işi n'olısar
dinle imdi ta'birin n'olısar(2)

1090- Yūsuf eydür ol şarābdāra düşün
beglik ola dün ü gün senün işün

seni üç günden gelüp çıkaralar
dürlü hil'atlar saña geydüreler

pādişāh katında gey hāş olasın
düşünün ta'biri budur bilesin

(I)"tenüre" kelimesi "tandır" anlamındadır.

(2) Hece eksikliği sebebiyle bu mısranın vezni bozuktur. Ancak "tābirin" kelimesi, "tābirini" şeklinde de okunabilir.

böyle yordı ol şarābdāra düşün
ma^clūm eyler ana cümle işin(I)

işidicegiz şarābdār sevinür
ol düşi kīm görđi hayrımış bilür

1095- döndi habbāzun dağı yordı düşün
kīm anuğ dağı gidere teşvīşin

didı sultān seni aşı koyısar
kuşlar inüp biynüni hep yiyiser

şöyle aşılı kalasın bir zamān
gördüğün düş ta^cbīri budur hemān

37.b. uşbu söz habbāza eyü gelmedi
Yūsufa döndi işit ne söyledi

eytdi yigit ben yalan söyleridüm
bu hikāyeti/kim saña eyleridüm

1100- Yūsuf eydür ben didüğüm olısar
uşbu işler saña yarın geliser

çünkü ölürsin bārī imān getir
küfr zulümātını gönlünden götür

habbāz eydür ben müselmān olmazam
dīnümü koyup yoluña girmezem

söz eyü söylemedi baña özün
ben/dağı işitmezem uşbu sözün

Yūsuf eydür şarābdāra iy yigit
n'olısar yarın baña anı eyit

1105- Yūsuf eydür seni sultānuñ ana
görklü hil^catlar viriserdür saña

(I) Bu mısranın vezni bozuk.

hil'atıla dürlü ni'emetler gele
ördek/ü kuşlar eti dağı bile

biz dağı sizünle bile yiyevüz
şādi kıl gönlüni tutmağıl yavuz

anı işitdi şarābdār gör n'ider
tapu kıldı Yūsufa ikrām ider

Yūsufa didi/kim iy sevgülü cān
bize öğretgil getürelüm imān

III0- Yūsuf anda ana hoş telkin ider
küfri terk itdi arı dine gider

zindān içinde halāyık çoğıdı
kamusı kāfir müselmān yoğıdı

çün bu ahvāli bular dağı görür
geldi bunlar dağı imān getirür

38.a. Yūsuf öninde kamu oldu mü'min
kāfir ol habbāzıdı ancak hemin

taña oldu geldi kullar zindāna
aldılar habbāzı gitdiler yine

III5- ellerini bağlayuban başladılar
iledüben boğazından aşdılar

bir zamān aşılı kalur şöyle teni
bir gör indii Çalabuñ emrini

kamu kuşlar üstine hep üşdiler
biynisin delüp kanını içdiler

Yūsufun didükleri geldi ana
dinle uşbu sözleri kalğıl taña

ol şarābdāra daḥı kullar gelür
elin ayağın şeşüben çıkarur

II20- bir t̄azī at çekdiler aña yine
vardı Yūsuf daḥı anuñ öñine

yā yigit unutmağıl beni daḥı
sultāna söyleyesin Tanrı haqqı

çıkara beni daḥı esirgeye
ben ğaribün ħālını sultān duya

yā yigit benümile eyle kerem
altı yıldur bunda zindān çekerem

çok zamāndur bunda düşeli özüm
yā yigit unutmağıl bu sözüm

II25- bunu didi Yūsuf aña yalvarur
kudretini Tanrınınuñ gör ne kıılır

Suāl-i Cebrāil Be-emr-i Hudā Yūsuf Berā-yı An Kibr Dermān-Ĥalet

yine Yūsuf kışşasına girelüm
vir şalavāt uşbu gülden direlüm

38.b. Cebrāil şolok^(I) sā'at indi yire
kim Çalabdan Yūsufa ħaber vire

didi Yūsufa Çalab kıldı ħitāb
kīm kılısardur saña yavlağ ħitāb

bir iki mes'ele şordı Ĥağ saña
ol su'ālün eyt cevābın baña

II30- Yūsuf eydür söyle iy peyk-i İlāh
ne didi ben kulına ol Pādişāh

(I)"olok" ve "şolok" şekilleri Y.T.S.nden tesbit edildi. Ne var ki bu kelimeler, "oluk" ve "şoluk" şekillerinde de okunabilir.

didi Cebrā'īl Yūsufa Ḥaqqun sözün⁽¹⁾
budurur kīm saña bu görklü yüzi

kim virüpdür uşbu hūblıkı saña
söyle imdi bir cevāb itgil baña

Yūsuf eydür Ḥālīkum virmişdürür
hüsn tācın başıma urmuşdurur

gendü nūrından bağışladı Kerīm
baña bu hüsni viren oldur 'Azīm

II35- Cebrā'īl didi Yūsufa işit sözüm
ne direm yine saña açğıl gözün

seni şol kardaşlarından kurtaran
kindür ol/kīm kuyudan çıkararı

yāhū⁽²⁾ mekr idicegiz Zelha saña
seni kim kurtardı anı eyt baña

saña genç oğlanı söze getüren
senün/içün anda tanıklık viren

seni toğrı Zelha'yı suçlu kılan
aña kindür dil virüben söyleden

II40- uş/bulardan saña şordugum su'al
yā Yūsuf aç gözünü 'aqluña gel

Tarıyı korsın dağı bir kāfire
yalvarursın kim saña dermān ire

39.a. Mālikü'l-Mülk oldurur anı kodun
dünyā begine beni onsun didün

//

(1)"sözün" kelimesinin hem kafiye hem de mana bakımından "sözi" şeklinde olması gerekirdi.

(2)"yāhūd" kelimesi vezin için böyle yazılmış olmalı!..

Tağrıya yalvarsayıduñ sen bu dem
Tağrı saña bir ferec virürdi hem

uşbu sözi Cebrâil çün söyledi
Yūsuf işitdi anı āh eyledi

II45- yüzüni urdı yire zārī kıllur
nāliš itdi Pādişāha yalvarur

tevbe kıldı hem münācāt eyledi
uşbu birkaç beyti ol/dem söyledi

Münācāt-ı Yūsuf Bā 'Özreş Ez Bārī-i Çalab Celle Celāluhu

didi iy Ğaffār-ı Ğafūr Zü'l-Celāl
ben za'īf kuluna itmegil mekāl

tevbe kıldum suçumu bağışlağıl
tevbe idenlere az olur mecāl

rahmetünden mahrūm eyleme beni
ben günAhkār kuluna kıllma melāl

II50- hāşā senden/kīm saña tapan kulun
idesin tamu odın aña helāl

kullarun işi suç işlemekdürür
sen Raḥımsin yarlığa iy Bī-Zevāl

bunu didi Yūsuf anda ağladı
Haḫ cömerddür suçını bağışladı

yine Cebrâil gider Haḫ katına
nāliš itdi Pādişāh Hazretine

didi iy Sultān-ı 'Ālem Bī-Zevāl
ben ne diyem saña çün saña ma'lūm bu hāl(I)

(I)Bu mısrada "sana"lardan biri fazla olduğundan vezin bozuk...

II55- yine Yūsuf tevbe kıldı suçına
sen bilürsin sırrını yâ Rabbenā

39.b. Tanrı eydür tevbesin kıldum kabūl
ben Raḥīm rahmet idem aña bol

in yâ Cebrāîl var aña muştūla
ne/ki benden dilese maqbūl ola

Yūsufa irişdi ol/dem söyledi
eytdi Hāk tevbeni kabūl eyledi

rahmet itdi saña ol Kādir İlāh
kalmadı Yūsuf daḥı sende günāh

II60- eyle Hakkun emri budur bilesin
uşbu zindānda bir yıl kalasın

altı yıl kaldun gerek bir yıl daḥı
uşbu zindānda yatasın iy aḥI

şonra bir yıldan gerek kım geleler
seni bu zindān içinden alalar

varasın sultān katına atıla
baḥt u izzet bulasın devletile

Mışr ili gerek gey hükmünde ola
gide kaygun özüne şādlık gele

II65- şon ucu ḥayra döniserdür işün
yâ Yūsuf gider gönülden teşvişün

bunu didi Cebrāîl gitdi yine
kaldı Yūsuf ol arada sevine

Yūsuf anda zindān içinde kalur
yine bir dürlü acāyib iş olur

varıdı zindānda bir çardāk yüce
ol yüce çardākda hem bir derece

ol derece yola bakardı meger
Yūsuf andan yola kııurdı nazār

II70- kim geçerse bakuban görür idi
şArıu/mıdur ya ğarīb bilür/idi

40.a. eksük olmazdı ol aradan özi
yine bir gün otururken gendüzi

bağdı gördi bir ‘arab deve sürer
süre süre ol aracuga irer

bir deve gördi yalnız bir ‘arab
vardı bazarına oturdı ‘arab

deve sürdi zindān önine gelür
başını kaldırdı Yūsufı görür

II75- hoş selām itdi hemān/dem göricek
çökdi Yūsuf karşıasına iricek

Yūsufa boynın uzatdı söyledi
yā Yūsuf Ken‘āniyem bilgil didi

şehir-i Ken‘āndan gelürem bu şArA
bir sözüm vardur dağı işit yarā

ol sözüme bir kulak urğıl benüm
senün/içün göynür atağ iy cānum

Ya‘küb atağ cigerin büryān ider
senün/içün gözlerin giryān ider

II80- yaş yirine gözlerinden kan akar
Yūsufum gele diyü yola bakar

seni anar gice gündüz çağırur
hiç ıraklanmaz ki ol yüzün yire kor

gözleri ağardı kaygundan senün
gül yüzi şarardı derdünden senün

görmez oldu ağlamakdan gözleri
tesbîhisin sen dilinde sözleri

hâlleri düşvârdurur^(I) anda anuñ
cigeri yanar bî-çâre atanuñ

II85- sen yalunuz bunda neylersin cânım
seni gördüm kalmadı hâlüm benüm

40.b. bunu dir deve dahı hāmūş olur
ol ‘arab devesi katına gelür

gördi çökmiş devesin aldı revân
turmadı ol deve olmadı revân

bu ‘arab gördi/ki durmaz devesi
deveyi döger ki dir dur ya ‘āşi

devesini döge gördi turmadı
yir mi kaldı ağacıla urmadı

II90- Yūsuf anı göricek esirgedi
iy ‘arab ol deveyi urma didi

sen berü gel dir haber virgil başa
nirelüsün dir şoraram ben saña

ol ‘arab geldi çün anı işidür
karşu bakdı Yūsufa selām virür

selâmın aldı Yūsuf anuñ iy yār
eytdi söyle başa sözün aşikār

(I)Farsça asıllı olan "düşvâr" kelimesi yanlış yazılmış.

bildüresin geldüğün iklimi sen
hiç üşenme söyleşeli sen ü ben

II95- 'arab eydür yā yigit Ken'āndanam
Ken'ān içinde olur atam anam

toğduğum yir oldurur benüm dağı
bu şArA geldüğümü eydem ağı

şatlığım var şata geldüm bu yağa
ne şorarsın özge söz digil bağa

Yūsuf eydür ne getürdün digil
yüki ne idi devenün söylegil

ol 'arab dir yükümi şorarısın
yün getürdüm di bağa ne dirisen

I200- yükümi şatdum giderem yoluma
bir iki Mışr kızıl^(I) girdi elüme

4I.a. Yūsuf eydür yā 'arab bir mesele
şoraram anı sağa gelgil dile

'arab eydür mes'elen nedür digil
Yūsuf eydeyüm gey diñlegil

şehr-i Ken'ānda bir ağaç var ulu
on iki budığı var giçi ulu

on iki budığın birisini(2)
bir bölük zālīm gelüp kesmiş anı

I205- ol budığı kesicegiz ol ağaç
ağlamış zārıla anda iy 'ac(3)

(I) Normalde "Mışr kızılı" olması gereken bu tamlama, -ki bu bir isim tamlamasıdır, vezin gereği "Mışr kızıl" şeklinde yazılmış.
(2), (3) Bu mısraların vezinleri bozuk...

iy 'arab ol ağacı bilür misin
ol ağaçdan sen haber virür misin

şordüğüm mes'ele uşbudur saña
bilürisen tiz cevāb virgil baña

'arab eydür ol ağaç kīm söyledün
böyle kīm sen baña vaşf eyledün

ben bilürem anı saña söyleyem
ol ağacın vaşfını şerh eyleyem

1210- ol ağaç Ya'kūb budak oğlanları
eydi virem ben bilürem onları

on iki budığı oğlanlarıdır
atalarının bular gey yāridur

illā bir oğlu varıdı sevgülü
anı yavı kılalı oldı delü

ol oğlu hasreti anı tağladı
gözleri ırmağ oluban çağladı

çünkü Yūsuf atasını işidür
ağladı gözleri yaşın akıdur

1215- şol/ kadar ağladı Yūsuf gözleri
zindān ehlinū yakıldı özleri
.....(I)
.....

4I.b. Ölmedin bir dağı göstürgil anı
budurur senden dilegüm yā Ğanī

Ya'kūb uşbu sözi söyleye turur
kızı geldi katına haber virür

(I) Metnin akışından anlaşılıyor ki burada varak kopukluğu var. Bu, varanın I. yarısının altındaki yazıdan da anlaşılıyor.

Ya'kūb eydür kapuda kimdür tūran
ne kişidür baña taşra çağıran

Dīna^(I)eydür bilmezem kığıranı
kim haber vire sevindüre seni

I220- haberüm var didi Ya'kūba benüm
destūr ister iĉerü gire cānum

Ya'kūb eydür destūr olsun/kīm gire
ol haber kimden ise baña vire

Dīna çıkdı 'araba destūr virür
girdi 'arab dağı Ya'kūbı görür

gördi Ya'kūbuñ evi tōp/tōlu nūr
nūra batmış gendü şöyle oturur

Ya'kūb eydür yā 'arab bir gel berü
ol haber kimden getürdüñ al berü

I225- kimdür ol saña haber ışmarladı
söyle baña ol haberde ne didi

'arab eydür Mışır iĉinde bir yigit
baña didi Ya'kūba selāmum eyt

Ya'kūba benden selām eyle didi
uşbu hālümü aña söyle didi

esīr olmış zindān iĉinde özi
ĉünkü şordı baña sizi gendüzi

eydi virdüm beñdağı seni aña
ĉünkü işitdi sözümi önden řoña

(I) Yakup peygamberin kızının ismi olarak geĉen "Dīna" okunuşu hususunda iddialı degiliz. Ancak tarihlerde(Peygamberler Tarihi) bu isim "Dinar" olarak geĉiyor. Buradan hareketle "Dīna" diye okuduk.

I230- senün adun işidicek ağladı
zindān içinde cigerin tağladı

42.a. zindān ehli ağladı kamu bile
ol yigit işmarladı baña yine

Ya^ckūba benden selām eyleyesin
bir du^cā senden diledi diyesin

du^cādan beni unutmasun didi
bu ğarīb zindānda yatmasun didi

ħaberi uş/budurur saña didüm
ne/kīm ol didiyse saña söyledüm

I235- Ya^ckūb eydür iy ‘arab adı nedür
şüreti şekli anun hem nicedür

kimün oğlıyam didi ol aşlını
ne şıfatlu yigididi eyt baña

‘arab eydür şüretini görmedüm
adını aşlını kimdür şormadum

yüzüni örtmişidi niķābıla
görmeyicek kişi anı ne bile

niķāb altından baña söyleridi
kīm size bizden selām eyleridi

I240- ol selāmı ben degürem yā ebā
döndi Ya^ckūb söyledi ol ‘araba

Ya^ckūb eydür yā ‘arab ne vireyüm
söylegil şükrāniye ben turayum

beni şād itdün sevindürdün bu dem
ben/daħı ne/kīm dilerisen virem

dir benüm mühtācum yokdur māla
ol yigit bir bilerzük virdi bile

biñ kızıla almış anı kıymete
kıldı cānum beni ol bay ni^cmete

I245- -bal-(I) gerekmez didi baña yā emīn
illā senden hācetüm budur hemīn

42.b. kutlu ağzundan du^{cā} eyleyesin
Pādişāh Hazretine⁽²⁾ söyleyesin

kīm baña rahmet kıla yarın Çalab
dilegüm budur hemān kıldum taleb

Ya^cküb ol t^{āzī}ya alkış eyledi
du^{cā} kıldı gönlini hōş eyledi

eytdi şon dem ölümün eyü ola
ahiretde Hāk saña rahmet kıla

I250- uşbu resme hōş du^{cā} aña kıllur
sevinür çün ^carab anı işidür

vardı baş urdı beni eyle yine
evine döndi ^carab geldi yine

Ya^cküb anda fikre düşdi bir zamān
eytdi ^caceb ne kişidür ol cūvān

iy ^caceb Yūsuf/mıdur yoḥsa yād er
zindān içre benden ol du^{cā} diler

ger Yūsufdur ger yād er yā Rab anı
kurtar andan vir hālaş sen yā Ğani

(I) Metinde biraz belirsiz olan bu kelimeyi "bal" olarak tah-
min ettik.

(2)"Padişah Hazretine" ifadesi Allah için kullanılıyor.

(3)"tāzī", "arap" demektir.

I255- bunu didi ḥāceti oldı revā
vir şalavāt derdüñe olsun devā

Münācāt-ı Yūsuf A. ve Rādī-Kerden O Ve Hōb-Dīden-i Sultān
Tevbe- Kerden

işid imdi yine bu sözden kelām
İbn-i ‘Abbāsdan rivāyetdür tAmām

zindān içre Yūsufun ḥāliyyeti
nice oldı eydeyüm hikāyeti

zindān içinde Yūsuf bir gün turur
yüzünü dergāha tutdı yalvarur

eytdi iy dergāhı ulı⁽¹⁾ Pādişāh
ben kuluña bir meded eyle iy āh

43.a. senden artuk kimüme yalvarayum
I260- ağlayu kimünñ katına varayum

vaḫtidür kīm beni azād idesin
uşbu ğurbetde beni şād idesin

iy Çalabum derdüme dermān irür
ben faḫīre yine bir iḫsān irür

iy Hüdā⁽²⁾ yā bī-naḫīr ü bī-şerīk
iy ‘Aḫūf iy Ğafūr ğufrān irür

sicn içinde yandı baĝrum yā Ra’ūf
İsmā‘īlem baña bir kurbān irür

I265- zindān içinde katı oldum za‘īf
görklü emrüdēn baña bir ḥān irür

(1) "ulu" kelimesi, bazen böyle "ulı" şeklinde yazılıyor.

(2) "Hüdā" kelimesi, (3) ile yazılmış.

atamla kamu kardaşlarım
benümle bunlara fermān irür

cānuma zaḥm urdı uş kardaşlarum
uşbu zaḥmun merhemīn asān irür

ten-dürüst olup bu cānum diğlene
faẓl idüben rūhuma reyḥān irür

bunı didi Yūsuf urdı yüz yire
geldi Cebrāīl oloḳ sâ'at yire

1270- didi Yūsuf muştulık olsun saña
şimdiden girü gerek işün oña

geçdi bir yıl senden özge ol guşşa
ḥayra döndi 'ākıbetün el-kışşa

Mışr ilinün pādişāhı olasin
atañı kardaşlarañı bulasin

bunı didi Cebrāīl gitdi yine
Yūsufun şādlık(I) irdi gönline(2)

Yūsuf anda gözi yaşını siler
Yūsufun ol gül yañaqları güler

43.b. zindān içinde Yūsuf ḥōş şād-mān
1275- diğle imdi yine bu sözden nişān

İbn-i 'Abbās böyle buyurdi ḥōca
Mışr sultānı yaturdi bir gice

bir 'acāyib düş görür sultān meger
turur örü tañla olinca ayur(3)

(I)"şād" kelimesi, (ş) ile yazılmış.

(2) Bu mısranın vezni bozuk.

(3)"ay-": ayıl-

tañla oldı tahta çıkdı oturur
ne/ki mu'abbir varısa getürür

Mısr ulularını küllī okıdı
eytdi düş gördüm anı yoruñ didi

I280- bunlar eydür iy emīr-i kāmran
nice gördüñ düşüñi söyle 'ayan

gücümüz yetdükçe ta'bir idelüm
söyle imdi ol sözi işidelüm

başladı sultān düşini söyledi
nice/kim gördi hikāyet eyledi

sultān eydür yiddi şıgır görürem
bunların üstine binüp yürürem

gey semüz öküzleridi her biri
şu şıgırından dañı büyük iri

I285- yiddisi dañı baña karşı turur
yine bakaram bu gözlerüm görür

yiddi dañı şıgır aruk irişür
ol semüz şıgırlar içine girür

ol semüz şıgırları anlar yidi
şöyle/kim yirinde zerre kalmadı

uçdı kuş gibi^(I) bular göge çıkar
halkı Mısrın cem' olup aña bakar

ben dañı taña kaluram tururam
yine düş içinde ol/dem görürem

44.a. yidi yaş yaş buğday hem yidi kuru

I290- uçdı anlar dañı göge yoķaru

(I)"gibi" kelimesi, İst. Ünv. Ktp. N. nda "bigi" şeklinde geçiyor.

gey 'aceb düşdür ki gördüm ben bunu
eydiñüz baña n'olur ta'birini

ol mu'abbirler bunu işitdiler
baş urup sultān öninde eytdiler

didiler kīm uşbu düş sultānidür
ta'biri yokdur bunun bu fānidür

buña ta'bir kitābında yok haber
biz ne diyelüm iy şāh-ı mu'teber

I295- kudretini Tanrınınuñ gör n'eyledi
bunların bildüğünü mahv eyledi

ķamu bildüklerini unuttılar
hōr olup sultān katından gitdiler

sultān anda bunlara yavlaķ ķakır
kimsinüñ mālın alur kimin tokır

kimini şArdAn sürer bed-nām ider
bu gez ol şarābdārı gör kīm n'ider

Yūsufun emānetin unutmış ol
bir yıl oldu/kīm öginden gitmiş ol

I300- Yūsuf aña emānet itmişidi
sultāna aņıl beni dimişidi

ögene geldi şolok sā'at revān
başını arğıtdı durdı bir zamān

sultānun gözi aña tutaş olur
eytdi şarābdār sözün söyle nedür

niçün arğıtdun tururken başuñı
ne idi fikrün diyesin işüñi

gizlemegil sözi toğrı söylegil
bildüğün gönlündeki şerh eylegil

44.b. anı işidicek ol yüz yire kor
1305- eytdi şAhA eydeyüm fikrüm nedür

zindān içinde bir oğlan vardurur
‘ālemün ‘ilmi anuğla yārdurur

herġiz anuğ dili yalan söylemez
kimsene yalan gelecı eylemez

uşbu ta‘bīr ‘ilmini yavlağ bilür
anı okı bunda gelsün yā emīr

düşünün ta‘bīrini itsün sağa
göresin anı inenasın bağa

1310- sultān eydür kanda gördün anı sen
nice gördün ‘ilmin anuğ ya‘nī sen

ol zamān didi/ki tutduğ sen beni
zindāna şalduğıdı ben miskini

gördüm oğlan anda oturur(I)
aya benzer yüzi nūrı balđ urur

düş gördüm anda ‘aceb bir gice ben (2)
vardum andan ta‘bīrini kıldum taleb

ol yigit düşümi ta‘bīr eyledi
ne geliser başuma hep söyledi

1315- ne/kim ol didiyise geldi bağa
anı kığır düşüni eytsün sağa

çünki sultān uşbu sözi dinledi
eytdi ağa dur girü var sen didi

(I)Vezin bozukluğu...(2)Bu beytin kafiyesi bozuk...

ol yigidiñ katına var söylegil
gördüğüm düşü hikâyet eylegil

kîm şarâbdâr dir aña nice varam
ne yüzile anuñ önünde turam

baña ol haber işmarlamışdı
bir yıl oldı gitdi ögüme gelmedi

45.a. şimdi anđum ögüme geldi hemen
1320- eydeyüm anuñ saña emānetin

sen beni vir buyurup çıkarıcağ
beni añ sultāna didi varıcağ

yokdurur suçum diyü ol söyledi
tutdı elümi emānet eyledi

geçdi bir yıl anmadum özge anı
utanuram virbimegil sen beni

sultān eydür hiç utanma var aña
ta'birini düşümüzüñ sor aña

1325- ol seni 'ārifdür utandurmaya
ta'bir ide boş seni göndermeye

çün şarâbdâr uşbu sözi işidür
vardı zindān kapusın açdı görür

yüzin örtdi Yūsufa virdi selām
didi nitesin eyā fahrü'l-enām

utanu kızaru ol/dem söyledi
Yūsufa çok tapu ikrām eyledi

eytdi Yūsuf didüğün unutmışam
ol emānetüñi zāyî itmışem

I330- utanuram söylemeklige saña
suçumu 'afv eylegil bugün baña

böyle didi yüzünü yire urur
çünkü Yūsuf anuñ aḫvālin görür

Yūsuf eydür ğam degüldür iy kişi
Tanrıdurur işleyen her bir işi

ḥükm anuñdur her ne gerekse kılur
cümle işüñ yigregini ol bilür

imdi sen daḫı utanma aç yüzün
ne işe geldüñ baña söyle sözün

45.b. başladı sözin şarābdār söyledi
I335- sultānuñ düşün hikāyet eyledi

nice gördiyse anı kıldı beyān
Yūsufuñ öninde söyledi 'ayān

çün işitdi Yūsuf anuñ sözünü
ne didi gör ol erenler sözünü

Yūsuf eytdi tut kulağunuñı baña
eydeyüm uşbu sözi bir bir aña

sultānuñ düşüni ta'bir ideyüm
hōş kulağ ur anı saña eydeyüm

I340- didi sultān yidi şıgır gördügi
kīm semüz şıgırlar aña irdügi

gördi şıgırlar yine aruḫ yidi
ol semüz şıgırları anlar yidi

yidi buğday başı göge uçduğı
ideyüm ta'birini anuñ daḫı

yidi yıl yavlaḡ ucuzlık olısar
Mısr şehri ni metile tölısar

bay yoḡsul ulı giçi şād ola(I)
yidi yıldan sonra eydem/ki n'ola

I345- yidi yıl devrāanı çün/kim devr ide
ol ucuzlıklar gerek kamu gide

sonra yidi yıl katı kızlık ola
çok ḡalāyık anda açlıktan öle

yaḡmaya yaḡmur çimenler bitmeye
kimse koyunlar kuzular gütmeye

Mısr halkı buḡala ‘avrAt ere⁽²⁾
yidi yıl kızlık olısar ser-te-ser

çünkü yidi yıl daḡı kızlık geçe
yine kullarına⁽³⁾ ḡaḡ raḡmet şaça

46.a. gele yine ol ucuzlık rāḡatı
I350- bite yirden Tanrınuḡ bol ni‘meti

Mısr şehri yine ni‘metle tōla
diḡlene yoḡsul yine rāḡat bula

Yūsuf eydür yā şarābdār gey işit
var bu sözlerümi sultāna eyit

ta‘biri budur düşünüḡ bilesin
ne/ki didüm saḡa anı diyesin

Yūsufuḡ sözin şarābdār diḡledi
zirekidi kamu bir bir anladı

(I) Bu mısranın vezni bozuk.

(2)"er" olması gerekirken vezni doldursun diye böyle yazılmış.

(3) Bu kelime, yanlışlıkla "kularına" şeklinde yazılmış.

1355- Yūsufa kıldı du‘ā ikrām ider
çıkdı zindāndan yola düşdi gider

geldi sultān katına ivmegile
hurrem idi gönli oynayu güle

pādişāh öninde geldi baş urur
sultān anı gördi/kīm hurremdürür

sultān eydür iy şarābdār eyt başa
ol yigit ne söyledi anda saña

nice yordı düşümüzi ol cüvān(I)
söyle anı işidem bir bir‘ayān

1360- başladı sözin şarābdār söyledi
ne/kīm işitdi anı şerh eyledi

kulak urur sultān anuñ sözine
söyledi döndi şarābdāra yine

sultān eydür var getür ol yigidi
gelürimiş aña Tanrıdan nidi⁽²⁾

var getür katumda otursun müdām
taht öninde yaraşur ol nık-nām

hayf ola/kīm aña zindānda yata
hil‘at iltün aña bindürün ata

46.b. getürün bunda katuma tiz anı
1365- dañı şoruñ aña siz anda anı

kīm diyesiz aña ne suç işledi
başu eydün aña kim güç eyledi

(I)Bu kelime,İst.Ünv.Kitp. nüshasında harekeyle böyle yuvarlak,
"cüvān" şeklinde geçiyor.

(2)"nidā" kelimesi, kafiye icabı (س) ile yazılmış.

ben/dağı anuñ haqqından geleyüm
kılıcıla anı iki böleyüm

şarābdār sultān söziyile varur
Yūsufuñ öninde yüz yire urur

çok selām itdi didi sultān size
hem dağı ısmarladı anı bize

I370- kīm suçı nedür didi vü n'eyledi
ağa kindür güç eyleyen didi(I)

ben/dağı anuñ haqqından geleyüm
diñ ağa kindür güç iden göreyüm

bağa gerek gizlemedin diyesin
kayğı pāsın gönülden yuyasın(2)

ne sebebden girdün uşbu zindāna
di bağa kīm haber iltem sultāna

Yūsuf eydür güci Zelha eyledi
beni uş bunda perīşān eyledi

I375- n'eyledüm n'itdüm ben ağa bilmedüm
suçum uşbu kīm didügin kılmadum

çok yalvardı ağa rāzı olmadum
ol kığırdığı yire ben varmadum

çünkü gördi rāzı olmadum ağa
hapse urdı çok cefā kıldı bağa

yidi yıldur kīm dururam bunda ben
imdi var söyle buni sultāna sen

kığıra sultān nedür suçum şora
ben/mi suçluyam yahūd ol/mı göre

(I),(2) Bu mısraların vezinleri bozuk.

47.a. diñler anuñ/çün şarābdār sözini
I380- çıkdı zindāndan şAhA geldüğini

geldi sultān katına söyler kelām
ne/ki Yūsuf didi söyledi tAmām

ma'lūm eyledi hikāyetin aña
çün işitdi pādişāh kaldı tana

sultān eydür yā şarābdār tulazam
Yūsufa yavlaq benüm göynedi özüm(I)

yidi yıl zindān n'olur kīm ol yata
sen didi uşbu dem bingil ata(2)

I385- Zelha'yı varup getürgil tiz baña
Yūsufuñ şuçı nedür şoram aña

güç niye itdi Yūsufa göreyüm
kīm şuçı nedür Yūsufuñ şorayum

tiz irişdür didi Zelha'yı bu dem
bu hikāyet nitedür anı bilem

varuban Zelha'yı alup geldiler
pādişāh öninde hāzır kıldılar

geldi Zelha sultāna virdi selām
sultān aña söyledi birkaç kelām

I390- sultān eydür yā Zeliḥā söylegil
Yūsufuñ şuçı nedür baña digil

gizlemegil toğrısın söyle sözün
n'eyledi/kim aña kağıdı özün

Zelha dahı ağızın açdı söyledi
hiç utanmadı hālün şerḥ eyledi

(I),(2) Bu mısraların vezinleri bozuk...

sultāna bir bir didi hāliyyeti
uşbu resme söyledi **hikāyeti**

eytdi şAhA dinle benüm ol yigit
şatun alınmış kulumdur gey işit

47.b. ne/ki mālum varısa virdüm aña
I395- ıışkını gör n'eyledi anuñ baña

derdile uş yaqdı yüregüm için
bir gün oturmadı benümle için

nice/kim yalvardumsa bakmadı
özge gendü bencileyin akmadı

kaçdı benden söyledüğümce sözi
gördüğince beni çevVrdi yüzi
(I)

ben/dañı kaqıdum aña n'ideyüm
didüm imdi buña bir iş ideyüm

I400- zindāna bUhtānılla urdum anı
kim gele gendüzine seve beni

rāzı ola didüm çün zahmet göre
gelecek buğur katuma el vire

ne kılam çünki aña düşdi gönül
severem anı olanca⁽²⁾ şek degül

uş/budur şuçı anuñ dir yā emir
ben anuñ ıışkıyla oldum esir

seviserem tā ölince anı ben
anuñ/içün ne gerekse eyle sen

(I) Bu kelime "çevir-" şeklinde düz de olabilir, "çevür-" şeklinde yuvarlak da...Onun için vokal yerine "V" yazdık.

(2) Bu kelime "ölince" şeklinde de okunabilir.

I405- rāzıyam ışkı yolında ger ölem
‘āşıkam didi baña yokdur kalem

çünkü sultān uşbu sözi dinledi
Zelhaya kaķıdı gey hışm eyledi

eytdi utanma mısın iy bī-edeb
bu ne sözdür kīm söylersin ‘aceb

‘ār ı nāmūs sende yok/mıdır hayā
kīm utanmaduñ didüñ iy bī-hayā

baña karşı uşbu sözi diyesin
n'eyledüğüm şimdi saña göresin

48.a. kullarına buyurur ŝoyuñ bunı
I410- aluñ egninde ne/kīm vardur tonı

didi sürüñ özge katumdan gide
komañ ayruk didi/kīm bu söz ide

Zelha'yı sultān söziyle sürdiler
kul ı kıymet git diyüben urdılar

yite yite taşra sürdiler anı
didiler git sultān öldürür seni

gitdi Zelha ağlarıdı zār u zār
yağmaladılar evinde ne/ki var

I415- mālını mülkini hep aldılar(I)
Mışr içinde anı yoħsul kıldılar

ķalmadı bir pullı özge gendüle(2)
rüsvey itdi gendüyi ŝāra ile

(1) Bu mısranın vezni bozuk.Ancak "malını vü mülkini" şeklinde de okumak mümkündür.Otakdirde vezin tam olur.

(2)"gendüyle" şekli, vezin gereği "gendüle" şekline çevrilmiŝ.

ķamu ĥalk Zelĥa sōzūni sōylenūr
gendüye ol ʿıŝķı hem-rāĥ eylenūr

vardı Zelĥa bir bucaķda oturur
gör Ćalabum aĥa neler getürür

bunca yıllar Zelĥa üstinden gećer
Zelĥanın ĥüsni daĥı andan gećer

I420- ķalmadı yüzinde hić ķan ećeri
neylesün ćün ʿıŝķa yandı cigeri

ʿıŝķ cününü ćıķdı anın başına
gendü ćark olmiŝıdı göz yaşına

ŝol/ķadar aćlar gözi görmez olur
gey kırar ķim ayaćı tırmaz olur

eline bir aćać aldı tayanur
ĥalk içinde yürüyüben dilenūr

ŝunca eylemedi aća māl vefā
gör bu ʿıŝķ ʿāŝıķlara neyler cefā

48.b.

ŝiʿr-i Muŝannif Der-Beyān-ı ʿıŝķ Ve Ahvālī ʿıŝķ Ki Ćü Nest

I425- ʿıŝķı gör ķim nićeleri zār ider
niće biliŝleri ol aćyār ider

ʿıŝķı olan tāc u taĥt terk ider
özine maʿŝūķ ĥayālin yār ider

ʿıŝķı olmayan kişi eŝekdürür
zīrā ʿıŝķın yolına inkār ider

ʿāŝıķın sözi ķamu tesbīĥ olur
zīrā maʿŝūķ zikrini tekrār ider

her ki 'āşık olmadı hayvān ola
'āşık olan kişi 'ışkı var ider

I430- 'ıŝkı gör niçeleri Mecnūn kılur
niçeleri hem-çü mansūr-dār ider

imdi gör 'ıŝkuñ yā neymiş kıymeti
sen/dağı bağla bilün 'ıŝka katı

'ıŝkuñ olsa ma'sūka iresin
ma'sūkuñ görklü dīdārın göresin

'ākīla ma'nā yeter bu söz hemān
dinle imdi yine bir hōş dāsītān

eydeyüm bu kışşadan yine haber
İbn-i 'Abbās böyle buyurdi meger

I435- ol melik Reyvān buyurdi kullara
kīm bular zindāna Yūsufa vara

Yūsufı didi varuban getürün
dürlü dürlü aña hil'at yetürün

ṭāzī at iltün bine altun eyer
örünüz binsün aña ol ŝīr-u ner^(I)

'izzetile anuñ atını yidün
dağı ben ne/kīm dirisem siz idün

49.a. döşeyesiz dürlü bezler yollara
alasız altun tabaqlar ellere

I440- anuñ üstine nişār eyleyesiz
aña hürmet eyleyüp tutuñ 'aziz

çünki sultān kamu kullarına buyurur (2)
işid imdi anlara da ne kılur

(I)"ŝīr-ner" şeklinde olması lazımdı. (2) Vezin bozukluğu...

niçe ferşinü/yol/hep tonatdılar
ne/ki sultān didi anı itdiler

çalınurdu def ü ney cengiyile
geldiler zindāna bu ğavġayıla

sultān emriyle Yūsufı aldılar
meliki Reyyan katına geldiler

I445- leşkeri Mısrın kamu atlandılar
Yūsufun yanınca bile bindiler

ol gün anda hōş naqqāre urdılar
ulu begler çevre yana durdılar

izzetile Yūsufı getürdiler
anda sultān kaşrina yetürdiler

gördi sultān Yūsufı turı gelür
karşu vardı Yūsufun elin alur

gendünün kürsisi altundan idi
Yūsufun kürsiyi^(I) altında kodı

I450- eytdi otur kürsiye iy bahtlu(2)
çünki Haq Tanrı seni kıldı ulı(3)

Yūsuf eydür hāşā benden/kim varam
sultānun kürsisine elüm uram

bī-edeblikdür baña bu iş cānum
zīrā kulem ben saña sen sultānum

sen yaraşursın yine oturasın
hüküm idesin kullara buyurasın

(I)"kürsī" kelimesi, burada yanlış yazılmış.

(2) Hece eksikliği sebebiyle bu mısranın vezni bozuk

(3)"ulu" kelimesi, sanki kafiyeyi bozsun diye "ulı" yazılmış.

49.b. ne/ki dirseñ kullar işleye anı
sözüm uş/budur eyā şāh-ı ğanī

I455- imdi sen beni becid tutma didi
döndi aña sultān söyledi(I)

sultān eydür ne dilegün var baña
dile/kim kalmaya bu gönüm saña

Yūsuf anda zindān ehlin diledi
pādişāh kamasın azād eyledi

zindān ehli kaması kurtıldılar(2)
Yūsuf için çok dü'ālar kıldılar

girdiler her biri gendü hāline
her ki ne işlerse gelür yolına

I460- itdüğün bulurımış her bir kişi
ākıl oldur hayr ola anuñ işi

yine eydelüm Yūsuf esrārını
dinle imdi Yūsufuñ envārını

sultān anda Yūsufı gey hōş görür
tahtuma geç diyü aña yalvarur

Yūsuf ol tahta geçüp oturmadı
aña yakın varup elin urmadı

illā sultān yalvarurıdı becid
kim benüm tahtuma geçgil iy yigit

I465- Yūsuf eydür ivme baña yā emīr
bir göreyüm Çalabum baña ne dir

(2)"kurtul-" mı, yoksa"kurtıl-" mı?... İmlada belirtilmediği için "ı" ve "u" yerine geçebilecek bir "V" kullandık.

(I)Tahminen bu mısradaki bir kelime unutulmuş...Vezin bozuk...

ol ne/kim buyursa anı işleyem
anun emriyle işe başlayam

bunu dirken geldi gökden Cebraîl
eytdi Yūsuf Tanrının emrin⁽¹⁾ bil

sultān itdüm dir anı Mısr iline
bağlasun dir kuşağı biline⁽²⁾

50.a. Tanrı buyruğı budur geçsün didi
anı işitdi Yūsuf gör n'eyledi

I470- geçdi Yūsuf tahta bindi oturur
taht önünde sultān ayagın turur

Yūsufun üstine devr kıldı nişār
döndi Yūsuf eytdi/kim iy şehir-yār

bir dağı dilegüm vardur senden bil
ol sözümü dağı maqbül eylegil

hazneni dağı bana işmarlağıl
dilegüm budur ancak şāh bil

sultān eydür varlığum senündürür
cümle senün saña kim yüz döndürür

I475- Yūsuf ayruğ dağı hiç söylemedi
ilini ehlini yād eylemedi

diledi/kim Yūsuf atama gidem
yine göndergil beni şāha gidem

hazine'yi⁽³⁾ diledi sultāndan hemen
Tanrı bilür her bir işün yigregin

(1)"emrini" şeklinde olsaydı,vezin tam olurdu.

(2) Bu mısranın da hece eksikliği var; dolayısıyla vezin bozuk.

(3)"hazneyi" şeklinde olsaydı, hece fazlalığı olmayacaktı.

Tağrınınu bunda dilegi vardurur
ol dileklerinü yirine geldi(I)

zīrā her işe bir fillet olur(2)
ne yazıldıysa kişiye ol gelür

I480- imdi Yūsufa dağı sultānlığı
Tağrı virmişdi aña ol hānlığı

ol dilek geldi şoñ uci yirine
işit imdi Yūsuf aḥvālin yine

Yūsufı sultāna Tağrı sevdürür
tahta geçürmege anı ivdürür

gendü indi tahtını virdi aña
gör bu kudret işleri kalğıl taña

50.b. yine sultān buyurur çāvuşlara
kīm varuban bildürün ile şāra

I485- bildürün Yūsuf ilün sultānidur
hem melik Reyyān anuñ fermānidur

uşbu resme şārda münādī kılun
halk işitsün bunı kamu bildürün

ol çāvuşlar şehr içine taldılar
her arada bir münādī kıldılar

kadarcınca saçu saçdı her biri
cennete beşzer tonatdılar yiri

imdi Yūsuf tahta geçdi oturur
Mışr içinde Yūsufuñ hükmi yörür

I490- Yūsufa n'eyledi görgil Ḥayy Rab
pādişāhı Yūsufa kıldı sebeb

(I),(2)Hece eksikliği yüzünden, bu mısraların vezinleri bozuk.

melikün düşün sebep itdi aña
meliki kul itdi yine gör saña (I)

Şi'r-i Tevhîd-i Yūsuf Vakt-i Nihānî-i Zelihâ

bilesiz ki Mālikü'l-Mülk oldurur
gāh bizi diri kılur gāh öldürür

bir gedāya okıyup sultān kılur
yidi iklimin halkın aña bildürür(3)
(2)

birisini dün ü gün giryan ider
birsini yıl on iki ay güldürür

I495- birinün evi içi ni'met turur(4)
içdügi şerbet yidügi baldurur

bir kişi var kemhâ döşekde yatur
ol birin gör kim döşegi küldürür

ol gül ağacına bakma mısın(5)
ekseri diken ekalli güldürür

5I.a. bir kulını gündüzine sevdürür
gice gündüz ışığıyla yildürür

İmdi Kāmu Bil Nesne Andanmış Çeşm-i Handān Ger Rūh-ı
Handānmaş

yine Yūsuf kıssasın söyleyelüm
kıssasınun şerhin naql eyleyelüm

I500- İbn-i 'Abbās böyle buyurdi hemān
kim Yūsuf sultān olıcağ ol zamān

(I), "gör saña", bugünkü "görsene" şekli olabilir!..

(2) "iklim" kelimesinin sonundaki ek, genitive ekidir.

(3), (4), (5) Bu mısraların vezinleri bozuk.

emr kıldı çok tahıllar ekdiler
arpa vü buğday/çün māl döktiler(I)

ekin ekdi ulı giçi ne/ki var
Hağ bulara ni' met virdi bī-şumār

devrikisi yıl yine ekdi tahıl
gey ucuzlık Mısr iliydi o yıl

yidi yıl oldu bularuñ bol rızkı
virdi bulara Çalabum çok nüzül(2)

1505- Yūsufuñ görkli(3) kademı bunlara
yaradı sultāna il'e hem şāra

Mısr şehrin hōş 'imāret eyledi
tahta geçdi gey beşāret eyledi

yidi yıl Yūsuf ekinler ekdürür
develere yükledüben çekdürür

evlere sArāylara buğday koyar
çün Çalabuñ emrini Yūsuf tıyar

yidi yıl geçdi ucuzlık çağı(4)
geldi ardınca bu gez kızlık dağı

1510- kızlık irişdi bu gez halk üstine
okudı Yūsuf Mısr halkın yine

Yūsuf eydür ayruk ekin ekmeñüz
emegüñüz küllī suya dökmeñüz

5I.b. yidi yıl gökden yire şu tammaya
kuzucuklar kırıla süD olmaya

(I), (4) Bu mısralarda hece eksikliği var; vezin bozuk...

(2) "nüzül", burada "yağış" anlamındadır.

(3) Normalde "görklü" olması gerekirdi.

ḳurD ḳuṣ ḥayvān ḳamusı döküle
bulmaya zevāde açlıḳdan öle

ḳayVr ḳimen kevik otlar bitmeye
ḳızlık ola ḥalk biri birin yiye

I5I5- yidi yıl ḳızlık olısdurdur tAmām
gey işidün bu sözi iy ḥāṣ u 'ām

ne/ki Yūsuf dimişidi ol gelür
didüğinden ḳatı ḳızlık olur(I)

ol yılın ḳızlık olur iy ādemī
kimseye virmesün Allah ol demi

hem ikinci yıl daḥı öldi tere
şöyle ḳızlık oldu/kim ḥalk otara(2)

Mıṣr ḥalkı ḳamusı buḡaldılar
cem^e olup Yūsuf ḳatına geldiler

I520- didiler/kīm yā Yūsuf biz n'idelüm
ḥānmānı döküp ne yire gidelüm

bize yine senden ola bir çāre
kīm ne didi Yūsuf ol/dem onlara

Yūsuf eydür getirün mālı direm
şatun aluḡ ben size buḡday virem

vardı ḥalk aḳçAsın ol/dem getirür
Yūsufa buḡday bAhāsın hep virür

virdi Yūsuf ḳıymetince buḡday(3)
her birine ḥāll ü ḥālince eyü

(1) Bu mısranın vezni bozuk.

(2)"otura" şeklinde de okunabilir; ancak "otara" daha uygun...

(3) Bu mısranın son kelimesini "buḡdayı" şeklinde okursak, vezin bozukluğu ortadan kalkar; hem de kafiyeğe uygun olur.

1525- ol yılın yiyüp anı dökdiler(I)
(2) cem^e olup yine Yūsufa gitdiler

52.a. iltidiler buğur kamu altun varın
virdiler buğday bAhāsın yir yirin
virdi Yūsuf yine buğday bunlara
ol yılın zevāde kıldılar yarā⁽³⁾

yidiler ol dağı dükendi kamu
yine Yūsuf katına geldi kamu

üçünci yıl ev kumaşın virdiler
Yūsufa tahıl aluban yidiler

1530- bir yıla varmadı gitdi o dağı
gör ne kıldılar bulara⁽⁴⁾ diñle ağı

dördünci yıl at katır aldılar
girü Yūsuf hizmetine geldiler

yine cem^e oldu halāyık kamusu
kul karavaşlar alur her birisi

ağa dağı virdi buğday ol ulu
zevāde kıldı anı giçi ulu

halk yine katı bunaldı eyle bil
bir yıla varmadı gitdi ol tahıl

1535- bişinci⁽⁵⁾ yıl anı virdiler
buğday alup bAhāsına yidiler

(I)Bu mısrada hece eksikliği var; dolayısıyla vezni bozuk.

(2) 5I. varanın "b" cephesinde I4 beyit var; halbuki normalde her sahifede I5 beyit var. Bazı sahifelerde ise I6 beyit oluyor. Yani arada bazı sahifeler I4 veya I6 beyitli olabiliyor.

(3)"ey yar" demektir. (4)Bu kelime, "bular" olmalıydı...

(5)"beş" kelimesi, harekeli İst.Ünv.Ktp.N.nda "biş" şeklinde...

varduğınca kızlık oldu gey katı
kalmadı halkın kesildi kuvveti

çāresüz oldu buğaldı il ü şār
pes buğur oğlın kızın götürdiler

altıncı yıl oğlın kızın götürür
kul karavaş gibi Yūsufa virür

didiler kīm yine buğday vir bize
bAhāsınca uşbu oğula kıza

1540- kul karavaş gibi alğıl bunları
vir yine buğday bize eyle yarı

52.b. virdi Yūsuf bunlara hem zaḥīre
yindi hem ol daḥı irdi āḥire

yidinci yıl ikiledin geldiler
biti^(I) yazup Yūsufa kul oldılar

didiler dirlik ölümden yigdürür
ikrār itdi her biri biti virür

anı daḥı yidiler vü gitdiler
yine Yūsufun katına geldiler

1545- kıldılar feryād zārI vü nefīr
eytdiler feryād⁽²⁾ itgil yā emīr

Yūsufa ayruḳ zaḥīre kalmadı
anlar gele n'eyleyesin bilmedi

girdi ḥalvethānesine şehir-yār
yüzün urdı yire ağlar zār u zār

(I) Harekeli İst.Ünv.Ktp. nüshasında bu kelime, bu şekilde "i"li;
yani "biti"...

(2)"feryād" kelimesi, burada "yardım,medet" anlamındadır.

bir gez eytdi derdile k̄im yā Eḥad
sensin āhir kamuya kılan meded

yitmiş iki millet Rezzākısın(I)
kamu ʿālem halkınun Ḥallākısın

I550- Ḥālīku'l-halk iy Kerīm ü Lem-yezal
kullarun rızkını yazduḡ dir ezel

yā ilahī kullarun rızkını sen
rūzī kıldun ne kılayum imdi ben

isteyüben baña geldiler taʿām
kalmadı ʿanbārda iy Şāh-ı Kerem

geldi Cebrāīl hemān laḡza aña
eytdi yā Yūsuf Ḥaḡ emretti saña

eyle emretti saña iy baḡtlu
yüzünü göstür bulara iy ʿamū

53.a. kim senün yüzünı görmek bunlara
I555- rızk olupdur iy şehin-şāh anlara

günde bir gez yüzünı göstüresin
k̄im bulara ol ġidā olur hemīn

daḡı kırk gün kalmışdı/kim ire
yeni buġday Mısr şehrine gele

günde bir gez yazuya Yūsuf çıkar
yüzün açar ol ḡalāyıklara baḡar(2)

göre yüzünden götürdi ol niḡāb
tā ki halka görindi āfitāb(3)

I560- yüzünı gören olur ḡayrān-nār
vālīh olup kalurıdı bī-ḡarār

(I), (2), (3) Bu mısraların vezinleri bozuk...

kullarına Yūsuf eylerdi ‘aṭā
sūretinden doynur bay u gedā

ne ‘aceb ol ger Muḥammed ‘ıṣkına
göstüre didārını kullarına

ol Kerīm ü Kāru-sāz u Bī-naṣīr
vay eger ‘adl iderise iy Neṣīr

ol Muḥammed ‘ıṣkına fażl eyleye
ümmetini didāriyla ṭoylaya

1565- gör Çalabuḡ kudretin/kīm n'eyledi
Yūsufa Mıṣr ilini kul eyledi

kulken Ḥaḡ anı sultān eyledi
cümle halkı aṅa fermān eyledi

ṣabrıla Yūsuf iriṣdi devlete
ṣabr kılğıl sen cānum miḥnete(I)

‘aḡıl anlaya bu sözleri meger
dinle bu sözden yine bir ḥōṣ ḥaber

ol bāzīrgān kim Yūsufı aldıdı
Ken‘ān ilinden bu ṣehre geldidi

53.b. ṣatmış idi Yūsufı Mıṣırda ol
1570- kīm bAhāsına alupdı mālı bol

ḥazīne-i Mıṣrı evine iltidi(2)
kızlık iricek ḡamusın yididi

kırk oḡul virmiş aṅa Perverdigār
illā ḡalmamış elinde bir dīnār

ḡatı yoḡsul olmuş ol ḥōca aḡı
Yūsufuḡ geldi ḡatına ol daḡı

(I),(2) Bu mısraların vezinlerinde hata var.

ķamu oğlanları yanınca bile
oldılar ķul Yūsufa bitiyile

I575- yazdılar anları dağı ķullıđa
rāzı oldu ķamusı ol buyruğa

sen Āalabuđ ķudretini gör n'ider
döndi Yūsuf hōcasını ķul ider

bu gezin Yūsufa ķul itdi anı
şükr ķılup tağlağıl ķudretini

Cebrāil geldi Āalab emri ile
Yūsufuđ ķatına söyleşdi bile

eytdi Yūsuf gör Āalab sađa ne dir
hōcanı dir sağa eyledüm esir

I580- ķanı ol/kim sağa ķulum diridi
şatun aldum sağa mālum diridi

ķul diyü göze getürmezdi seni
gör nice ķul eyledük sağa anı

ķuliken seni şehin-şāh eyledük
lütfımızla seni şāh eyledük

sağa biz virdük sa'adet bellü bil
gönlüni hōş tut şükür eylegil(I)

bunu didi Cebrāil gitdi yine
ķaldı Yūsuf ol arada sevine

54.a. bir biş on gün geçdi aradan hemen
I585- geldi bir gün yine Cebrāil-i Emīn(2)

Hak Āalabdan yine peygām getürür
Yūsufa ol/dem bu sözi yetürür

(I), (2) Bu mısraların vezinleri bozuk.

eytdi Yūsuf kīm Çalab emr eyledi
saña beni viribidi söyledi

eytdi Yūsuf leşkerin cem' eylesün
Mışr şehrinden çıkup gözlesün (I)

ķankı köşige⁽³⁾ yolda uğraya
hāseki idinsün anı ol taya

I590- tanışuğun anuñıla eylegil
ne/kīm ol dirise anı dinlegil

Hak Te'āla buyuruğı budur saña(2)
emrini işit muṭī' olğıl aña

gitdi Cebrāil yine pervān olur
ol gice Yūsuf dañı tāt kılur

diñle öldi gitdi dünün zahmeti
geldi ālem üstine Hak rahmeti

Cebrāilün Yūsuf işidür sözün
leşkerin cem' eyledi azın azın

I595- geldi leşker hāzır oldı katına
diledi Yūsuf ki bine atına

Yūsufun bir tazi atı varıdı
ķamu atdan anı yig severidi

ol atun varıdı bir hoş ādeti
Yūsuf aña bine kişnerdi katı

söyle kişnerdi ol atun avāzı
yanķulanurdı ķamu tağ u yazı

(I) Hece eksikliği sebebiyle bu mısranın vezni bozuk.

(2)"buyuruğı" kelimesi, "buyuruğı" şeklinde yazıldığı için bir hece fazla oluyor ve vezin bozuluyor. (3) (كوشيكه) şeklinde yazılan bu kelimenin, böyle okunuşundan tam emin değiliz.

MıŒır halkı ol atıñ kiŒnedügin
bilürlerdi Yūsuf aña bindügin

54.b. cümlesi ata suvar olur idi
I660- Hâzretine Yūsufuñ gelür idi

ayda bir gez kiŒneridi ol atı
dirilürdi katına leŒker dañı

yine bir gün meger ol at kiŒnedi
eyer uruñ atuma tizüñ didi

urdılar eyer ol atıñ üstine
Yūsufuñ çekdiler anı önine

Yūsuf oldı ol at üstine suvar
çıkdı seyir eylemege nām-dār

I605- MıŒır begleri kaması atlanur
Yūsufuñ seyrānı yolına varur

iki yüz biñ er öñince bindiler
iki yüz biñ dañı artdan çıkdılar

hem Œağı Œolı iki/yüz biñ çeri
yir yüzi götürmezidi leŒkeri

zürnā vü borı naķāra urdılar
baŒı zerrin çok alem götürdiler

at ayağından yirüñ ol gün yüzi
kopdı bir katı göge çıkdı tozı

I610- Yūsuf ol gün leŒkerin aldı çıkar
kime uğrayum diyü çevre baķar

Cebraîl zîrā dimiŒdi gendüye
gey nażar kıl uğraduñuñ kiŒiye

anı hōş tut katuḡa algıl didi
Ḥaḡ Çalabuḡ emri böyledür didi

Yūsuf daḡı leşker içinde gider
dört yanına gözedüp ider naḡar

gide gide bir ġaribe şataşur
benzi şaru esküce tonlar geyür

55.a. inleyü aḡıla yola gider(I)
I615- Yūsufa kıldı du‘ā ikrām ider

Yūsuf anuḡ baḡmadı hiç yüzine
urmadı kulak hiç anuḡ sözine

didi bu baḡa nice ḡācib ola
ḡācib olursa elinden ne gele

gördi ḡōr kīm Ḥaḡ aḡa kıldı naḡar
ol naḡardan devlet irdi mu‘teber

şol sā‘at geldi Çalabdan Cebrāīl
didi ya Yusuf selam itdi Celil

I620- eytdi Yūsuf hiç gümāna düşmegil
ol yigide görklü naḡar eylegil

sen niçün bugün anı begenmedüḡ
almaduḡ anuḡ selāmın dınmaduḡ

ol senüḡ kurtardı ölümden⁽²⁾ cānuḡ
sen yüzine baḡmaduḡ hergiz anuḡ

Yūsuf eydür ben ne kıldum suç ‘aceb
kīm beni kurtardı bu oldu sebeb

Cebrāīl eydür bu kimdür diyeyüm
bilesin bu yigidi şerḡ ideyüm

(I)Vezin bozukluḡu...(2)Bu kelime "elemden" de olabilir!..

I625- Zelha buhtān itdügi vaktin saña
ensün üntdi(I) göz oldı dört yaña

bunu getürdün tanuḡ gendüzine
kīm elem gelmeye anda özüne

bu ol oḡlandur ki sen ḡayrāniken
pādiṣāh öninde bī-dermāniken

iki aylıḡ oḡlaniken söyledi
kīm seni ḡayḡudan āzād eyledi

seni gerçek Zelha'yı kıldı yalan
imdi bildün/mi Yūsuf bellü beyān

55.b. Tanrı buyuruḡı(2) budur gey bilesin
I630- gendüzine anı vezir kılasın

bunu didi gitdi Cebrāil revān
ḡaldı bu ol arada bir zamān (3)

barmaḡın ıṣırdı yavlaḡ ḡaḡladı
Pādiṣāhuḡ ḡikmetini aḡladı

eytdi İlahī sen bilürsin yigregın(4)
her bir işün neye ne geregin (5)

ne bilür remzi ḡullar Pādiṣāh(6)
bunu diyicek Yūsuf eyledi āh

I635- Yūsuf anda tevbe istiḡfār ider
ol yigidün ḡönlün alur gör n'ider

ḡörklü ḡilcatlar buyurdu virdiler
altun eyerlü ḡāzī bindürdiler

(I)"ensi ent-" fiili, burada "ensi ünt-" şeklinde yazılmış.

(2)Yine "buyruk" kelimesinin vezni bozuş şekli...

(3),(4),(5),(6) Bu mısraların vezinleri bozuk

iltdiler h̄ammāma yudılar arı
geydi nefīs dürlü dürlü tonları

şaçdılar gül şularını tonına
tā kīm ol çirkin koğular arına

Yūsuf anı gendüye kıldı vezīr
devrişiken Hāk anı kıldı emīr

Şi'r-i Der-Beyān-ı Tavānā-yı Hüdā Diğer Hikāyet-i Zeliḥā Ve
Yūsuf Kī Cem' Şodend

1640- Tanrının vardır 'acāyib^(I) işleri
yoğsul/iken bay ider dervīşleri

niçe bayları döner yoğsul kılar
kīm dökilür gözlerinden yaşları

Tanrının kudretlerin gör kīm n'ider
kuri ağaçdan virür yemişleri

bir kişi yarma bulmaz ki yiye
birisi yir yağlu pirinç aşları

56.a. birisinin geydügi nāḥ-ı ḥarīr
evi tolu la'1 u yākūt taşları

1645- bir velī bir pāre etmek bulmaz
menziline irgürür kalmışları

gendü pinhān fi'li zāhir işlenür
cānuḡı gör nice görür diyişleri

irmez anuḡ kimsene kudretine
sen gerekse hezāran biḡ sına(2)

(I)Bu kelime yazılırken hemze yazılmadığı, sadece (س) yazıldığı için "acāib" değil de "ācāyib" şeklinde okuduk. (2)Vezin bozuk...
(عجایب)

senün oldur şükr idesin dāimā
çünkü şükrün var daḥı ḡuşsa yime

dönelüm çün biz yine başlayalum
ma'nā ağacına gül aşılalayalum(I)

I650- dinle imdi yine Yūsuf kışşasın
vir şalāvāt sür gönlün ḡuşşasın(2)

ol zamānda çün Yūsuf sultānıdı
gözsüz/idi Zelḥa bi-dermānıdı

yoksulıdı kalmamışıdı mālı
bir pula daḥı irmezidi eli

bir pāre etmek bulmaz ki yiye
kimsesi yokdur ki ḥālün ne diye

ne maḳāmı var ne yatası yiri
gitdi ol yıllıkla gey oldı qarı

I655- bir esküce poşı almış üstine
ıışkı gör kım ne kıılır ol miskīne

ıışk ana gey silleler urmışıdı
ḥüsn defterin felek dürmişidi

dünyā ḥüblarınun işi budurur
şoḡ ucu ḥüblıḳdan elin yudurur

56.b. kime ne virdiyise yine alur
işid imdi Zelḥanın ḥāli n'olur

otı burdı Zelḥa kuşak eyledi
kuşadı biline bir gör n'eyledi

(I)"aşılalayalum" şeklinde okununca bir hece fazla oluyor ve dolayısıyla vezin bozuluyor."aşlalayalum" şeklinde de okunabilir...
(2)"gönlün" kelimesi,"gönülün" diye okunursa vezin tam olur.

I660- Yūsufun seyrānı yolına varur
bekledi ol yolu anda oturur

didi Yūsuf geçe ünin işidem
çün elüm irmez aña yā pes n'idem

böyle diyü oturdı ol hemān
bekledi ol yolu Zelḥa bir zamān

ayda bir gez Yūsuf ol yoldan geđer
Zelḥa daḥı oturur anda ne-çār^(I)

bir karıcuk özge hem Zelḥayıla
olurıdı ol aracukda bile

I665- Zelḥaya iş (2) olmışıdı ol karı
oldı ancak Zelḥānun yarı(3)

Zelḥa didi aña iy benüm işüm
iy benüm zārum bilen iy yoldaşum

bir sözüüm var anı eydeyüm saña
ne direm anı kulağ urğıl baña

n'oḥt geđerse Yūsufı baña digil
benümile lütf u ihsān eylegil

elümi al yolına ilet beni
kılayum aña fedā tatlu cānı

I670- ışkı anuñ beni miskīn eyledi
ḥatuniken uşda elgin eyledi

gitdi mālum gitdi 'arum n'ideyüm
baña bakmaz ol nigārum n'ideyüm

(I) "ne çāre" demektir; vezin gereği böyle bir kısaltma yapılmış.

(2) "iş", burada "eş, arkadaş" demektir.

(3) Bu mısranın vezni bozuk.

57.a. hele ilt beni yolında oturam
yāhūd⁽¹⁾ ol/kim yüzün bir gez görem

görmez/istem ben anuñ görklü yüzün
söyleye bārī işideyüm sözün

ger sözün dañı işitmezsem anuñ
işidem t̄apulduşını atınuñ

I695- ol dañı olmazıse zārī kılam
atı öninde anuñ k̄urbān olam

çün didi Zelḥa bunı ıışk eri
esirgedi Zelḥaya ol k̄arı(2)

eytdi olsun ne/ki dirseñ idem
gelicek Yūsuf yolına iletem

iletem öñine anı göresin
ne/ki hālün vardur aña şorasın

uşbu sözile anı egleridi
gözedürdi ol yolu bekleridi

I700- bir gün oldı Yūsuf atlandı gelür
ol k̄arıcuq⁽³⁾ anı irakdan görür

yügürü geldi Zelīhāya girü
eytdi uş geldi Yūsuf bir t̄ur örü

t̄urdı Zelḥa ol k̄arı elin alur
yide yide Yūsuf öñine varur

eytdi geldün uşda Yūsuf öñine
ne çāreñ varısa eylegil yine

(1)"yāhūd" kelimesi, burada (j) ile yazılmış.

(2) Bu mısradaki hece eksikliği dolayısıyla vezin bozukluğu var.

(3)"+ÇUQ" ekinin vokali yazılmamış, ama diğer kelimelerde hep yuvarlaktır. Biz de vokali yazılan kelimelerden hareket ettik.

Zelha anda iki elin kaldurur
yā Yūsuf: gör hālümü diyü çağırur

I705- miskīn oldum didi āhīr gör beni
irdi Yūsuf sem'ine anuñ üni

çekdi atı başını Yūsuf turur
eytdi bu kimdür ki başa çağırur

57.b. görek anı tiz getürinüz başa
ben/dağı dileğini virem ana

istediler anı bulımadılar
geçdiler ol arada turmadılar

çoğıdı leşker bulunmadı özi
gitdi Yūsuf Zelha kaldı gendüzi

I710- ağlayu turdı yine eve gelür
yumruğıla başını döger urur

bir zamān gendüni dögdı katı(I)
şol kadar urındı gitdi taqatı

yine uşşını başına devşürür
söge söge putı öñine varur

bir putı varıdı anuñ mu'teber
kīm Zelīhā ana tapardı meger

vardı Zelha ol put öñinde turur
ol putı yüzi koyu basup sürür

I715- ayağı altına alup deperdi(2)
tükürürdi ol puta sögeridi

eydür iy put n'eyledün görgil beni
ben dağı yandurayum oda seni

(I), (2) Bu mısraların vezinleri bozuk.

kanı yardımın başa sen n'eyledün
sağa tapaldan beni h̄ör eyledün

yoḥsul oldum sağa tapaldan berü
gözsüz oldum seni öpelden berü

seni tanrı eyleyüben taparam
n'eyleyü virdün başa iy put-ı kerm

I720- bayiken uş yoḥsul eyledün beni
evliyiken uş t̄ul eyledün beni

sağa tapana bunu işler özüñ
ben/daḥı çıkarayum iki gözün

58.a. şıyayum ayaklarını elüñi
iki päre eyleyeyüm bilüñi

sen ne lāyıkısın/ki ma'būd olasın
ya sağa tapana maḥşūd olasın

ma'būd oldur ki kula rızık virür
her birinün ḥällü ḥälini görür

I725- yiri gögi yaradan oldur Ebed
andan artuk yokdurur bellü Eḥad

aḡa tapın maḥşūdına irişür
anı seven anuñıla bilişür

Yūsuf aḡa tapduḡı/çün ol 'azīz
kul/iken Mıṣıra oldı ol 'azīz

ben/daḥı tapsam/ne aḡa yüz urup
dilesem/ne ḥācet aḡa yalvarup

ol kapuya varan olmaz nā-ümīd(I)
ben/daḥı uş baḡladum aḡa ümīd(2)

(I),(2) Buralarda "ümīd" kelimesi, (j) ile yazılmış.

I730- bunu didi çökdi dizi üstine
eytdi uş geldüm saña yā Rabbenā

şimdiye degin seni bilmezidüm
bunca cürmi anuñ/içün eyledüm

şimdi geldüm uş seni kıldum taleb
baña sen vir dilegümi iy Çalab

bunu didi Zelha imān getürür
putınuñ boynına ip dağdı sürür(I)

girü kalan putı iletür şatar
ışkıla İslām dīni yolın tutar

I735- vardı girü evcegizine girür(2)
āh u zārī eyleyüben oturur

Hakka buğur ümidī gey bağladı
Tanrı cömerddür aña lütf işledi

58.b. gör nice itdi aña maşşūdını
çünki ol yād eyledi Ma'būdını

Zelha evinde otururdu ne-çār
yine Yūsufuñ yolu andan geçer

Zelha işitdi/kim uş Yūsuf gelür
taşra çıkdı yine önine varur

I740- yine Zelha ol arada çağırur
işidür Yūsuf atın çekdi turur

bildi Zelha ünidür ol çağıran
depdi atın gendüzi vardı revān

bakdı Yūsuf Zelha'yı anda görür
gördi bir gözsüz karı yolda turur

(I),(2)Kafiyeye uygun olsun diye "sürür","girür" okuduk...

Yusuf eydür niye çağırduñ baña
ya karıcuk sözünü söyle baña

yoksulısan saña altun vireyüm
yalunısan saña ton geydüreyüm

I745- yohsa gile mi idersin kimseden
söyle sözün işideyüm didi ben

Zelha eydür gileyüm sendendürür
özge kimse yok baña zaħmet virür

senün elünden gile idem saña
dinle sözüm gey nazār eyle baña

bilesin Zelha benüm şāh-ı cihān
kīm cānumda ııŝkunu kıldum nihān

gözsüz oldum ağlamakdan gör beni
illā cānum görmege iver seni

I750- severem seni daħı hem dīnūñi
imdi esirge beni ƙo kinūñi

şimdi İslām dīnine girdüm şAhā
nevmiğ itmegil beni senden ħāşā

59.a. ben bilürem sende mürvet çokdurur
sendeki iħsān daħıda yokdurur

Tağrı birdür sen anuñ peygamberi
dīnūñe girdüm senün oldum āri

bunu didi barmağın getürür(I)
Yūsufa karşı şehādet getürür

I755- oldı imān şehādet/çün sözi(2)
Yūsuf anı göricek göynedi özi

(I)"götürür" de olabilir!.. (2)Bu mısranın vezni bozuk.

Zelîhâ'ya esirgedi Gördi za'îf
eytdi n'olms bu bi-gare vü zî-hayf

îutdi yağlîğin gözine ağladı
ağlar/iken Zelîhâya gör ne didi

eytdi Zelîhâ sen beni sever misin
hem dañ sen 'şküml kövar mısın

îmdi 'şkdan bize nişan gerek(I)
kim görem gözüm/ile bürhan gerek

I760-

göstür îmdi didi göreyüm kani
çünkü Zelîhâ 'şidicegiz anı

Zelîhâ eydür kâmpuñ şunğıl benja
ta nişanın göstürem 'şküñ saña

Yusuf ol/dem kâmpısın uzadur
ula Eğı kânu leşker gözeder

bir gez an itdi Zelîhâ od gıkar
Yusuf kâmpısın elinde yâkar(2)

yandı ol kâmpı gara Eğıbi İy yar
yana yana Yusuf eline İrer

I765-

Ger Yusuf kâmpısın atmayadı
Yusufu eti İoni yanaydı

Gördi Yusuf kim elin göyündürür
kâmpısın İutamadı yire urur

59.a.

Zelîhâ eydür Yusuf kim İy canım
hele gördüm/ni bu 'şküml benim

bir sa'atcuñ kâmpuñ İutamadı
korkduñ atıngan elüm gözeder didüñ (3)

(1),(2),(3) Bu misraların vezinleri bozuk.

1780- bunt didi Zeh̄a zarī eyledi
 H̄ak Te'ala kudretin gör n'eyledi
 viribidi Cebraīlī ol Kādīm
 kīm Zeh̄a derdine ola h̄ekīm
 İy kamu derfūlere derman eyleyen(2)
 İy kamu yoh̄sula İhsan eyleyen

İmdi benim İsmi dahī oğar
 İar akup gözüm yası oldı pıgar
 K̄amuların İsmi sensin düzen
 Ben bi-gare k̄uluna rahm eyle sen
 ne sağa benzet Ebed var ne Ehad
 didi ya Rab bana eyle meded(1)

1775- döndi Zeh̄a yine evine varur
 şük̄r İduben yüzünü yire urur
 dön bugün evine var didi yine
 timar ola dir yarin sen meskene
 Yusuf anı İsidüp kaldı İarğa
 eytdi Zeh̄a dir sözüm vardur sağa

1770- yuregüm İçinde her gün ol yanar
 İmdi esirge beni İy sehr-yar
 şefâ'at eyle bana bakgıl bugün
 urmagıl bu göynügüm üzre döğün
 öze sağa ne diyeyüm İy begüm
 seni görmeğiddi benim dilegüm
 ben nitedür ki İğümde şaklaram
 bunca yildur ki ol oda yanaram

60.a. Geldi Cebrail Yusufun katına usbu sözi söyledı hazretine eydür İy Yusuf selam eyler Galab eydür alsun Zelha'yi kılsun talab gendüzine anı makbul eylesün tapdur ol miskinı yeter eylesün

I785-

ol bi-gare yetesi yakdı özin dıñlesün imdi girü Zelha sözin

Hak Te'ala buyuruğı sağa budur çünkü Yusuf usbu sözi isıdür

Yusuf eydür Cebrail İy ahl Zelhanıñ halin göresin sen/dahı

usda(I) bir çözsüz kardıur geda(2) bir pulı yokdur bu yalen dünyada

kalmamıs hüsnı dahı olmas hakır şımdı ben sultānam oldur bir fakır

I790-

nicesi andan temenna ideyüm şımdıden girü ben anı n'ideyüm

bir girü var Hazrete ya Cebrail usbu hāle gör ne emr ider Hailı

girü vardı Cebrail o Hazrete eytdı İlahi sen bilürsin nite

hem bilürsin ya Rab anıñ sırtın kim ne didi Zelhayıñın ya Gani

(I) Basfa sadece (I) yazılı olan bu kelime, burada pekala şekilde de okunabilir. Ama diğer yerlerde "usda" şeklinde oku dır İğın, buradan hareketle burada da "usda" şeklinde oku (2) Bu mısranın hecelerinde, vezin bakımından eksiklik var.

Yusuf eydür Zelha'yi nice alam
Gözsüz olımsdur karmıs ne kılam

1795-

anı almağa didi yokdur yönüm
ne buyurur bu söze Sulţanım (1)

didi Cebrail kim dön girü var
Göstüreyüm Yusufa hüsnü suvar

60*b.

kudretümi ben anı Göstüreyüm
hüsnini Zelhaya girü vireyüm

dahı evvelden yig oladur özi
hem diyemin Yusufa nıbu sözi

Zelha'yi Yusuf Götürsün evine
kim buğur Zelha'yi göre sevine

1800-

Gör kim kındayımıs hüsn-i cemal (2)
hem Yusuf öze du'aya aça el

du'a kılsun ben idem reva (3)
kim bularım derdine ola deva

Cebrail döndi yine indı yire
geldi Yusuf katına haber vire

Yusuf isitdi anı kaldı tanga
eytdi kisi salayım Gelsün anı

haber oldı Zelha'yi Götürdiler
hâlvet oldı kamu halkı sürdiler

1805-

Cebrail kaldı Yusuf Zelhayla
kudret-i Bari isit/kim ne kıla

kınadın Cebrail Zelha yuzine
degürür kim nur irise Gözine

gökdi yırtıldı ard etegin Zelhannı
eytdi kagmā yök/mıdur senün canı

kagdı Zelhā Yusur düşdi ardına
tutmağa kasd eyledi anı yine

şundi elin Zelhāya vardi ilerü(2)
Zelhā dañı gekınür andan girü

ñayran oldı yavı kıldı gendüzün
dıñ durı gelidi yırından anşuzın

ne diyeyüm hūblıgın anıñ saña
Yusur anı göricek kaidi tana

1815-

girü boyı serv tala beğzedi
kaşları dañı hıtalā beğzedi

yine ağıldı yajğır gülleri
zahır oldı arada fütüilleri

gitdi onlar gelidi hūsnı yirine
yine virdi nur Galab her birine

ol yagāk/kim sarıya dömişidi
şol teni kim karara yamışidi

61.a.

on iki yaşında kız oğlan olur
yüzine bakan kişi ñayran olur

1810-

gitdi ol karlılığı dañı anıñ
sen işitgiñ küdretin bir Tarınnıñ

bakdı Zelhā gendüyü gördi 'ayan
şanasın yuzı dañı mah-ı taban (I)

günki Gebrāñ kınadı fōkınur
Zelhannı görmez gözine nur ırur

1820- ben seni sevdüm niye sen kâgasın
ne revâdur sırtım sen aşasın
Gel oturalım yiyelim içelim
iki yar olduk bile hoş geçelim
bunı diyü yalvarur ol Zelhâya
döndi Zelhâ dahı girdi saraya
Egdi Yusuf tahta endü oturur
Zelhâ'ya dahı yanına götürür

Yusuf eydür ya Zelhâ söylegil
razı oldum/ım en berze digil
1825- Zelhâ eydür razı oldum ben sağa
çünki Hâk Tarıı yarı kıldı barça

61.b. ben/dahı oldum mutî pak u nur(I)
Yusuf anı isidicek sevinür

Eldi melik dahı hem kabın alur
Yusuf igün anda hoş düğün kıur
ol gice geldi Yusuf Gerdege(2)
Zelhâ ile kim muradına dege
bir birı boynına el barakdılar
bal ı yağ gibı ikisi akdılar

1830- Zelhâ bağvan oldı Yusuf bağına
yüz yüz urdı yapaku yapagına
ki gül desdesine sunar elin(3)
ki menefşe yaylıur gah sünbülün
gah Yusufi öper/iken isıur
gah yapısür dögek üstinde sürür

(1),(2),(3) Bu misralarda hece eksikliği var;vezinleri boz

amılla bile girdi gerdege
 hāsa kim anı elı bāna dege
 Yusuf anı isidicek sevinür
 hātiri ol kaybudan azad olur
 kalmadı gönlinde anı zerre kir
 Zelhaya anda Yusuf bir gör ne dir
 Yusuf eydür Zelhaya iy mah-1 tab
 ol gūni anar mısın di 'aceb(I)

1850- kim dirilürler Misir hātunları
 dürü eyardı bulara fonları
 san'atla bunları kıldın hile
 kim bular deñ senüñ hāyü bile
 beni göstürdü bulara bir zaman
 enlarıñ işine birañduñ fiğan
 beni görüp ellerin föğradılar
 Görüp enlar kim neye uğradılar
 sükur ol vaktin beni azdurmadıñ
 ahiretde yüzümiz kizdurmadıñ

1855- kim haram/ıdın o vakt şimdi hēlal
 ne/kadar öpüp kücarsak yok vebal
 62.b. Zelhā eydür ya Yusuf unut anı
 söyleme anı utandırma beni
 gūnki Zelhā Yusufa oldı hēlal
 virdi Hak Tanrı bulara gok ıyal
 on iki oğl Zelhādan olur
 kim Beni İsrāile erkan kılur

kavm-i Beni İsrail/idi olar
Yusuftun oğlanları idi olar

Hikayet-i Kerani-i Ken'an Ameden-i Puseran-ı Yakub A.
Şehr-i Misir

1860- yine kıyalm bu sözi bunda biz
başlayalım yine bu söze iy aziz(I)

ol zaman/ki Zeha Yusuf vartur
ey katı Ken'an ıı kızlık olur

bulmazdı kimsə aslık yimege
başladı halk birbirini yimege

katı kızlık oldı Ken'an ol zaman
ula gıgı bir yire geldi revan

Yakubun katına dirildi vartı
aşladı bunlar kəmu zari zari

1865- eytdiler kim bize gare eylegil
yohsa ağılkdan kırıldıq bellü bil

Yakub oğlanlarını cem' eyledi
bunlara birkağ gelci söyledi

didiler kim bunda yiyesi yokdurur(2)
Mısıra vartur anda buğday gökdurur

vartur anda bize buğday getürür
hem misir sulfamlı dağı görür

Yaragunuz eylevür gidür yola
altun u aqça götürür hem bile

(1) Hece fazlalığından dolayı, bu misranın vezni bozuk.
(2) Bu misrada da hece fazlalığı var; ancak bu, biraz da if
hususiyetinden kaynaklanıyor. Çünkü konusan bir kişi oluğu
de, "didiler" şeklinde çoğul bir ifade kullanılıyor.

67.a. gün içtiddi Ya'kubun oğlanları
1870- düzeler yol yarağını her biri

ködi on oğlan yarak itmege(1)
İbnî Yamîn'i(2) komadı gitmege

ol bu oğlan endü katında ködi
kim anı göre sakin ola udı

Yusuftun yirine görüdi anı
anıyla eglenürüdi canı

onına destur virür yola gider
İkisin ködi nasihat ider(4)

1875- Şem'unla(3) Yahudayı okıdı
bir iki geleci anlara didi

eytdi kim Mısır'a varıcağ anda siz
sultana varup du'alalar idesiz

hiç faşlınay föğri katına varup
nem benüm selamun anıa degürüñ

İnsallah ol size buğday vire
eglemeğe sizi tizcek göndüre

öpdü küçdi Tanrıya şamarladı
bir zaman bunlaruñla egladı

1880+ döndü gendi(5) gitdi anlar yolına
şazm kıldılar bular Mısır iline

düñt güne ulayuban sürdiler
Mısır'a irüp şehr içine girdiler

(1), (4) Bu mısralarda "oğlan" ve "İkisin" kelimelerindeki
sativeler tam olarak belirtilseydi, vezinleri de tam olac
(2), (3) "İbnî Yamîn", "Bünyamin" demektir. "Şem'un", "e"li ş
ile İst.Ünv.Ktp.N.ndan tesbit edilmiştir. (5) "Gendü", burada dü

onı deñi soķak (I) içine yörür
Eğderiken yollı bir yire varur

Yusufun köşki öñine vardılar
anda Yusuf otururken görđiler

ñayran oldı kamusı kaldı ñağa
onı deñi kamı göz değdi aña

63.b. bir zaman türđ bular vallah olur
1885- Eğmediler bular anda kalur

bunlar kıldı Yusuf, tskı delü
kim niķabıla Yusuf yuzi örtülü(2)

kimse anı görmezdi Asķare
na-gehan Yusuf/da baķdı anlara

ķardasları görđi anı görür(3)
an idüben geğtur na'ra urur

düşdi ol/dem Yusuf, akı Eğder
akı Eğdi başına gör kim n'ider

1890- ol mübarek gözleri yaşı akar
manzaradan ol yigittlere baķar

ķardasınun onı görđi bile
birini görmedi bunlarınla

İbnı Yemin evde kaldı bir işi
Yusufun olaydı işi ķardası

ataşı gelmege anı komadı
anı Yusuf yirine sevedi

bunlar görđi Yusuf kılur şükür
Yusufun veziri yanında turur

(I) "suķak" da olabılır: (2), (3) Bu misraların vezinleri !

1905- İzzetle bunları eğitildi
hın biraşık öğlerine foyladı
etmes/ü şeker ü helva düzdi aş
dökdi öğlerine ger dürlü aş
şol/kadar nişmet yidürdi anlara
foydı bunlar şol latif büryanlara

ne/kim isterise bunlar vireyüm
al getür bunları bunda göreyüm
Yusuñ emriyle vezir türdi örü
ol yigitler katına selam virür
eytdi gelün sizi okur padişah
nesne buyurdi size virür bu şah
aldı bunları saraya götürür
her birine bir yir-i tekeye virür

64.a. 1900- bari bunlar şimdi yoldan geldiler
var bulara şor ki bunlar ne dilen

şarlular degül şariblerdür bular
bunları görelü us igüm yanar
şor bulara kim bular kandan gelür
ya Dimaşıkandur (I) ya Ken'andan gelür
kim vezirine Yusuñ dir tür örü
şol yigitler katına var yügürü
şah ne oldı şahum başa digil
şilleti nedür bu işün şöylegil

1895- Yusuñ şordı vezir iy padişah
niçün eşlarsın idersin bunca ah

1920- Yohsa bizüm gibilerî bu nider
"lletî budur size itdüm haber

annıgün bize eyledi fapu
etamuz Ya'kub kerametine bu
Ibrahim oğludur ol hōs kisidur
bu kisi dir etamuz isidur

ben diyeyüm "lletini bu isün
size kalmasun eseri tesvisün
eytdi iy kardaslarum dinler didi
yine sem'un ara yirden söyledi

64.b. öze bizde nesne yok layık buna
1915- bunı söyleyü bular kaldı fapa

yükimüz kara kura keçe küçe
Eydügimüz hōd(I), abā ucdan uca
bizî bir ulu bazarğan/ı sanur
yükimüz dürr/ile mercan/ı sanur
didiler kim usbu sulţan us bizî
ketr hōs gördi 'aceb nedür sözi

1910- her biri bir söz bular eylediler
birbirine bu sözi söylediler
nı'metile us bizî kıldı fanî
dilegi ne ola bilsevüz anı

çökt artdı nı'metün götürdiler
şekker i şerbetleri yetürdiler
igdiler ol şerbeti anlar yine
bakdı ol sâ'at bular birbirine

didit iy Subhan 'aceb ne kisidür
kim bular kardaslarımıñ isidür

kardasınıñ sördi kersu oturur
ikisiniñ bilimedi kimdürür

bir zaman ağıladı sildi gözünü
anda görür bularınıñ yüzünü(I)

1930- Gendüzün yinimedi vü ağıladı
65.a. Gözi yası tırmağ oldı ağıladı

Yusufa geldi anı didit kemu
gün/kim isitdi bu sözi ol ün

uşbu resme her biri söyliedi
bularınıñ sözün vezir diñleridi

gün nazarı tıdı esirgedi bize
illeti budur kim us didüm size

izetile ol bizni ağırladı
geldi bizümle veziri aş yidi

1925- amuñgün bizni eve okıdı
dürü aşlar dökdü helva fökvdü

özge tonumuz dañı sördi hakir
ey za'if ü ey hatif ü ey fakir

bizni sördükde esirgedi özi
sördi yohsul fakir kamumuzı

dökdü öñümüne yidürdi bize
eydeyüm ma'nasını budur size

Yahuda döndi ün kardasları
eytdi bu sulfan bize bu isleri

bunı dirken geldi Cebrā'ıl yire
k̄im ol iki kişiden haber vire

I935- eytdi Yūsuf ol iki yigitleri
k̄ardaşundur bilmez misin anları

k̄im YAhūdādur adı birisinün
ulı k̄ardaşundurur didi senün

özge ol birisi k̄ardaşdur aḥI
adı hem Şem'undurur anuḡ daḥı

bunı didi Cebrā'ıl gitdi yine
bakdı Yūsuf anda gendü oḡlına

eytdi iy oḡlum benüm sözüm işit
şol yigitlerün k̄atına var becid

I940- var buları sen/daḥı konuklaḡıl
bunlaruḡ gönlicügin bekleḡil(I)

‘izzet eylegil bulara sen/daḥı
yidür içür bunları olḡıl saḥı

bunlaruḡ gönülcügin al ele(2)
vardı Yūsuf oḡlı işit ne k̄ıla

didüḡileyin buları toyladı
hizmet ü i‘zāz ü ikrām eyledi

bunlara karşı Mısır yoḡsulların
anda Yūsuf emr ider devrişlerin
(3)

65.b. bunı didi bunları esenledi

I945- yine buḡday aluḡuz yükler/ile

(I),(2)Bu mısralarda birer hece eksik...

(3) Metnin anlam akışından ve sayfa altındaki kelimenin öbür sayfanın ilk kelimesini tutmamasından anlaşılıyor ki bu arada varak kopukluğu var.

baş uruban anda bunlar t̄urdılar
yine hemān yollarına girdiler

kan̄kı yola k̄m bular irişdiler⁽¹⁾
ol ilū̄ kavmi gelū̄p gōriřdiler

bunlara ni⁴met getürüp hōř t̄utar
hürmet eyler biri birinden beter⁽²⁾

getürür bunlara ni⁴met varını
Ya⁴kūbuḡ oḡlanları taḡlar anı

1950- bunlar eydür Mışr'a gelürken bizi
söylemedi kimse bize bu sözi

şimdi gör k̄m bize bu halk̄ yüz sürür⁽³⁾
her biri evinde varın getürür

uşbu fikri her biri eylediler
yine dönüp gör ki⁽⁴⁾ ne söylediler

didiler k̄m bize mālī naşar
üstümüze dūřdi aḡdandur eřer⁽⁵⁾

ol naşardan irdi bize bu kaḡdem
zīrā oldur şindi řāh-ı muşterem

1955- Mışr sultānidur ol güzel pařā
gevh̄er olur ger naşar kılsa taşa

böyle diyü her biri gider idi
kaḡmusa aḡa du⁴ā ider idi

(1)"iriş-" ve "gōriř-" fiillerindeki müşareket eklerinin vokalleri, belirtilmemekle beraber, gerek harekeli İst.Ünv.Ktp.N.ndan gerekse metindeki diğer örneklerden (-İş) olarak tesbit edildi.
(2)Bu kelime İst.Ünv.Ktp.N.nda "yiter" olarak geçiyor.
(3)"sür-" fiilinin geniş zaman řekli, İst.Ünv.Ktp.N.nda "sür-ür" řeklinde... (4)"ki", (کي) řeklinde... (5) Yūsuf peygamber...

illā bunlarda varıdı bir nişān
eydeyüm/ki ne idi anı ʿayān

Yūsufun görklü kokuşu anlara
eşer itmişidi şārda bunlara

bunlarda Yūsuf yiyesi varıdı
andan ötrü halk kamu yarıdı

66.a. iblīs anı bildi hīle eyledi
I960- geldi bunlara işit/kīm n'eyledi

bir koca şekline girdi ol laʿīn
gider iken bunların aldı önün

bunların katına geldi söyledi
turdı bunları sözile egledi

eytdi ne yirden gelişünüz beri(I)
nVreye gidersiz eydün ilerü

bunlar eydür biz Mışırđan gelürüz
yirimüz Kenʿāndur anda varuruz

I965- yükimüz kamu bizüm buğdaydurur
geldi şeytān bunlara elin urur

el/ile şığadı kamusını(2)
kīm gidereydi Yūsuf yiyesini

bunların zātından ol kokuşları
mahv kıldı yuydı kamu anları

tā ki Yaʿkūb ol kokuşu bilmeye
Yūsufı isteyü Mışra varmaya

(I)"berü" kelimesi, temayülün aksine burada düz vokalle bitirilmiş. Böylelikle ayrıca,kafiye ahengi bozulmuş...

(2) Bu mısranın bir hecesi eksik ve vezni bozuk.

maḫṣūdı hem oldı bitdi işi(I)
gitdi şeytān kaldı anda teşvīşi

1970- söz öküşdür evlerine geldiler
ataların sağ u esen buldılar

ataların dest-pūs eylediler
nitesin baba diyü söylediler

Ya'kūb anları dahı ağırladı
öpdı kuçdı bunları gör neyledi

elin urdı eline Ya'kūb güler
yine döndi gözinün yaşın siler

güleriken ya'ni döndi ağladı
görđi oğlanları anı tanıladı

66.b. şordılar kim niye ağlarsın ata
1975- güldün evvel şimdi ağlamak nite

bu bize bu sözi ma'lūm eylegil
niçün ağlarsın bize anı digil

Ya'kūb eydür eydeyüm oğlanlarum
niçün ağlarsın⁽²⁾ bilün iy cānlarum

sizi gördüm evvel oldum şād-mān
zīrā Yūsuf yiyesi geldi revān

sizden burnuma hōş irdi rāyihā
cānum içi toldı feraḫ cāyihā

1980- illā sonra geldi bir çirkin kokı
ağladuğum oldurur Tanrı ḫaḫı⁽³⁾

(1) Bu mısranın vizni bozuk.

(2) Bu kelime, İst.Ünv.Ktp.N.nda "ağlaram" şeklindedir ve doğrusu da bu olsa gerektir. (رکلی)

(3) "ḫaḫı" kelimesi, vezin gereği böyle şeddesiz yazılmış...

imdi virün Mısr şāhından haber
size buğday virdi/mi ol bahtu var

dīni ne dīn ehl-i imāndan/mıdur
biz neye taparsavuz andan/mıdur

sizi hoş gördi/mi eydinüz başa
döndi oğlanları söyledi ana

eytdiler/kīm iy ata ol pādişāh
katı cömerddür saḥī ol pādişāh

I985- yüzi gökcek halkı gökcek hem sözi
hürmetile gey ağırladı bizi

dīni gökcek arī dīndūr iy hōca
şuḥf-ı İbrāhīm okur irte gice

geldi bir gün ol bize güle güle
çok selām itdi şaḥa bizümile

bize didi çünki girü gelesiz
atañuzdan bir dilek var bilesiz

İbni Yāmīni daḥı aluñ gelün
benden özge ne dilerseñüz aluñ

67.a. imdi bizden İbni Yāmīni diler
I990- görmege anı daḥı yavlaḥ diler

didi bize kīm severem ben sizi
didi özge ol ‘azīz atañuzı

gice gündüz seni şorar ol ulu
nice dir kaygudan ol bahtlu(I)

biz daḥı didük ana sözüñ varın
işidüp āğlarıdı ol nāzenīn

(I) Bu mısırada iki hece (belki de bir kelime) eksikliği var...

bildük ol sultān seni katı sever
İbni Yamīni daḥı senden diler

1995- vir anı bile alalum gidelüm
ne/ki sen dirisenḡ anı idelüm

çünkü Ya'kūb dinledi bu sözleri
āh kıldı tola geldi gözleri

Ya'kūb eydür iy benüm oḡlanlarum
size vardur dir benüm çok zanlarum

zīrā bir oḡlum dileyüp aldınuz
yidürüp kurda yabana şaldınuz

geldünüz kīm bunı da hem alasız
iledesiz ancılayın kılasız

2000- beni miskīn eyleyesiz kayḡulu
yavı kıldum birini oldum delü

özge anuḡ şimdi derdi gitmedi
yüregimün daḥı zahmı bitmedi

bunı/da mı geldünüz yitürmege
kala ya ebnāy^(I) düşmeḡ emege

siz daḥı bu sözi baḡa söylemeḡ
virmezem size bunı dilek eylemeḡ⁽²⁾

kerem eyleḡ beni incVtmeḡ didi
döndi oḡlanları yine söyledi

67.b. eytdiler kīm gerçek⁽³⁾ eydürsiz ata

2005- biz bilürüz ki saḡa kılduk ḡatā

(I) (ابنآ)"ebnā" kelimesi, sanırım vezin icabı, bir hece daha elde edilsin diye, (ابنای)"ebnay(i)" şeklinde yazılmış.

(2) Bu mısrada bir hece fazlalık ve vezin bozukluğu var.

(3)"gerçek" kelimesinin ilk hecesi, harekeli İst.Ünv.Ktp.N.nda"e"li

biz senün hakkında kılmışuz yavuz
bugün önünde senün şart^(I) idevüz

şuḥf-ı İbrāhimi indürgil bize
getürevüz biz anı yine size

sen/dahı ısmarla Tanrıya anı
and ile vir bize İbni Yāmīni

iltelüm ol sultāna görsün yüzün
getürevüz girü sağlığıla özin⁽²⁾

2010- buni dir kamusı ana yalvarur
atası öninde kamusı baş urur⁽³⁾

gördi Ya'kūb bunları esirgedi
siz bilürsiz didi ol/dem söyledi

eytdi aluḡ İbni Yāmīni varuḡ
yine sağ anı katuma getiruḡ

virdi İbni Yāmīni ol görklü pīr
yine Ya'kūb işit bunlara ne dir

Ya'kūb eydür kanı ol buğdayuḡuz
dökün anı kile ile şayuḡuz

2015- dirilüp çuvāllarını açdılar
her birinün ağızı baḡın şeşdiler

dökdiler ol buğdayı ol/dem yire
buğdayıla kiseler çıkdı bile

akçaları yine çuvāldan çıkar
anı göricek sevindiler bular

(1)"şart" kelimesi, eksik olarak, (شر) şeklinde yazılmış.

(2) Bu mısrada bir hece fazla olduğu için, vezin bozukluğu var.
"sağlığıla" kelimesi,"sagligla" şeklinde de yazılabiliirdi!..

(3) Bu mısrada da hece fazlalığından dolayı vezin bozukluğu var.

Ya'kūbuñ oğlanları şād oldı
illā Ya'kūb kayguyıla taldı(I)

katı melūl oldı ol pīr-i 'aziz
eytdi yā ebnā ya gördünüz mi siz

68.a. ol bizüm akÇAmuza begenmemiş
2020- anuñiçün buğdayıla gizlemiş

aluñ ol akÇA'yı bile iledün
İbni Yāmīni dañı aluñ gidün

ildün anı dañı çün kıldı taleb
işünüzi hayra götüre Çalab

yine bular yola 'azm eylediler
işid imdi/ki bular n'eylediler

İbni Yāmīni bile aldı bular
gitmişiken geldi Ya'kūbdan haber

2025- varuban Ya'kūb öninde turdılar
ne buyurursın diyüben şordılar

Ya'kūb eydür size vardur bir sözüm
uş şımarlaram size ben gendüzüm

sağ vü esen çünki Mışra varasız
çünki ol şehrün içine giresiz

bir kapudan cem' olup girmeyesiz
bir arada cümleñüz turtmayasız

ikin ikin oluban girün şArA
şalıñunuz şarda olsun bir ara

2030- ol araya dirilün birin birin
şakınuñ halk sizi kılmasun kemin

(I) Hece eksikliği sebebiyle, bu mısranın vezni bozuk.

bir kapudar cümleñüz girürsenüz
bir araya cem' olup turursanız

ol şār ehli çünki sizi göreler
ne yigitlersiz diyüben soralar

kardeşuz diyü cevāb eyleyesiz
dil dege gāh size söyleyesiz(I)

uş şımarladum didi uşbu sözi
varuñ kim Haḫ onara işünüzi

68.b. yine bunlar tapu ikrām eylediler(2)
2035- döndi bunlar yollarına gitdiler

düni güne ulayuban aşdılar
küh u şāhra vü yabana geçdiler

söz öküşdür irdi Mışra kamusa
İbni Yāmīn bile ol Tanrı hāşı

irdiler Mışruñ öninde turdılar
ikin ikin bir kapuya girdiler

İbni Yāmīn kaldı anda yalunuz
gitdi onlar hātırı oldı yavuz

2040- zīrā gendünün yoğıdı kardeşı
kim şArA bile gire oña işi

iki kardeş bir yola gitdi bile
kaldı gendü yalunuz kayguyıla

İbni Yāmīn daḫı yörüdi şArA
çāresüzdür neylesün girdi şArA

İbni Yāmīn bāb-ı Ken'āndan girür
anul anul çārşū içinde yörür

(I), (2) Bu mısraların vezinleri bozuk.

her kime uğrar şorar yol kãdadur
biri bilmez didügi anuñ nedür

2045- kimse bilmez İbni Yāmīn dilini
gide gide irdi tũtdı bilini

Mışır halkı bilmezidi ‘imrānī
İbni Yāmīnün melūl oldu cānı

bir arada oturuban ağladı
ben bu ŝārda yolumu azdum didi

kanda bulam didi kardaŝlarumu
eytdi İlahī sen bilürsin hālümü(I)

didi ~~sıgındum~~⁽²⁾ şana ben yā Ganī
yine kardaŝlaruma irür beni

69.a. İbni Yāmīn böyle dir zārī kılur
2050- Hãk Te‘ālā Cebrāīle buyurur

didi Yūsufa var haber eylegil
kardaşı geldügin aña söylegil

indi Cebrāīl Çalab emri ile
Yūsufuñ katına söyleŝdi bile

eytdi Yūsuf İbni Yāmīn kardaŝuñ
uş ŝArUña geldi senün yoldaŝuñ

sen/dağı oturma anı karŝula
kulavuzla anı yolını bula

2055- oturur fulan⁽³⁾ hayrān yirde üzer⁽⁴⁾
tonuñı degşür tũruban aña var

(1) Eece fazlalığı sebebiyle, bu mısranın vezni bozuk.

(2) Harekeli İst.Ünv.Ktp.N.nda "sıgın-" fiili, bu şekilde...

(3) " " " " " " "filan" kelimesi, bu şekilde...

(4)"üzer", "üst,üst taraf" demektir. Bu kısım, İst.Ünv.Ktp. nüs-
hasında, "vü zar" şeklinde geçiyor.

bin deveye niķābuñ yüzüne ur
hasretündür ol sarāyuña getür

bunu didi Cebrāil gitdi yine
turdı Yūsuf dañı ol/dem sevine

tonlarını degşürüp geydi ‘abā
başına dülbend şarındı gey kaba

yüzin örttdi deveye bindi gelür
ol şokak içinde kardaşın bulur

2060- İbni Yāmīn gördi oturmuş ħazīn
devesin sürdi Yūsuf geldi yakın

varıcağız katına virdi selām
turi geldi ol dañı kıldı kıyām

‘imrānce Yūsuf aña söyledi
ne yigitsin bunda n'eylersin didi

nireden geldün didi aduñ nedür
kimün oğlısın yā bünyādun nedür

söze geldi İbni Yāmīn söyledi
Ya‘ķūb oğlıyam diyü şerħ eyledi

69.b. eytdi Ken‘āndur ilümüz iy yigit
2065- illā bir söz eydeyüm saña işit(I)

baña sultān kaşrını göstür cānum
andadur kardaşlarum dañı benüm

anları bulam bu cānum sevine
illā saña bir sözüm vardur yine

sözüm uşbudur ki bu ‘İmrān dilin
ne bilürsin görmedün Ken‘ān ilin

(I)"illā" kelimesinin ikinci hecesi, vezin için kusur sayılır...

kimse bu şārda bu dili söylemez
sen ne hōş söylersin eyit iy pāk-bāz(I)

2070- kanda öğrendün bu dili eyt başa
döndi Yūsuf yine söyledi aña

Yūsuf eydür ben/dahı Ken'āndanam⁽²⁾
Ken'ān içinde olur atam anam

anda öğrendüm bu İmrān dilini
bunu dir Yūsuf şıgadı kolını

bir bilerzük varıdı kolında hem
⁽³⁾
kıymeti taşlarıyla olmuş behem

on iki bin altun anuñ kıymeti
iki başı la'1 idi hem kıymeti

2075- şundi kolından hemān/dem çıkarur
İbni Yāmīn eline şunu virür

eytdi al bunu didi ur koluna
teberrük olsun bağışladum saña⁽⁴⁾

aldı anı İbni Yāmīn sevinür
şıgadı kolına yini vurur⁽⁵⁾

hele urdı kolına çekdi yin
yine Yūsuf söyledi ol pāk-din⁽⁶⁾

Yūsuf eydür kanda dur kardaşlaruñ
kaç kişidür bilge yoldaşlaruñ⁽⁷⁾

(I),(4),(6),(7) Bu mısraların vezinlerinde çeşitli hatalar var.
(2)"Ken andan" kelimesinin sonundaki I. tk. şh. ekinin düz vokalli olduğunu, alttaki mısranın son kelimesi ile kafiye birliği meydana getirmesinden de anlamak mümkün...

(3)"bilerzük" kelimesinin ilk hecesindeki vokalin düz olduğunu, harekeli İst.Ünv.Ktp. nüshasından tesbit ettik.

(5)Bu cümlenin düzgün şekli:"Şıgadı yini, kolına vurur."

70.a. İbni Yāmīn eydür on bir kardaşuz
2080- bile^(I) geldük dir bu şehre yoldaşuz

gitdi onı ben yalunuz kalmışam
bu arada şöyle 'aciz olmuşam

illā Tanrum uş seni şaldı başa
çün seni gördüm gerek işüm oña

hem atamız dağı bize söyledi
her birimize vaşiyet eyledi

didi bize çünki Mısr'a varasız
her ikinüz bir kapudan giresiz

2085- birüküben girmeüz didi şArA
olmasun/kīm size yavuz göz ire

gitdi bunlar beni yalunuz kodı
ben buları nirede bulam didi

Yūsuf eydür gel gidelüm ben bulam
bunların varduğı yiri bilürem

aldı İbni Yāmīni gitdi/bile
gendünün şArayına geldi bile

kardaşını gördi anda oturur
İbni Yāmīni buları göstürür

2090- eytdi uşda oturur kardaşların
bu mıdur didi senün yoldaşların

İbni Yāmīn didi bunlardur begüm
bunlara irmekdi hem dilegüm

çünki gördüm bunları sevindi cān
illā seni dağı artuğ sevdi cān

(I)"bile" kelimesi, burada "beraber" anlamıhdadır.

dilemez cānum/ki senden ayrıla
hizmetünde n'ola olaydum bile

yüzümi ayağına hāk idedüm
gözlerüm yolunda nem-nāk idedüm

70.b. seni görelden yüregüm oynadı
2095- cigerüm yandı kanum kaynadı

Yūsufı karda yidürelden berü
gülmemişem ağlaram andan berü

uş bugün açıldı gönlüm kayğudan
ölmüşiken zinde kılduñ anı sen

Tağrı lütfından seni sevindüre
her ne/kīm isterisen anı vire

hōş du'ālar Yūsufa anda kıılır
bilmez kim gendünün kardaşıdır

Şi'r-i Bā İ'tikād-ı Pāk ki Merhabā Şer Ez Kudret-i Ust

2100- iy nice hasretleri söndüren(I)
ağlar/iken niceleri güldüren

niceleri ayruyiken vaşl iden
iy nice rencürlara sıhhat viren

yine senden kamu derdün dermānı
nice bilişleri nev-miz⁽²⁾ ayVran⁽³⁾

niceleri doğru yoldan azduran
iy nice gözsüzlere yol olduran

(I) Bu mısranın vezni bozuk...

(2) Sonu (j) ile yazılan bu kelime, "nev-miz" şeklinde de okunabilir, "nevmiz" şeklinde de okunabilir.

(3)"ayıran" mı, "ayuran" mı olduğu belli değil!...

yā İlähî maħrūm eyleme bizi
raħmetünle yarlıġa ħamumuza

2105- ħōş du‘ālar uşbu söz ħamumuza
vir şalavāt raħmet eylesün size

işid imdi yine Yūsuf kışşasın
İbni Yāmīn gör ne kıldı ol emīn

İsteyüben buldı ħardaşlarını
gör bir yirde oturmuşlar onı(I)

geldi bularuñ ħatına görışür
öpişür bunlaruñıla ħucışur

7I.a. gördi bunlar İbni Yāmīn şād-kām
ħüsninüñ gülleri açılmış tAmām

2110- şordılar kim İbni Yāmīn ħandasın
hele şimdi ħōş gelürsin ħōd sen

bize eyle neħikāyetdür aħI
biz deħı agāh olalum iy saħI

İbni Yāmīn söze geldi söyledi
ne/ki gördi bunlara şerħ eyledi

bunlara eytdi/kīm iy ħūnlarum
ma‘deni lütf u seħā devletlerüm(2)

gelüriken bir yigide uğradum
yolum azdum baña yol göstür didüm

2115- söyledi ‘imrānice anda baña
eytdi ħorkma göstürem yolu saña

(I) Bu mısranın vezninde hatalar var.

(2) "Bünyamin" in kardeşleri için söylediği bu kelime, "devlet" değil de, kardeş manasına gelebilecek "dölet" (aynı dölde olan) de olabilir. Ancak Y.T.S.nde böyle bir kelimeye rastlamadık.

şöyle/kīm lūtf/ile başa söyledi
kīm beni gendüzine dōst eyledi

görmedüm ancılayın hūlķ-ı laṭif
hem başa bir nesne virdi ol herif

şığadı kōlını bir bilerzügin
çıkaruban elüme virdi hemin

eytdi ur bunı kōluña iy yigit
saña virdüm bunı baḥşış maḳbūl it

2I20- ben/daḥı aldum anı kıldum ḳabūl
yine söyledi başa ol pūr uşul

didi ḳardaşlaruña iltem seni
yoldaş oldu size getürdi beni

şimdiye degin bileydi ol cüvān
sizi göstürdi daḥı oldu nihān

anı görelden berü oldum küşād
gönlüm evi ḳayğudan oldu azād

7I.b. bir daḥı ḳaçan görem ol hūb yüzi
ḳün işitdi ihveti uşbu sözi

2I25- ulularınınuñ YAḥūdā idi adı(I)
ḳamu beyhūde senün sözüñ didi

nice söylersin didi bu yalanı
gerçekisen ol bilerzügün ḳanı

İbni Yāmīn daḥı ol/dem çıkarur
kīm YAḥūdā eline şunu virür

aldı YAḥūda ana kıldı naḳar
gördi ol bilerzügi la'l-i güher

(I) Bu mısırada bir hece fazlalık var; vezin bozuk.

hayrān olup bir zamān kaldı tana
eytdi kardaş bunu bağışla bana

2I30- kīm bu bir sırça bilerzükdürür(I)
böyle didi tiz kolına geçirür

yiğini çekdi kolına bir zamān
İbni Yāmīn mahzūn oldu ol cūvān

katı kayğu başdı İbni Yāmīni
hem YAhūdā da aradı kolını

isteyü gördi kolında bulmadı
tana kaldı nidesin bilemedi

eytdi gitmiş ol bilerzük kandanur
İbni Yāmīn didi/kīm uş bendedür

2I35- şıgadı kolını ana göstürür
Rübīl aldı ol bilerzügi görür

ol dağı kolına geçürdi anı
İbni Yāmīnün melūl oldu cānı

virmedi Rübīl nice/kīm istedi
şundi ol dağı kolını aradı

gördi gitmiş kolu yine boşdurur
hem yine ol issi kolına varur

72.a. kardaşınun onı/da aldı iy yār(2)
yavı kıldı biribirine şorar

2I40- birbirini turuban aradılar
İbni Yāmīnün kolında buldılar

kamusından gitdi issine varur
çünkü bunlar uşbu ahvāli görür

(I),(2)Bu mısraların vezinlerinde eksik hece ve hatalar var.

özge kimse eylemedi k̄il u k̄āl
didiler k̄im bilerzük aña helāl

çünkü baḥşîş itdi saña ol rakīb
al gerekmez bize senüzdür naşīb

ol bilerzük kaldı İbni Yāmīne
sen/dahı dinle bu ḥōş şî'ri yine

Şî'r-i An Berā-yı Naşihat ve Medḥhā-yı Enbiyā ve Evliyā

2145- devleti Tanrı virür her bir ere
kıymeti Allah virür her gevhere

Fā'ıl-i Muhtārdur fi'linde ol(I)
zī, şafā virür şAdefde dürlere

şādıkā şıkiyyeti rehber iden ol(2)
yol virmez hergiz ol münkiirlere(3)

eyledi yıl(4) 'Ad kavmini helāk(5)
çün buyurdu Tanrı riḥ ü şarşara

İbn-i Haṭṭāb(6) gör nice urdu turrasın(7)
Ka'bede şaldı dokındı Kayşere(8)

2150- gör Süleymānı Dāvud oğlıdurur
hükü kıldı ins ü cinn dıvlere

dünyāya k̄afdan k̄āfa hükü eyledi
illā bulmadı ölümüne çāra

(I),(2),(3),(5),(7) Bu mısralarda vezin bakımından çeşitli hatalar, kusurlar ve bozukluklar var.

(4)"yel" kelimesi, harekeli İst.Ünv.Ktp.N.nda "i"li şekilde...

(6)"İbn-i Hattab", Hazret-i Ömer'dir.

(8)"dokındı", "dokundı"; "Kayşere" de, "Kayşara" şekillerinde de okunabilir.

çok 'Alī şüretlü er var dünyāda
benzemedi ol 'Aliy-yi HaydArA

niçe kâfir kal'asını yıkdı ol
kim neler eyledi bāb-ı Haybere

72.b. bunlara dağı şeref virmişdürür
nite/kim virmişdürür Peyğambere

2I55- ol yiri/kim ol yatur fahr idiser
uçmağa hūra kuşūra kevsere

kanı kulak kim bu sözi bilesiz
ma'rifet ehli olasin bi-çāre

kuş dilidür uşbu sözler bellü bil
'akīl anlar ma'nasın bilmez cāhil

imdi yine kılalum bir hōş beyān
istimā' ise^(I) ğaflete batma uyan

yine tefsir kışsa-yı Yūsuf idelüm(2)
kim Yūsuf ne kıldı anı eydelüm

2I60- Yūsuf anda bir yini sArāy düzer
atasıyla gendüyi bile yazar

atasından nice ayrulduğını
kuyuya girüp dağı n'olduğını

dağı kervān kuyuya geldiklerin
Yūsufı ol kuyuda buldukların

ağlayıcağ silleler urdukların
çevre yanın aluban turdukların

varuban kardeşları şatdukların
ana üç dürlü 'ayıb dağdukların

(I) Bu mısranın bir hecesi fazla olduğundan, vezni bozuk.

(2) İst.Ünv.Ktp.N.nda "it" şeklindedir.Doğrusu da bu olsa gerek...

2I65- k̄amusını ol sArāyda yazdurur
buları naq̄ş-ı muşavver düzdürür

tā k̄im ol k̄ardaşları aña gire
her biri ol yazuyı bakup göre

bile bunlar Yūsufa n'itdüklerin
aña zulüm her biri itdüklerin

anuçiçün yazmışıdı ol ulu
gendünün vaşfıyıldı köşk top/çolu

ol sArāyda dürlü dürlü halılar
döşediler k̄im oturalar⁽¹⁾ bular

73.a. Yūsuf eydür oqun ol yigitleri
2I70- k̄im gele bu kaşruma k̄amu varı

vardı k̄ullar oqudı k̄ardaşların
geldiler bular⁽²⁾ dañı birin birin

ol sArāya girüben oturdılar
her birine girde bāliş urdılar

bunlar ol kaşrı teferrüc⁽³⁾ itdiler
ol naq̄ışı k̄amucuğı gördiler

oqudılar bildiler hikāyeti
titreşüben k̄orkdılar bunlar katı

2I75- biribirine bakuban aq̄dı yaşı
k̄amusınınuñ aşağa oldı başı

şöyle k̄orkdı Yūsufun k̄ardaşları
k̄im aq̄ardı gözlerinden yaşları

(1)"oturalar", İst.Ünv.Ktp.N.ndan alındı. Metnimizde bunun yerine
şu okunması güç kelime veya kelimeler vardı: (انوار)

(2)Metnimizde "bu" olan kelime, İst.Ünv.Ktp.N.nda "bular" şeklinde
geçiyor.Doğrusu da budur. (3)Yanlış yazım; doğrusu: (نغز)

yiyesi geldi bulara yimedi
iltifāt idüp bu nedür dimedi

kimsenesi yimedi ol aḡları
aḡlaşurdı herbiri zārī zārī

Yūsuf anları görüp esirgedi
bunların ḡatına geldi söyledi

2I80- Yūsuf eydür yiyesi yimek gerek
ḡōna ḡala özge ne dimek gerek

niye yimezsiz yigitler siz ta‘ām
yoḡsa dirsiz ola mı bunu ḡarām

ben ḡarām loḡmaya meyl eylemezem
illā sizün ḡālünüzi bilmezem

eydünüz baḡa niçün aḡladunuz
cigerünüzi ḡatı ḡaḡladunuz

bu sArāya girdünüz ḡōḡ ḡād-kām
n'oldı size zārī kılursız tAmām

73.b. 2I85- bunu didi Yūsuf ilerü varur
söyledi bunlar aḡa ḡulak urur

eytdiler kīm bu sArāyda bir ḡūret
yazılı gördi gözümüz iy pāk-dāt

ol ḡūretdür bizi cūḡa getüren
eydeyüm ma‘nasın anuḡ diḡle sen

Yūsuf adlu ḡardaḡımız varıdı
atamuza gice gündüz yārıdı

giçiyiken ḡurda yidürdük anı
boynumuzda ḡaldı ol ḡardaḡ ḡanı

2190- ağladuğumuz budur bizüm hemin
bu sArāyda gördük atan nişānın
(1)

o şūret/kim bu divārda yazılıdur(2)
yigrek oldur ne/ki bunda gizlüdür

nice benzetmiş bunu yazan kişi
zihī yazmış rengini yazan kişi

şan/kim anuñ şūretidür yazılı
anı görelden berü olduğ delü

ağladuğumuz budur iy şehriyār
içümüzde bil/ki kardaş derdi var

2195- Yūsuf anlaruñ sözüni dinledi
göñli içre bir zamān fikr eyledi

eytdi bunları bu yirden giderem
bir yire iltem yine anda görem

kim bular aḡar mı beni göreyüm
bunlaruñ sırrına anda ireyüm

Yūsuf anları ol aradan çıkarur(3)
anlaruñla özge bir eve varur

ol sArāya hem bular da girdiler
geçdiler her birisi oturdılar

74.a. Yūsuf anlaruñla varmışdı bile
2200- geldi bunlaruñ yine göñlin ala

Yūsuf anda bunlara ögüt virür
didi dünyā işi dāyim(4) budurur

(1)"atan" kelimesinin, mananın akışına göre, "atam" veya "atamız" olması gerekirdi. (2),(3)Bu mısralarda birer hece fazla...
(4) (دا.م) ve (خا.ين) gibi kelimeler, böyle hemzesiz yazıldığı için, "dāyim", "ḡāyin" şekillerinde okundu.

kar̄daşı kar̄daşdan ayırur(I) bilün
atayı oğuldan ayırur bilün

dünyānun işi budurur anlañuz
‘āk̄il oldur dutmaya gönlin yavuz

uşbu resme bunlara öğüt virür
h̄ön buyurda muḥbahiler getirür

2205- bunlara ni‘met döküp ağırladı
her birisi şundı ol aşdan yidi

İbni Yāmīn anda nesne yimedi
kimseye özge geleci dimedi

hiç nazār itmedi anda aşlara
meşḡül olmadı ol kar̄daşlara(2)

gözi yaşlu bağırlı başlu oturur
İbni Yāmīni gelür kayḡu bürür

anı Yūsuf gözedüridi nihān
gendü gözünün yaşlı āb-ı revān

2210- esirgedi göynedi Yūsuf özi
geldi anın katına söyler sözi

Yūsuf eydür niye ağlarsın yigit
ağladuḡun ne sebebendür eyit

bu senün kar̄daşların yiyesi yir
kayḡu yirsin sen seni hem kayḡu yir

yiyesiye bakmadı ağlar gözün
niçün ağlarsın başa söyle sözün

(I) Bu fiil, her ne kadar İst.Ünv.Ktp. nüshasında "ayır-" şeklinde düz vokalli ise de, nüshamızda bu husus, açık değildir.

(2) Bu mısranın vezninde iki türlü bozukluk ve hata var.

- 74.b. döndi İbni Yāmīn ol/dem söyledi
baş kodı Yūsufa ikrām eyledi
- 2215- varmışa dir benüm kardaşcuğum(I)
anunıla bile yirdüm iy ulum
- Yūsuf eydür biz yiyelüm gel bile
İbni Yāmīn eytdi ger destūr ola
- Yūsuf eydür iy yigitler işidün
ol benümile bile yisün eyidün
- eytdiler kīm fahr ola ana yakın
ger senünle olurısa hem-nişin
- Yūsuf eydür halk içinde ben ta‘ām
yidüğüm yokdur eyā kavm-i kirām
- 2220- durdı Yūsuf İbniYāmīni bile
aldı girdi halvetine şevk/ile
- hōn kodılar halvet itdiler maḳām
kīm ikisi bile yidiler ta‘ām
- eytdi ol/dem oldı iy güzel paşā
devlet iḳbāliyile sen çok yaşa
- bir dilegüm vardurur senden cānum
eydeyüm anı nedür iy sultānum
- girü ol iki eve ilet beni
bir şuret var göreyüm anda anı
- 2225- anı görelden berü yürek taşar
ḳayḡu deryāsı daḡı başdan aşar
- oldurur kīm ağladur beni bu dem
beni ilet anda didi it kerem

(I)Bu mısrada hem hece eksikliği, hem de vezin kusuru var.

Yūsuf eydür ne'ndür ol şüret senün
oda yakarsın anuñ/içün cânuñ

söyle baña sözüñi bilem 'ayān
İbni Yāmīn eydür iy şāh-ı cihān

75.a. ol şüret/kīm yazılıdur iy pür-uşül(I)
kardaşum Yūsufa beñzeridi ol

2230- giçiken kūrda yidürdük anı(2)
anı görelden berü yakdı beni

ben anuñ kardaşıyam bilgil didi
uşbu gözüm yaşını silgil didi

bunu didi dañı zārī eyledi
Yūsuf anı göricek esirgedi

İbni Yāmīne didi sen tur örü
yaluñuz ol sArāya varğıl girü

turdi İbni Yāmīn anuñ sözile(3)
ağlayu zārīA girdi yola(4)

2235- geldi yaluñuz girür ol sArāya
vardı ol/dem oturur bir araya

ol şüret karşıısına çökdi oturur(5)
gāh ağlar gāh yüzün yire urur(6)

kaldı İbni Yāmīn anda derdile(7)
bir hikāyet dañı geldi uş dile

İbni Yāmīnle Yūsuf-ı şehriyār
dinle imdi neye irişür haber

(I)"yazılıdur" kelimesi,"yazlıdur" şeklinde okunabilse vezin bozukluğu giderilmiş olur. (2) Bu mısrada da "giçiken" kelimesi, "giçiyiken" şeklinde yazılısaydı vezin tam olmuş olurdu. (3),(7)"söziyle" ve "derdiyle" kelimeleri,vezin icabı böyle okunmalıdır. (4),(5),(6) Bu mısraların vezinleri bozuk...

Yūsufun bir oğlu vardı zarīf
adı Meyşelūmıdı yavlaḡ laṭīf

2240- okudı Yūsuf ol oğlın ḡatına
söyledi uşbu sözi ḡizmetine

eytdi iy oğlum sözüm işidesin
ben ne/kīm dirsem sen anı idesin(I)

şol yiḡi eve ṡurup varḡıl didi
bir yigit var yalnız görgil didi

ḡardaşumdur ol yigit var şor anı
bir dem otur bile göḡlin şor anı(2)

75.b. gör saḡa ne/kīm dirise dinlegil
tiz yine gel anı baḡa söylegil

2245- zīrā Cebrāīl gelūben söyledi
İbni Yāmīne özüḡ bildür didi

ayruḡından gizle didi özüḡi
İbni Yāmīnden yaşurma yüzüḡi

çünki Taḡrı buyuruḡı budur baḡa
sen/daḡı oturma ṡur varḡıl aḡa

vardı Meyşelūm ʿamūsı ḡatına
ḡōş selām virdi anuḡ ḡazretine

İbni Yāmīn çün anuḡ yüzün görür
ʿizzet itdi ayāḡ üstine ṡurur

2250- eytdi ḡōş geldüḡ iy cānum pāresi(3)
gel otur didi iy gözüm çırāsı

(I),(3) Bu mısralarda vezin hataları var; açık olması gereken heceler, kapalı...

(2) Kafiye gereḡi, "anın" olması gereken kelime,"anı" şeklinde...

vardı oturdu İbni Yāmīn yanına(I)
şol kadar kīm degdi tōnı tōnına

nitesin ʿammī diyūben söyledi
İbni Yāmīn işidüp āh eyledi

Yūsufı şandı işidicek sözün
zārī kıldı toprağa vurdu(2) yüzün

bir zamān ağlar başını kaldurur
döndi Yūsuf oğlına haber virür

2255- eydür iy yigit ne görklüdür yüzün
Yūsufa beñzer senün şirīn sözün

seni görelden berü ana beñzüdürem(3)
bir berü bağıl ki doynca görem

kardaşum Yūsufı gördüm şanasın
yavı kıldum girü buldum şanasın

giçiyiken bizden ayrıldıydı
kurda yidürdük anı öldiyidi

76.a. ol gidelden berü hasret olmuşam
seni görelden şan/kīm anı bulmuşam(4)

2260- bağıdığımca yüzüne ditrer cānum
yüregüm içinde kaynadı kanum

ne kişisin di sözünün toğrusın
ya Yūsufsın ya Yūsufun oğlısın

Yūsuf oğlu çün bu sözi işidür
geldi ana karşı dışın işidür

(2)"vur-" fiili, çoğu yerde "ur-" şeklinde geçiyor; ancak bir iki yerde, burada görüldüğü gibi "vur-" şeklinde...

(I),(3),(4) Bu mısralarda, hem hece fazlalıkları hem de açık hece yerine kapalı hece olmak suretiyle, vezin bozuklukları var.

eytdi iy 'ammī zī bildün sen beni
bir haber virem sevindürem seni

Ya'küb oğlu Yūsufun ben oğlıyam
Mısr sultānı atamdur iy eyem

2265- Yūsuf-ı Şiddik/ki dirler iy ulu
ol benüm atamdurur iy bahtlu

ceddi İbrāhīm āb-ı Ya'kūbdurur
Yūsuf oldur/kīm saña karşıdurur

buldı yalnız seni anda hemin
hem saña bağısladı bilerzügin

yoldaş oldı seni kardaşlarına
kīm irürdi aña yoldaşlarına

Yūsuf oldur hem sen anuñ kardaşı
ben/dahı oğlıyam anuñ iy kişi

2270- İbni Yāmīn çünki anı dinledi
āh kıldı zārī zārī inledi(I)

yiñemedi urdı yire gendüzün
urdı toprağ üstine nāzük yüzün

zārī kıldı bir zamān dökdi yaşın
sildi gözün yine götürdi yaşın⁽²⁾

Meşselūme şordı kardaşum kanı
aña irişdür kerem eyle beni

76.b. kīm anuñ görklü yüzünü göreyüm
cānum önünde kurbān vireyüm

(I) Vezin bozukluğu...

(2) Bu kelime İst.Ünv.Ktp.N.nda "başın" olarak geçiyor.

2275- Meyşelūm eydür aña şabr it hele
şabr kılsañ şimdi katuna gele

atama ne dir varayum göreyüm
tiz yine saña haber getüreyüm

böyle didi Yūsufun oğlu turur
atası katına şolok/dem varur

atasına vardı eydür iy baba
ben senün emrünü itmedüm hebā

didüğüni ol yigide söyledüm
cümle hāli aña ma'lūm eyledüm

2280- ol bī-çāre işidicek aduñı
yire düşdi şol sa'at gitdi ögi
(I)

zārī kıldı toprağa urdı yüzün
yine turdı baña söyledi sözün

eytdi Yūsuf kandadur cānum cānı
n'ola didi baña göstersen anı

ben eytdüm şabr kıl varam aña
ne buyurur göreyüm didüm saña

uşda geldüm hazretüñe didi ben
ne buyurursın dir ata yine sen

2285- Yūsuf eydür var anı kığır(2) getür
anı kimse görmedin bunda yetür

didi aña atam kığırur varalum(3)
biz dañı anuñ yüzünü görelüm

(I)"sa'at" kelimesi yanlış yazılmış. Doğrusu: (ساعت)

(2) Elimizdeki nüshada,"kığır-" fiilinin ikinci hecesindeki vokalın, düz mü yuvarlak mı olduğu belli değildir. Ancak biz,düz olarak okuduk. (3) Bu mısranın vezni bozuk.

yine t̄urdu Meşselūm girdi yola
iřit imdi Yūsuf anda ne kıla

vardı Yūsuf anda bir h̄alvet yire
İbni Yāmīn/diler anda göre

77.a. Yūsuf ođlı İbni Yāmīne varur
eytdi dur kīm seni atam kığırur

2290- İbni Yāmīn sevinüp durdı örü
‘azm kıldı Yūsufa geldi girü

vardı Yūsuf durduđı eve girür
karřu bađdı Yūsufı ol/dem görür

bir gezin āh eyledi düşdi yire
kim yakın oldu şolok/dem cān vire

İbni Yāmīnün Yūsuf gördi h̄ālin
yüzine gül suyu sağup ovd elin^(I)

bir zamāndan ‘aklı geldi başına
gözünü açdı bağar karđasına

2295- yatmışiken ayağ üstine durur
açdı iki kolını karşu varur

tutuban biri birin kucağladı
gözi yaşı ırmağ olup çağladı

öper/idi birbirin kuçaridi
nitesin karđaş diyü şorarıdı

göz yaşından görmez/idi birbirin
zārī kıлмаđdan diremezdi özin

şol/kadar kīm gözleri giryān olur
şöyle/kim anlar hemān büryān olur

(I)"ovdı elin", vezin için "ovd elin" şeklinde yazılmıştır.

2300- gökdeki firişteler esirgedi
zihî neymiş tatlu kardaşları

naql içinde böyle gelmişdür haber
hep firişteler dağı ağıladılar

bir zamān Yūsuf ile İbni Yāmīn
kucışuban tutdı birbiri elin

vardı Yūsuf bir arada oturur
İbni Yāmīni yanına getürür

77.b. başladı Yūsuf haber şordı aña
eytdi atam nitedür eytgil başa

2305- hem dağı kız kardaşum Dina(I) hatun
özge ağlar mı benüm/çün dün ü gün

İbni Yāmīn eydür atam hālını
ne diyeyüm ben anuñ ahvālını

gey za'if oldı bükildi bili(2)
gitdi kuvvet kalmadı hergiz hāli

sen gidelden berü gözleri yaşı
durmaz akar kayğudur anuñ işi

görmez oldı ağlamakdan gözleri
dün ü gündüz sensin anuñ sözleri

2310- bir sâ'at yatup özi diñlenmedi
bir gün ol bizi görüp eñlenmedi

seni andukça katı feryād ider
tesbîhi sensin dilinde yād ider

(I)Daha önce de geçen bu isim, () şeklinde yazıldığı halde, burada () şeklinde yazılmıştır.

(2)Bu mısranın bir hecesi eksik; vezni bozuk.

gözleri ağardı kayğudan anuñ
hâceti budur göre senüñ yüzün

ümîdi var bir dağı göre seni
işit ol kız kardaşuñ ol miskîni

ol dağı ağlar senüñ/çün dün ü gün
hasretünden cânına urdı dögün

2315- yiyecekden kesilüp ağlar gözi
gözi yaşından şarardı gül yüzi

sen gidelden berü yollar gözedür
gice seni gündüz yine düzedür

kārbān gelürise varur şorar(I)
gördünüz mi Yūsufı diyü arar

bir kara pālas geyüpdür egnine
gör ne hasretdürür ol miskîne(2)

78.a. ne diyeyüm didi kardaş bunları
sen gideli bunlaruñ işi zārī

2320- Yūsuf anı işidüben kıldı āh
zārīla ağladı ol yüzi māh(3)

eytdi İlahī sen bilürsin yigregın(4)
yine senden dilerem bir gez hemīn

atamuñ ben/dağı yüzünü görem
öpem ayağını yüzüme sürem

ol günü göre miyüm ya Rabbenā
irüresin atama beni yine

böyle dir Yūsuf münācāt eyledi
Tanrı dergāhına hācāt eyledi

(I), (2), (3), (4) Bu mısraların vezinlerinde bozukluk var.

2325- Hâk cömerddür hâcetin kıldı revâ
‘akıbet ol derdine buldı devâ

ölmedin biri birine irişür
ata oğul iki hasret bulışur

ölmeyicek maşşüdün bulur kişi
‘akıl olan çekmeye teşvîşi

iki kardaş bir arada oturur
birbirine karşı göğsin ötürür

Yūsuf eydür İbni Yāmīn ben saña
bir haber soram diye/misin baña

2330- İbni Yāmīn eytdi söyle sözünü
gücile gördüm bu görklü yüzünü

seni görmegidi benüm dilegüm
ne sözün varısa söyle iy begüm

şordı Yūsuf kīm helālün var mıdur
ol helālün saña müşfik yar mıdur

İbni Yāmīn didi vardur ‘avrAtum
görklü hatundur tutar hem ‘izzetüm

78.b. atama da hem ta‘ām eyleyen ol
anunıla hem bile söyleyen ol

2335- aşlı eyüdür Setīre(I) ol nigār
haylī müddetdür benümle oldı yār

üç er oğlancuk toğurdı hatun
anlarıñla eglenürem dün ü gün

virdüm anuñ üçine üç dürlü ad
kıluram ol adıla gönlümi şād

(I)Bu kelimeyi,özel isim olarak yazdık; sıfat da olabilir.

birine kurd adı kodum birine kan
hem birisi adı Yūsufdur 'ayān

çün işitdi Yūsuf anı tañladı
eytdi bu adlar 'aceb addur didi

2340- kurd kan ı Yūsuf diyü ad virmek nite(I)
maḫşūdun ne idi anda bī-riyā

İbni Yāmīn eydür iy kân-ı kerem
eydeyüm maḫşūd neyidi bunda hem

seni atandan dileyüp aldılar
iledelüm teferrüce didiler(2)

vardılar anda seni yitürdiler
gömlegüni babana getürdiler

kıp/kızıl kana bulamışlar anı
ya'nî kîm kurda yidürdiler seni

2345- kurda bUhtān eyleyüp kavladılar
atam öninde gelüp ağladılar

biz anı gerçek şanurıduḫ hemān
yaḫdı beni ḫasretün bunca zamān

ben/daḫı oḫlanların resmini(3)
kurd kan u Yūsuf urdum ismini

tā ki derdün bu cānumdan gitmeye
bu ḫarındaḫ(4) ismüni unutmaya

79.a. uş/buyıdı maḫşūdum benüm cānum
senün adunıdı tesbiḫüm benüm

(I),(2) Bu mısraların vezinleri bozuk...

(3) Elimizdeki nüshada (رومانی) şeklinde yazılan bu kelime, İst.Ünv.Ktp. nüshasında "rësmini" şeklinde geçiyor.

(4)"karındaḫ" kelimesi,İst.Ünv.Ktp.N.nda böyle düz vokalli...

2350- çünki Yūsuf dinledi anuñ sözün
şükr kıldı Tañrıya tutdı yüzün

eytdi İlahî saña genezdür hemîn(I)
hasretümi kîm baña göstüresin

hele göstürdün baña uş kardaşum
hem birisi/de atamdur hasretüm

anı/da hem baña irişdür iy Bir⁽²⁾
yüzünü urdı yire işit ne dir

başladı ol/dem bu şi'ri eyledi
uşbu biş beyti olok/dem söyledi

Şi'r-i Yūsuf 'Aleyhi's-Selām Hikāyet-i Birāderan-ı O

2355- Yūsuf eydür Tañrınun dergāhına
ümīdüm⁽³⁾ var hasrete irem yine

irüre Ya'kūb atama ölmedin
beni göre kayğudan teni yuna

iy 'aceb ol gün ola mıydı baña
kîm atamun baqaydum yüzine

yalvaruram saña senden dilerem
bunları irgüresin hasretine

sen cömerdsin kullara lütfun delim
lütf u ihsān idesin ben miskîne

2360- çünki Yūsuf Haḫka nāliš eyledi
döndi yine kardaşına söyledi

eytdi Yūsuf aña iy cānum cānı
bir sözüm var eydeyüm dinle beni

(I) Bu mısranın vezni bozuk. (2)"Bir" kelimesi, burada Allah için kullanılmış. (3)"ümīd" kelimesi, yine (3) ile...

yine kardeşlarına dur var didi
bunlarıyla şād olup otur didi

79.b. yine göğlin bunların al ele(I)
göresin/ki bunlara n'idem hele

bunlarıyla bir oyun oynayayım
göreyüm bunları toylayayım

2365- bunlara çok dürlü ihsān gösterem
yine bunlara eyü buğday virem

kızıl altun kīle ile ölçeler
ne/kadar bunlar dilerse vireler

bunları yine iline göndürem
buğday içinde kīleyi gömdürem

ol gerek senün çuvālunda ola
sen/de bunlarıyla gir bu yola

çün birez yirsiz yola gönülesiz
istedem ben ol kīleyi iy 'azīz

2370- kul viribiyem sizi döndüreler
yine benüm katuma konduralar

size katı söyleyem ben hışmıla
kanı diyem aldığınız ol kīle

tiz anı gizlemenüz virün diyem
kamu çuvālları bir bir isteyem

isteyü isteyü şon/dem geleler
anı senün çuvālunda bulalar

bulıcağ kīleyi seni uğrı diyem(2)
bunlarıyla çünki hīle eyleyem

(I),(2)Bu mısralarda hece eksikliği ve hece fazlalığı var.

2375- ben seni tutam katumda durasın
soñ ucu yine atama varasın

atamı alup gelesin katuma
ölmedin yine irem hasretüme

İbni Yāmīn çünki işitdi anı
eytdi sen bilürsin iy cānum cānı

80.a. Yūsuf eydür imdi tur var anlara
göresin/ki ben ne direm bunlara

İbni Yāmīn ol aracukdan turur
yine kardaşları katına varur

2380- gördi kardaşları İbni Yāmīni
şād u hurrem oldı bunların cānı

kamusu turdı ayağı üstine
‘acebe kaldılar anın hüsnine

gördiler kīm balk urur hüsnü nūrı
tāze olmuş yine hüsnü gülleri

ağlayu gitdün güle geldün ‘aceb
eytdiler kīm ne ola aña sebep

İbni Yāmīne didiler iy cūvān
bize uşbu sırrı eylegil ‘ayān

2385- görklü yüzün bizi dil-şād eyledi
kaygulu gönlümüzi şād eyledi

seni görelden berü sevindi cān
söyle bize hālünü iy dil-sitān

İbni Yāmīn bunlara virdi cevāb
remz/ile bunlara bildürdi şavāb

illā bunlar anı fehm eylemedi
işıit imdi İbni Yāmīn ne didi

İbni Yāmīn didi ben gördüğümü
kime şataşup neye irdüğümü

2390- söylerisem anı taña kalasız
bencileyin siz dağı şād olasız

anı görelden berü sevindi cān
dünyāda maqşūdum olıdı hemān

çün/kīm irişdüm aña kaldı firāk
vaşl evi şimdi baña oldı turāk

80.b. bunu didi İbni Yāmīn oturur
burku^{cu}nı örtindi Yūsuf/da varur

anda bunlardan Yūsuf gizler özin
tā ki bunlar görmeye Yūsuf yüzün

2395- vardı Yūsuf bunlara virdi selām
kīm tūru geldi kamu kıldı kıyām

geçdi Yūsuf tahta bindi oturur
muṭbahīler hōn ilerü getürür

dökdi ni⁴met bunlara şilā(I) ider
kıızıl altun sinile(2) getürdiler

Yūsuf emr itdi bulara kīm tūru
iki kardaş bir sinīye oturun

ikin ikin oluban yinüz ta⁴am
bir yire oturmanız dir ol hümām

(I) Bu kelime, İst. Üniv. Ktp. nüshasında "salah" olarak geçiyor. Metnimizdeki yazımı şöyledir: ()

(2)"siniyle" kelimesi, vezin gereği "sinile" şeklinde okundu.

- 2400- kamusı anda ikin ikin olur
İbni Yāmīn yalunuz anda kalur

iki kardaş bir siniye vardılar
İbni Yāmīni yalunuz kodılar

bir sini ana dağı getürdiler
her birisi şunup aşdan yidiler

İbni Yāmīn elin aşı şunmadı
baş aşığa şaldı nesne dimedi

kardaşı yok utanup boynın eger
Yūsuf anı karşıdan gördi meger
- 2405- turdı Yūsuf vardı İbni Yāmīne
oturur kardaşcuğunun yanına

hulk idüben ana tatlu söyledi
eytdi yigit şun aşı yigil/didi

kardaşun yoğısa uş kardaş şana
ben olayum bakma didi dört yana
- 8I.a. bunu işitdi İbni Yāmīn sevinür(I)
kardaşı yanında gördi avınur

Yūsufıla şundı ol aşdan yidi
hem kitābda rāvīler böyle didi
- 2410- İbn-i ʿAbbās böyle buyurdu kelām
çünki yindi orta yirde ol taʿām

geldi kullar şofraya götürdiler
şekker i şerbetleri getürdiler

içdiler ol şekker i şerbetleri
geydiler ol kıymetî hilʿatları

(I) Bu mısranın vezni bozuk.

her birisine bir ağır hıl'at virür
yine hulkıla buları toyurur

hürmet eyler buları ağırılayup
didi bunlara ne dilersiz geyüp (I)

2415- maşşüdüñuz nedürür bir eydüñüz
ben dağı bileyüm anı diyüñüz

bunlar anı işidicek söyledi
Yūsufa dükeli du'ā eyledi

eytdiler buğdaya geldük biz yine
hem dağı sizi göre geldük yine

hem atamız çok selām itdi size
ol yine ışmarladı kamumuza

eytdi varuñ yine sultānı görüñ
kīm selāmumı aña hem degürüñ

2420- kīm ben ol sultānı gey sevdüm didi
bizi yine atamız viribidi

şehrümüzde gey katı kızlıkdurur
buğdaya geldük yine iy pāk-nūr

lütf idüp sen bize buğday viresin
göñlümüz hoş eyleyüp göndüresin

8I.b. Yūsuf eydür tapu ikrām ideyüm
vireyüm buğday sizi göndüreyüm

varuñ imdi çuvālunuz getürüñ
ne/kadar gerekse aluñ götürüñ

2425- vardı bunlar çuvālını getürür
işit imdi sen anı ne buyurur

(I)"giy-" fiili,harekeli İst.Ünv.Ktp.N.nda da "gey-" şeklinde...

buğdayı çuvāllarına tōldurur
kızıl altun kilele⁽¹⁾ ölçer virür

onına/da virdi buğdayı tōlu
şoņa İbni Yāmīni kōr ol ulu

aņa da hem virdiler buğdayını
gōr bir imdi Yūsufuñ sen re'yini

İbni Yāmīn çuvālında kīle'yi
gizledi Yūsuf/ki kıla hīle'yi

2430- buğdayıla kōydı çuvāla bile
kardaşı gāfildür andan ne bile

gide gide issı gündür yandılar
bir aracuğa gelüben kōndılar

eytdiler bir dem yatup diñlenelüm
issı geçsün yine yola girelüm

bir ağaç dibinde oturdı bular
işid imdi yine Yūsufdan haber

Yūsuf ol kīle'yi nā-gāh istedür
bulınmaz niçe/ki çevre gözedür⁽²⁾

2435- Yūsuf eydür niye tūrursız yetün⁽³⁾
ol giden yigitleri yine tūtun

uğrılarımıñ⁽⁴⁾ bular gör n'itdiler
kızıl altun kīle alup gitdiler

(1)"kileyle" kelimesi, vezin gereği, ikinci hece açık olsun diye "kilele"(كَيْلَلَة) şeklinde yazılmıştır.

(2)Bu mısranın ilk kelimesinde vezin hatası var.

(3)"yet-" fiili, metindeki diğer benzer kelimelerin aksine, "e" vokali taşıyor. Önceleri bu fiili, "yit-" şeklinde tahmin ediyordum; hatta İst.Ünv.Ktp.N.nda da "yit-" şeklinde geçiyordu. Ancak burada (يَتُّن) şeklinde görünce, kararımı değiştirdim.

varuñ anları tütuban getürün
yine tiz benüm katuma yetürün

82.a. şol sâ'at atlarına atlandılar
ol yigitlere yetince gitdiler

yetdiler ol kārübānı dönderdiler(I)
yine Mışırđan yana göndürdiler

2440- didiler kīm "İNNEKUM LE SĀRIKŪN"
anı işiden kişi oldu cünün

Ya'kūbuñ oğlanları cem' oldılar
ulı giçi bir araya kondılar

didiler kīm neye⁽²⁾ tutarsız bizi
hāşā bizden uğurlık⁽³⁾ kesün sözi

bizüm aşlumuzda bu iş olmadı (4)
bÜhtān urmañuz bize yazukdurur

özge inanmazsañuz and içelüm
anı alanuñ kanını içelüm

2445- dedemüz İbrāhīmüñ şuhf-ı haqqı
uğrı⁽⁵⁾ degülüz anuñ rüh-ı haqqı

anuñ ol yidürdügi aşlar haqqı
Ka'be dīvārındaki taşlar haqqı

enbiyālar atası Ādem haqqı
Hācere kazduğı āb-ı Zemzem haqqı(6)

(1),(6) Bu mısraların vezinleri bozuk.

(2)"niye" şeklinde de okunabilecek bu kelime, harekeli İst.Ünv. Ktp. nüshasında "neye" şeklinde...(4)Bu beytin kafiyesi bozuk.

(3),(5)Daha önceki sayfada da geçen ve dip notunu sığdıramadığı-
mız "uğrı" veya "uğurlık", hatta "uğra-" kelimelerinin ilk ün-
lülere, "o" olarak da okunabilir.Kesin bir delil yoktur.

İsmā'îl oldu kurbānı hāḡḡı(I)
oḡduḡı dilde Kur'ānı hāḡḡı

Ka'be vü Mīne 'Arāfāt hāḡḡı/çün
anda kılduḡları t̄ā'at hāḡḡı/çün

2450- kīlenüz almaduḡ uğurlamaduḡ
biz bunuḡ gibi yavuz iş kıldaduḡ

hāḡā bizden/kīm biz uğrı oluruz
'ömrümüzde gelmedi bizden yavuz

82.b. siz bizi niye tutarsız didiler
dört yanadan her biri söylediler

yine Yūsuf kulları didi yörün
şehre varıcaḡ cezā gözi görün

zīrā kīm ol kīle altun kiledür
alduḡuz anı sizünle biledür

2455- gizlemeḡ imdi anı tiz çıkaruḡ
girü pinhānî -anı-(2) baḡa virün

biz daḡı sizi koyavuz gidevüz
ne/ki gönlünüz dilerse idesiz

bunlar eydür gel yükümüzi ara
bulursaḡuz kanımız dökün yire

kanımızda bulunursa ol kīle
depeleḡ anı hiç olmaya gile

yāḡūd anı biz üşüp öldürelüm
her ne/kīm kıldı anı bildürelüm

(I) Bu mısranın vezninde bozukluk ve hata var.

(2)"anı" kelimesi, İst.Ünv.Ktp.N.nda olduḡu halde, elimizdeki nüshada yok. Sanırım, unutulmuş olmalı; çünkü bu kelime olmadığı takdirde, vezin bozuk oluyor.

2460- uğrıya hōd ölüm vācib degül(I)
zīrā İbrāhīm didi iy pür-uşul

şuḥf içinde böyle gelmişdür haber
uğrıya ölüm yoğıdı iy puser

ol zamānda ne/kim uğurlarısa
issine gelüp anı dirlerise

mālun issi uğruyu alurıdı
mālıyla evine gelüridi

iki yıl kullanurıdı ol kişi
nesi olsa eger işledür işi

2465- iki yıldan sonra kılurdı azād
gideridi ol kişi olurdı şād

ol zamānda şuḥfun emri buyıdı
kul olurdı her kim ol uğrıyıldı

83.a. yine Ya'kūbuḅ kamu oğlanları
söylediler bunlara kamu varı

eytdiler bizde olursa ol kile
kul olavuz onumuz bile(2)

uşbu resme şart ıderler her biri
indürürler develerden yükleri

2470- buğday döküp aradılar kamu
işit imdi uşbu sözi iy 'amū

arayu arayu şon/dem geldiler
İbni Yāmīn yüklerinde buldılar

eytdiler kim uş/budurur uş kile
sürdiler şehre buları hep bile

(I),(2)Hece eksikliği sebebiyle,bu mısraların vezinleri bozuk.

Yūsufun karşısına getürdiler
sultāna 'arż eyleyüben durdılar

korıldılar bunlar utanuban derledi(I)
döndi Yūsuf bunlara gör ne didi

2475- Yūsuf eydür iy kişiler n'itdünüz
kileyi uğurlayup alup gitdiniz(2)

eylügime bu mıdur benüm 'ivaz
neyledüm ben size iy sâhib-i ğaraz(3)

ben sizi ağırladum konukladum
niçe geldünüzse hürmet eyledüm

bu gezin altun kilemi(4) alasız
siz bana bunun gibi iş kılasız

andan eydürsiz ki aşlumuz nebī
kamunuzun hâli uşbunun gibi

2480- çünkü Yūsuf uşbu sözi söyledi
kamusu başın aşağı eyledi

bir zamân tırdı bular hayrân u zâr
baş götürüp didiler iy şehriyâr

83.b. bir sözimüz vardurur sana hemîn
biz degülüz uğrı iy şâh-ı güzîn(5)

kileyi uğurlayan uşbu şakî
biz onumuz toğrıyuz Tanrı hakkı

çıkıdı bunun yüklerinden ol kile
bu bizüm kardaşımız degül hele

(I),(2),(3) Bu mısraların vezinleri, hece fazlalığı sebebiyle bozuk. Ayrıca "eyü" kelimesi, vezin için "ey" şeklinde yazılmış; yani, "eyülik" yerine "eylük"... (4),(5)"kile" ve "güzin" kelimele-ri yanlış yazılmış. Yanlış: (کوزین) (کله) Doğru: (کوزین) (کله)

2485- bunu bizden bizi bundan bilmegil
uğrı oldur ne gerekse eylegil

biz bunun vaşfını saña eydevüz
uşbu oğlanuñ şoyıdur gey yavuz

vardur aşlında bunun yavuz hulū
bir dağı varıdı kardaşı ulu

uğrıyıldı ol/dağı buncılayın
uğrılığda kimse çekmezdi yayın

adı Yūsuf uğruluk eyleridi
yalanı gerçek diyü söyleridi

2490- anı/da hem buncılayın tutdılar
iki yıl māl issine kul itdiler

gözümüzile biz anı görmişüz
kim haber size anuñ/çün virmişüz

bu arada Yūsufa kardaşları
eylediler aña olmaz işleri

bilmediler kim Yūsufdur söyleyen
bunlaruñla karşı yargu eyleyen

bunlara Yūsuf becid şorarıdı
bunlaruñ ağızların ararıdı

2495- onı/da hep Yūsufa buhtān urur
işid imdi sen bu söze kulağ ur

Yūsufuñ uğruluğı niceyidi
eydeyüm hüyı bir anuñ ne idi

84.a. iki nesne Yūsuf işlerdi müdām
anı kardaşları görürdi tAmām

ol sebebden aña uğrı didiler
dinle imdi bu sözi pür hüner(I)

Yūsufun bilgil ki işi buyıdı
küçücükden gendüye ol hüyıdı

2500- Yūsuf evlerinde etmek yir/iken
alurıdı ol ta'āmdan ir iken

uğrulayın koynına koyarıdı
anı kardaşları hep tıyarıdı

kīm şanurlardı anı uğurlar ol
yiriken koynına kimin koyar ol

uğrudur diyü bular söyleridi
illā Yūsuf gör anı n'eyleridi

varurıdı Yūsuf ol etmekleri
yidürür devrişlere ol dīn-ārī(2)

2505- yidürürdi anı karnı açlara
hem dahı halk içre ol muhtāclara

hüyıdı uşbu Yūsufun meger(3)
bu sebebden aña uğrı didiler

hāşā andan kīm Yūsuf uğrı ola
enbiyālar tā ebed toğrı ola

bunların cānı arıdur şeksüzün
Yūsufun yine işit imdi sözün

yine kardaşlarına gör n'eyledi
kağıdı bunlara gey hışm eyledi

(I),(3) Bu mısraların vezinleri bozuk.

(2) (دین آری) "dīn-ārī" sözü, İst.Ünv.Ktp. nüshasında (دین آری)
"din eri" şeklinde geçiyor.

2510- didi işiñüzi bildüm uz degül
söyledüğünüz geleci söz degül

ma'lüm oldı söziñüz yalandurur
uşbu sözler Yūsufa bUhtāndurur

84.b. anı bUhtān söz/ile yetürdiñüz⁽¹⁾
kīm yalan söz Ya'kūba götürdiñüz

nīçe söylersiz yalan utanmadın
sizde ne īmān varımış ne hū dīn

didi yörün gidün özge söylemeñ
karşuma turup geleci eylemeñ

2515- uğrı tutdum didi bildüm anı ben
ne/ki şer'īdür anı işleyeven⁽²⁾

zindān içre iki yıl yatsun didi
çün tAmām ola çıkup gitsün didi

kimseye ben güç didüğüm itmezem
oldur uğrı size nesne dimezem

çün Yūsuf kardaşları gördi bunu
şanasın/kīm kamunun yandı cānı

didiler bunlar iy şāh-ı muhterem
atamuza hürmet ile kıl kerem

2520- atamız zīrā bunu katı sever
yola bakar n'oht gele diyü iver

Yūsufun şimdi yirine budurur
bununıla eglenür ol pāk-nūr

(1)"yet-" veya "yetür-" fiilinin "e"li olmasına bir delil de, bu-
radaki yazılışıdır: (پاتوردیکز) İst.Ünv.Ktp.N.nda da böyle...

(2)"işleyeven" mi "işliyeven" mi? Bu ve benzeri durumlarda da te-
reddüt etmiştim. Ancak buradaki yazılış açıktır: (اشلايهون)

gücile koşdı bilemüze anı
gel bizi tut urma zindāna anı

her ne kılsañ bize anı işlegil
dek kerem eyle anı bağışlağıl

Yūsuf eydür kīm yazuk bu eyledi
buğday içinde kīle'yi gizledi

2525- sizi niçün dir tutayum bī-günāh
zīrā bu kıldı bugün katı günāh

siz varuñ gidün didi turmañ didi
bu yire özge kadem urmañ didi

85.a. virmedi Yūsuf bulara kardaşın
ağı eyledi yidürdügi aşın

taşra çıkdılar bular zārī kıllur
bir yire dirildiler giçi ulu (I)

oturuban tanışuk⁽²⁾ eylediler
her biri bir dürlü söz söylediler

2530- didiler kīm iy 'aceb biz n'idelüm
kardaşımız nice koyup gidelüm

ulu kardaşları YAhūdā didi
eytdi bir iş vardurur bunda didi

andan artuk çāresi yokdur hemān
işidün ol sözi ideyüm 'ayān

varalum bāzāra ok yay alalum
turalum zindān katına varalum

(I) Bu beytin mısraları, kafiyesiz...

(2)"tanış-" veya "tanışuk" kelimelerinin de ikinci ünlüleri belirtilmediğinden, başta biraz tereddütlü idik. Ancak harekeli İst.Ünv.Ktp.N.ndan anladık ki bu kelime,"tanışuk" şeklinde...

na'ra urup çağıralum gey katı
Mısr içine bırağalum heybeti

2535- bize karşı geleni hep kıralum
yol alup kardeşimuza varalum

bu sözi kamusı gördi maşlahat
YAhūdāyı Tanrı virmişdi kuvvet

bir gezin çağırsaydı YAhūdā
biñ kişinüñ ödi sıdardı dede

na'rasından biñ kişi ölür/idi
Yūsuf anuñ kuvvetin bilür idi

bildi Yūsuf kīm bular savař kılur
varuban zindāna kardeşin alur

2540- giçi oğlı Yūsufuñ Māmīl adı
Yūsuf ol katına anı okudu

didi iy Māmīl varasın şunlara
bir haber virem kılasın anlara

85.b. bunlar anda varuban çağırmadın
na'ra urup zindān ehlin kırmadın

tiz iriş bunlaruñ arkasın şığa
kīm Çalabum bunlaruñ hışmuñ yığa

elünile şığa bir bir bunları
kīm bularuñ kesile kuvvetleri

2545- vardı Māmīl de hem ol yirde turur
karşı bakdı bunları bir bir görür

geldi Māmīl katına onı bile
kılıç kalkan silāh ok u yayıla(I)

vardı Māmīl bunlara elin urur
Tanrının kudretini gör ne kılar

güci ger kuvvetleri hiç kalmadı
ne/kadar çağırıldılarsa olmadı

çıkmadı boğazlarından ünleri
şanasın/kim oda yandı cānları

2550- ol kuvvet⁽¹⁾kim varıdı bunlarda hem
zerre kalmadı kesildi ne diyem

kuşluğa⁽²⁾ degin bulayanda kalur
birbirine bakar u zārī kılar

eytdiler kim iy 'aceb biz n'idevüz
bilmezüz kim uşbu işi n'idevüz

avāzımız kuvvetimiz kalmadı
zindān ehli geldüğümüz bilmedi

ne idi bize irişdi bu belā
dir YAhūdā dinleñüz sözüm hele

2555- didi demin geldi bir oğlan bize
elin urdı ol bizüm bilümüze

gevdemüzde⁽³⁾ şavt u kuvvet kalmadı
biz didüğümüz n'idelüm olmadı

86.a. uş oğlandan bize geldi ziyān
kim ol oğlan degülidi ol cūvān

uşbu şārda peygamber aruğı var
anuçün Tanrı kazāyı şavur

(1)"kuvvet" kelimesi, vezin icabı, birinci hecesi açık olsun diye, böyle, şeddesiz, "kuvet" (قوت) şeklinde yazılmış.

(2)"kuşlık" da olarak okunabilecek bu kelime, harekeli İst.Ünv. Ktp.N.nda "kuşluk" şeklinde.(3)İst.Ünv.Ktp.N.nda "gevde" şeklinde.

ya ol oğlandır ya anuñ atası
kīm resūldür direm ol Tanrı haqqı

2560- andan irişdi bize uşbu elem
ne kılalum didi bunlar yidi ğam

bunlar uşbu gelecede idiler
kişi irişdi Yūsufdan gördiler

geldi kullar bunları yine okur
her birisi korkudan oldu haķır

vardı bunlar yine Yūsuf katına
hışmla Yūsuf oturmuş tahtına

çün buları gördi yine kaķıdı
sanasın geyige arslan şaķıdı

2565- eytdi ya'nī ne kılursız anda siz
cem' olup siz ya'nī na'ra urasız

Mışr halkını kırasız ser-te-ser
sizcileyin yok/mıdur bunda hüner^(I)

özge yirde ya'nī erlik yok/mıdur
na'ra uruban çıgırmak yok/mıdur

imdi siz görün didi benden hüner
degdüri geldi Yūsuf ol şır-ner

ayağını bir gezin depdi yire
ditredi köşk ü sArāy u manzara

2570- lerzeye geldi kamu dār u dīvār
ditredi ol kaşr u kal'a ne/ki var

mermer/idi ol sArāy dīvārları
az kalupdı/kīm yıkıldı varı

(I)"hünerli" kelimesi, vezin icabı "hüner" şeklinde kısaltılmış.

86.b. şöyle hep gösterür kamusına(I)
gelmedi bunlar birez(2) vakt uşşına

çorkudan cânları gevdeden uçar
her birisi gendüliginden geçer

çamusı toprağa düşüp ağladı
yine Yūsuf bunlara gör ne didi

2575- Yūsuf eydür atanuz(3) ağırıladum
hışm kılmadum size 'afv eyledüm

ger atanuz hürmeti olmayadı(4)
şimdi biriniz didi kalmayadı(5)

ana hürmet eyledüm ağırıladum
bir uğurdan bunda sizi kırmadum

imdi varun gidiniz ilünüze
yohsa dir çok zahmet eylerem size

döndiler bunlar kamu yalvardılar
Yūsufa karşı bular yüz urdılar

2580- didiler kim suçumuz bağışlağıl
ne yararsa anı sana işlegil

Yūsuf eydür anı(6) size nesne dimezem
size İbni Yāmīni ben virmezem

siz yörün yolunuza gidün didi
ne bilürsenüz anı idün didi

(I) Bu mısranın vezni bozuk.

(2)"biraz" kelimesinin muhaffefi...

(3)"atanuz için" manasındadır; vezin gereği kısaltılmıştır.

(4),(5)"olmıyadı","kalmıyadı" olmadığının bir başka delili de,
buradaki yazılıştır: (أعلا يري), (فألا يري)

(6)"anı" kelimesi, hem mana hem de vezin bakımından fazlalıktır.

bunlar anda her biri yükündiler
taşra geldiler sArāydan döndiler

vardılar bir araya cem' oldılar
oturup anda tanışuk kıldılar

2585-didiler imdi bize n'itmek gerek
çāre oldur koyuban gitmek gerek

ne gelür özge elümüzden bizüm
dir YAhūdā dinleñüz benüm sözüm

.....
.....(I)

(I) Metin ve mesnevi devam ediyor; ancak, elimizdeki nüsha,
buraya kadar....

SEÇMELİ SÖZLÜK

-A-

āb-ı revān: akarsu (74.a./2209)

‘āc(ar.): fil dişi (18.b./524)

‘acebe kal-: hayret et-, hayrette kal-, şaşa kal- (80.a./2381)

ādemi(ar.): insan, insanoğlu, insanlık vasfına sahip(30.a./873)

ağ: bir çeşit kıymetli kumaş (11.b./322)

ağaz(fr.): başlama (34.a./1002)

ağca: beyaz, beyazca, akça, beyazımsı (17.b./506)

ağır: önemli, değerli(5.b./143); çok, bol(8.a./2413); kıymet, ağırlık, karşılık(11.a./308)

ağlayu tur-: ağlayıp dur-, ağlayı ver- (57.b./1710)

ağū: zehir, ağu (34.b./1021)

ağyar(ar.): yabancılar, eller (48.b./1425)

ağcār(ar.): taşlar (1.a./11)

āhir: sonunda, nihayet; böyle, böylece (23.a./674)

ak- : meylet-, ilgi duy-, tevaccüh et- (47.b./1397)

akça: para, akçe (33.a./974)

al : hile, oyun, düzenbazlık, aldatma, tuzak (72.a./2143)

āl : serap; soluk (17.a./488)

alda-: aldat-, hile yap- (17.b./500)

‘alem(ar.): alamet, nişan, sancak (54.b./1608)

alkış: övme, övüş, takdir etme; dua (42.b./1248)

altın: altın (27.b./800)

‘amū(ar.): amca (75.b./2248)

an- : an-, hatırla-, sözünü et- (44.a./1300)

ancılayın: onun gibi, öyle, o kadar (67.a./1999),(19.b./561)

anda: oraya (66.a./I964) ; orada (33.a./975)

andan: oradan(39.b./II69) ; ondan sonra, ondan ötürü(25.b/74I)

ansuzın: ansızın, aniden, birden bire (6I.a./I8I6)

anul anul: yavaş yavaş, ağır ağır, usul usul (68.b./2043)

ar(ar.): utanma, hicap, haya etme (28.a./8I8)

ara: yer (75.a./2235)

ara-: yokla-, incelemek, araştır- (26.a./76I)

ardınca: ardından, arkasından (5I.a./I509)

ardıradan: arkadan, geriden, ardından (25.a./723)

arğıt-: ağrı-, incit- (44.a./I30I)

arı: temiz, pak, temizce (37.b./IIIO)

ārī(ar.): soyunmuş, kurtulmuş, küfürden soyunmuş (59.a./I753)

arıt-: temizle-; boşalt- (33.a./97I)

ārīz(ar.): yanak (2.a./32)

artuk: başka, gayri, maada (3.a./59), (27.b./805), (22.b/646)

artuğırak: daha fazla, daha çok, fazlasını (I9.b./557)

aruk: zayıf, cılız (43.b./I286); kanal, silsile (86.a./2558)

arż kıl-: sun-, arzet-, göster- (28.b./830)

as-a koy-: asıp bırak-, ası ver- (37.a./I096)

asılı: asılı (37.a./I097)

assı: yarar, kazanç, kâr, çıkar (22.b./644)

-kıl-: yarar sağla-, fayda et-, kâr et- (32.b./954)

aş-: git-, ilerle-, yürü- (68.b./2035)

aşağa: aşağı, aşağıya (9.b./258)

-bas-: alt et-, altına al-, üstüne çık- (23.b./685)

atlan-: ata bin- (5I.a./I5II)

avın-: avun-, teselli bul- (I4.b./4II)

‘avrAt: kadın, karı, hanım (8.b./232)

ay-: ayıl-, uyan- (43.b./I277)

aya: kefe, terazi kefesi (II.b./I277)

ayak

-üstüne dur-: ayak üstünde dur-, ayağa kalk- (77.a./2295)

-dan düş-: yıkıl-, güçsüz kal-, kuvvetten düş-(3I.b./93I)

-ın tur-: ayak üstünde dur-, ayakta dur- (50.a./I470)

-ını yire dep-: ayağını yere vur- (86.a./2569)

‘ayıb tut-: ayıpla-, kına- (30.a./877)

ayruk: başka, gayri, diğer;bir daha(4.a/98),(5I.a/I5II)

āzād kıl-: azat et-, serbest bırak- (33.a./969)

azdur-: azdır- (20.b./587)

azın azın: azar azar,yavaş yavaş, az az (54.a./I594)

azmış: bozulmuş, kötü olmuş (33.b./980)

‘azm kıl-: azmet-, karar ver-; şiddetle iste-
(63.a/I880), (77.a./2290)

-B-

bağır: göğüs; ciğer; kalp, yürek (20.b./593)

-ı başlu:ciğeri yaralı, yüreği yaralı, yanık, dertli
(74.a./2208)

- bağla-: kapa-, kilitle-, kapıyı kapa- (I9.b./567)
- bağlu: bağlı, kapalı, kilitli (25.a./720)
- bāgūbān(fr.): bahçıvan
- bāg-vān: bağcı, bahçıvan (6I.b./I830)
- bAhā: paha, karşılık, bedel, kıymet (9.b./266)
- biç-: fiat biç-, bedel biç- (II.a./304)
- tut-: kıymetli tut-, kıymetlendir- (I3.b./384)
- bahça: bahçe (I5.b./444)
- bahşāyış(fr.): bağışlama; merhamet, acıma (33.b./986)
- bahtlu: bahtlı, talihli (49.a./I450)
- bak-: bekle-, gözle- (I4.b./4I7)
- bakça: bahçe (7.b./I96)
- bakduğumca: baktıkça, bakdığımca (76.a./2260)
- balaban: çakırdoğan, doğan kuşu (2I.b./6I9)
- bālīş(fr.): yastık (73.a./2I72)
- balķ ur-: parla-, parıl-da-, ışık saç- (44.b./I3I2)
- barış-: karara bağla-, kararlaştır-, uyuş-(5.b./I4I)
- bārī(fr.): hasılı, hasılı kelam, sonunda (24.a./694)
- barmak: parmak (6.a./I60)
- bas-: bastır-, yen-, zaptet-, kıstır- (38.a./III5)
- baş:
- aşağa eyle-: utancından başını önüne eğ- (83.a./2480)
- aşağa sal-: başını önüne eğ- (80.b./2403)

baş:

-götür-: başını kaldır-, başını yukarı kaldır-(83.a/248I)

-indür-: boyun eğ-, itaat et- (5.a./I29)

-ko- : saygıyla baş eğ-; can feda etmeğe razı ol-
(74.b./22I4)

-ur- : baş eğ-, saygı göster-
(42.b./I25I)

-dan aş-: boyunu aş-, ileri derecede ol- (74.b./2225)

-ı aşağı ol-: utan-, mahcup ol- (73.a./2I75)

-ını sal-: "hayır" anlamında kızarak başını sallat-
(27.a./783)

batmān: bir ağırlık birimi (II.a./3I3)

bay: zengin; ulu, soylu (42.a./I244)

bayık: gerçek; açık, belli, kuşkusuz, kesin (I4.b./408)

bāzār(fr.): çarşı, pazar; alış veriş (5.b./I46)

bāzīrgān(fr.): tacir, tüccar, ticaret yapan (64.a./I9I3)

becid(fr.): çabuk, acele, bir işin üzerine düşen(35.a./I03I);
ciddi, cidden, gerçek, gerçekten (I6.b./478)

-tut-: üzerine düş-, ısrar et-; acele et-
(49.b./I455)

beg: bey (23.a./66I)

behem(fr.): toplu; hep, bir arada (69.b./2073)

bekle-: sakla-, gizle-, koru-,kapalı tut-, esirge-
(8.a/2I0),(I2.b/348),(20.a/582)

bellü:

-beyān: iyice, tam manasıyla (55.a./I629)

-bil-: iyi bil-, iyice anla-,iyice bil- (53.b/I583)

- bencileyin: benim gibi (80.a./2390)
- bend(fr.): bağ, yular; kelepçe, zincir (33.a./972)
- bendeş: eş, benzer, emsal (2.a/30),(17.a./504)
- beniz: renk; yüz (54.b./1614)
- be-nām(fr.): namlı, ünlü, meşhur (34.a./1007)
- bennān(ar.): usta, mimar (17.b./505)
- benzüt-: benzet- (75.b./2256)
- berāber: denk,terazide bir kefedeki ağırlığa denk gelme
(II.b./321)
- berk: perk, kuvvetli, sağlam, iyice(9.b./259)
- it-: kuvvetlendir-, pekiştir-; bağlan- (3.a./59),
(14.a./396)
- berü: beri (22.a./638)
- beşāret it-: müjde ver-, sevindir-,iyi haber ver-(2.b./57)
- beze-: süsle-, donat-, tezyin et- (17.b./506)
- bıraḡ-: at-, koy- (61.b./1829)
- bī-gümān(fr.): şüphesiz, kesinlikle (21.a/606),(35.a/1037)
- bī-ḡaber: bilgisiz; vurdum duymaz (27.a./786)
- bil: bel (49.b./1468)
- i tut-: beli tutul-, üzüntüden beli tutul- (12.b./352)
- bil-: anla-, kanaat getir- (12.b./348)
- bile: ile, beraber, birlikte (26.b./777),(84.b./2522)
- bilerzük: bilezik (71.a./2118)
- bilge: bilgin, hikmet bilen (69.b./2079)
- bilış: dost, aşına (34.b/1010); bildik, tanıdık (48.b/1425)

- biliş-: tanış-, birbirini tanı- (58.a./I726)
- bīm(fr.): korku (I6.a./459)
- bindür-: bindir- (55.b./I636)
- birez: biraz (3I.b./923)
- birin birin: birer birer, teker teker (II.b./322), (33.a/976)
- bir it-: birleştir-, bir araya getir- (I7.b./499)
- birük-: birik-, birleş-, bir araya gel- (70.a./2085)
- bī-şumār(fr.): sayısız, hesahsız, çok, bol (5I.a./I502)
- bişür-: pişir- (35.b./I043)
- biter ol-: daha fazla ol-, (I5.a./42I)
- biti: mektup, yazı (4.b./II7); senet, belge(52.b./I542)
- bitür-: meydana getir-, hallet-, yerine getir- (34.a/I005)
- biyni: beyin (38.a./III7)
- boynuñıla: boydan boya, baştan sona (I8.a./509)
- boyun vir-: itaat et-, boyun eğ- (27.a./79I)
- bū(fr.): koku (I8.a./5I9)
- bu arada: burda, burada (9.a./242)
- bucaқта otur-: bir köşede otur-; inzivaya çekil- (48.a./I4I8)
- buğur: bundan sonra, bu kez, bundan böyle, artık (II.b./322)
- bUhtān(ar.): yalan, iftira (25.a./730)
- ur-: bührtan vur-, iftira et- (82.a./2443)
- buncılayın: bunun gibi, böyle (24.b./7I0)
- bunda: burada (38.a./II23); buraya (44.b./I308)

bundan: buradan (34.b./1021)

bur-: bük-, sar-, çevir- (56.b./1659)

burkuⁿ(ar.): yüze örtülen bir çeşit örtü, peçe(80.b/2393)

buyuruk: buyruk, emir, ferman (13.b./388)

bünyād(fr.): asıl, esas, temel, soy sop (69.a./2063)

bürü-: ört-, sar- (16.b./467)

büryān(fr.): kebab, yemek (64.a./1907)

-C-

cān: ruh (1.a./12); hayat, gönül (27.b./801)

-içinde can it-: sakla-, çok sıkı gizle-, sır et-(12.b/343)

cāncuğaz: cancağız (16.b./466)

cāyihā(fr.): yerler (66.b./1979)

cehīz(ar.): çeyiz (6.a./152)

cem^eol-: toplan-, bir araya gel- (82.a./2441)

ceng: bir çalgı aleti,"çengi" de denilen alet (5.b./146)

cevr it-: cefa çektir-,nazlan-, zahmete sok- (20.b./588)

cezā gözi gör-: cezalan-, ceza gör- (82.b./2453)

cūşa getir-: coştur-, heyecanlandır- (73.b./2187)

cünbüş: oynama (16.a./460)

cüvān(fr.): civan, genç, yiğit (24.a./701)

-Ç-

çağ: zaman, süre (51.a./1509)

çak: saf, sade, halis, safiyane, sırf, yalnız (10.b./293)

çağ çağ (bak-): saf saf (bak-) (10.b./293)

Çalab: İlah, Tanrı (8.a./212)

çapük: çabuk, tez (3.b./88)

çarā : çare, derman (23.b./687)

çārşū(fr.): çarşı, pazar (9.a./251)

çek-: uzat- (38.a./1120)

çekil-: geri git-, uzaklaş-, ayrıl- (24.a./690)

çekiş-: tartış-, birbirinden kurtulmaya çalış- (23.b./686)

çengi: bir çeşit çalgı aleti (6.a./155)

çeri : asker (6.a./157)

-çek-: asker getir-, asker sevk-et-, asker götür-(35.a./1025)

çetr(fr.): çadır (5.b./145)

çevre:

-gözet-: arat- (81.b./2434)

-yana(yan): dört taraf, etraf (49.a./1446)

çegāne: bir çalgı aleti (5.b./146)

çığır-: bağır-, çağır-, haykır- (86.a./2567)

çırāk(fr:çerāğ): ışık, kandil, çıra (18.a./521)

çift : eş, karı veya kocadan her biri (7.b./196)

çul : çul, giyecek, üst baş, üstlük (6.a./156)

çün(fr.): çünkü, bunun üzerine, böylece, sonra (25.a./723)

çün/kīm(fr.): çünkü, o sebepten (8.a./215)

çürü- : çürü-, kokuş- (

-D-

- dādū(fr.): dadı, çocuk bakıcısı (20.a./570)
- dahı : başka, diğer (59.a./I752); daha, de (3.a/59)
- dağ- : tak-, kuşan-, yakıştır- (72.b./2I64)
- dalar-: ısır-, yarala-; az-, delir-, azgınlaş-(24.a/699)
- dalAr-: delir-, az-, deli ol- (I4.a./392)
- dāstān(fr.): destan, hikâye (27.b./807)
- dāye(fr.): dadı, bakıcı (6.b./I65)
- deg- : dokun- (30.b./886); ulaş-, er-, kavuş- (6I.b./I828)
- ...degin: ...kadar (58.a./I73I)
- degme : her, her bir, gelişi güzel (I9.b./556)
- degşür-: değiş-, değiştir-, tebdil et- (69.a./2055)
- degül : değıil (24.b./7I0)
- degür- : eriştir-, duyur-(42.a/I240); değıdir- (60.b./I806)
- degdüri gel-: fırla-, birden ayağı kalk- (86.a./2568)
- dek : ancak, yetişir ki, yeter ki (84.b./2523)
- delim : çok, birçok, fazla, ziyade (79.a./2359)
- delü : deli, çılgın (I5.a./424)
- demin : biraz önce, az önce (85.b./2555)
- demür : demir (27.a./785)
- dep- : tep-, vur-, tekmele- (86.a/2569), (57.b/I7I5)
- depele-: çigne-, ez-, dayak at-, tepele-; öldür-(82.b/2458)
- derece(ar.): basamak, kerte, merdiven basamağı (39.b./II68)
- derle-: terle- (83.a./2474)

- dest-pūs(fr.): el öpme (66.a./I97I)
- destūr vir-: izin ver-, mücadele et- (63.a./I874)
- devşür- : devşir-, topla-, bir araya getir- (32.b/952)
- deyre : çevre, etraf, civar; ...e doğru (I4.b./404)
- dıñ- : sükut et-, ses çıkarma-
- tūr-: sus-, sükut et-, ses çıkarma- (2I.a./6II)
- dınma- : ses çıkarma-, orali olma-, tınma- (55.a./I62I)
- di- : de-, söyle-, anlat- (22.a./634)
- dīdār(fr.): yüz, çehre, cemal (I.b./26),(53.a./I562)
- didügileyin: dediği gibi (65.a./I943)
- dikim : lokma, ekmek parçası (36.a./I059)
- dil :
- deg- : söz söylen-, bir şey sorul- (68.a./2033)
- e gel-: dillenen-, anlatmaya başla- (26.a./758)
- dil-dār(fr.): sevgili (2I.b./6I4)
- dil-sitān(fr.): gönül alan, kendine meftun olan (80.a./2386)
- dilek : istek, arzu (66.b./I988)
- eyle_: dile-, iste-, niyaz et- (67.a./2003)
- üni gör-: isteğini yerine getir- (34.b./I0I6)
- dīne git- : dine gir-, müslüman ol- (37.b./III0)
- dinlen- : dinlen-, rahata kavuş- (46.a./I35I)
- dir- : topla-, biriktir-, bir araya getir-(I9.a/546)
- dirāz(fr.): uzatma (24.a./695)
- dirīg(fr.): yazık, ne yazık ki (7.b./I96)

- diril- : toplan-, birik-, bir araya gel- (6.b./I76)
- dirlik : hayat, yaşayış, yaşama, dirlik (52.b./I543)
- diş :
- büle-: tamah et-,iştahlan-,diş bile- (25.b./735)
- ışıt- : diş göster-, gülümse- (30.b./903)
- ditre- : titre-, sallan- (76.a/2260),(86.a/2569)
- div : dev (7.a./I86)
- dīvār(fr.): duvar (23.b./687)
- diyış : söz, kelam (56.a./I646)
- diyü : diye (II.b./325)
- dokın-: karşı koy-, karşı dur-; ulaş- (72.a./2I49)
- doyın-: doy-, kendiliğinden doy-,yemeden doy-(53.a/I56I)
- dög- : döv- (40.b./II88)
- e gör-: dövüp dur-, dövü ver- (40.b./II89)
- dögün : yakı, dağlamakla açılan yara (I7.a./48I)
- ur-: yara aç-, dağ bas-, yarayı yak-(59.b/I77I)
- dök- : bırak-, terket- (5I.b./I520)
- dökül-: perişan ol-, kırıl- (5I.b./I5I3)
- durıl-: kurul-, yapıl-, hazırlan- (28.b./826)
- dut- : tut-(74.a/2203)‡ sakla-,muhafaza et-(I6.b./478)
- dükeli : hep, hepsi, bütün, cümle, cümlesi (8I.a./24I6)
- düken- : tüken-, bit- (II.b./325)
- dül-bend(fr.): bir çeşit baş örtüsü, yazma, tülbent(69.a/2058)

egle- : avut-,oyala-,vakit geçirt-,geçıştır-(63.a./I878)

egri göz: yan göz, kem göz, kötü göz (2I.b./627)

el :

-al- : elini tutu ver-,yardım et-;teslim ol-(8.b./227)

-götür-: (dua için) el aç-,elini göğe doğru kaldır-

(I3.a/362)

-vir- : teslim ol-,

meylet-,ilgi duy-(47.b./I407)

-e al-: hoşnut et-(32.a/943); el ele yapış-(6I.b./I840)

-e gir-: ele geç-,elde edil-,yakalan- (6I.b./I833)

-in göğe götür-: dua için elini açıp kaldır-(33.a/978)

-in yudur-: elini çektir-, vaz geçir-,bıraktır-(56.a/I657)

elgin : garip, aciz, miskin, sefil (56.b./I670)

emege düş-: uğraş-, zahmet çek- (67.a./2002)

emrini küllî tut-: emrini, sözünü tamamen tut- (29.a/846)

emzür-: emzir- (26.a./749)

ensi ent-: akli başından git-,şaşır-,rengi at-(II.a./302)

erlik : erkeklik, yiğitlik, kahramanlık (86.a./2567)

erenler: erler,yiğitler; Allah'a ermiş kimseler(45.b./I337)

esen : sağ, salim, hoş, rahat, sıhhatli (I3.a./373)

esenle-: veda et-,vedalaş-,uğurla-;esenlik dile-(65.b./I945)

esirge-: koru-,himaye et-;acı-,merhamet et- (57.a./I696)

eskü : eski, üstünden zaman geçmiş (56.a./I655)

etegine toz konma-: temiz ol-, sağlam ol- (6I.b./I837)

etmek : ekmek (34.a./I008)

- etmekçi: ekmekçi, ekmek pişirici, fırıncı (35.a./I036)
- ev kumaşı: tencere, tava, keser, kürek...gibi ev eşyası
(52.a./I529)
- eyā : ey!, hey!... (45.a./I327)
- eydi vir-: söyleyi ver-, anlatı ver-(25.b/746),(4I.a/I2I0)
- eye : efendi, malik, sahip (2264)
- eyle : öyle, öylece (39.b./II60)
- eyle-: et-, yap-, yaptır-(9a/247),(I4.b./4I9)‡
söyle-, anlat-, de-, buyur-(42.b/I25I),(57.a./I703)
- eylük: iyilik (83.a./2476)
- eyt- : söyle-, de-, anlat- (I6.a./453)
- eyü : iyi, güzel (37.b./I098)

-F-

- fāriğ(ar.): vaz geçmiş, çekilmiş, bırakmış (2I.a./6I0)
- fāsık(ar.): günahkar, günah işleyen (30.a./87I)
- fehvā(ar.): mana, mefhum (27.b./802)
- ferec(ar.): ferah, sevinç, genişlik (39.a./II43)
- ferş(ar.) : sergi, yaygı (49.a./I442)
- feryād(fr): medet, yardım (52.b./I545)
- fikre düş-: düşünceye dal-, tefekkür et- (42.b./I252)
- firişte(fr.): melek, ferişte (2.a./35)
- fülfül(ar.): karabiber (6I.a./I8I3)

-G-

- ğam degül: mesele değil, dert edinme-(26.b./769)
- ğammazlık: arkasından konuşma, çekememe, çekiştirme(13.a/371)
- ğavğa : velvele, tantana, gürültü, kavga (6.a./155)
- ğark ol-: bat- (48.a./1421)
- geç- : ömür sür-, geçin-, yaşa- (61.a./1821)
- geleci: laf, lakırdı, söz, kelam (4.b/115), (27.a/784)
- genç oğlan: yeni doğmuş çocuk, körpe çocuk (25.b./747)
- gendüliginden geç-: kendinden geç-, kendisinden geç-(86.b/2573)
- gendüzi : kendi, kendisi (7.a./192)
- geñez : kolay, suhuletli (79.a./2351)
- ger(fr.): eğer, şayet (9.a./246)
- gerakse : isterse, istersen (56.a./1647)
- gevde : gövde, vücut (85.b./2556), (86.b./2573)
- gey : gayet, çok, fazla; iyice, hakkıyla (3.a./71)
- gey- : giy-, giyin- (13.b./385)
- geyesi : giyecek, elbise (33.a./970)
- geyür- : giydir- (34.b./1011)
- gez : kere, defa, kez (3.b/79)
- gezin : kere, defa, kez, kez (6.a./150)
- gile(fr.): şikâyet, şikâyet etme, dava etme (58.b./1745)
- gice : gece (23.a./660)
- giçi : küçük, ufak (10.b./287)

giçiken: küçük iken, küçüklüğünde (75.a./2230)

gider- : uzaklaştır-, çıkar- (73.b./2196)

şikâyet(fr.): şikâyet, dava etme (82.b/2458),(58.b/1746)

girde bâlîş(fr.): yuvarlak yastık (73.a./2172)

girü : geri (23.a./672)

giryân(fr.): ağlayıcı, ağlayan (77.a./2299)

givir- : koy-, sok- (21.a./602) ; ekle-, kat-...

gizlü : gizli, saklı (9.b./260)

gögsin ötür-: göğüs geçir-, içini çek- (78.a./2378)

gökcek : güzel, sevinli, hoş; mübarek (66.a./1985,1986)

gönlek : gömlek, mintan (26.a./761)

gönlekcek: yalnız bir gömlekle (30.b./905)

gönül :

-i açıl-: içi açıl-, endişesiz ol- (70.b./2097)

-i kal- : kalbi kırıl-, hoşnut olma- (49.b./1456)

-in sor-: halini, hatırını sor- (75.a./2243)

-in yavuz tut-: canını sık-, kendini üz- (74.a./2203)

gönülcük :

-in egle-: gönlünü hoş et-, ferahla- (32.a./944)

-in ele al-: gönlünü hoşnut et-, memnun et-

gönül- : yönel-, teveccüh et- (79.b./2369)

gördükde: görünce, gördüğünde (64.b./1923)

görklü : güzel, iyi, muhteşem, şahane (5.a/123); mübarek, halis
(51.a./1505)

götür- : taşı-,al-(54.b./I607);ortadan kaldır-(23.a./660)

göyne- : yan-, acı çek-, üzüntüyle yan- (47.a./47.a./I383)

göynük : acı, yanma, yara (59.b./I77I)

göyn+üm: gönlüm; muradım (6I.b./I834)

göyün al-: murat al-, istifade et- (6I.b./I834)

göyündür-: yak-, yanmasını sağla- (59.a./I766)

göz :

-deg- : dikkat kesil-, hayretle bak- (63.a./I884)

-ol- : kontrol et-,nezaret et-,sahip ol-(55.a./I625)

-ur- : bak-, göz at-, dikkat et- (24.b./7I2)

-den ayır-: uzaklaştır-,görünmeyecek bir yere gönder-
(I5.b./ 435)

-e getürme-: yüzünü görmek isteme-, göz göze gelmek
isteme- (53.b./I58I)

gözet-: gözetle-, bak-, bekle- (54.b./I6I3)

gözle-: gözetle-, bak-, tecessüs et- (54.a./I588)

gözsüz: kör, ama (57.b./I7I8)

gulgüle(fr.): söylenti, dedikodu,söylentiyle ortalığı kaynat-
ma, bir işin ağıza düşmesi (I0.b./290)

ğussa(ar.): üzüntü, endişe, keder, gam (I9.a./542)

güç : zulüm, eziyet (46.b./I366)

gül-e gel: gülerek gel-, gülüp gel-, şen gel- (80.a./2383)

gül-ser(fr.): gül gibi baş, gül başlı (I6.b./473)

gün günin : günden güne, gün geçtikçe (I4.a./403)

güvegi : güvey, damat (

güyegi : güvey, damat (5.b./I48)

güzer(fr.): geçti, geçer, geçen (I.b./25)

-H-

habbāz(ar.): ekmekçi, ekmek pişirici, fırıncı (37.a./I095)

hacāt eyle-: dile-, dua et-; sun-, arzet- (78.a./2324)

hacib(ar.) : kapıcı; evvelce vezirlere, amirlere denilirdi
(55.a./I6I7)

hāšek : "çekilin" anlamında bir söz (6.a./I58)

halās vir- : kurtar-, selamete erdir- (42.b./I254)

halka ur- : halka halka dizil-, halkalan- (IO.b./293)

halk içre : halk içindeki, halkın içindeki (84.a./2505)

hāl ü hālince: haline göre, ihtiyacı kadar (5I.b./I524)

hammāl(ar.): hamal, yük taşıyıcı (3I.b./927)

hammām(ar) : hamam, yıkanma yeri (55.b./I637)

hāmūş(fr.) : susmuş, sessiz, sükut etmiş (40.b./II86)

hānūmān(fr.): ev bark, ocak (I2.a./333)

hapse ur- : hapse at-, hapsed- (46.b./I377)

hasret ol- : özle-, hasretini çek- (76.a./2259)

hātır(ar.) : gönül, keyif, hal (3I.b./929)

-ı yavuz ol-: gönlü fena ol-, kırıl- (68.b./2039)

hayra götür-: hayırlı et-, iyi et- (68.a./2022)

hayrān : şaşa kalmış, neye uğradığını şaşırması (69.a./2055)

hemān(fr.): hemen, derhal(65.b/I946); işte (37.a./I097)

hemān-dem(fr.): o anda, hemence (40.a./II75)

hemīn(fr.): bile, b  bile(38.a./III3); tıpkı bu...

hem-niṣīn(fr.): beraber oturup kalkan, teklifsiz arkadaş
(74.b./22I8)

hem-rāh(fr.) : yol arkadaşı, yoldaş, dost (48.a./I4I7)

her bir arada: her zaman

herg z(fr.) : asla, hiç, kat'a (I6.a./449)

her ki : her kim ki, her kimse ki (30.a./874)

herze(fr.) : boş lakırdı, saçma s z (25.b./734)

hezāran(fr.) : binler, binlerce (IO.b./293)

hikāyet eyle-: anlat-, naklet-, hikāye et- (26.a./756)

h l at(ar) : padişah tarafından verilen s sl  elbise,
kaftan (I9.a./553); hediye, armağan...

h ca(fr.) : ev sahibi, efendi, k le sahibi(2I.b./626)†
baba; peygamber (66.b./I986)

h r la- : küçük d ş r-, zor durumda bırak- (I2.a./330)

h l k it-: iyi davran-, hoşnut et- (80.b./2406)

h l (fr.): huy, ahl k, iyi ahl k (2.b./46), (83.b./2487)

h şk(fr.): kuru; sert, sağlam (2.a./32)

h kmin y r t-: s z n  geçir-, emrini kabul ettir-(33.a/968)

h m m(ar.) : himmetli, azimli (3I.b./924); (Bu s z, oku-
yucu wa dinleyiciye hitaben s yleniyor).

-I-

 r k : uzak (2I.b./6I8)

 r klanma-: uzak olmama-, ayrılma-, ara verme- (40.a./II8I)

- ırğa- : salla-, kımıldan-, etkilendir-, sars- (40.a./677)
- ısmarla-: gönder-, haber sal-; iste- (7.b./206), (15.b./439);
emanet et-, tevdi et- (50.a./1473)
- ıssı : sıcak, hararet, sıcaklık, ısı (81.b./2431, 2432)
- ışk(ar): aşk, muhabbet, sevgi (16.b./465)
- eri: gönül sahibi, aşık, seven (57.a./1696)
- ıyāl(ar.): bir kimsenin geçindirmek zorunda olduğu kimseler,
evlatlar (62.b./1857)

-İ-

- İbni Yāmīn: Bünyamin; Yusuf peygaberin öz kardeşi.. (63.a./1871)
- içerü : içeri, içeriye (19.b./568)
- içi taşı: içi dışı (18.a./523)
- için : içten, yürekten, samimi, has (47.b./1396)
- içre : içinde (1253)
- iḥveti(ar.): dostlar, ahbablar, kardeşler (71.b./2124)
- ikin ikin : ikişer ikişer, çifter çifter (68.b./2038)
- ikiledin : ikinci kez, ikinci defa; ondan sonra (52.b./1542)
- iki yarıl- : ikiye yarıl-, ikiye bölün- (24.b./708)
- iklīm(ar): memleket, diyar, ülke (40.b./1194)
- il : memleket, yurt, ülke, diyar (21.b./619)
- ilçi : elçi (5.a./126)
- ilerü : ileri (23.b./678)
- var-: ileri çık-, öne çık-, ileri git- (20.a./576)
- ilet- : ilet-, gönder-, yerine ulaştır- (31.b./927)

- iley: huzur, ön, kat(35.b/I046); karşı taraf(25.a./728)
- ilt- : ilet-, gönder-, eriştir- (7I.a./2I2I)
- ‘imrānī: İbrani, İbrani milleti, İbrani ırkı (IO.a./279)
- ‘imrānice: İbranice, İbrani dili (I.a./6)
- incü : inci (I3.b./383)
- intizār ol-: emrini dinlemeye hazır ol- (29.a./846)
- ir- : er-, yetiş-, eriş-, ulaş- (II.b./327);
ilerle-, ileri bir dereceyi bul-(68.b./2038)
- irde- : incele-, araştır- (25.b./74I)
- irgür-: erdir-, ulaştır-, yetiştir-, eriştir- (79.a/2358)
- iriş- : eriş-, ulaş-, yetiş- (60.b./I806)
- ir iken: erken erken, erkence, önceden, evvelden(84.a/2500)
- irte : sabah, gün, gündüz (66.b./I986)
- irür- : erdir-, ulaştır-, kavuştur- (I7.b./497)
- is : sahip, malik (7I.b./2I38)
- iskence(fr.): işkence, eziyet (30.b./902)
- issi : sahip (82.b./2462)
- iste- : ara-, araştır- (79.b./2372)
- yü gör-: arayıp dur-, sorup dur- (7I.b./2I33)
- iş : eş, arkadaş (56.b./I665)
- işit- : dinle- (4I.b./I229)
- it- : yap-, et-; söyle-, de- (I3.b./382),(22.b./645)
- ‘itāb(ar.): tekdir, azarlama; cezalandırma (38.b./II28)
- iv- : acele et-, ısrar et-, sabırsızlan- (49.b./I465)

- ‘ivaż(ar.): bedel, karşılık (83.a./2476)
- ive- : acele et-, sabırsızlan- (7.a./208)
- ivdür- : acele ettir-, ısrar ettir- (50.a./I482)
- iy!... : ey!...(I9.b./566)
- iyer : eyer, atın üstlüğü (6.a./I56)
- i‘zāz(ar.): aziz kılma, ikram etme, ağırlama (65.a./I943)
- ‘izzet(ar.): şeref, haysiyet, onur, vakar, ciddiyet...
- eyle-: ağırla-, karşıla-, önem ver-(5.b./I44)
- ini tut-: izzetini koru-, şerefini ve namusu-
nu muhafaza et- (78.a./2333)

-K-

- kābīn(fr.): evlenirken erkeğin vermeyi üstüne aldığı nikâh
parası, mehir(6I.b./I827)
- kaçan : ne zaman, ne vakit(7.b./200); vakta ki, ne zaman ki
(35.b/I040)‡ nasıl, ne suretle(2I.a./609)
- kadarcınca : olduğu kadar, oldukça (50.b./I488)
- kadd u kâmet(ar.): boy bos (22.a./643)
- kadem(ar.): uğur (65.b./I954)
- ur-: yapmaya giriş- (84.b./2526); ayak bas-,
uğra- (84.b./2526)
- kâfūr(ar.) : hoş kokulu bir bitki(2.a./32)
- kağı- : kız-, öfkelen-, azarla- (7.a./I9I),(25.b./743)
- kal- : otur-, birlikte ol- (8.b./229); git-, kaybol-,
uzaklaş-(80.a./2392)
- kaldur-: kaldır- (57.a./I704)
- kalmış : aciz, düşkün, perişan, zavallı (56.a./I645)

- kalın : kalın, başlık, nikâhta kız tarafına verilen ağırlık veya para (5.b./I4I)
- kançu : kançu, kısa kılıç (59.a./I76I)
- kanu : hep, bütün, hepsi, cümle, cümlesi (6.a./I54)
- kan : kan; suç, cinayet,; ceza, cereme, diyet(25.b./74I)
- eyle-: cinayet işle-, suç işlemek(25.b./74I)
- in- : kan ak- (I4.a./395)
- ını iç-: öldür-, birisinin kanını dök- (82.a./2444)
- kân(fr.): kaynak, bir şeyin menbaından gelme (I2.b./35I)
- kanca : nereye, ne tarafa (8.a./2II)
- kançaru: nereye, neresi (I8.b./532)
- kanda : nerde, nerede (7.b./I96)
- kandalığın: nereli olduğunu, nereden olduğunu (2.b/49)
- kandan : nerden, nereden (63.b./I898)
- kanı : hani, hani ya, nerede (7.b./I99)
- kankı : hangi, hangisi (I0.b./292)
- kapu : kapı (24.b./7I8)
- ğara ğura: eften püften, önemsiz, fazla bir değeri olmayan (64.a./I9I4)
- ğarağ : karanlık, zulmet; küfür karanlığı (I.b./I7)
- ğarara yan-: karar-, esmerleş-, çirkinleş- (6I.a./I8II)
- ğaravaş: köle, hizmetçi, cariye (6.a/I53),(I9.b./564)
- kārübān(fr.): kervan (7.b./207)
- ğarğ : kargı, kamaş, kalın kamaş (22.a./63I)

- karı : ihtiyar, yaşlı(kadın) (58.b./I742)
- karı-: yaşlan-, ihtiyarlan- (60.a./I794), ihtiyarla-...
- karıcuğ: ihtiyar ya da yaşlı kadın ((58.b./I743)
- karındaş: kardeş (78.b./2348)
- Kâr-sâz(fr.): iş yapan, iş beceren (Bu söz, metinde Allah için kullanılıyor.) (3I.b./932)
- karşu: karşı, karşısında (9.a./25I)
- bak-: karşıya bak-,birinin karşısına geç-(40.b./II92)
- gel-: karşısına gel-,karşısına al- (23.b./684)
- tur-: birisinin karşısında ayakta dur- (I9.b./564)
- var-: karşıla-, istikbal et- (5.b./I44)
- kâsid(ar.): rayiç dışı, geçmez, revaçsız (2.a./34)
- kat : huzur, makam, yan, ön, nezd (6.b/I76),(34.b/I0I0)
- katı : pek, çok, pek çok, gayet, fazla; ağır(20.b/585); iyice, fazlaca (I2.b./350)
- katlan-: sabret-,dayan-,tahammül et-;bekle- (35.b./I047)
- ķav- : "aşık olup ışkını ķavdugını"(5.a./I33)
- ķav idin-: ķekiştir-, gıybetini et- (29.b./860)
- ķavla-: ķekiştir-, arkasından konuş- (78.b./2345)
- ķavlaş-: hep birlikte zemmet-, ķekiştir- (28.a./820)
- ķaygu: kaygı, keder, tasa (32.a./948)
- bas-: üzüntüye düş-, sıkıntı bas- (7I.b./2I32)
- yi- : tasalan-, kaygı duy-,sıkıntıya gir-(32.a/948)

- ka_yur-: önem ver-, ilgilen-, hazırla-; kaygulan-(25.b/736);
endişe duy-, üzüntü duy-(32.a./949)
- keçe küçe: eften püften, önemsiz, değeri az (64.a./1914)
- kemhā(fr.): bir nevi ipekli kumaş (50.b./1496)
- kemin : "sakınınun halk sizi kılmasun kemin"(68.a./2030)
- kerem : ihsan, bağışlama...
- işle-: ihsan ve ikramda bulun-, cömertlik et-(12.a/332)
- kıl-: iyilikte bulun-, alicenaplık et- (11.b./328)
- keret : defa, kere, sefer (9.b./264)
- keskün: keskin (28b./828)
- kevik : saman (51.b./1514)
- kığır-: çağır-, seslen-, davet et-, haykır- (9.b./265)
- kılavuzla-: yol göster-, önüne düşüp götür-
- kıp kızıl: kıp kırmızı, oldukça kırmızı (78.b./2344)
- kır- : telef et-, helak et-; öldür- (85.a./2535)
- kırıl-: perişan ol-, telef ol-, zayi ol- (62.b./1865)
- kışla-: kışı geçir- (9.a./247)
- kıymetince: değeri kadar, değerince (51.b./1524)
- kızdur-: kızdır-, kızart- (20.b./597)
- kızıl : kırmızı, al (6.b./177); altın (13.b./384)
- kızlık : kıtlık, açlık ızdırabı(45.b./1346); pahalılık...
- kız oğlan: kız çocuk, kız evlat (60.b./1810)
- kīle(ar.): ölçek, bir çeşit tahıl ölçeği, kile (67.b./2014)
- kilit ur-: kilitle-, üstüne kilitle- (19.b./568)

- k̄il u k̄al(ar.): dedikodu, halkın ağzına düşme (72.a./2I42)
- kimesne : kimse (33.a./975)
- kimin : gibi (84.a./2502)
- kimsene : kimse, kimseye (I2.b./345),(44.b./I307)
- kise : kese(altın veya para kesesi)(67.b./20I6)
- ko- : koy-, bırak-, serbest bırak- (2I.a./6I2);
salı ver-, izin ver-(63.a./I87I)
- koca : ihtiyar, yaşlı (24.b./709)
- koğu : koku (55.b./I638)
- kon- : (yolcu) bir yere inip otur-,konakla- (82.a./244I)
- kondur- : misafir et-; konaklat- (79.b./2370)
- konukla- : ağırla-, misafir edip ağırla- (65.a./I940)
- koş- : arkadaş olarak ver-,beraberine ver-(84.b./2522)
- kov- : devam ettir-; izle-, takip et- (59.a./I758)
- a çık-: kovup çık-, kovarak çık- (25.a./728)
- kuc(ç)- : kucakla-, sar- (20.b./596),(8.b./235)
- mak eyle-: kucaklamak iste-,sarılmak iste-(9.b./256)
- kuçuş- : kucaklaş-,birbirine sarıl-,sarmaş- (20.a./580)
- kulak :
- tut-: kulak ver-,dikkatle dinle- (27.b./802)
- ur- : dinle-, kulak ver- (6.b/I74),sözünü tut-...
- kulavuzla-: yol göster-,önüne düşüp götür-,kılavuzla-
(69.a/2054)
- kul ı kıymet: "kul ı kıymet yatdılar uyudılar"(8.b./233)
"kul ı kıymet git diyüben urdılar"(48.a/I4I2)

ḳurbān vir-: kurban et-, kurban olarak ver- (76.b./2274)

ḳurı : kuru (55.b./I642)

ḳuşluk: öğle ile sabah arası, kuşluk vakti (85.b./255I)

ḳuru : kara, toprak (35.a./I028)

ḳutlurak: daha kutlu, daha uğurlu, daha mübarek(

ḳülâh(fr.): taç (33.a./967)

ḳüllî(ar.): hep, hepsi, tamamı, tamamen (22.a./643)

-tut: tamamen tut-,büs bütün tut-(

ḳürsî(ar.): taht, hükümdarlık veya saltanat tahtı (49.a./I450)

ḳüşād(fr.): açmak; açılmış, mest ve memnun olmuş(7I.a./2I23)

-L-

lā-büd(ar.): şüphesiz, kesinlikle (I8.b./532)

lacl(ar.) : kıymetli bir taş veya cevher (2.a./32)

leşker(fr.): asker, ordu (35.a./I026)

-M-

mağz(fr.): beyin, dimağ (33.b./994)

māh-ı tībān(fr.): parlak ay (60.b./I808)

maḳbūl it-: kabul et-, makbul say- (7I.a./2II9)

māl dök- : bol para harca-, çok sarfiyat yap-(5I.a./I50I)

mālî(fr.) : çok, fazla, dolu (65.b./I953)

manzara(ar.): pencere (63.b./I890)

māslahat gör-: uygun bul-,isabetli gör- (85.a./2536)

- mā-verd(ar.): gül suyu (7.a./I93)
- meded eyle- : imdadına yetiş-, yardımına koş- (42.b./I259)
- meḳāl(ar.): itap, ceza...(39.a./II47)
- mekr(ar.) : hile, aldatma, tuzak (38.b./II37)
- melūl ol- : mahzun ol-, üzül- (67.b./20I9)
- memāt(ar.): ölüm, mevt, ölme (32.b./956)
- mu‘abbir(ar.): tabir edici, rüya yorumcusu (43.b./I278)
- murassā(ar.) : süslü, tezyin edilmiş, süslenmiş (9.a./248)
- muştula- : müjdele-, sevindirici haber ver- (39.b./II57)
- muştulık : müjdelik, müjdeler (43.a./I270)
- muṭbahî(ar.): aşçı, yemek pişirici (80.b./2396)
- mücevvef(ar.): oyuk, içi boş (9.a./249)
- müdām(ar.): daima, sürekli, daimî (46.a./I363)
- münādî kıl-: duyur-, tellal vasıtası ile duyur- (50.b./I486)
- müselmān : müslüman, İslām dinine girmiş kimse(37.b./II02)
- müzehheb(ar.): altınlı, altınla kaplanmış (9.a./248)

-N-

- nā-bekār(fr.): yaramaz, haylaz, kötü...(36.a./I054)
- nā-gehān(fr.): ansızın, birden bire (22.a./640)
- naḡḡare(ar) : nekkare, bir çalgı aleti (6.a./I55)
- nāh-ı ḥarīr(fr.): ipek göbeği (56.a./I644)
- naḳḳāş(ar.) : süsleme sanatkârı, süsleyici (I9.a./546)
nakşedici...

- nāliš eyle-: yalvar-, yakar-; ağla-, inle-, sızla- (I3.a./363),
(20.b./587)
- na⁴ra ur-: bağır-, çağır-, nara at- (I2.a./339)
- naẓar it-: bak-; ilgilen-, ilgi göster- (64.b./I927)
- ne-çār: ne çare, çaresiz; zavallı (56.b./I663)
- nefīr(ar.): boynuzdan yapılmış bir boru ve onun çalınması
(52.b./I545)
- nem-nāk(fr.): nemli, yaş, yaşlı (70.a./2094)
- nesne: bir şey, hiç bir şey(74.a/2206); ne ki(64.a/I903)
- olma-: hiç bir şey olma- (36.a./I06I)
- ne yire: nereye, ne tarafa (5I.b./I520)
- n'eyle-yü: ne yapıp, ne edip...(57.b./I7I9)
- nic(ç)e: ne kadar; çok, birçok, hayli; kaç(II.a/30I),
(33.b/989); nasıl, ne suretle, ne kadar(35.a/I035)
- nicesi: neyin nesi(I2.a/340); nasıl, ne suretle(3I.a/9I4)
- nigīn(fr.): mühür, hatem (30.a./879); yüzük...
- nīk-nām(fr.): iyi namlı, iyi ünlü, iyi adlı, iyi...(33.b/988)
- ni⁴met dök-: sofraya bol bol yemekler...vs. koy-(74.a/2205)
- nişār(ar.): altın, mücevher gibi kıymetli şeyler ve bun-
ların saçılması(49.a/I440), (50.a./I47I)
- nist(fr.): yok; ortadan kaldırma (35.b./I049)
- eyle-: yok et-, ortadan kaldır-, öldür-(35.b/I049)
- niste-: ne yap-, ne ara- (I6.b./466)
- nite: nasıl, ne suretle (I3.a./370)
- nitedür ki: nasıl oluyor ki, nasıl oluyor da (59.b./I769)
- n'oht: ne vakit, ne zaman (56.b./I668)

-0-

od : ateş (I6.b./465)

-a yan-: ateşe yan-, ateşle yan-, hararetle yan-, yan-
(29.b./859)

oda : mesken, yer, sığınacak yer (22.a./640)

oğlan: evlat(kız ve erkek), çocuk...(27.a/787),(55.a/I627)

oğuz : mübarek, iyi yaradılışlı; iyi, sağ (I3.b./374)

oğı(u): çağır-, davet et-(44.b/I308);(yazı) oku-(66.b/I986)

ol ara: ora, o yer (24.b./7I2)

ol berāber: onunla beraber, bununla birlikte (9.a./25I)

ol-dem: o sırada, o anda, o vakit, tam o sırada(25.a/723)

olmasun-kīm: olmaya ki, olmasın ki (70.a./2085)...

olok-dem: o zaman, o anda, o vakit (IO.b./286)

olok-sā'at: o anda, o dakikada, tam o sırada (43.a./I269)

ol-up+dur : olmuştur, olacaktır (53.a./I555)

oñ- : iyileş-; uygun ol-; düzel- (I4.b./4I8)

oñar- : onar-; yoluna koy-, iyileştir- (59.b./I778)

ot : ilaç; kokulu tohumlar, baharat (32.b./954)

otar- : ot yemek, yayıl- (5I.b./I5I8)

oyun tut-: halay çek-, oyun oyna- (5.b./I47)

-ö-

ödi sıd-: ödü kop-, kork- (85.a./2537)

ög : akıl, hatır, zihin; hafıza (I4.b/4IO),(44.a./I299)

öğüt: öğüt, nasihat...(8.b./232)

- ögütle-: tenbihle-, nasihat et- (7.a./I90)
- öküş : çok, fazla (5.a./I26)
- öñ- : bekle- (IOI7)
- öñden sona: baştan sona, hepsi (4I.b./I229)
- öñdin : önce, önceden, ilk önce, daha önce (I2.b./353)
- öñince : önünden, öñü sıra (54.b./I606)
- örü(i) tur-: ayağa kalk-, ayakta dur-, dur- (25.a./729)
- öz : kendi, kendisi (23.a./663), (IO.a./282)
- in dir-: kendini toparla-, toparlan- (77.a./2298)
- özge : başka, gayri, diğeri (IO.b/297); ayrıca (60.b./I800)

-P-

- pāk-bāz(fr.): temiz davranan, doğru, dürüst (IO.b./284)
- pāk-dād(fr.): adaletli, adil (73.b./2I86)
- pālas(fr.) : eski kilim; keçe, aba, çul (77.b./23I8)
- paşā : sevgi ya da saygı seslenişi (I7.b./496)
- pāy-māl(fr.): ayak altında kalmış, çiğnenmiş; küçülmüş
(I4.a./39I)
- penāh(fr.) : sığınma yeri, melce, sığınılan kimse (27.b/798)
- pervān ol- : uç- (54.a./I592)
- pervāz(fr.) : saçak; hücre; dolap (I8.b./526)
- Perverdigār(fr.): besleyici, rızıklandırıcı (Bu kelime de,
metinde Allah için kullanılmış. (53.b/I572)
- pes(fr.): öyle ise, ohalde (I6.b/468); sonunda, sonra, on-
dan sonra (I8.b/535); şimdi, bunun üzerine (52.a./1539)

- peygām(fr.): haber, mesaj (54.a./I586)
- peyk(fr.) : haberci, mesaj iletici (38.b./II30)
- pinhānī(fr.): gizlice (82.b./2455)
- pirūze(fr.): kıymetli bir maden, cevher (I8.b./527),firūze
- poşl(fr.) : vaktiyle omuzlara atılan, başa sarılan, kenarları saçaklı,ipekli bir örtü (56.a./I655)
- puser(fr.) : oğul (
- put-ı kerm(ar.): bağ kütüğü put, bağ kütüğünden yapılmış put (57.b./I7I9)
- pür-usûl(fr-ar): usulca, usulüne göre, (I3.a./365)
- püst(fr.) : arka, destek (27.b./798)

-R-

- raḥm eyle-: acı-, merhamet et- (59.b./I777)
- rāik(ar.) : sade, halis, saf, temiz (27.b./807)
- raḳīb(ar.): daimī, daima, sürekli (34.a./996)
- rāzū(fr.) : sır, gizlenen şey (6.b./I67)
- reg(fr.) : damar (I6.a./460)
- renc(fr.) : sıkıntı, dert, hastalık...(I6.a./454,455)
- rencūr(fr.): sıkıntılı, rahatsız, dertli (70.b./2I0I)
- reng(fr.) : suret, şekil (73.b./2I92); renk
- resme(ar.): şekil, suret; şekilde, surette (I8.a./522)
- revān(fr.): yürüyen, giden, akan, cereyan eden(24.a./70I)
- rīḥ(ar.) : yel, rüzgâr (72.a./2I48)
- rūşen(fr.): aydınlık, parlak, nūrânī (I2.b./349)

rūzī(fr.): rızık, azık; nasip, kismet (52.b./I55I)

rūsvāy it-: rezil et-, düşür-, kimsenin yüzüne bakmayacak hale getir- (9.b./257)

-S-

sā'at(ar.): an, dakika...(36.a./I057)

saçu : kimi düğün ve şenliklerde ortaya saçılması gelenek olan inci, para, şeker, tahıl gibi şeyler(6.a/I59)

-saç-: düğün ve şenliklerde inci,para,tahıl...vs. saç- (50.b/I488)

sāfā(ar.) : berraklık, parlaklık (72.a./2I46)

sağrak : kadeh, bardak, tas (35.b./I039)

saḥn(ar.) : avlu, evin ortasındaki açıklık (20.a./580)

saḳf(ar.) : tavan, çatı, dam (I8.b./529)

sal- : gönder-(9.b/266); bırak-,koy-(36.a./I053); sevket-,atıl-,hücum et-(72.a./2I49)

salavāt vir-: salavat getir- (34.a./I002)

salıḳ: haber; sağlık, sağlık haberi (68.a./2029)

salın-: sallan-, sark- (22.a./63I)

salkūm: salkım, üzüm salkımı (36.b./I078)

sanavber(ar.): çam fıstığı ağacı ve bu ağacın kozalağı (2.a./35)

sandal(ar.) : bir çeşit ağaç(I8.b/524)

sandūk(ar.) : sandık (II.b./3I9)

san-kīm : sanki, öyle ki...(73.b./2I93), zannedersin ki

sarmaş- : sıkıca sarıl-, dolaş- (6I.b./I833)

şarsar(ar.) : şiddetli, gürültülü ve sert rüzgâr (72.a/2I48)

saru : sarı (54.b./I6I4)

sataş-: istenmeyen bir hale uğra-, duçar ol- (I6.b./475)†
rastla-, bul-, rast gel- (54.b./I6I4)

satun al-: satın al-, al- (8.b./228)

sav- : geçiştir-, deffet-, uzaklaştır- (86.a./2558)

savāb(ar.): doğruluk, dürüstlük (80.a./2387)

savu- : soğu- (I5.b./438)

sayru : hasta, rahatsız (I6.a./45I)

secdeye baş ur-: secde et-, secdeye git- (3I.b./930)

sekit-: reddet-, azarla-, takdir et-; kov- (7.a./I85)

server(fr.): baş, başkan; ulu(36.b/I074); sahip, köle
sahibi(II.a./300)

serv(fr) : servi, selvi, selvi ağacı (3I.a./9I5)

setr kıll- : ört-, kapat- (29.b./857)

sevdāy it : aşk yap-, sev-, seviş- (9.b./257)

sevdür- : sevdire- (50.a./I482)

sevgü : sevgi, sevda(I4.a/396),(28.a/8I7); sevgili

sı- : kır-, boz- (58.a./I722)

sıçra-: koş-, kaç-, çık- (25.a./720)

sığa-: meshet-, okşa- (66.a./I966)†, sıva-

sımarla-: tenbih et-, uyar-(68.a/2026); ısmarla-(68.a./2034)

sına-: dene-, tecrübe et- (56.a./I647)

sırça: cam, billûr (7I.b./2I30)

sicn(ar.): zindan, hapishane (43.a./I246)

- s̄in(fr.): mezar, kabir (22,a./638)
- sini(fr.): sini, tepsi, büyük tepsi (35.b./I045)
- soñ dem: son an, ömrün sonu,ölüme yakın (42.b./I249)
- soñ ucl: sonuç, netice, nihayet (39.b./II65)
- sor-a gel-: sor-, sormaya gel- (I6.a./45I)
- sovu- : soğu- (I5.b./444)
- sög- : söv-; söyle...(57.b./I7I2)
- e söge: söve söve; söylene söylene (57.b./I7I2)
- söyle- : konuş-, anlat-; sor- (64.b./I928),(47.a./I389)
- ye gör-: sorup dur- (I6.a./455)
- ye тұr-: söyleyip dur-, anlatı ver- (36.b./I08I)
- söyleş-: konuş-, karşılıklı anlat- (69.a./2052)
- söz :
- e getir-: dile getir- (
- i dile getir-: sözü dile düşür-,sözü yay-(I2.b./346)
- ine gir-: sözünü yerine getir-,s. tut-(30.b./900)
- ini kulağa koy-: sözünü dinle- (I5.a./433)
- ün varı: gerekli olan söz,gerekeni söyleme(67.a/I993)
- suça kalma-: kusura kalma-,kusura bakma- (29.b./867)
- sultān ko- : sultan et-, hükümdar yap- (33.a./966)
- sun- : uzat-; el uzat-, uzan-; atıl-(23.a/679),(7I.b/2I37)
- su slğırı : su aygırı (43.b./I284)
- suvar ol- : bin-(ata suvar ol-: ata bin-)(54.b./I600)

süci : şarap, içki (35.b./I039)

sür- : uzaklaştır-, gider- (33.a./970); kov-, kovala-(60./b
I804); yürü-, ilerle-(63.a/I88I); yürüt-(83.a./2472)

-Ş-

şād(fr.): mutlu, sevinçli, mesut...

-gel-: hoş, safa gel- (8.b./228)

-ol- : mutlu ol-, sevinçli ol- (6I.b./I836)

şādī it-: zevk et-, eğlen-, neşelen- (5.b./I47)

şādī kıl-: hoş tut- (37.b./II07)

şād-mān(fr.): sevinçli, memnun, mutlu (34.a./I00I)

şAhā!...: ey şah!... (I9.a./543)

şāh-bāz(fr.): yiğit, şanlı; mübarek, muhterem (34.a./I002)

şakı- : şimşek gibi çak-, parla- (86.a./2564)

şāllah : İnşaallah, Allah dilerse (I9.a./539)

şamēdān: şamdan, mumluk (6.b./I77)

şār(fr.): şehir, kent (I9.a./546)

şarabdār: şarapçı, meşrubatçı (37.a./I090)

şart it-: şart koş-, şart ileri sür-; söz ver- (I2.b./344)

şehd(ar.): bal (8.a./223)

şehin-şāh(fr.): şahlar şahı (53.a./I555)

şehir : memleket, ülke...(Mısır şehri)(45.b./I343)

şehr-yār(fr.): hükümdar, padişah (50.a./I47I)

şekker : şeker (27.b./803)

- şerh eyle-: açıkla-, anlat-, izah et- (4I.a./I209)
- şerm-sār(fr.): utanma, haya, edep (24.b./7I4)
- şeş- : çöz- (67.b./20I5)
- şimdiden(şimden) girü: bundan sonra, bundan böyle, artık (I2.b./355)
- şindi : şimdi (65.b./I954)
- şirin-ter : daha şirin, daha tatlı (8.a./223)
(fr.)
- şir-ner(fr.): erkek aslan (86.a./2568)
- şivān(fr.) : matem; inleme, ağlama, sızlama (25.a./729)
- şol : şu, o (2I.a./6I3)
- şol kadar ki: şu kadar var ki, öyle ki...(48.a./I422)
- şol kadem : böylece, bundan sonra, ondan sonra(
- şol-kīm : şu ki, o ki... (I9.a./540)
- şoloḳ-dem : o vakit, o anda (76.b./2277)
- şoloḳ sāt : o saatte, tam o anda, o sırada (38.b./II27)
- şöyle : öyle, böyle, şöyle...(37.a./I097)
- şükrāniye : teşekkür etme, minnettar olma (42.a./I24I)

-T-

- ta'am eyle-: yemek hazırla-, yemek pişir- (78,b./2334)
- tā'at(ar.) : kulluk, ibadet (I7.a./489)
- tabıl : davul (6.a./I55)
- ta'cīl(ar.): çabuklaştırma; alai acele, çabucak (25.a./727)
- tağ : dağ (54.a./I598)

tağıl- : dağıl-, ayrıl- (63.a./1877)

tağla- : dağla-, acı ver- (73.a./2183)

tahsin eyle-: yücelt-, iyiliklerini sayıp dök- (5.a./130)

taht :

-a bas-: tahtını ele geçirmeye kalkış- (25.a./733)

-a bin-: tahta geç-, tahta otur- (50.a./1470)

tākātı tāk ol-: takatı kesil-,gücü eri-(7.b./207)

tal : dal (61.a./1814)

tal-: dal- (50.b./1512)

tam-: damla- (51.b./1512)

tamar: damar (27.a./790)

tanu : cehennem (21.b./627)

taña : sabaha, sabahleyin (5.a./127)

taña kal-: hayret et-, şaşa kal-, dona kal- (2.a./43)

tañış-: danış-, istişare et- (35.a./1035);
konuş- (28.a./820)

tañışuk eyle-: istişare et-, müşavere et- (85.a./2529)

tañla : şafakla, sabahla, sabahleyin, sabahta(32.a./951)

tañla-: hayret et-, şaş-, şaşır- (3.a./71)

tanuk : tanık, şahit (25.b./745)

tanuklık vir-: şahitlik yap-, tanıklık et- (26.a./757)

tap : tamamen,büsbütün; yetişir,kâfi(27.b/795),(60.a/1784)

tapu: huzur, makam, hizmet, saygı, hürmet (16.a./457),
(45.a./1328)

-eyle-: hizmet et-;hürmet et-;yücelt- (8.a./218)

-kıl- : inkıyâd et-, yücelt-, hizmet et-(37.b./1108)

tapuldu: gürültü, patırtı (atın tapuldusu)(57.a./1694)

(gönül) taş gel-: (gönlün) taşı dolması, taşı ver-
(6.b./169)

taşra : dışarı, dışarıya (6.a./154)

-tur-: dışarı çık-, kendini dışarı at- (25.a./720)

tatlurak : daha tatlı, daha şirin (

tavar : davar, mal (15.a./425)

taya : adam, yiğit...(54.a./1589)

tayan-: dayan- (48.a./1423)

tāzī(fr.): arap atı (6.a./156)/ tāzī atı: arap atı(54.a./159)

teberrük(ar.): uğur sayma, mübarek sayma (69.a./2076)

tekür : tekfur, Bizans ya da Rum hükümdarı (34.b./1009)

telkīn it-: tebliğ et-, davet et-, izah et- (37.b./1110)

temennā it-: kabul et-,boyun eğ-;istekte bulun-(60.a./1790)

ten (fr.):vücut, beden (1.a./12)

tenüre(fr.'den mu'reb): tandır, fırın (37.a./1083)

tepren-: depren-, kımılda- (11.b./318)

terāzū(fr.): terazi, tartı aleti (11.a./311)

tere : sebze, sebzevat, ot nevindeki sebzeler (51.b./1518)

terkini ur-: terket-, vazgeç- (4.a./97),(21.b./623)

teslīm eyle-: tabi ol-, teslim ol-, emrine gir- (8.a./223)

tīmār(fr.) : sıvazlama; ihtimam; pansuman (32.b./955)

-eyle-: yarayı pansuman et-; hastaya ya da çocu-
ğa ihtimam göster-(32.b./955)

-it- : tımar eyle- (2.b./48)

tımārla-: tımar et-; bakımını yaptır- (15.b./439)

tiz : tez, çabuk (26.a./756)

tizcegiz: çabucak, derhal, hemen (33.b./984)

tizcek : çabucak, derhal, hemen...(32.a./1025)

toğ- : doğ- (40.b./1196)

toğan : doğan (kuşu) (21.b./619)

toğra- : doğra- (29.a./852)

toğrı(u): doğru (23.a./669),(47.a./1391)

tokı(u): doku-, birbirine geçir-; vur-, çak-, kak-
(44.a./1297)-(64.b./1925)

tokın- : dokun- (60.b./1807)

tol- : dol- (28.b./835)

-(göz) -a gel-: (göz) yaşla dol-, dolu dolu ol-
(6.b./170)

tolın- : dolu dolu et-(gözümden tolındı: gözümü dolu dolu
etti,gözümü yaşla doldurdu,gözümde tüttü)(3.b./74)

tolu ay: dolunay, bedir, mehtap (20.a./572)

ton : elbise, giyecek (5.a./127)

tonan- : donan-, giyin-, süslen- (5.a./127)

top : bütün, küme, topluluk (9.a./249)

toprağa düş-: yere kapan- (86.b./2574)

top tolu : tıklım tıklım, dop dolu (36.a./1066)

toy- : doy- (64.a./1907)

- toyla-: ziyafet ver-, yedirip içir-, ağırla- (2I.a./60I)
- tul : dul, kocasız kalmış kadın (57.b./I720)
- tulaz : aciz, derbeder, perişan (47.a./I383)
- tur- : dur-, kal- (8.a./2I7); kalk-, ayağa kalk-(4.a./90)†
geri dur-, vaz geç-(I6.b./468)
- ı(u) gel-: ayağa kalk- (49.a./I448), (80.b./2395)
- up var- : kalkıp git- (75.a./2242)
- turak : durak; yerleşilen yer, yurt (2I.b/629), (80.a/2392)
- turra : damga, mühür; hüküm, ferman, emir... (72.a./2I49)
- turunÇ(fr.): meyve, meyveler (28.b./827)
- tut- : kapla-, zaptet-, istila et- (3.a./69)
- tutak : dudak (I5.a./420)
- tutaş ol- : karşılaş-, rastla-, iliş- (44.a./I302)
- tuy- : duy- (5I.a./I508)
- tuzlu : tatlı, hoş, şirin, güzel, letafetli... (IO.a./28I)
- U-
- ucuzluk: bolluk, bereket (45.b./I343)
- uçmak : cennet (I9.b./556)
- eyle-: uçmak iste-; dile-, iste- (9.b./256)
atılmak iste-
- ud : haya, edep, utanma (26.b./77I); şeref, asalet (I7.a/489)
- ūd(ar.): yakıldığı zaman güzel koku çıkaran ağaç veya odun
(I8.a./5I3)
- uğra-: rastla-, rast gel-, bul- (54.b./I6IO)

uğrı : hırsız, çalıcı (79.b./2374)

-tut-: hırsız sayıp cezalandır- (84.b./2515)

uğrılık: hırsızlık, çalıcılık (83.b./2489)

uğurla-: hırsızla-, çal- (82.a./2450)

uğurluk: hırsızlık, çalıcılık (82.a./2442)

ulu : büyük, ulu (42.b./I259)

ulu giçi: büyük küçük (10.b./287)

um- : bekle-, temenni et- (14.b./4II)

ur- : vur- (10.b./293)

urın-: vurun- (57.b./I7II)

urun-: giyin-, takın-, süslen- (8.a./2I6)

us : akıl; fikir...(7.a./I92)

-dan alu: akılsız, akıl yoksulu (21.b./626)

-sını başına devşür-: aklını başına topla-(57.b/I7I2)

uş : işte, şimdi; çünkü; ancak (13.a./362),(2.b./58)

uşat-: parçala-, ufalt- (31.a./9II)

uşbu: işte bu...(2.b./50)

uşda: işte...(17.a./483); şimdi

utan-u: utanarak, utanıp (45.a./I328)

uz : uygun, doğru, muvafık; marifet; iş (27.a./784);
(84.a./2510)

-Ü-

üleştür-: paylaşır-, bölüştür- (1.b./2I)

ün : ses, sada (56.b./I66I),(24.a./694)

ünsi ünt-(ensi ent-): aklı başından git-, şaşır-, rengi at-,
utancından ne yapacağını şaşır-...
(26.b./768)

üryān it-: çıplak et-, soy- (32.b./958)

üş- : toplan-, başına toplan-, üşüş- (22.a./639)

üşen-: çekin-, tereddüt et- (40.b./II94)

üşendür-: usandır-; üzdür-, tedirgin et-, rahatsız et-
(14.b./4II),(22.b./657)

üzer yir: üst taraf, yukarı yer, yukarı (69.a./2055)

üzre : üzere (13.b./364)

-V-

vaktin : vakit, vakitte (62.a./I854)

vālih(ar.): hayrette kalmış, şaşa kalmış (53.a./I560)

var : mevcut, olan; olanca, bütün, hep (3I.b./926);
servet, mal, zenginlik (48.b./I429)

var- : git-, ulaş-, var- (4.a./96),(5.a./I26)

varıcağız: varınca, vardığında (69.a./206I)

varduğınca: gittikçe, git gide, zaman geçtikçe (I5.a./422)

varmısa : bulunsa, olsaydı, bulunsaydı (74.b./22I5)

vaşl it- : kavuştur-, buluştur- (70.b./2IOI)

vir- : ver- (24.a./697)

virbi-/viribi-: gönder-, irsal et- (45.a./I323),(4.b./II7)

viril- : veril- (28.b./826)

-Y-

- yaban : gurbet, é1, yabancı yer, başka memleket(2I.b/6I9)
- yağlıg: mendil, bez parçası (59.a./I757)
- yak- : yan- (22.a./64I)
- yakıl-: çok mahzun ol-, üzü1-, yan- (4I.a./I2I5)
- yakın var-: yaklaş-, yanına git- (24.b./705)
- yaluñ : çıplak, elbisesiz, yalın (30.b./905),(58.b./I744)
- yaluñuz: yalnız (33.a./976)
- yañgur: yağmur (33.a./977)
- yaña : taraf, yan, cihet, yön; tarafa (82.b./2452)
- yañak : yanak (I7.a./488)
- yanınca: yanında, beraberinde (49.a./I445)
- yapu : yapı (I8.a./5I2), bina...
- yārā!...: ey yar!...(IO.a./278)
- yara- : yakış-, uygun düş-, yaranabil-, yaran-(3I.a./9I2)
- yara ur-: yarala-, yara aç- /(29.b./858)/
- yaraK : hazırlık, levazım, techizat (5.b/I42),(63.a/I87I)
- yarar : faydalı, uygun; lâzım, gerek (86.b./2580)
- yaraş-: yakış-, uygun gel-, lâyı1 ol- (2I.a./604)
- yargu : yargı, hüküm,; muhakeme; dava (83.b./2493)
- eyle-: yargıla-, muhakeme et-, dava et-(83.b./2493)
- yarı : yardım, şefa1, dardan kurtulma (6I.a./I825)
- yarın : ahiret, ahiret günü,(I.b./26); gelecek, mâzi, gelecek günler (23.a./664)
- yarıñgı gün: ahiret, öbür dünya, ahiret günü(I.b./26)

- yarlığa-: suç bağışla-, mağfiret et-, affet- (39.a./II5I)
- yarma : bir yemek(çorba) malzemesi, yarma (55.b./I643)
- yarı : yarım (yarısı: yarısı) (25.a./725)
- yasa otur-: matem için toplan-, yasa başla- (32.b./960)
- yaşıl : yeşil (I7.b./508)
- yaşur- : sakla-, gizle-; ört- (75.b./2246)
- yatası yir: yatacağı yer (56.a./I654)
- yatur- : yatır- (
- yavı kıl-: kaybet-, yitir-, zayi et- (4I.a./I2I2)
- yavlağ : pek, çok, gayet, oldukça, fazla (I6.a./449), (I8.a./523); sert, kızgın (3I.b./936)
- yavuz : kötü, fena (3.a./72); çetin, yaman (20.a./583)
- ayla- : yazı geçir- (9.a./247)
- yayını çekeme-: yetişeme-, geçeme-...(83.b./2488)
- yaz- : yaz-; nakşet-, beze-, resmet- (72.b./2I60)
- yazu : yazı(24.a./689); ova, sahra, meydan (53.a./I558)
- yazuk : günah, cürüm, suç; yazık (23.a./667), (82.a./2443)
- yet- : yetiş-, kavuş-, ulaş- (8I.b./2435), git-, koş-
- yet-esi : yetecek kadar, kâfi derecede (60.a./I785)
- yetür- : yetiştir-, kâfi getir-(IO.a./275); ulaştır-, getir-, kavuştur-, yetiştir-(I6.a./457)
- yılığ : eğik, kambur; yılmış, bezmiş (56.a./I654)
- yılın : yılda, yıl, sene (I5.b./440)
- yırtuk : yırtık (26.a./762)

- yi- : ye- (22.a./639)
- yid-: çek-; yedekte götür- (48.b./I436)
- yiddi: yedi (I9.b./558)
- yid-e yid-e: çeke çeke (57.a./I702)
- yidek: yedek (6.a./I56)
- yig : daha iyi, üstün; kuvvetli, baskın (27.a./78I)
- yigit: genç...(63.b./I890)
- yigrek: daha iyi, üstün, tercih edilir (45.a./I333)
- yil : yel, rüzgâr (72.a./2I48)
- yildür-: koştur-, estir-, hızlıca yürüt- (5I.a./I498)
- yimiş : yemiş, meyve, mahsulat (I5.b./440)
- yin : yen, elbisenin el üzerine gelen kısmı (26.b/766)
- yin-: yen-, galebe et-, karşı dur- (65.a./I930);
dayan-, tahammül et- (76.a./227I)
- yine: geri, tekrar (34.b./I02I)
- yir : yer (25.b./742)
- den götür-: yükselt-, yerden al- (26.a./755)
- inden tur-: yerinden kalk-, fırla- (30.b./904)
- ün yüzi kop-: yer yerinden oyna- (54.b./I609)
- yir-i tekye: dayanılacak yer, oturulacak yer (64.a./I904)
- yir yirin : her taraftan; taraf taraf (25.a./722)
- yit- : it-, kak- (48.a./I4I3)
- yitür-: yitir-, kaybet-, zayi et- (78.b./2343);
hibe et-, terket- (I.b./24)

- yi-yesi : yemek, yiyecek (34.b./I022)
- yiyle- : kokla- (27.b./804)
- yohsa : yoksa (58.b./I745)
- yohsul : yoksul, fakir (15.b./442)
- yokaru : yukarı, yukarıya (44.a./I290)
- yol :
- al-: ilerle-, git-, yola koyul- (85.a./2585)
- oldur-: yol göster- (70.b./2I03)
- virme-: mücadele etme-, fırsat verme- (72.a./2I47)
- a gir-: yola çık-,yola düş-,y. koyul-(65.b/I946)
- a git- : yolda git-,yoluna git- (55.a./I6I5)
- ını az-: yolunu şaşır-,yanlış yola git-/(68.b/2047)/
- yoldaş : yol arkadaşı, aynı yolun yolcusu (56.b./I666)
- yor- : yorum yap-, tefsir et,, tabir et- (43.b./I279)
- yön : meyil, istek, arzu (60.a./I795)
- yönen- : yönel-, teveccüh et- (I3.b./374)
- yu- / yuy- : yıka-, temizle-, sil- (46.b./I372)(32.b/959);
izale et-, boz- (66.a./I967)
- yulduz : yıldız (8.b./235)
- yun- : yıkan-, temizlen- (79.a./2356)
- yügür- : koş-, hızla git- (I2.a./339),(25.a./757)
- yügür-ü: koşarak, hızla yürüyerek (57.a./I70I)
- yükün- : önünde eğil-, diz çök-, baş eğ- (86.b./2583)
- yüregi oyna-: kalbi çarp-, kalbi küt küt et- (70.b./209)

yürek taş-: heyecandan, endişeden dolayı aşırı derecede
coş-, tansiyonu yüksel- (74.b./2225)

yüz :

-döndür-: yüz çevir-, terket-, karşı gel-(50.a/I474)

-tut- : yönel-, dön-, teveccüh et- (25.b./743)

-ur- : baş vur-; yre kapan- (86.b./2579)

-yüz ur-: yüzünü yüzüne sür-, y.y. vur-(61.b./I830)

-i sulu : güzel yüzlü, asil yüzlü; şerefli, namuslu
(25.b./738)

-i koyu bas-: yüz üstü devir- (57.b./I714)

-ini yire ur-: yere kapan-, yüz sür- (45.a./I331)

-ini ur- : dövün-, yüzüne vur- (25.a./729)

-Z-

zahm(fr.): yara, ceriha (43.a./I267)

zārıla ağla-: acı ile, hasret ile ağla- (78.a./2320)

zārī kıl-: ağla-, ağlayıp sızla- (23.b./674)

zār it- : ağlat- (48.b./I425)

zeberced(ar.): değerli bir taş, cevher (17.b./508)

zer(fr.) : altın (11.a./308)

zerrīn(fr.): altın, altından (54.b./I608)

zevāde(fr.): azık, erzak stoku, yiyecek (51.b./I513)

zeyrek(ar.): anlayışlı, zeki (17.b./500)

zī (ar.) : hayat, canlılık, parlaklık (72.a./2146)

zihī(ar.) : ne güzel, ne hoş!..(

zindān(fr.): mahpushane, ceza evi

-çek-: zindanda ol-, zindanda sıkıntı çek-
(38.a./II23)

-yat-: zindanda yat-, zindanda bulun-
(47.a./I384)

-a buyur-: zindana atılmasını emret-, zin-
dana koy-, hapset- (25.a./736)

-a ur-: zindana at-, zindana vur-(3I.a./9I7)

zinde(fr.): canlı, diri; güçlü (70.b./2097)

zīver(fr.): süs, bezek, zinet (I8.a./523)

zūrnāy(fr.): zurna (6.a./I55)

zūmürüd(ar.): zümrüt (I8.b./528)

KAYNAKLAR

- Ahterî, Mustafa Bin Şemsüddin, Ahterî-i Kebir(Arapça-Türkçe Lûgat), Matbaa-i Amire, İstanbul, 1310
- Atalay, Besim, Divanü Lûgat-it-Türk Dizini(IV), Türk Dil Kurumu Yayınları,no:524, Ankara, 1986
- Banerlı, Nihat Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi,I.cilt, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1971
- Derleme Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1963
- Devellioğlu, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Doğu Matbaası, Ankara, 1978
- Dikmen, Mehmet, Peygamberler Tarihi, Cihan Yayınları, İstanbul, 1985
- Dilçin, Cem, Yeni Tarama Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, no:503, Ankara, 1983
- Dolu, Halide, Menşeyinden Beri Yusuf Hikâyesi ve Türk Edebiyatındaki Versiyonları,(doktora tezi), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanesinde ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde tez no:2197, Tezin hazırlandığı yıl:1953
- Ergin, Muharrem, Azeri Türkçesi, Ebru Yayınları, İstanbul,1981
- Ergin, Muharrem, Orhun Abideleri, Boğaziçi Yayınevi, İstanbul, 1983
- Ergin, Muharrem, Üniversiteler İçin Türk Dili, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1986
- Etik, Arif, Farsça-Türkçe Lûgat, Atilla Basımevi,(yer belirtilmemiş), 1968
- Gabain, A. Von, Eski Türkçenin Grameri,(Çeviren:Mehmet Akalın), Türk Dil Kurumu Yayınları,no:532, Ankara, 1988
- Gemalmaz, Efrasiyab, Çağdaş Azeri Türkçesi Metinleri Antolojisi,

Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Erzurum, 1986

Gülsevin, Gürer, Eski Anadolu(Türkiye) Türkçesinde İsim Çekim Eklerinin Kullanımı ve Fonksiyonu, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü(Yüksek Lisans Tezi), Malatya, 1986

Hayyampur(Abdürresul Tahbaszâde), Türk ve İran Edebiyatlarında Yusuf ve Züleyha, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi,1945 (Doktora Tezi),İstanbul Ün. Kütüphanesinde tez no:I2I2

Kocatürk, Vasfi Mahir, Büyük Türk Edebiyatı Tarihi,Edebiyat Yayınevi, Ankara, 1970

Levent, Ağâh Sırrı, Türk Edebiyatı Tarihi-cilt:I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1984

Levent, Ağâh Sırrı, Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri, Türk Dil Kurumu Yayınları, 3.baskı, Ankara, 1972

Orkun, Hüseyin Namık, Eski Türk Yazıtları, Türk Dil Kurumu Yayınları,no:529, Ankara, 1987

Şemseddin Sami, Kâmûs-ı Türkî, Çağrı Yayınları, İstanbul,1978

Terzi, Mehmet, Eski Anadolu Türkçesinde Fiil Çekimi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü(Yüksek Lisans Tezi),Malatya, 1988

Timurtaş, Faruk Kadri, Eski Türkiye Türkçesi(XV.y.y.), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları,no:2I57,İstanbul,1977

Timurtaş, Faruk Kadri, Osmanlı Türkçesi Grameri, İstanbul Ün. Edebiyat Fakültesi Yayınları,no:2558, İstanbul, 1979

Tuna, Osman Nedim, Türk Dil Bilgisi(Fonetik-Morfoloji), İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Eğitimi Bölümü Ders Notları, Malatya, 1986

Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi(TDED), cilt:III, 30 Kasım 1948,

sayı:1,2, s.211-230 arası(İsmail Hikmet Ertöylan'ın "Türk Dilinde Yazılan İlk Yusuf ve Züleyha" başlıklı makalesi)

Türk Dünyası El Kitabı,Malatya İl Halk Kütüphanesi, Demirbaş numarası:12010, s.418(Faruk Kadri Timurtaş'ın yazdığı "Türk Edebiyatı Maddesi")

Türkiye Yazmalar Toplu Kataloğu(TÜYOTAK), cilt:1, s.116

Yusuf u Zeliha Mesnevisi(Yazma Eser), İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nüshası, Kayıt no:T.Y.970

ORIJINAL METNİN

FOTOKOPİSİ

بهداد شاه صوبه سين دي کما
عمر لجنه واريک اکاسو يادي
سکابها و يوشکه کنوريشيم
کيم بي اليم کيمه ايوم
تيم صورت کيم براتل و زور
عمر لجنه بوسق اکاسو يادي
ايداري قاري دکله سوزور
بوسق بدي تگري بوزورين قولي
بوسق قوليه رشول کنندي کيشي
نيسل ايک ملنگ اولاره دور
اي کوي کوک انجنده بوزور
ايچ صودن دزي مه چاياردور
کيم سنک جانني برسا قتلور
سکندر ادرمان لطفک بوزورسي
بوسق کين واريدين اولاره يار

بوضه فرشته سي سن سويله کما
بيک قنور ک مالور و اولور دي
اوشبو شهره سنک کن کلمشيم
اولايي بولک اخف ايه ايوم
کوزوشون هر کري و کوزور
کنور حالندن حکايت ايدري
باردوريم سکا بن کندور
جماله عال خلفنک اوله قنور
بوسقيدن ياره در اولوک ديشي
قاره طير قون ادرموردور
قاني حجابي صوبي ايدور
انه رکندن نه جان ياره
کيمي فاسق کيمي نرسا قتلور
يدي طامو قنورک بياره سي
عاقبتنک اکا طبعياله نهار
کما دي

کما دي و شوق حسيه بوزور اول
کمال بيان کنور بوزور سي طوت
قارچ بوسق سوزور و دکلي
بوسق و کنده بوزورين بوزور
بوسق انزه اکا نلفيني اندور
نگه ماي و ايسه حق عشقند
بيک قنور کون نوزک ايدري
يادي بوزور صخره کنده اوله خوجده
در ويش اولدي و ارضه مده و نوزور
تا اولجنه لده اوله طاعت ايدور
حق کما يادغي کون و حياق و بوزور
قارعتک حياي خوش اولدي تمام

اکا طبله کون اوله و هم بوزور
بوضه قاندا و کوزه اي عدل
دوکدي ياشين زي زاري اکلي
اندي نه ديلک کما بوزور
بوسق و کنده ايمان کنورور
قاموسين اولشور بکلي بيه
کوز قان مالين کوز کيم بيلدي
مستح اوچايني ايدور نيجده
کيو قان مان انه بوزور
عاقبت امانله قلدي کوزور
حسنت چشم ديداريني کوزور
مصطفانک روجه بوزورک سلام

بيدي بوسق قنور سين بوزور
اوله نيانده بوزور قنور بوزور
بينه بوزور و حکايت ديه لوم
شاه چلمه سي ادي اناسي ادي
ب

مکر و حمانده خوږي اوله پي
 نيمه کن فتنه داستاني
 لعل باقون هم سوز نه خستگي
 نيمه عاشقوي شيدا ايد دي
 کاسد اولون بهادرتان قادي
 عاشق ايد دي هم فرشته خونيه
 اول زفانده خوبون اجوه طاقدي
 سويلسه کشته و پوردي دادي
 نيمه تکلمه فرصه ندي
 فتنه کيم ديلر پينه وار و پوردي
 تکردي دي اول پوي او پوردي
 کيم ز ليخا فوژي اول گلستان
 يا نمل او پوردي مکر اول کاره و خنده
 اي کوردي ز ليخا اقلادي صلوات
 دوش

دوش چنده اول پور کورک و وير
 اول فوژي کورک پيک پيک افرو
 اتدي جانم دوشي کورک قنار
 ايدري با دوشمه بر صورت
 اي کورديون پوز اولوم دلور
 اتسي ايد بلسا دم فتنه لعين
 اي سکا توريديم ي فوژه
 ديم طعام کيز ليخا اول تور
 اول کما قلم صان کورک بکوزي
 اول پوچه فوژه وي اول کما
 پوسنک عشق اي زار ايدري
 بيلله دايک پوسنک عشق پور
 نيمه پوزون ديسلام چانم نکا
 پور قشاک اول کورک ايدري
 اول سوي کورک پيک چلب
 ايکيلو پوزون طور کور
 شاه چيموس قري پوزينه نهار
 سويله ايشه پيم اي کورک اول غل
 کور و مده کوردي اول کورک صوژن
 کما تار ايله اي آنا م اولو
 جمله مالوم زويم دم برين بريت
 دککل يالون دکال و شوب سوزم
 اکا اول و صوري کورک پيک کور
 زعفرانه دوزدي عشق دن ايدري
 کورک لوتک يا نيمه چون آب روان
 ازين ازين عشق کا کار ايدري
 بيل اول پي اول دوشي بيه کور
 حمال اوله بيه کلدم رفیق سکا
 سن بيم سين بون سنک اولوم دوزي
 ايلدي حيل او پوي قلمه طلب

و شله کوردي بصورت کورکا
 و شله کوردي بصورت کورکا

کوردوم ووش اشقی صدک آوزیت حسرت
 تکرچی دن درانه کما قیبال تیار
 دوش اشخنده اما دوش اولور یسک
 نه کشیدرم چی صورخیل تسلیج
 کی بیله سن اولور کیمک نسلیدورد
 بریالادک بته زلفا صبر ایدر
 اولغایه زلفا چوق بیلوردر
 ای بی جهی بی دیوانه قیلان
 کورنوب ساوندورب محروم ایلان
 پنجه پنجه کنه لیکه سن سونیکمال
 سنی استین کشی قنده یوله
 پادشاه اولغیست پانده سن
 اولخانقنده حالنی وصف ایلدی
 ایشدایم سکا احوالیم
 بی استرسک مصریوله سن
 بی استنده چایک اولغال اشوی کا

ایدری یا بینه اولصورتی
 نیه طراندی کورنوب اول نکار
 ایدری قورمینه کور یسک
 صورخیل دن شهرنی واصلیت
 ییمک کیمک غلبد کیمک خلیله
 زلفا راندون دی قورمینه صبر
 اولخ حنون اولغی کوز کوردر
 ای درای روحی روان کولالان
 ای دیشومه کورنوب کورکیرن
 ندرادک کیمک غلبدن دیکال
 ایلدک محنون بی عشقده
 سونیکمال کورکولورورت سن
 اولصورت سوز کولوبن یوزدی
 ایدری خاتون دیدیم حالیم
 یوسوبن یوغزب و غلی بیله کن
 شملکی اندی کور دیوریا اشکا

بویو دخی کول کیمکمال
 دوش اشخنده زلفا زاری قورم
 اولغوسمی کند اولور یادی کورلر
 عفتی کند نه فالاسین بلمدی
 اولشوبورقاج بو سنی اولوم بیلدی
 نشاه خویان جانی خندان قنده سن
 ای نیه دردیله درصافنده سن
 اسکاره جانی بنهان قنده سن
 ای حوری صورت کمنشان قنده سن
 دنیا خویارینه سلطان قنده سن
 قورنولان ای بیله ان قنده سن
 ای پالکولور مهران قورنولان
 ای کوردی تسی کیمک طهارت
 کیم یا در خاله کور سنی کورنولان
 ایدری

ندرن ازونف کسیده میال تکمال
 نیه اولصورت بوچی بوغز کورلور
 دوش اشخنده عهد لورن بکنده بیلر
 چوتکه و یادی بو سنی بو یادی
 ییمک سنی کیمک شلمدی شلم بیلدی
 ایدری و شنه کورنوب قنده سن
 عاشق اولوم دوش اولوم بیده سن
 کلکمال کورکولور بوزک کیمکمال
 صورنیک باغنده کوردم جنتی
 اولغوسه طدره کورنولور کورنولور
 نشوا اسنک عشق ددی طولدی بی
 نیه ادری کمال سکا کیمک بجم
 اندی بو شعری بی حوق غلدی
 صوردی بیدر نینه نه اولور کورنولور

اوسنبوسوزي سويلدي ولدي نهانه
 ساوينون اويون سندن اوانوز
 اولصا پري بکوي بنه دوندي کوله
 ايدي خزان انا بيلدم حاله نيب
 يعقوب غني بوسيني کشفاش
 سويلدي قتي بوسوزين سکا
 آنا سويلدي ايا جاننه جانين
 مصر بوندن التي ايلقي بولدر
 اي قوزوسن اکا ايوک لاک محال
 آختره ايوک من مکرار کسا
 زنجيل ديورني اگا و يوت سن
 خنجا لام کندوزمي ولاوزم
 بئي اويشدرودي زنههار اگا
 آتسي بولون سوزدي قوزي نيب
 دوردي نه زنجيله ايدي قوزومر

زنجي اولدي کوزي شادمان
 طوزوبن اتا سيني قانده واردر
 اولد کوشق بلي دوندي بولبوله
 سويلدي کما قامن حواليني
 مصر نغندن کي ولوسلطان نشن
 ايدي جهاده فکلمه ايريشم اگا
 سويليم بوسوزومي دکلاه بئي
 التي ايلقي بوي کيم واردر کلور
 تکرمني اورسن انک بروجي ال
 انکچون سويلمه ايروزق بکا
 بوسخسه قناله ايروزومي کوزومر
 بويوروي قناله طوله ولورومر
 ايشد شخاک ايتسي قادي حکما
 اسکردي چوت ايشدري سوزوزي
 دکلاه ديدي سن بنم اويشوسوزومر

چورک

چورک بکارتون کشيار کلا يار
 اچيا شهر و مر ايتچ طوشدوروز
 بن بولار نه جواب ايلد بوسم
 بيجه ازغمانا بکا توتور ديلور
 نيليه نيم ايدي تدي بوي ايلخال
 زنجله ايدي بونوزي کوزوروز
 ايدن سکنيم بوزوزومر بکوزور
 اسندک بوي کما درماه بولوق
 بوي ايشد بولار واره کيدنه
 اندي قوزومر ايو تدي بولار دک
 آتسي اول ايلچيلري کوزوروز
 زنجيله آتسي طاشدن بيلر
 زنجيله ايدي ناسنه دککمال
 مصر ايلينه ايتچ بويوروز
 بيجه ايدن اوتوقه بويوروز

هدير بيسي سيني اوغلنده ديلر
 قاموسي سکنين کلمشدروردر
 اي قوزومر بولار نه سويليم
 مقصودي کين سبن بولار سيني يار
 بکانه اوکوت ويوروسن سويلکمال
 اوکوز دهيم بولر نه ديه سن
 هفتده بکوز ايتچ بروجي دوروز
 اولد بولار لاندن ايتچ الدوزق
 کتدي بکوز کوزيچي بايس نيسنه
 مصححن سوزيديم سويلار دک
 هدير بنه التون خلعتت ويردر
 بويجه سوزلردن کلچي اچد يار
 کوزک نه ديمر سوزوزي کلخال
 بئي ياروب نه ديمر سوزي کيسن
 صکره بنم قانوصه کوميس سبن

سلطانه بربو حكايت ايلدي
 صوري جنبدن چيتر تاشما
 نامه سلطان وزيرت و پرورد
 اوقوي يادي كچندن وصف حال
 طوردي سلطان ادي كچندك الم
 كوردن عانتق اولور احضار ياده
 هله سلطانه اچي كونه ديسن
 سلطان اچي وزونه طاشندار
 مصر بلندن بيرغ بروب چيديلر
 دخله تاشنده مستوق بي كلور
 ايندري طاش تاشا قوش و دار
 كوستلوي سرباري طونديلر
 شهر و يازور و هنر و قلدديلر
 بكلوري عشقنه تاشا ادي ايلدي
 ايلدي كچن شاه و وزيرون و پرورد

ايندري يدي نين اچي نيلدي
 او يدي سلطان او كنه قوري ايت
 نامه وزيردي باق كوردر
 يادي سلطانه كندي و كچندك
 كجور بيرغ ياننده طوندي قورين
 بلدي كچن عانتق نه امر اوليه
 چوق ذر و سيم جولى و پرديس
 اول قوزك تاشا كچي بارشديلر
 معرب و نده كوسه كچيد ياس
 مصري بلندن كچي اچي كلور
 عزت ايلد لچيه شهره كلور
 طاملر اولور و چتر و چينه طونديلر
 چندك تاشا چنجانده چالديلر
 هر يوي اولور طونديلر
 هم مصر شاه اچي كوي كچي اولور

نين اچي يايه كور صانعال اكا
 جاي او وده ديسك ايتيم
 مصر سلطانه نامه يازديلر
 مصر سلطانه ديري اي هممام
 لايتقاد اولور سنك اي شهر يار
 سندي جي بوسوزون اولورن اكا
 لچيه چوق ارمغانلور و درديلر
 بچيه شاره طور و طلاله و دار
 طكا سلطانه ايتيكه و دار
 دستور ايلور اچي و كور و يلد
 تخت ايلور بوزين بوز قور
 كند و شاهنك سوز قور ايتيم
 اول قوزك لحو اچي نين ايلدي
 ديري كور هم عانتق اولور و نين
 عانتق اولور عشقني قور و نين
 سلطانه

كور كمال اذن نه خبر كلور سكا
 ايندي قوزور نه ديسك طونيم
 لچيه چوق ارمغانلور و درديلر
 نكه سوزي و اريسيله يازوي تام
 بوز قور و ادر ديسم كور كلور نكار
 ايندي ني سكا و پرديس شاه
 اوشوب سيمه لچيه كور ديار
 سوزي و كشد اچي سلطانه كلور
 كور و طوندي كچي اچي طوندي
 سلطانه اكا اير و بيلدير
 اچي سلطانه كور و ياش ادرور
 چوق عان مدح تحسبان ايلدي
 ديل سوزي نيم ديسدي سويدي
 حسيني و خلقني و وصفني
 قور ني دوشده كور و سوز و نين

بیک قزو و اش قوشوال بغلورد
 بونلره بقدی زلیخا اغلادی
 کوردیکه زلیخا اغلده آه ایدر
 سویله بکارا زوک ای غلنوم
 عجب اولدی قایق بزومر ایلموز
 قتلتموز کورکاشنا ککلور
 بلتمکله بوندک احوالده فوله
 پادشاهک خاقوقی سین شکیکن
 معشوق کدر جا کجا جان کلیسر
 کی صنین ناموی بیله قده بیه
 کوزینک یلین سیلوب او فورد
 کی ایشنت سن بوسوزی ی برهتر
 پادشاه قانتده حاضر اولدی
 سلطانی کورده آندک ایلندیلر
 اکی وزیر سلطانیله کوردیلر

زلیخه کورده شاه اولوب فورد
 دایلاری قشوق بغلادی
 بولود ایدر واریدی معتر
 اندی کاغون اغلرین جانم
 زلیخه ایدر اینه حالیموز
 آتم نام او کومده دوشه کلور
 اول لیبون کوزور کلور طول
 دایله ایدر غلغ سکالندن
 حاضر اولم شیدی سلطاه کلیر
 اولسون کله نی اغل کورده
 دایستک سوزینه تولا فورد
 ایشنت ایدی بندروردون
 قامو مصرک بکلوری بولدی
 قوزال التون شوق نهر بولدی
 کورک بولدی کوزور دیلر

ایشد ایدی شاه طوس نه قلور
 چنله دوزگون آخیر اوردی کام
 کوردوشدی زلیخه چنقره یلر
 بیک فاتوری کجهیز کولدی یلر
 بیک قزو و اش بیک قوز بیک آناه
 مصخرنی قامو طوسه چنقره یلر
 چنله طبل نغار ضوریا بیاه
 اون اکی بیک طلیز بدکلر یلر
 اکی بولر بیک چیری اتلنات
 بیک جاوش سلطانی کجهیز یلر
 قوشوق واراب زلیخه کورندیلر
 زلیخک جهارینی سلطان کورد
 دیدی نوقت کوردر حجب بوزین
 دیوله دیر سلطان عیش مشغور اولور
 کورده کورچم زلیخک طو نندیلر

قوزی کیمی کوزور تا او کوزور فورد
 بوگون ایشنتله زور ایدر کام
 سلطانی کیشیلره ور دیلر
 الوین زلیخه مصره کتدی یلر
 مصره واریدی خاتون کی هینتله
 خاتونیم کلدی دیمی بقدی یلر
 مصره سلطانی دخی غوغا ایلده
 التون ایلر قوق چو بی حیر
 عجه وصفی ایدر بولاری بن اتا
 حاشک و حاشک و بیج پوره فورد
 دردی چوهر کا ساچی ایدی یلر
 بوماغنی صور طکا فورد
 دیله ایشتم سولیه طلق سوزین
 دیدی کورن سلطان دخی وورد
 او سننه یختو باون طلیز یلر
 زلیخه

زنجیه صلح ثنا قلاد یس
 اول وزیر لوبینه جتیوب کتدی یس
 دیلروداد یس کتدی یس
 زنجیه قطنیه یوزوز چون کوزر
 دایا لوبینه چاغز بیلم کلوک
 دوشنه کوزر و کله کلور بوکشی
 سا لک بوکشی که تیختی یس
 دوشنه کوزر و کله کلور یس
 دایا لوبی چاغز بیلم کلور یس
 دیلروداد یس و تیش زنی دیک
 نچوز کتدی و کتدی قلاد کتدی
 اغلاما دیس بولور و کتدی
 سولدی جتدی کوزر و کتدی
 زنجیه دینی هاه اچی کتدی
 قوز لوبی زنجیه ماورد یس

ای سلطان الینه یوزدی یس
 ایشلیدی اول ایلکسی تندی یس
 ایشله کوزر اوله صندل یس
 ایشلیدی یوزوز چاغز
 نه کتدی ایشل قانوزن الوک
 نه دیلر بوزنه ندر بوزنک ایشی
 دچی کل سوز قانومده ایلر
 بوزر بوزر بوزر نا ایدی
 هم زنجیه بوزر کوزر و دیلر
 بوزنه غلندوزر و کتدی سبب
 بویله زاری یس لک سکا نچوز
 سلطان ای کوزر کتدی کوزر و دیلر
 قانوم کتدی کوزر و کتدی
 دوشدی بوزر کوزر و کتدی
 عتدی کتدی کتدی کوزر و کتدی
 اندی یس

اندی یس سکا ایشل ایش کال
 زنجیه ایدر بوزر اوزر و کال
 قند بوزر حقیقتم حالدم اولسار
 بولوبلیم اول کومده ایدر و م
 زی حقیق اولان زنجیه ایشل و م
 حسی تیلله کتدی عزم هه م
 یعتی ایشل بوزر و کتدی
 بویله غلندی اول نیکار
 ای بوشاخ انا مر قند کتدی
 ای کتدی و کتدی کوزر و کتدی
 دوشنه دیک سوز بوشاخ
 ای بوزر کتدی کوزر و کتدی
 اوزر و کتدی و کتدی کتدی
 طاقتم طاقز اولدی صلی حلیال
 ای بوشاخ کتدی کوزر و کتدی

سوزنی دیر بوشاخ ایشل کال
 اول و کتدی کوزر و کتدی
 ای دیر بوزر کتدی بوشاخ
 کلستانه کتدی کتدی
 بیلکه کتدی کتدی و کتدی
 قانوم حقیقتم بوشاخ کتدی
 بوشاخ کتدی کتدی کتدی
 ایدر بوزر و کتدی زنجیه
 ای بوشاخ و کتدی کتدی
 ای بوشاخ و کتدی کتدی
 و کتدی کتدی کتدی
 حوزر و کتدی ای کتدی
 ای بوشاخ و کتدی کتدی
 کال کتدی کتدی کتدی
 سوزنی کتدی کتدی کتدی

(1)

الذوالوصول
تكري لها م ايلدي بكون
كوزنه لطف ايلدي ستمكاه ولفي
قضه بربو كا عرض ايلدي
صوئدي و ايلدي قولي لن الور
اطيشدم جانوي الدك صانون
ابشد ايلدي عشتينا ووشو كوزي
اي شي ح تقرير قبايه لوص
سلطانك كو كلني محزون كورديلر
عورته وبعه ديوبن بلي رر
قوي قيمت بند يلا و ايلدي بيلر
عاشق او ايلدي شاه نك صورته
قوچدوي يولد و زمش اي صنور
طلكه طور تخف يري كورر
قوجار او يول توكله سا و يور
اول قوه و اشمل و اسنده يورر

ايلدي سلام و لوسون اي خان سكا
جلابه و ريدري سكا بيبي
تكه تكري يدي اي سويلدي
نقنه اي اشيد شجك شاد و لور
شاد كلك ايلدي كا اي خانون
قالدي زخايله و ايلدي قزي
ايلدي قطين سورينه كله لوم
جمله بلكل فائنده ديولدي بيلر
هر بيسي سلطانة او كون و يور
سلطاني كود كه كوروقو يدي بيلر
كلدي يري قزي سلطان فائنده
اول يري قزيني زخايله صنور
زخايله يور و ايلدي قورنور
بورهان سلطان انكاه و يور
زخينه نك قوه و اش صنور

اوسم يي يراون يي ريا
سكا صفندم يي يمن بلكه كال
كيم غريم قنجه قاچوب كيريم
كوزنه قالدي انه خانق الصنور
كورد زخايله نه اكرام ايلدي
سون زخايله انه طوره سير
زخايله انه كوده كه كچوره
انكاه كود كينه بيلر بيله
سند جي طور برزوان انكاه
زخينه سن صو اكرام ايلكل
هم كا او شوبو سوزي سويلكسن
بنه هم يوزين كوركن سن نك
يا دشاهرون جي اشيدري و يور
يوي قيزي زخه فائنده وارر
شهد و شكرون نرين زخه ييلدي
ايلدي

بويك ديدي سجد قازدي تكريا
ايلدي يري بوكشيدك صغلفيل
بويكجه اول اركو ريسه بند به
جلانك حاجتبن قازدي قول
بويي قزيمه الهام ايلدي
ايلدي زخايله طورون و اركسن
زخنك اري كچيه چو نك كله
اورنوب زخه صورتين و ايليه
اوليك انه بيلر وله سنو ييله
كچيه كوند سن اذن تكميل
بيزون كا چوق سلام بيلكسن
ديه سن سوسنك اوق سنك
سوز او كشدن طور يري قزي
زخه انه خلق فنده او نور
كروون لطيفه تسليم ايلدي

حاصل بشنیدن بر وصول نذر وصول
آه ای دوین چاغ و زهره اورد
ممشوقی او یوب نقی بلقن ایلدی
ممشوقی قنده یا بشنه سهر ای ایله
اشغه برقیق استرا و زوریت
نچینه بولک یا شوبین طوئیلر
خانق چنخند کوزورایین اچسا
اندوگک ایش بلکه سکا و دوشر کل
ویویوم ممشوق قینه طنلو جانی
بونک عشقیدر دون کون قونونم
بچه یکله دم دی ایشدک برن
قیغویون یوب صانون آلمس
بهایی ندر صورویون بلک کده
یوبنی الما چمن دور بشیلر
ایتنی کیم بر یوبنی صوریلر

دیلم کیم کیم آوری کی قورک
زخنده باقرای کوشکدن کورد
یوسفک و سننه و چنق ایلدی
دیلم کیم کیم وزین و سول ایله
نچوردن جیغور و کورد و زیت
ایشیلیدی قور ایشله نندیلر
قویدیلر کوشکدن اشغه و جا
ایلدیلر کیم ای کنایین ایش کل
زخنده ایلر دوشره طنک بی
بودر چی دوشله کورک قورک
اوج کورت کوردم بونیا و شنده
اوشور برینا حلاله بیله سن
زخنده کتیمی ایدی فی المقده
زخنده کتیلوی ایلر بشیلر
کلدیلم یوسوق ای ایلر

قامی خلقه کوی مضمودین و بر
حاشا کیم اول عجز و زوله ای تا
اکا حق ضعیله حسا ایلدی
نه قنورد کله یوسپی یازدنت
سوز ایشندک شهد و بشیلر
طنلی بی بالک دمی قونلو و رف
جویری دزیله دله سویلیکم
و وصلون سکاه و طسون فایده
کودی کاشفیلدی یا ایلدی
اقصردون مذهب نادره
منظرون اشنه صدیلر یوسور
ای اولون آله اوزور بشیدی
اول ایلر کی اولو چوشو بیدی
کورد جلاله کمال کونور و زور
نگاه دال اول و صنادی قلدیلر
دیدیلر کیم

یوبی دوریم یا دشا کیم اولدور
هر کیم نکی در کانه یوز طلی تا
زخنده و دینه در صان ایلدی
طویون ایدی سوزیز جوراره
کلای ایلدی بر حکایت دیوم
سویلیکم سوزی بالدن طنلق
توضیح تخنسیاه تام ایلیم
کوردیلر سکاه و بشو سوزدن صایده
سوز او کشف زخنده برکشک ایلدی
ذاتی یا قونون مروضه منظره
مشک عذوبون محوق طویلر
زخنده بر منظره کوعیشدی
اکامصرک بالاری قوشوی
بازره قوشوی زینا اوزور
یوبی سنی اوب بازره کلدیلم

کیت و لنده او شومر نیان
دینه قایدی دین د کل
بودعا قلسته اولندم فور توله
اولوله بکجه فیلور شفتی
بوکه دک ایدی بهکان بیم ویر
نهادی سوزلی دویب کندیلر
دیدیلر حک بویش سلطان اله
یوسنک و من اگا سوبیلدیلر
قیغ با زاده دیو صورت بولور
حلقه اور مشلر با تزلو چاق چاق
سلطان ابد رنه عجیب دور لدر
یوسفک فائنه دین وار دیار
شول ساعت عرض اندی یوسنک
اول کونشدرن اولر که کتس وار کس
زی بیلش بولله فائشی کوز

همه بدیغی بارک باز دیارک بار
سکین غیضی غریدر خاین دکل
طنوز غیضی حرکت درما سنوز ناه
اویغی اما نی صفتلوق ایغ
بو هنر اولوشو قولور واردر
خاتونک املریک اینتدیلر
دوشدی مصرو کک ایغنه کی غلغله
سلطان دخی اگاه ایلدیلر
سلطان آبی اشده هر لری کلور
کلایم هزارن دورو خلق
هو بیسی له حیر اندور
چون جاوشلر خلقی اکی یار دیار
نذری سلطان کوردی یوسنک یوزین
دوایم برده کونش طغش
دیدی کونشدرن اولر کولور یوز

قوتلر انک فائنه طغور وار
یوسفک او کین اولون طوردیلر
نیم لنته سیک بهاسینه ویرور
کوهو غی بن بیاننه انتر
وار کین سلطان نینه ویرم اگا
غوغا ای دوری بیخنتک بیغ
زیر اولو توله دایم واردر هوش
کده کی واردر سی کی واردر
سویاک ایدی آنلری تغویر قیلک
یوسنک هنو بی دیر بی نلر
کیم بو ت کونیک عهتا ایندور
کیم با قوسیه یوزینه قوت دیار
سوزی طوز کندوب کی بهنلور
دور بیغی بو توله واردر سیر
النجسی بو عظیم مروتلور
همه بدیغی

مالک دغراء اولر خلقه کونشدر
مالک و ردی سلام کلدی بولر
اندی صانت قوتی خاتون اولور
خوج به لیده خاتونه قورصاندر
نسی واردر خاتونک ویرن بکا
عزیزه صبر کتور میشم بویش بن
بوکا سلطان نوزده مالی مسکر
بو قوتلر اون هنری واردر
صورت بیلر هم هنری ندر بوزک
خوج به بشلدی سوز کلدی بی
اندی وار هنوی عر ایندر
ایلیغ یوزنه دولن نوزی وار
اویغی سوزی شکر دن صندور
سوزی طلق یوزی خوج یوزی هوش
بسیغی قوتی کی واردر

اكيونيك النون الورد والستلام
بش يوز صندق خزينه كونونديار
بوسني في نزار فيله اف اول
طازديل بوسني اكله بول
پادشاه بوردجي قوزديدي
اندي اكله طكا قالد يلر
اندي بوسني اكله دج
يوسفه هر بوزلر اكلدي
طازديل بوزجي بوز بوز
كسه بوسني قمتني بلديك
كورد ي سلطان اول شين طكا قلد
خزينه دوكندي بوز خنزور
كهم بوز خنزور بكا قمتن كوزل
كسه بوز قمتناه كوز قمتنه
بوز قوزي بكا باغشاه قندل كوز

بورياسي اول نزار و نريك تام
پادشاه خزينه دلكه ديكيم
كسه سلطان ديدي اولد كوزور
بوز اكله ديدي صندق قوزيلر
صندق صيددي بوسني طوزديدي
بوز خندق صندق اوزورديلر
ايلديلر بوز اكله صندق و بوز
خزينه نوز طاز قالددي
آخ اطلاق قوزيلر بوز قوزوردين
دز جوج آخ اطلاق قالددي
قاموسون اول بوسني اغر كلور
بوسني اكله خوز صبن قوزور
اندي نه خوز صبن و شوقور
كسه بوز قمتنه اير صيد
اندي خوز صبن بوز بوز بوز

اندي بوز خوز صبن بوز قوزيلر
خوز صبن بوز بوز بوز اكله
دلال ايلديلر اكله بوز كوزل
هر بوزنه اغر خنه و بوز كوز
آكله الين بوز قوزي بوز شها
سلطان ايلديلر بوز قوزيلر
اوك بوز جيلر قوزي كلد يلر
مصد بوز ايلده بوز بوز اكله
ايلدي بوز خوز صبن بوز قوزيلر
مالك ايلر طراز اول بوز قوزيلر
قمتني قمتنه بوز بوز بوز
كهم بوز بوز بوز نه بوز ايلر
اندي اولد بوز بوز بوز
كهم اكله بوز بوز بوز اكله
دلال اولدي بوز بوز اكله
ايله كوزل ديلا كجه مالوكي
صان قوزي قمتني سلطان اكله
كند و اكله بوز بوز كوزل
مال بوز خوز بوز بوز بوز
كهم بوز بوز قمتني اولد بوز
استان كهم بوز بوز بوز
بوز بوز بوز بوز بوز
بوز بوز بوز بوز بوز
بوز بوز بوز بوز بوز

بوزوم و صندق صندق بوز اكله
بوز قوزي قوزيلر صندق بوز
سلطان ايلد مالكة صانك بوز
انسي اولدي مالوك بوز بوز
شوق بوز صندق بوز بوز بوز
بوز بوز بوز بوز سلطان اله
اول قوز بوز بوز بوز بوز
اندي بوز بوز بوز بوز
خوز بوز بوز بوز بوز اكله
دلال ايلديلر اكله بوز كوزل
هر بوزنه اغر خنه و بوز كوز
آكله الين بوز قوزي بوز شها
سلطان ايلديلر بوز قوزيلر
اوك بوز جيلر قوزي كلد يلر
مصد بوز ايلده بوز بوز اكله

الاسبغونيه بشرط ايدرم
 كيم بوسوزي بن دمي سكا ايدرم
 اوليه كيم كسيه ديدم
 سوزي كيم جانم چنده جان ايدم
 سوزي كي كوزميه ديله ديم
 سويلدي اولدي قاموسوز لورين
 اصلا ائنده من قودن ووشنه
 بني بونلردن قني سوز ايدم
 ديقوب تدر نوبوت ك ايدرم
 اه قلادي طوندي بيلي اكلدي
 اوشوشيه ددي چار بولدم
 ماي ملكي خرنه نيه ريدرم
 كيوي نونك بو قدر شدرن كورم
 سنه جوق دور لورامت كوردم
 بري اولدور نيدان كيدم
 مقصودم بودر نيمه كي بيله سن

الوبالي قاموسين ويردم سكا
 خلق ائنده بني آخريه سن
 ديكريم اوشوشو سلطانك ماي
 ايدمي خوجم كور ايت وير قدي
 مالك ايدم قول نولور جانم سنك
 قنلو اولسون ديورن قلادي دعا
 چونه سلطان كي كوردي سلوروز
 الدير يوسفي النبي طوندي بار
 خوجم دمي بوسفيله كوريشور
 كورديكم بر نور دارالند نشان
 نغمه اوردي بوسفه ائديكه طور
 طوري بوسفي نيه اوردي خوجميه
 كوردم النوكه بر نوز ياقن اوردي
 بوسفي ايدم بونوبنت نوز ايدم
 خمي حسي ايدم ايت صلك بكا
 نك بو قوي بغنال غبان بكا
 ويوز اولور نك بو خوز لور
 بو عيش كيم صاقن اله بو قوي
 السته وراوه طاشد مالكي
 قامو مالهمه خي قامو سنك
 فده منده اوستخا ائنت يعنا
 اول قامو مالني بهاسنه ويردم
 بوسنك خوجم سين اسلا بيلر
 بقدي بوسفي يوزيه كورنه قلور
 ائي كور يملك خوجم قلدي فغان
 بوسنك ادي خوجم بو كوروز
 ايدم بوسفي و شوق حواله خوجميه
 بكا بلد وركه اديور كيمك دور
 ائي جهان نوز ييله كوريشور
 بوسفي ايدم ايدم خوجم بيله سكا
 الراك

مصخرینه سنه یونیزی حموی
الاشا هک فیغوظواری کوکلند
ایدم سکا له احوالی نوز
دوشوی سلطان خرنه بی نشوینه
واری مال بوخرننه اغیز آرد
مال یرنه خرنه نه بللر سکر
کیم صوردرسین قادی یونسنه
یوسفی اوج بورالتش یوندر
اورعا شتار سووری وار یضفا
کیم مرصع ادوب آتی دور یلر
آتی طوشتار بهار به ای عاقبات
سلطانک و غالی کوکن بلدر مکه
کیم مردورد و لوی و در لانی
کیم مردورد و لوی و در لانی
سلطانک یور و غیدرنه دیک

اسن و غوز ایلیو کلاری حموی
کیم خاروت ایلتیری حموی ویند
ایسلا یی سلاطانک حال یندر
سلطان یکن پشان اولدی ایشنه
خرنه دارین قیغور کا صور
خرنه دارا لدرکه سلطانه مکر
دیوی اوش کلدر سبور
استماع ادوک زلیخا کوریندر
کوزده بر خلعت ادردی یوسنه
هر طونه پر لعی یا قوت انجولر
هر طونک قیغور و ن بیک قونل
یوسنی قیغور دیکد و در مکه
یوسنی کور وین کور و غبار
بن قولم دیر قوله قول طون کور
زخا لدر آتی کور کیمه سین

دنیایه بیزن بر اوغال کلیدی
بن او یلیک اولدی و در و دره اوزره
آلار اوغال صولده یونقدر و در
قدیم بن اوش عاسن ال کوز
یوسنی بی نالیش یلر و سننه
کوک طونوب یوز و یون ال کوز
قونق و غال یوروی حمویه بر و صول
هر یوسنی و نل ایسی بر ادیک
قاموسی حوت یا شوقن کند یلر
بودیله کیم بی و در سندان بنم
سنو یسی صانلر دین دیکسن
نه کشیلر در شو لرایت بکا
دینا دن بن بو دیله کیم
حقیق قیوب با طله یوز و در
بن کیده و در حموی سن قانقل سن
اسن

قونق و صوق اولدی و غلم اولدی
دعا تلمه حموی کا و غال یوس
مالی مکه اکتیا جمه یونقدر
یوسنی اید حموی سینه کیم اوزور
حموی اولدی و در حموی دیری و سننه
دیری اوزره یوسنی اولدی و در
جلانک حاضیقن قادی قونل
دیکن صفوی قونق و در ییل
حموی کیم هر یوسنی طوندی
دوروی حموی یوسنی ادر جانم
کیم خیر انور کور و در یوسنی
نینه قید یلر ایس شولر سکا
یوسنی ادر بن غم ارف انصر
نور و در صلوات غم ارف ایدی
بنه یوسنی حموی سینه دیکسن

قوسدا بیز تو سنده اولدی نلری
 چنگله یوسنی چور و طونکر کورد
 سکا کوردایی نویدی کور کلو جمال
 یوزوف کورن کیش جانن وورد
 خوز لرخا عایشه حیر اندر
 جانی باشه یوسفک یولنده در
 شمعی کبی قوشونه خوش نیار
 قامو تیا سوکوسنی نراک ایدر
 یوسنه خذ من قوشاغ قوشانور
 قامو سنده اوندی اول کنار
 فان الودر قانی بیه جلور
 برده نقش اولوردی یوسفادی
 کوزی باشه زخنگ اقا ایدی
 یوسفک کورن عیادین کورد
 کورن کورن آرتوی زخنگ اوردی

کیم کوردی و نفیس تفتنا نلری
 باشنده انن موصع تاج اولدی
 یوزوف کیم کورسه اولدی پاریمال
 اچی کیدوبن عینه لرد الو وُور
 جانی ایچ یوسفک تک جانیندر
 یوسفک دایم ادری بلندندر
 پاش کورن کورن کورن قان ایتر
 یوسفک عشتین جانندن بکر ایدر
 کندوبه مطیع اوله صانور
 یوسفک عشتین این زارا ایدر
 برده یوسفادی اولدم با زینور
 هه هفت لر دچی بویاه دیدی
 اغلیخ کور کله باقا ایدی
 غا لور وور عشتین دچی لور وور
 کناه ایدی زخنگ برون نیلادی
 زخنگ کورن

زخنگ برون یوسفک این الودر
 کوردی اولرخا نده بونه صوردر
 یاصنم یوسفک بنم اولامکی
 زخنگ ایدر ورنه حالوم کوردی
 یوسنی کور کورن کالایفیدوردر
 بویاه دیدی زخنگ زاری ایلدی
 اول پون انده سولدی دم کبی
 نه وخت بیه یوسفک سئلدر
 اولشوی سوژی سولای یوزلریم
 دوردی زخنگ یوسفک ایدر جانم
 کیم بولوق موسی وکلدی بره
 دیدی یوسنی چله خشم ایلدی
 زخنگ ایدر کورن نه بولور یوزی
 یوسفک ایدر خنجه حلقه دردر
 زخنگ ایدر ایدی دیکل تکریکه
 دو بیدین سلطان تکریکه دیکل

یوزوب لرخا نده دیر و اردر
 دیکه عشتندن جانن اوردی ضرور
 مقصود م قوشیله کور مکچید
 عشق اولدینه یا ندم لوی کوردی
 اولشوی سوکیم سولور یا بقیدر
 قدرتی تکریک کور تیلدی
 دیدی زخنگ باشگاه دین کورکی
 اولشوی این اولشوند و رکبیل
 دوشدی بیه قاموی برون برون
 نیلدر بونلوروی دیر ندر
 یوز قالدی باقا اولورده صوردر
 کور نینر کور بولاری نیلدی
 اولشوی خلوت برده سولاش سوزی
 نه بیه نفا ارسلا حاضردوردر
 اولشوی نالادرتوت اوله اوکا
 نون اولشوی نولاروی یلکمال

هكده ايدگه آجا ايلده
عشتمه كل كوكلدن سورده
وارغبال اول غنجه كه كل ادي
باغونه قولوق ادوب دوروسن
توك ايدگه عشتمه قويلده
دون كون بوسني باغون ايلدي
جلبلون غنجه چوق بيش و ير
باغبان اول ايله بوري كوشني
هم قايده راييلر بويده ادي
بوسني اكار اول غنجه كيدد
واردي زخاينه غنجه ملول
قصرنه كادي و كذو اوينه
مشك عشتمه كول لاريني حير
بويين كوون بوسني بولار
چونكه زخه استدوكن بولدي

زخه كوردې زاضي اولمادو بيه
بوسني ديري كوردن بوسنوم
بوسني بزغجه و ير بيب ديب
اوتني اول غنجه ايدگه سن
غرضي بودر كه عشتمه صاويله
باغونه بوسني صير ايدك
اول بيلنگه بوسني غنجه كورد
طوبون دوكتوري بيشي
باغبان بوسني ايدكي بايدي
ايي ايلدن صله كوردن بيدر
صوفو ادي عشتمه بوسنوزن كوكال
الدي سف لبني و ديري نيه
بند بوسنه كي طونل بيسر
بوسني بيه قصرنه دورور
بيلنگه بولاردي چارك اولدي

اول قومونلر بون اولدي و ر
بوسنه كويي ديمي بتمه اولور
بوسنه عشتمه اولدي حنون
اوشون بوسني بيتي اولقده م ويلدي
عشتمه كله و نتر لو قنادك بني
ديليريك و رن بوسني چاچاچاچي
عشتمه اولديله ايدك بونتي
اي منور روح نورده ميب
هفت من جتاك فاعله ايني
حسن بيلنگه هم بكون بيلنس عني
زعفران كشمه ديري دم زستي
حاجتي نوحوش كچيدي ماريه
هبع بيلنگه بوسني ايدك بوسني
سوزون ايدك قولاخه قونلاردي
زخه كوردې

بوسني ايدك طويغنه ديري دورده
زخه ايدك كورچاك جبران اولور
واردن غنجه عشتمه ايدكي دونكون
دوتري بوسني ايني ايلدي
زخه ايدري بوسني سودسي
ماي طوار مرقدې اولسون سكا
قاي نيه حنم ايدكي بوز مرقدې
اي منور حنم من زوري نوري
انت محبوب جيسي ايدك حنم
بن فقيري ايدكي بوسني سر كه كال
خويي كول بودي قولوردي بن
اوشون شعري زخه ايدري ايلده
بيله كه بول ايدكي بوسني اوزي
بوسني كا صبح بيلنگه وارلاردي

ديدي شها کوکلي دوتنه ملول
عشق او ديا به پوري يا شندرد
جان غايزي عشقا اولش اسير
الديه پورغا يي باشينه پوردر
چنگاه دردم بديک پس نده کس
بولدي اورا صبر و لغه چاره اول
زنجيا به داسي اتده نيدر
اي کلستانه دره سويل بولول
قاره کوز ليرکده ياش نه طوله
سويلر اولدي شويبار بيلورک
جنت چنده نون کال صوليه
بده صا نشدک حکايت ايتکال
کسينه لاروي سويليم
بن دني اکورده قلمه تيار
آه ايه زخه دي چدي کوزي

وردي سلطان پوز کي ادي اول
عاشق اولش بو حاله کلشدر
پوخسه بولده صبر و ناستير
زخه بو حکايم سوز نون ازان اولر
دير حکيمه طرورين سن کيد سن
اورا حکيم تدي شاک کولول
سلطان نه پور و نيفان کيدر
دايه تيرکده کماي غزال کلور
اوستاک کما قلرک نون صوله
وقتي کچيدن صوري کور سوزک
سرواغا چي کيلور ال اوليه
اي نجه نيراي سويلکال
بن سنک سوزک فاش ليم
سويله به کمار ازورک ديري تيار
دايه چوب دوزدي نجلد او شوبوري

قالدي تدمزده هر کي نوز صايب
عشق او ديا به پوري ياغي بيش
طوري بوز زخيه صوره کلور
قاله مش اول کول پوزده دوز نوز
بولق اندرک کما ايت نينه سين
بودو قبله که پورغچک او کما
رعي نوز و زخنک بيلدي
کيم نوز و خسته لعي بوزک بيا به
سلطانک طاووسينه نوز ديلر
خستلغين آتک بلما چي کورن
بوکوز کيسنه ال وروي حکيم
کوسي نجه بوزي واردر کور
باش و دروين دعا قلدي سلطان
الاطا بوزک سنک برسوز بوز
بن بوزک حال سينه شليم
وردي

کورن کورين بوز صغيف اولدي
خسته اولدي زخه و شکه نوز
زخه صبر و اولد غن سلطان بولر
کلدي سلطان کور بيم زخه نوز
سلطاه ادي زنجيا نينه سن
خسته ليعک ناسيه ايت کما
سويله به کوردي جواب بيلدي
سلطان ادي تيفرک حکيمه کلده
بو حکيم قولور وار ب کوز ديلر
کلدي حکيم زخه کورما چون
کور بيم زخه بو تدر زخه بيم
کوردي عشق رکوري چو نينه در
با بيم صبر و لغه صلي نه
اندي شها صبر و لغه بيلور
کما امان بوز کورن بوس بيلم

بو خسته بو طولو حليم قزيران كوك
بو خسته بن اوله سن آتد آتد سن
دولنيله دنياه كن جوق يا لشه
سني اوله معشوقنك ابروريم
جايي انت دبريسك اوله آتد
معشوق قياي سني بو اوله سپه
اله بولوم زيرك قوك اولدور
اكا بودر اولدو عيايش قيله لوم
اوشوب ودر لرختي آنك چاهه يي
اي كورك شهي جوتان قان لوس
يا بلورسه اولوكا ايشه سنه
كليم نلور سانيسه سن ويرك
آنجه صومردن نونون دورون
اوكي بز آنجه اوله كي معشوق
بيشيه قاموسني كوكورون اوله

زخنه ايدركه بنا درصان كوك
در و صه اي دايه درصان ايدركن
دايه ايدركن اوليم اي يشا
الاسكا دوبر اولورون وينوم
زخنه ايدركه بوزر سرك طوقتم
كيم كوك بكونك تدير ايدركن
دايه ايدركا تدير اولدور
فعل قنده قندلوم الله يه لوم
كيم دوز غده ووشه اولجانا يي
انگي ن بويوجه كوك شك يا پير
بودي بكا شهي وبيده آنك
ايدري نانا قيفور كوتورك
سن بوزر انله اشلسون اين
اور سايه نون صولنه ستر
پول عي يا شايك بوزر جودون اوله

زخنه ايدر سورك آتق بكا
آنه لوي سكا صهر ايدري
آتا لعي پرينه كتور بكون
ايلدي عاشق بني عراني قور
يا نوز ووشه آنك عشق تيله
عاشق اولدم بني مجنون ايدري
عشيق آنك بچاره قلدي صبي
دوردي اكا ايسي وكت وير
اوشوب عاشق خانه يا ودر
بيجه سروي بويلري عشق دالدير
بيجه ودر لورك اودون كيد لر
بيجه زاهد لوري وده طاي ودر
بيجه ميخانه معشوق قيله
بكا مجنون بوزر او كورن ديدك
كيم سكا ياره قيلم اي نكار

تدير سايه كوكره بو خشم اوكل
نهد يون كير و حاله سايه يي
عشق بن بوزر كومه وروي و كوه
بي ووشو درد آنجه صالح اول
كيم بيله دجي باشمه نه كله
اوش صومردم بني كوكيم تيلدي
ايدري دايه دورمه قيان درصاني
اندي اوشو سوزي دم ايشدر
عشق اولدو بيجه لري زدر
بيجه كوكي بكا عي آل ايدر
بيجه بللق طاعني بيله ودر
بيجه عالده جانن اوره آدور
ادي قيوبن انخر بيله
كند و نشو بيشك ايكي بيلدري
كور ميددم اولشوب حاله ستر زار
زخنه ايدركه

دزي مرجان عتین لعلله
 قزو مرردن دیرک ایلده لور
 هر دیرک دینده برالتون آنت
 طازی آتلر اوله آتلر قاصیب
 طریقی عودیلده مرجان اوله
 اویشور سیه دوزه لور اولنججه
 اولسرای انجه درولو خایله
 دخی اول کوشک دیوار نقشا
 اولسرای نه ایی قوزوش
 بولینه شلب اله انجه
 بنه ایی قول دوزه لور خویبر
 برسی عود طونه نده قوه
 عود عتیر دوزه لور هرجه
 اولسرای چنگه برسیه دوزیه
 اولسرای کورده یوق معتبر

دوزه لور اولنججه بولینکله
 باشی التونون کومش قبله لوم
 ایی مریضه التون آنت
 مسک عتیرک اوله هم یاقوی
 کوز لوری قاصیبی کومش اوله
 اورنه برینک دوزه لور سرای
 ابروشم دوشلوم ایلاته وار
 یوسینله سن اولسن همه بیه
 دوزه لور دیمی کوزی قاش
 بیری لندن له ماورد سیمک
 اولسرای انجه اولسک بول
 بیری ایله کاعنبو بول غس
 همه حراقه یا قلوبه و مرجان اوجا
 اوقیا و زبوسی آنته کله
 ایی طاشی قاصیبی دوزه لور
 اول

اولسرای انجاصی صند اوله
 درک ایی عالی له سقیی بوجه
 اول قابو دستده زمره طاوس
 بوری یا قوتون پرور قوروی
 اول قوشک ایی طلوبه و اوله
 اولسرای سقییله دیوار لری
 بوری خنن اولسرایه اورک
 سینی وریوب بوسنی اوقیه
 قنچو و بغایسه سنی کوره
 کوره کند و طیطلو پوز لور سرای
 چنگه کوره دخی صبری قالمیه
 پس سنگه اولاند بول اوله
 اولرکه سدرن چنجه پرور قوروی
 د اینرک سوزین زینتا دکلدی
 دیری دایه کورکون ندر بولیدک

دیرگی همه علاج همه صند اوله
 قزیال التون قایو کومش بوجه
 دوزه لور دستاد لورکله پرور
 همه قزیال مرجان اوله طویغی
 قوز سوزن اولسرای ایی طولنه
 یوسینله سن اوله سن همه وار ی
 خننک اولستند چنجه اوزره سن
 کیوه اونقشی ویرده اوقیه
 اول دخی لاند سکا کورک ویر
 قوشوده کوره سنی پرور کورای
 عاشق اوله نولر خنی بلید
 هتیم سن دیرک ایی قبله
 یازینجا اویشور قورک سوزی
 تکله شرح الذی قاصیبی اکلدی
 تکله کورکله دورکین سولیدک

با نيلر انشلر و سننار كو سننور
وصف صفير كيم اي برسويليم
دكده برده مشلي انك بوغندي
ديدو كندن اتوق خيرف اتدليس
كوشكدي دنياه اولو ايرى التلام
صاحو صاحدي نيمه بوزيك التوب
شاد اولور زخنه جون اولو خوري در
كوجه اولو شارده سريلو خويغندي
اشندايدي زخنه آده نيمايدي
صانكه برط او سدور او چاقه بوردر
فوشوال بغلر قوه اولو شلر طوردر
سندوي خوري كي قوشو طوردر
كلدي بو سو ف كوردي اولو قرضه بار
بوقا بون دي هم كوردي بيشه
بنه كوردي بوقا بون انجوردر

شاداي بونلر دي نينا د اولور
برسوي يايدي بوزكيم نه ديه
نه سنري بيم دنياه او چاقه دي
زخنه نيم ديدي آندو زدير
ييدي ياره اولو سراي اولوي قام
كلدي زخنه كو شكند كوردي اي
اولو قام او سننار اولو خلون ويردر
مصر انجندك انجالين بوغندي
كويي ديكي بو نيمه كلدي دي
زخنه آده جوهرى طرنگه بوردر
نخنه ندي خوري كي اولوردر
بوسني وريون قيفر دردر
بوسني وريون قيفر دردر
نغله يلد اولو قايوره اولو سننده
اكا دي كلديد اولور ديكه كوردي

بن دي وريشيم ديري بوشه
سندي دايه زخنه قالدي درديه
مصر سلطان مكر بركون كلور
ديري سلطاني خوياني جهان
انزوين آجوين زلخنا سويادي
قيل نيم اولو حاجتي سن روا
سلطان ايدو جاهتي دي بكا
زخنه ايدو اسناد كر توزه سن
نيمه انجون برسوي ايليه لر
كيم كه كوردر سيه اي حيرك اولو
اكه كورم بو نيمه قيفوم كيكه
حاجنه و شيو دي شها بيم
سلطان ايدو خوش اولو يا بوزوم
اولو قوردي بوزك سلطان و سننار لوري
آندو سلطان خزنده قايون اجار
مشاداي

كيم او سيددو شاد الله ووزاغه ودره
فكوي شو كيم دايه ديون قيقاله
زخنه محزون اولور و شادي لوردر
بنه نولدي اسكا اولو كاك غصه درن
اندي شها بركوم وارديدي
كيم نيم بو ريديه اولو ده فرا
بنور نيمه اي بن ديدي اسكا
نكه نفاثو اولو بشارده ديون كر
كيم جهان خنق اي سوييله لر
مصر انجندك اولو سراي نشان اولو
هم بو كو كلم دردينه در مان ايدو
يا بوزو نيم سوينه بو جانم
سن نيم ديكن آف قيقاله بيم
كلدي اولو شها كوردي تا مو تا نلوري
هر بونيه انلوك خنلعت بيم
مشاداي

او کومر زومر سبیله طریقه دین

فاتی دشوار دینه قائده آه واه

اوشبور دوزن فاندن بینه قوز تری

دویدی زطنه یوسفه کوزنه دی

نیجه نیجه جور ایور کون بکام

جور قلمیق کاما سندن حاشا

بوسنک اولمه مرادک آله سن

سینی کاما معشوقه اوله دیرمه

کسه کوی کوزومره کلنه بنوم

اوله مشدور کور حاله بیغی طای

طلهدی یوسف خجی ناک ایشون

نایدیکم و غزادی کاما بحال

قومه بیجی دیرکه یوراید قوجیا

یارین آده یوزوی قوز دیریه

یا الهی سکا معلوم دور حاله

بهره او کومه دوزن قوز دیر

قامولاری بکلین یی داشگاه

بکاردان ایکل سن یاغنی

بویله دیدی حقیقه نالیش ایادی

اینیدی یوسف نه باقر سن دوزن

سن بنسین بن سنکون ای یی شا

معشوقه سینی فحشده کن کله سن

بوسری سکیون ایلام

سینی استایی نور بو جاسمه

مصره خاتونم سکا اویش قوز ویش

بویله دیدی دوکری اولم کوزیش

یوسف ایدرای کویله دوزن حال

یا الهی سکا صفندم خوجمه

تالده بو تان بی آزدور مید

یوسفه حاله دشوار اولدی دوزن

اوسرایده قاما وکش واریدی

دایبری دادولاری کند یس

بوسینه اول کوشکده تا شالو قلو

تخته نیش نیش ایش طالی

عزت ایله کاما اولم ایادی

قوزنک طسکون اوشتکایک آید

عزت اقبال همه ایکا نیل

زنگک تخته نیش اوکده کورد

چقدی یوسف ناک اوسته زوان

نه عجب سترای دیور سن سویادی

کندویله زنجینه یازو کورد

کوردی قوجیش دوزن آید بینه

بوزونی کوه طقون یولارد

سکا صفندم بی کون بکل حال

بکام کایه وزیر دوزن بزم بی

قوم

کوردی قامیله نور بغار ایدی

یدی قیزی قامو بر کند یس

بوسینه زخمه ایلیسه قالور

کوردی یوسف بر وجهه کور کوسری

یوسف کاما اولدی سویادی

ایلمتدی زخمه نوزن اولسک بیک

دنیاره چوق یا شاعیا سلطانید

بویله دیدی یوسف یلور وار

بوزنیا تون دیرک بی شی همان

اوسرای خوش تفروق ایدی

قینی دیوایکیم اول کوزین اور

بینه باقدی اوسرایک صحنده

باقدوی برده قامیله کورد

ایدرای سجان بی اسک کمال

صندس قلوکی سن سیرت یاغنی

بوستون سندی کالیار واروت
اوشو شمیری دیله کادی سویاری
کولور اوزی بنم کن اجمعیال
اولدور قاقوی بیو سجاغیال
سن بی کور بارقدن کجه کیال
اوزولده بیانه اوچماغیال
امقوی کلی صوییه صاجماغیال
طوبی لبی یوزیم اغدی زار
یونه سوزدیم کما یوزن بوزم
توکوم ورنیمدی چوق سولیمه
تندی عتاق وچون ایلدی بیج
قند قویس عاتق سنی قانی
سن بنم خوجم حال ایسین دلو
حاجی طامو او دینه یا قنیم
بیجه سویلین اوتیزی یوزک

چغمه بندن کال بنم دندار ورو اول
بوی دیدی زخه براه ایادی
ای نهر ای کی یوزله چماغیال
حاجی کورب سرکه کالی بیج
دیلم بیکیم بی دیلم کورم
شاه بالابن طغان سن بنم
کوکله وین طوق ایلدیم سکا
اوشوق شعری چوت ایتدی وراقار
یوسف اولدرا کایم ای عتاق کم
سن بی الله عاصی ایله
زخه ادر زخه نرک ایلدی
کوکله لاری تندی قوسن بیج
یوسف ایلر کالی ورو اول
اسکابن اکی کوزله بیغم
سویله کادی سکا سوزک

زخه نیه یوسفه کورنه دیدی
دکله سوزم کور ایلدیم سکا
کتویله بی طی یایله یوم
بویوق ایله مصر کلستانه
سلطانک دینی بهولین ایلمیم
یادور فکرک کما سویله سوزک
سنده غی شیدی حال ایسین انک
یاد شور قوالقده قوال اولغان
طوردوغدین خیانق قنیم
بویا زلیشیمچ بوردن کلدی
دوشکینه سلطانک قن کرم
فایع اول اول نسنه بزدن کلیم
زخه نیه دکله وای نو سوزی
بانیم و یوسف قوسیم بن سنج
شول نکر سوز لری ایتیم

بوی دیدی باش شاغی ایلدی
ایتدی یوسفه چخه بندن کل کما
اوزوی سکا صلیح ایله بیجه
کورد بیجی کول بو سننانه
بن بی بوشاره سلطان ایلم
یاد شور سن ختنه جینه نوزد
یوسف ایلر بن قوسیم سلطانک
بن قن سن خالق نهر بن بیکان
بن دی بوسن دیرک بلنوم
بوز و صلیح صوز خیانق قن دی
بن اینه اوله سکا کول ویرم
قول اولون سلطان عاصی اولیمه
بویله دیدی ووزک وکله ویدی
زخه ایلر ای بنم جانم جانی
شول که کوز لری ترک ایتیم

زخنه ايدايي بنم كوزم نو زوري
 قاز قاشك بئي محزون ايداي
 قوزخ نو يگه نو ليداي صالنه
 يوزوي نو ليداي يوزو كوسورم
 صون يوزو يوزو كوسورم
 آباغك نو زوري ديرو يوزو
 اي يوسق كيكه اتك حتما ايلك
 يوسق ايداي كا اي يوسق
 بئي بسين عجزه الادب قوسلر
 اوج كوزدن صكه چسك بئي
 بئيش بئيش كوزم نو زور نو
 كينه او رمد بئي كوزسك تا كه تان
 سن بكه كوز بئي با قايديك
 بو كشييم سين ايچند جورسيه
 نقش صورت كي طوبى قند قاه
 اي صدف ايچند دور لوگه دور
 اجود بئيش بئي محزون ايداي
 زلفو كه انه بئيشو مين قالم
 او يوكي طوطا كي اي صدم
 او يوكي شوق نازن طرقتلر
 سرمه ديوكه كاي كوز لر رومه
 كوزو حالي بئي اسكه كال
 اولسه جاي ايرمه بئيش او بشوم
 قاي يوسق اولدي يوسق بئيش
 جوروش كوزسك و كوشن تيج
 كوزومك قوزتلر ايچنه دوشون
 قايچيدك يوزو كي طوبى دور
 عشقنه او زكبه دجي با قايديك
 اي بئي قايديه هيب ايديه
 قذوقا مت كاي صورت بئيش
 جلاز

طبراق اوله نوز اوله بيله كيديه
 ايداي ن دجي بكون نوز ايداي بئي
 زخنه ايداي سين تزيك تيزم
 صد ضرارن سويلر سوك سوزي
 سنجين بوغنه بلادر كوشك بئيش
 او چاغده دوزم بئيش يوزو
 حوري سئيشين بن سكار خولن
 ماي خود يولكه قلدم قدي
 كيم چريسين ندين سرور يوزو
 بوسلر هيب سئيشين دوزو
 بوسن ايدو او چاغك سليلر
 قيدر فاني دكله و رقاصوي
 سنك او شو كوشلور اسك كيدو
 بن بون كميل نوزو يوزو بيله
 زخنه ايدو كسندن قوز قئيل
 ااي سون كشي نه ايچي ايدو
 محزون اولما عيال يوزو كوشك بئي
 سندن آرزو سوزو يولده طوزم
 قويم ايدن سئيش اي يوزو
 مقصود بوم بئيش قوچم يوزو
 او چاغده بئيش كوزو حوري
 اول يوسق يولكه قوزيان اوله
 بئيش بون سكار نه قلدم ايدو
 زوله او عا اشك اوليداي شاد
 اوسق او سندن اوزو كيم كيدو
 حوريلر كوشلور و اولو
 تله يوزو قوز قئيل وارنك طاسوي
 جئنه كوز بئيش بوغ بئيش
 قوز قازم بئيش او سندن ميم بئيش
 قوز قوز غدا كيم دوزو كايديك

اويشوسلطانانك ايسه جوزقك
بو كچه آنك ايشين بتورديم
دي هيكله بيم المده دور
دي جوزقك كمدن اوله ايت بكا
يوسف ايدرتك ايدون جوزقراور
يارين انا م بوزيم نيجه باقه
قوزقورم دوتك ايدون يازليخا
زخنه ايدر قامقوي ويرم
يازوخك باغشليم بيله سكا
يوسف ايدر رشوت ايتنك ايشين
طوخري اولن كشي بولق خوش
طوخور لور ايدرم ايدن كندوزي
زخنه ايدري هسكين ايلديك
وقتلديكه ذوق ايد و زسي بن
قاوقمه كال ايك و زخيال كو كسومه

بن قلبيم ديدري وطان انك
بينه من كج ايك كنوده يسه
بن ندر بوسم هر بيسي انه دور
چا ايدك من همه قليم ديوارف كا
ابليس و بوسم قون اولور بوزم
كند و چاي جهنمه يا قه
يا و ايش قاسم بي اوده باقه
تكر ايدن يارين سيني بن قوزقورم
نكه مالوم و ايسه ويرم اكا
دشوق تيله طوخري اولن اريش
كوكلي وي غصه لودن بو تو اولور
يا زليخا اكلال و بشوق سوزي
نولدك آخسني بكا كين ايدانه
اچيوندن كوز چيغون نلدن
نجه خيلونته كسمنه كاهه نيسه
بولن

بوي ديدري زخنه بوزيم اولور
ايدك كوراسكه بني تا حبيب
بوزي يي يوسف ياغينه سوز
يوسف انه زخنه اسك كدي
شيطان انه انله بولدي طرف
ديليري زخنه ان صورنه
ايلور و ايدك ايك قوجدي
يا يوسف بوضونه ايك زخنه
بونه ايشدك بيم ايدك ديدري
زخنه چكدي لور لوردي كيمور
تاچي باشندن اشانه اتار
يوسف طوق تيكيم اشاعه باصه
چا كسور يوسف دي اف كيله
قوزقور لاله دي لندن نه چرا
اولور ايدري بولون برال چيغور

زارق قلوبون بوسنه بولور
لطف ايدوب بودر ديمه اولغول
چنكه يوسف انك احوال كور
وسو سه كلدي يوسف ايرغدي
ايلور يوسف دي واردي ياد
شيطانك و ديمه دوشوبن ياند
برچيلدن بوسنه كلدي ندي
قاي اديب يا قاي سنده خيا
چنكه يوسف و بشوق سوزي كادي
زليخا قتلدي و اري ايلور
يوسف قوشوق لور بولون طوتر
شفتلوق كاي و سننه اصا
بوزمان چا كسند بيل ايكيسي بيله
بغدي يوسف قوشوق دي ديوار
اولاله يوسف دي اولدم باقر

هم نه سغه بوسوزي سويلر يولور
 نه شيطان قلدي نده فتنه سن
 ديلدي آنو كجه قوجقلنه
 بيه جينه زي برادر سويلدي
 بوسول نده قوشو دوار باقر
 يوزي نور اولاقضقلو بر قوجا
 بونه ايشدريم كيم لدرسن اوخل
 بزور صلوموز يوايشي قلمدي
 بقدي بوسول اولار ايد كوزدور
 يولوق اوتندي تاسيق كوز نظار
 سمسار اولد كيم بلم بيه
 كندويه زخن طوقون طورر
 بزوان چكشدن بيلار ياسي بيله
 شوقدر چكدي بوسول قوزنور
 قايوي طوعزي هان كويدي دور

بوسنك ميلي كا بيه اولور
 زخنيه بوسول جي واردي يقين
 سن جلابك قدرتون كويدي بشا
 بوسغه ديري وعمل بقعا ردي
 اكي بارلدي ديوار يولر جيقش
 بوسغه ايدور وعمل حالك نجسه
 بوخلالون ايش سكالايق دكورل
 سندي قلمه اوغلا وكنال بيري
 كوردي كند و ايشي يعقوب دورر
 كلور اولدم كا خور و يوزنچك
 يول كوزدور كيم جيقوبني كيدر
 چكندوز خايه قنقنده سورر
 قوز تلمادي التدون نه قيسله
 قنقنه بوسول جي فرصت بولور
 قنقون زخنه ديجي آنك كوزر

اولار زويه او قدي طما قلوبور
 آني كوردي بوسول چكدي بيه
 زخناك اوردور شدي جاننه قاق
 بقدي بوسول بيه زخنه حالنه
 ايشد بيمدي بوسوزي قنقل طما
 بوسول بر اون ايشدي سمعه
 اندي هي چك الوكي قلمه ديوان
 كيم زنا ايش سنك الكون كله
 كيم يارين اول كليمه ديدي سكا
 وار ميشك ايلوك كيرف كيدر
 زخنه ني كوردي كوزدور
 زاري زاري اغلدي اولدم بيه
 اندي كورني اسره اي جوار
 كيم قوشين بيم اور زيسين كوجمه
 بكاشقنقنك باه بوخالي كور
 بوسول

ايلك ايا سنده بر يوز كورر
 يازنلوانده فالانقرو الو نا
 كور قندي زخن بوسول بيه
 سوردي بوزين بيه بوسول الله
 بوسنك اولوي بيه ميلي كا
 زخنيه واردي بوسول بيه
 بوسول شيد ايشدي اول اولان
 نه رواد كه آدك بيه اوله
 سندر زخچك ديدي ويومه كا
 بوسول ايشد رتويه ايدر
 زخن چكدي ان كور طورر
 بيه اوزين آدي بوسول وسنه
 اچدي كوشين بوسول قوشون
 نيلدم دياري عجب ندر و سوجمه
 سني سونلره بونه بر يدرور

بوخه هوزه سنان سوزيسلدي
هم كه قصد يا ووزدريش بولر
به بوي اولدورديه زنده بيورد
زدان ايخه ايسون ايجاني
كندويه كله وله پوزي صلو
يوسفه كي قتي بهنتان ايلدي
اوشوبهسا بيله بزم دوخته قانم
صوره ايرديه واندن ايليه
خاينسم قانوي دو كه بيمه
قايقون يوسفه طوندي پوزون
سوييله كن بوسوزي پوزون
به كلور سكا طانقلق كيم وير
كيم سكا ايري ويده نه قلده غوز
اوشوب كنج اوغالا ندر توغالا اينان
اول بر اوغالا نجي غيدي لجنق همين

همه دي شها يا ورفصد ايلدي
اولدورب كي برك المفق ويلر
ايمدي شها بونك ايشه قوبور
يني ديدرز ناز نه بيور بوي
شول قدر قوزندان ايمه پوزي
چنكده زخه او شوسوزي سويلدي
يوسف ايدر حاشا نندن سلطانم
حاشا سلطان دن حلق قان بيله
كوره كوين صوبوليسيم اولدوره
سلطان نك چنكده دلداري وزي
انديكده هي بونه سوزدركه كن
طانغاي كيم بوزاشي كيم بولور
كيم صوره بيمه سوز طونرولغاي
يوسف ايدر طانغاي و شوبانين
اوله سزايده قونده غيالي بين

خوجلبا اولوي هي اچار
صغاري يوسف دي طشه طور
قاموسنك كليلد او سندنه باغي
اي قنودون كچر يوسف هميت
زخه اولدو ارادردان نيشور
كندوزين يوسف دي طشه تار
ياروسي زخنك انده قالور
سلطاني كورديكه قابوده طور
چنقدي يوسف يوكور ورجيما اه
اولدي كو نيك الالنه بقار
زخه شينان اندي يوزون اورد
اندي شها كور يوسف بكا ايند
بمع امان ودهه كو كاس باشي
خاينش نه بيله كند ووزوم
ديلدك بيله كله غنومه باصه

دوشدي يوسف ادينه يوسف قچار
نعلوق قابولوا كا هيل چميلور
ييدي قابولدي واسراي دي
يوسفه قوش اجهادي بويون
بوقا قاندي چون كا ايشور
بتدويي دم يوسف اندين طونر
چكدي وي دم آرد اتي بزنلور
قوزيلور يوسف دي طشه كلور
خا صكي قولدي بوقاج بيله
يوسفي زخه دي نوزون چنقار
انده كوردي سلطاني وري طور
يوسفه انده قتي بهنتان ايدر
كورد بيله بوقولا ايشي
بن بوني طونري صا نوزوم ووزوم
قصد قلديك بكا المن صوت

بلدي اولدم كيم دور در صوفي نباله
بونره كه تني عتاب ايلديك
كيم حيا سندن يكين اوردي دوز
س مسار اولدنه هم ياندي عيني
دوردي سلطان اكا وكتلر بير
اتين كيش كناه ادم د كال
صكه كبر و توبه بين انسه كرك
اوش اولر كل سپدي با تشكا
كيم دور اولم ديوي كناه ميسه
اوشو حيا كسيه ديمه د يرك
صكه كندو جانه كه قضا ايلمه
كي صفتي كيم كليمه بر اولد بير
يوسفيله قادي زينا بيشه
زلفه قاضي يوسفه شمشيه
شاه اكنده كور نوز مر جو جان

كورد كيم آرد اكنده و پير نبالان
چنگه بلدي وزكه سوز سوز بلدي
الارغنه كي و ندي يوسفه
بلدي سلطان نك او نندو عيني
اويني و ندي سلطانه نر شو طرد
سلطان بير يا زينا غنه د كال
ادم اوغلي كناه انسه كرك
سند جي توبه ايه سين ايشو كه
هيه و نده ديوي سلطان زلفيه
يوسني دي و ندي وكتلدي
كسه قانده يوسف يوسيله
سلطان ايدر نوز بوم جوز بيز
يوي ديوي توي سلطان كو شكه
زلفه كبر و قضا يوسف بيله
ايدري كور نوز بلدي نوز مر جو جان

مكلا نده بورد ايه كلور بدي
يوسف ايدر اوغلا نه حال صورك
اولر كور حيك طانقلف ايليه
سلطان ايدر او شوشو نوز بلدي
ايبي آلق دغي اوغلا ندر هنوز
يوسف ايدر تگوزن قاردر دور
يويله دي يوسف بلور وار
الينه آدي دي نيز سويك مال
بلد و كك طانقلف و ركال بيز
اوغلا ن آده د ياه كلدي سويدي
اوغلا ن ايدر حوق يوسف نده
سوي يوقدر يوسفه ميسه بيله
يوسفك كوكلي اربوب كور بيله
كوكلي نوز جي او كنده ايسه
كوكله اكنه يوقنچي كرا نده در
اوغلا ن آيك ايدري اموز دردي
خابنم طوغروبم اندون كورك
تكه بنده كوردي آي سويدين
سود امن اوغلي غنه ايه حال
نه بلور و ندي كيم سوييله سوز
نه بوز نفايسك حاض دور
هر اول اوغلا ندي بوزن كتور
اوشو سوزون بو حكايت ايكال
طوغروبم بكون ديكال كللا سوز
يوسفك حالن حكايت ايلدي
اوشو قنده زلفك فعلنده در
بوزي سوز ايدره براهينه نر
يوسفه كا كورده جنا و بوزك
صوج بو ندر قنار ايدرك هيزه
بغدي سلطان يوسف اكنه كور
كورد كيم

اوشوشمري يوسف اولده سويلدي
 جيمر طب يا قدي غزبت آه واه
 بن فلوكه درمان ايله يالسه
 بني عفو ايله كيم قلدو مكرناه
 اي قامو وشمه نهر پشت پناه
 كيم دور كيم نندو ووزون واره واره
 صبر تليم كيم سين التوت كه لاله
 ايله نيمكه جاتكه فلسون اوش
 عشقناه طبعيغا قولاق اوشوشمري
 استريسك نيه بوستاندك واره
 عاشق اولنلر كولن بيلد بلس
 ايشد نهر نوابي بو قلدور
 وويسر در اخزنه نبي حسنايب
 قضا لك كرك لوز ايكيد وودي

بوني ديدى حقه ناليش ايلدي
 ديدى سكا صفمورم پادشاه
 سكا صفيغنه قلدر وكد مدد
 اي قامو يا قلره درصان قيلان
 اوشوشمكر اوده يله باقا عيالن يني
 واه اكر سندن عنابت اوليه
 هانق انده بوسته قلدي ندي
 منمع اولك نيه برخوش خيبر
 ايد بومه فهوراي قولان سيزه
 بو خيالان تكلري سوزنده واره
 بو كاكلستان يوسف ديد بلس
 بوزون اوزوز استانلر چو در
 الا بو طوك طيناهم نواب
 زير شعور استياخ الله بو ايلدي

قاني شول ايدون استوردك سوزم
 چنگله اولدي بوز اچلدي قنر
 بلدي سلطان دمي بو شوشم
 چنگله سلطان بلدي تورتور اوليه
 باشني صالحدي يوسف اكا ققير
 اوشوشموزك بازاغنا سوزك كان
 تكلري ودرص سكا بو درمور بورلر
 اوشوشم بوزن سكا قاري اوش
 سوزم توردري سكلر اولغني
 نوبه قلوب طوري بوله كلداو
 طامور وده جانم توفق محال
 شول طمر لوك كورين قيندر
 نينه وليم بيون ودرم سكا
 بو اوزون كوكه طوق بن ايكلم
 بيه سندر برصنايت استام
 بو بوز ايلدي

اسوي اولاق شاه وكنده كوردي
 سوزم كرسك اوليندي بي بوز
 بو ديمي اولدي بوزم ايشم
 قورقنيز اولدي سلطان بلديه
 كال بو درمور يوسف بيه اوقور
 يوسف ادر حوق كلبي اوزد كال
 صوجي اولاق تكلرين قورقنلر كوك
 تكلرين قورقنلر بيه خيبر
 كورايه شي شول من كنج اوشلن
 شوي كور بيس خوجورنلر لكد
 بن سلك بو مور كورقنلر محال
 اوشوشم كوري سكا شيطان وكره در
 نابع اولك سندي بكون اكا
 اوشوشم سوزي ددي يوسف ايدر
 ايلدي ابي سكا صفمدم بوزم

بوسنی زرخه او قوری ایله
 کیم نه دیوم بر قو اراغ او غیا کما
 کیم بولاری طویلیم خلعت ورم
 هرینه کورکلو طولر ویریه
 بونره بودور و هو کوستاوم
 هر یسی اله توروچی اله
 سکا بن انه ایشارک ایلمیم
 عرض قبال سستی او اراغ تونلره
 ناکه بیاه عشقمی بونلریم
 کیم خانلره بوزون کوسنوره
 کودی اول جویه بوسنی او تونر
 قاننه کتوردی اولدما تلری
 زرخه قضیه چنده طولدیلر
 دورودور و لو غمینه طویلدی
 کیم دکلی بندی شکر قند لره

کلدی بوسنی زرخه کور
 ددی بوسنی بوسورم واردر سکا
 مصر خانلرین اوه او قورم
 چونکه خونلرینه صوره دوریه
 هر یزیک الینه قورم
 هم بودر کسکون چاق و دورم اله
 کسک توردن کوز بوسولیم
 سندی چی بوزون چغا بونلره
 سنی کورسونر که نه کنی چانم
 بوسنی انه راضی اولدی بیره
 اولسرای لجنده بوجره اولد
 صالیدی زرخه کشی اول خانلری
 او خانلر قاصی حاضکلدیلر
 آندی زرخه قانی اغدی
 شول قدر بوزون دور کوی اولدوره

کلدی

بمعنی تولدیم بو سنی کین ایادی
اندی بوسق کال طبع اولغان کما
کیجه کوندوز نوسیم یارور اول
کیم بیلده دنیا دوته بیزه نیشده
بو خصه صکاره سکا زیا نومرد کمر
زندان اینجه ویزه کسن جانی
سویله بکاسنه چاک فینله سن
تکه کوکچک وار بیه بکالیک حال
سن دیوگک سوز لره بوز تومرم
کیم زنا فلسه خراسنی ویزور
بن سنک اوکو دیکه نجه کیمرم
بوته قولور کیم بکالیش ایشدر
ایله بوسنی بز قاج اوردر
شویله کوکلک قوری ایی یان
کوز خصه میله ویزوری قاقده

بورکی قاتقیله سویلیدی
بیم دوندی بلور سوسیلر اکا
کال بره معشوقه اولدادر اول
عاشق معشوق اولام دنیا ده
قچه بندن کال نیم سوز ورمه کیم
قاقدار سرجسه بن تومرم
شولنده رفوعکله آده اولسین
بوسق یوریا کنارین دکمال
کیم سنک بوسوز لور ایشتم
نینه کیم تگوری حاضر در کوردر
آخرن اسکنه سندن تومرم
زلفه بوسوزی بوسندن ایشدر
قاقوبین زلفه بوزورن طور
دشندی قوشاغچ جیمیزدی طوزین
نشی وریو بوز جسمین اوقته

بیز یوزر ز بیز صبح ایلدک
زلفه بوزورک صبحین باغشادی
زلفه دیوعاشق هنوز اولدی کیم
عاشق اولن کیشی بلور عاشقی
هرکجه عاشق اولدی حیوان اوله
آدی اولدیکه اولعاشق اوله
هرکجه عشق یولنده بیزا نوز این
دردیکه دروان کرسنه عشق اول
عاشق اولور سیکه سبیلان اولد
هرکجه عاشق قوری عیب طرنا رسد
عاشق اولن کیشیه طام اولدی
عشق سوز قورق حنک زور سوز بیلدی
دیجی بوزله سوز بیدی خیروش
قالدی زلفه بیلده بوسق کیمرم
سنکی قوشون سوز بیلدی
اتله اول کورک کورک ایشلادی
عشق نوزور معشوق زور بیلدی کیوز
زاهد زهدی فاسق فاسقی
جانی بوزدر مکر اولدی جان اوله
عاشق اولان کیشیله صادیق اوله
جاننک بوز بوز بیک جان اوله
دزلو اولدیکیم عشق سکا دروان اوله
انسجی حکمکه فرصات اوله
آدی دیمک اکا شیطان اوله
کال رحمان باغشله بوسندان اوله
اولخا نوزله بوسوز نکلیدی
قاصیبی اولتمغیله کندیار
بوسنی اول قوری زلفه ایلور
مزابلدی

زخنده قلدي عا در و دي اي چي
 کبري کينه ايجي طلويش
 صور يوقليم توکابن نينام
 کيد و مرين توکاي اي اي
 وار لغم کي بو کده و شاداب
 کده قلادسه توکاي واري سيميه
 اول کيرکيم از نينه کونج ايليه
 سويله بوکاي نجسي قيلم جسا
 اول بوي سر و غايجي بوزي آينه
 بن فونک سوزون ديجي بز دکمال
 کدويه کاه و سوزويک طولنده
 اجلفيله يسون اي تي
 اياغله طيراق ايله بوزين
 جقدي کتدي زخنده کورينلدي
 اي بوزنه فائنه آله کلوريش
 سوزيلدي زخا يه بولق ديلله

اردير بر و در و کوکوب کلدير
 زخا يدر بکا بوسند و ف ايچي
 دو کرا نده صند و دي دور دي تمام
 کتدي دور کيرينه کند و بوليه
 بوسند و ار طولنر يني صويديلر
 کتوزون خاله بوکلنديلر
 بو فونک ويره فوديلر آيت
 کتدي آله قلدي بوسنفا کوز
 اغايجي اولاراده دوکدي ياشن
 ايندي ايجي کوز بوزينم حالوي
 دي صفند يکما اي کار و سناز
 بوزي دي بوسو صند و ف و لو
 سن نيم دکله بوسوزون بوزين
 بوسند حال يني سلطان اشدر
 کلدي زخا فائنه نجفيلله

کلدي بوسيني صانن خوجم ديجي
 بو فونک ديوي يا و زخو بوليش
 دوکي سوککيله بکا مد و مر
 دور و دور بوشولر وضع طولنري
 بيلينه لنون فونشقله فونشاد و ب
 بن توکاي هج يار مد م اي خوجمه
 بلنر مرين بوکلنه نيله ييم
 ايندي خوجم کون نه در کون بوسون
 خوجمه دورين سويلدي م زخينه
 ايندي شام نه بولور سوز انشکال
 زلفانه اور فونکي لده يتشا
 بوزمان زندان نجند فون بوزي
 صکره کدويه کاهه ييلار و زرين
 بوي دي زخنه آله ايلدي
 زخا يه مرانديکله بوز و کور بولاي

سوزيلدي
 سوزيلدي

بادشاهك فائده كنور ديلر
 واردير حكيماري دوشور ديلر
 بلديليم نوليسر در حمالون
 كورديلريم ستمظانك دردي قتي
 اصي قلن كسنگ اكا اوتي
 اجال بردي شاهه ديندار كيدور
 هر كه كلدي دنيا به پور و عسات
 كسدير صراج تي عريان انديلر
 زار فرياد طوطي شدي شهر نيلر
 ايلدوب حقيينه قوريد يلر
 جانچون دور لولوشلر و ير ديلر
 مصر لهلي ياشلر تي يوديلر
 بريوه كلدي شلارك اولورلي
 عددي اي اشق استي اولوخان كرك
 عاقبت بوزلر استكتم تنديلر
 زامو آده ندي يوريزي اتريلر
 ديديلريم بوزه بوسطان كرك
 هم حقيتر ديلر طوطي هر بيرك
 چنكه يايي نام اولدي وورديلر
 قاموشلار هلي ياسه فرزديلر
 سلطانه كفن صارورن ير ديلر
 كي اولوما ندر و زاولونكي
 مصر قويم قوفغان انديلر
 اولدي قضيفور تي بوندا موك
 ال اوحيابه هر يري نيمار ايلدور
 كورديلريم ستمظانك دردي قتي
 كلدي حكيم كوردوسلطان حمالون
 واردير حكيماري دوشور ديلر

يوسني بهتان طغيان شاهلارك
 نه اشق ايديكه قلديك سن اكا
 نه صقوي و اور در انك ندي كناه
 سلطانه هر كوز خويون و ورديلر
 طشره جندري آله بندي كيور
 يوسني صندق اچندن چيغور
 يوسنگ كوكون ديلر آله اله
 يوسنگ كوكون كورن اكلدي
 بونه اولغيال سن بكون دني هاه
 دورودور و اولك خلعنت بريم
 بويي بوزره اولورده دينه
 صبح قابورمه دري اكا سويلدي
 قدره نيايه اول كچه مور و اولور
 بكا تيار ايلسون حمال تورك
 وار ديلر
 طكاه اولدي دي حكيم كنورك
 جندري لادن نه اوينه كلور
 اور يري تور جدي بوسني و كلدي
 بيه خوش طوتره سني قيفو يسه
 كسي صالوب سني يارين چيغرم
 الاز خندك بكا كوكلي قلده
 اندي يي نيم سني الوك كيدوم
 بواكي اكا نصيحت ايلدي
 بوساعت ياننده اولور دي يسه
 سوردري تي طوغزي زنده واردر
 قافيق نيم سلطان موردي ورور
 و ندي زنده باشين قالدوردي
 سيم تي زنده انه اولدوك بيكناه
 اي عجب قلدي اولر سكي سكا
 ددي ياندي خالصي سن اشلك

دید بکریم فرداشی سلطان ورده
 فرداشی زیان سلطان فزیدلر
 تخته زیان کجیدی اولدی بادشاه
 چون مغز اولدی سلطاننن کما
 ددی هم فولرینه کیم بیلکوز
 هر برینه طون کیمه بیج و یورک
 چنگله سلطان مغزیدی فولر
 واردیلر زندان قیسن چکیدلر
 ازا ایلدیلر اول سبیر لوری
 هر برینه طون اچده وردیلر
 اوزکه اول زندان کیمه قالدی
 بیالکوز قالدی اچق اولر اچان
 قالدی اولر حضرت اولده بالکن
 آه ایدوس قوشو کوسکین و نوردر
 دیدی ای قادر سکا بلور ادر
 قاموسن کرک افرمان اوله
 اولو کجه کما قول اولدیلر
 باشنده اولدی افرمان کلامه
 اولدی حکمن یازدی و درت بکا
 جمله هلق آزاد قید الونر
 کسمه قومدی زندان اچنده کورک
 زندان هم ایلر اولدی ادر فولر
 اولر مورید اولور هی ششیدیلر
 زندان اچنده یاتن اول پر لوری
 زندان اچندن قوشن سور دیلر
 یوسقی اده کسمه بولدی
 کندی قالدی قاموسن برین
 کوزلوندن یاتن قیما هم یاسن
 طوی نوری یوزون کوله این کتوزدر
 یوزوی اولون یوزیده یوز ادر
 دیا مامان

دیرم دروان قلن کسکین کما
 دوشکله قومده بی طون فعال هم
 بویت ددی بجه یوزدی برین
 بجه ده کین عنوز یوزده یاشی
 جبرایله هتوقالی و بر برین
 وارنیم بکنتک سالامه اکما
 ویرم اکما ددی هم برنوشناش
 کلادی جبرایله کیمه حق مرپاه
 ایدی بوسق قانده وردی سلام
 صبر ایدوبین اوشوق زندانده ووز
 عاقبت ایشک سنک خیمه ورت
 حق تعالی سکا وردی بریضیه
 ایدی نور اولر کما بون کوسم اتم
 آغز بی بوسق بی کجیدی دروان
 بولاق ایشق فودی بوسق اغز نده
 کیم بنم ازمنش ایشم بنه افکا
 یا ایل سکا معلوم در حال هم
 تکر یا صر لیدی کندوز لرین
 دو کوی کین کوز لوری حصرت یاش
 ددی طایفه یوز کین بوسق ابر
 چنگله یولادی مرد ادرم اکما
 قیغوق ییده صکره خیمه دور لوش
 بوسق کوی کین تالاله اسکله
 ددی تعقی کمالی نیک نام
 کیم بیله دور لوصد فده دور لوز
 سکا اوزکه بر حصر ایدیم بیسمه
 کیم سنک بون دور لوله اوله جلالت
 اچ ددی سر زان سکا ایدیم
 جبرایله اغز نده فودی و دروان
 ایشق ایشق فودی بوسق اغز نده

بال شکران دخی صلیو یدی
 اندی یوسف نه خو زدی نصیب
 سکا دو شغل من کوامنت ایلی
 کیم که دولش کو درسه تغییر ایلی
 هتیم من سویلر سکا اول اوله
 دولش چنده دوشدک او بوز چنده
 بویف ددی جبرائیل کندی دران
 شکر فادی تکریمه اول شاد باز
 فادی یوسف نده زنده کبرو
 اینه لوم یوسف نده بر خو ش خبر
 ابن عباس یوبله بوردی بینه
 مصر چنده ای کشتی واریدی
 اول ایلیسی رومده واریدی ضلام
 بوی سلطانی شرباریدی

دویدی جبرائیل نه کورنه ددی
 اولسین تغییر دوشده کی قیب
 باشکده تاج سعادت ایلی
 هو یوبله مقصود بی سوز کیم
 ای تغییر اندک و کشتی بوله
 بینه دوشدای ایسرسن راخته
 فادی یوسف اول اراده نشادمان
 ویر صلوات سندی یاه آغاز
 دکانه ایلی عشقیه ایسوز کور
 تکیم ایشدنله قلسون اثر
 نه دیشدر بر بوز فو لاج اور فو لاج
 بوی یوبله ایلیسی کی یاریدی
 رومده دخی بوزله اول شندی بنام
 بولنجی آنک یاریدی

مالتی دخی جو غیدی کی دران
 تکریمه دخی بیلش اولدی لر
 بوزی تکریمه دخی خوش کور
 بوزی قومدی کیمکه فرمان
 وونب اول ای کشته سویلی
 قور قوم ددی سولک لکه ای
 بوزلر ایدر سویله سوزک بیله لم
 جاندی زدی یلر سولک و یوه لوم
 اولکه بیزدن سوزک سویله ندر
 اندا چیلوم سوزک بکلیمه لوم
 کوردی بوزلر تکریمه طوری بوزین
 اندا بوزلر سینه اینا سترم
 بوزدهم خود بیدی بوزن اولدی
 اول غوی سلطان بوزده ستم
 بوزک اول غوی سلطان اوله
 تکریمه ایستور بوزی ارمغان
 بوزمان تکریمه قاتنده قالدیلر
 ایلیسه دخی خلیفتلر کور
 بوزون تکریمه بوزدی ناکهان
 اندی سینه یوسف بوزدی
 سویلر سیم عیب کوز بیتی
 تکریمه بوزدر سکا ای قیله لم
 تکریمه ددی سولک دیکلوی کورده لم
 بکا بوزلر بیکه بوزلر ندر
 کور غوی بوزدر بوزلر بیله لوم
 سویلی تکریمه دخی جدی دران
 سوزله اول شولر کله سولک ایله لم
 بینه بوزلر طوری سینه صومله وار
 بیه سی چنده بیله ویره سیم
 مصر شخی دخی آنک بوزلر اوله

سلطانة فرسوطونه في طرصر
هرقن سلطان فضل الله بك
چون ايمله كركي بغري لند
سلطان قصد نه اولدي بول
اغوي قندي ايمله اولد بول
اغوتن اولدي اولد اولد
بوسني طوغندي اتكي اله
اتكي ايمله اغول اولدي
قتلداي ش بوزنه ديسه
سوز طراشت بك بالان ديك كل
سكني الوكله نيسنت بليم سن
دولدي اولدم بادشا هته سويلدي
ديار اول اغوي سكا ايمله
اوش ديم بول سكا بلكا ايملين

صفر توك ايمله بن سنج قورام
فاندم اولد قشقال اغوي اسكا
صونه اولد صغراخ اولدم ايمله
اوشبور سيمه ايسني طاشدار
بشور بولمچي ديش اتمك بول
ببج دزن صفغني دولدور
كلدا بار سلطانة ايسني سيمه
واردي سلطانك الابنه قوري
صولدي سطاة الادي تكدن بيه
ايددي شها اغوليدور ديك كل
بويسده چانده قصد ايليك سن
چنكله اتكي بوسوزي كلدي
صغره قوري اغوسكا اولد
ايمكله دوي شها ايف صغرين

بلد ورو سيز بك اسطان اولدور
كيم چوي حكوب وارام اذن بك
مصري الكف بنته چون كيدم
لشكر بلي اولدي قامو دبره
مصر تخمين ديجي اذن الكون
سيز كينك اميرنه فرسان اولم
نكه كوكوكور ديلر سده بولاسين
تاك جى اولك ديوي ووش سوز
ايسني ديجي بوزين بول قور
نكه ديسك بيز لند اولدور
الديل اغوي مصره كلدا بول
طاشكل اغوي نيمجه ويره
اغول توكي اسكا بيدور
نيم بوزور دي بيم همار
لاره دم ۱۱۱۵

الارزها ردي اذنه نولدور
يازوبن نامه صالحك تيز جوك
لشكروي قامون جمع ايدم
هم فرستنا له كيموز واره
اولد بوزون بن قورون واروز
چنكله مصري بن الام سلطان اولم
سيز قانده كي اولوك اولاسين
چانه ايمله بولليم سيزه
چنكله بول اولوش سوزي بشدر
ديديم كيم بيز بوشني قنله لم
بوش اولد توره راضي اولد بول
يجه كيسه كلور بر بولم
ديدي اتكي سيمه سله ويره
بيلكس اولوسور بيلكس
ديوش لدر كور سوز سفاك

صفونه اور جي آخو صالديدي
 قائمقدون انکي آدي آنا
 بن نه قلدوم بونلر که فصدلدي
 ديلدي سلطانلکه بوانبي بيله
 کسدي و حنزون برانده برعوز
 بلدي سلطانلکه آخو لوپيش
 يلدوکنه ديم شکر ايلدي
 کيم ديدى اگام جي دي وروستهم
 اچدي ساقي اتي نهنه و ليدى
 الا ايسى ديجي رسواي و لودر
 حنکه سلطان بونلرک حال دي
 چنکه زنون اچنه کوي بولر
 ايسى ديجي سلام و ردي کا
 کوردي کيم زنون اچي ططلو
 بوسنه قوشو بولور و زوردي
 شاه ابي ايشد بچک کورديدي
 اندي نه دي و او شو ابي نا کاد
 ايسى بکا آخو و رومک دي
 صوندي نه اتي ادي ال
 دي و لاي ووشدي و اساعت
 انکاو اچي طلو آخو پيش
 دوردي بش بوزره ايشد نه دي
 اول لکه کي بش ني ايش بوم
 آخو و عيدي اچنه اولدي
 هرکه بند رسيه جزا سي بولور
 طوذي ايسنده زنده توتور
 بوسنه انه باقنه کوردي بولر
 بوزرني کوردي بوزر قادي طکا
 نوره ترق ووش قائم و اچي اولو
 نه کيشي س دي و اگام صوردي
 بوسنه

بوسنه آنلار و حکمايتن ديدي
 سو چلار ني بونلر ديجي تدير
 بلدي بوسنه ديجي آنلورک ايشين
 بوسنيه برضوان بونلر اولور
 بکون او بوزر کن شرا بوزر و کور
 او يق سندن اويان بوزر دي و رو
 اندي ري سرور و عجب ووش کوروش
 کلک انده فاکنه بوزر عبادوشم
 بوسنه بديريت ووش بوزر و بوم
 کيم بوزر ووش علمنه بوزر قادي بوم
 شرا بوزر و بوزر که اوچ سلوق و بوم
 بوزر اچنه اتي سيفرم
 سلطان ادي شادي مدن اتي
 بکا عه اوله بوزر عيس بوزر
 کلدي اچي ديدي ووش کوروم
 کيم اولدي ووشنه شرا ايلدي
 بوسنه اوکنده فاموش اندي
 کيم ني ووش بوزرک تشو ايشين
 قادي تکر تکر کورنه قيلور
 ووش اچنه بوزر ايب بوزر
 کلدي بوسنه فاندنه اولدم بوزر
 او بوزر کن اچي ووش طو و بوشم
 تعبيري ايله کيم نهنه اولور ايشم
 اگام لوقه بوزر يوزر بوم
 اول و لوزر بن نه تعبيري بوزر
 الوعه لوزر ايشنتال سوزم
 ايلدوب سلطان اتي صوزم
 کوردي کيم ووش بوزر ايشنت يني
 ديجي ووش سوزي سويليه طوزر
 اي بوسنه ايشنته صوزر و بوزر

یوسفه د وندی ایشته نه سوئادی
بو حکا ایتکم سکا ایلریدم
اوشوق ایشتر سکا یارین کلیسر
کفر ظلماتی کوکالدت کتوز
دینی قیوب یو لکه کوهمزم
بندی ایشتر مر اوشو سوزک
نویسن یارین بکا ایت اینت
کو دکو خلعنتر ویریسر رسکا
اورده کن فوشلر ایت دی بیله
شادی قیل کوکلی طوقتا قیل اوز
طوق قلدی یوسفه اکرام ایلر
بیزه او کتکل کتوز کو مر ایلان
کفری ترک اندی اری دینه کیدر
ناموسی کو فوشلان یو عیددی
کلدی بو نردی ایمان کتوزر

اوشو سوز ختازه ایو کلدی
اندی بکیت بن یاران سو یلریدم
یوسف ایلر بن دیدو کم ویسر
حکمه اولور یسین یاری ایمان کوز
خنا زایلرین مسلمان اولمزم
سوز ایو سویلیدی بکا اوزک
یوسف ایلر ایشتر ایلر ایت بکیت
یوسف ایلر سنی سلطانک اکا
خلعنیله دورو فوشلر کاه
بیزدی سیز وکلده بیله بیه وز
ای ایشدی شرایر کوزر بیدر
یوسفه دیدر ای سو کلر جان
یوسف ایلر که خوش نفاقین ایلر
نزارن ایشترن خالیز جوج عیددی
چون بو حوایی بوردی کوزر

اوج تئزه ائکی بشوردم
بندی دیدمکه یو تکلری
دیدم ایلتن سلطاننه لقون الام
سکیده رکن یولنه فوشلر دیریلور
فوشلر انه ائکی کچی بیدری
یوسف ایلر سوز لری دکلدی
بلدیکم بوشلر ایشی نویسر
یوسف ایلر اول شرایر کوزر
سوز اوج کوزون کلر چنقار لور
پادشاه فاندی کخاص ویسرین
بویله بوردی اول شرایر کوزر
ایشلر تکلر شرایر ایلر وینور
دو ندی ختازک دی بوردی ویش
دیدر سلطان سنی صله قویسر
شویله صلیق قله سیم بر زمات
باشم اولسته قیون بوردم
پادشاه خونه لایق هو بوردی
برایکی کون سیم ایشتم کن لم
اوجه وجهه باشم اولسته کلور
دوشم اوشو تعبیرین بورد ایلر
هو بیزدی نه دیدو کن اکلدی
دکله ایلدی تعبیرین نویسر
بکاک اوله دون کون سوز ایشتر
دور بو خلعنتر سکا کیدر وز لور
دوشک تعبیرک بو دیر بیله کن
معلوم ایلر کاه جمله ایشتر
اوردی کیم کوردی بویسر بورد
کیم ناک دی کیده ره نشو بیزین
فوشلر بوی بویوب هشت بیزین
کوزر اولرک دوش تعبیر بوردی
اوشو

كئيري يدري توبه سن قلدوم قول
 اين يا جبرائيل اول كه مشقوله
 يوسف ابريشدي اولدوم سويلدي
 رحمت اندي سكا اول قالداله
 ايده حفتك اموي بودر سيله سن
 النبي سبال قالدك كوك بريان جي
 بصره بريلدن كوكيم كله لر
 وارسن سلطان قاننه آنده له
 مصرايي كوك كي حلكه اوله
 صوك او جي خيره دويسر مريشده
 بوي ديدي جبرائيل كئيري بيده
 يوسف نده زندان اغندن فالور
 وايري زندانده بوجاق اوقومه
 اولدومجه يوله باقزدي مكر
 كينه كچمسه باقوبن كور ايدري
 بن رحيمه رحمت ايدم كابل
 نكه ندرت ديلسه مقبول اوله
 اندي حقر تو كي مقبول ايلدي
 قالدري يوسف دجي سنكه سناه
 اوشون زندانده بريسال قاله سن
 اوشون زندانده يناسن ايرنجي
 سينه بوزندان اغندن اله لر
 عجت عجت بوله سن دول نينساره
 كينه فيغوزك او رنه شادوق كله
 يا يوسف كيدرك كلدن نشويشك
 قالدري يوسف اولداده ساوينه
 ينده بودرودر حجاب باش اولور
 اولدومجه جبرائيلده هم بودرودر
 يوسف ندرن يوله قلدري ندرن
 نش لوميدو يا غريب بيلو يدي

ملك الملك اولدوردي قوزدا
 تكير بابلو سيدك سن بن ذمر
 اوشون سوز جبرائيل جي سويلدي
 بوزريف اوردي يوره زاري قوز
 توبه قلدري همضاجا ايلدي
 ديدي غفار غفور ذوالجمال
 توبه قلدوم سنجي باغشله غبار
 رحمتدن محروم بيلمده بغي
 حاشا سند تكم سكا طابن قوزك
 قولديك ايشي سنج اشكلكورور
 بوي ديدي يوسف نده اغلدي
 ينده جبرائيل كيدر حقر قاننه
 ديدي سلطان عالمر ذوال
 يله يوسف توبه قلدري همضاجه
 دنيا كينه بني اسوك ديديك
 تكري سكا اوقوج ووردي هم
 يوسف اشندي ايا ايلدي
 ناليش اندي ياد شاهه يلوارد
 اوشون بوج بيتي اولم سويلدي
 بن ضعيف قولكه اشكالمقال
 توبه ايولنه از اولور عجال
 بونكه كار قولكه قلمه ملال
 ايده سن طامق ووبن كمال
 سن رحيم بن يارغنه ايزي ذوال
 حقر حقر مرد درصحي باغشلا دي
 ناليش اندي ياد شاهه حضر ندره
 بن نده ديم سكا چون سكا معلوم
 سن بيلور بين سترت يارغنه

اوله عسب دوه سې فائنه کور
 بويخ دېر دوه دخي خاموش اولور
 اوله عسب دوه سې فائنه کور
 کوردي جوکوش دوش اولدي روان
 بوعرب کورديکه دودمن دوشې
 دوشې دوکه کوردي طور مدي
 بوسقو اي کورديک لس کوردي
 سن بروکول دېر خېر وېر کال بکا
 اوله عرب کوردي حوت ابې بشدر
 سلامن لادي بوسقو ناک اي يار
 بلدور بکن کلر وک افلکي سن
 عرب دېر ياکين کشفانده ننه
 طويزه عنم پرو اولدور برنخري
 صا تلغم واد صانته کلدم بويکا
 بوسقو ادرينه کتورديک دیکال
 اوله عسب دېر بوي حور ايسرک
 بويخ فائنه کورديک لوم لوم

کورديک اوله اوله اوله اوله
 بويخ کوردي بوعرب دوه سورد
 بودوه کوردي ياکور بوعرب
 دوه سوري زندان اوکته کلور
 خوش سالام اندي هاندم کورجک
 بوسقو بوش اولدي سويلدي
 شهري کشفانده کلور بوش
 اوله سورد بوعرب اوله اوله
 بوعرب تالک حکم بوش ايدر
 باش بوش کورديک قان افار
 سني کارکجه کورديک خاگر
 کورديک غمدي بوش کورديک
 کورديک اوله اوله اوله اوله
 حاندي دوش اوله اوله اوله
 سن ياکور بوش بوش بوش

بيه بوش اوله اوله اوله
 سورد سورد اوله اوله
 وادي بازلار بوش اوله
 باشي قالدوي بوش کوردي
 چوکدي بوش قوشون بوش
 بوش کشفانده بوش ايدر
 بوش بوش اوله اوله اوله
 سنکون کورديک اي حاننه
 سنجون کورديک بوش ايدر
 بوش کشفانده بوش بوش
 بوش اوله اوله اوله اوله
 کورديک صاردوي دوردون
 بوش کشفانده بوش بوش
 بوش بوش بوش بوش
 سني کورديک قالدوي حاننه
 بوش

يوسف ايدرييا عيب برص مشله
عيا ايدريستالک ندر ورتال
شهر خاينه براخي وار اولون
اون آبي بود اعذک برسي
اولون اي کسي کز اولون
اي عيب اولونجي بلور هوسين
صوردون عقم مشله افشور سکا
عيب ايدرو اولونجي کيم سويلدک
بون بلور صراين سکا سويليم
اولونجي يعقوب بود افغان غلدي
اون آبي بود اي اولونلر ايدري
الابر و علي وار ايدري سوکلو
اولون علي حسيه اي طغدي
چنگله بوسق تاسيني ايندور
توققدر غلدي يوسف کوزلري

صوردون سکا کلکال دريليم
يوسف ايدري کي دکاه کمال
اون آبي بود اي وار کي اولون
بريولک طاليم کوب کسي اي
اغلمن زاريله اندک اي عاج
اولون غاجون کن خبر و زور سين
بيولر سکا تير خوب و کولون
بويله کيم کن کوا وصفون ايلدي
اولون غاجونک وصفني شرح ايليم
ايدري و برون بلور و اولونلري
اتالوندي بولکي پاريدور
اي ياي قيايه لي واري دول
کوزلري بوساخ اولونر هغهدي
اغلدي کوزلري باشون ايدري
زندان اهلنک بقلدي و اولونک
اولون غلدي

اولوندي بونجي کونستور کالين
يعقوب و بوشور سوزي بويله طوزر
يعقوب ايدرو قا بود کيمر طوزون
دينه ايدري بولر قيفغرين
خبر و و وار ايدري يعقوبه بنيم
يعقوب ايدري دستور اولونک کيم
دونه چغدي عربه دستور و زور
کوزلري يعقوب اي سبطونور
يعقوب ايدري عيب بولک بود
کيم اولون سکا خبر صرايدري
عيب ايدري صراينخنده بيلکيت
بيلغوبه بندون سولاميله ايدري
الابر و اولونلر تان غلدي اولونلري
الابر و زور بوشور سيني کال
اهلک ايدري ايشد غلدي غلدي

بود و زور سدن ديلکوم يا غني
قوزي کلدي فاندنه خبر و زور
نه تشيدن کمالشور و جا غلدي
کيم خبر و بوشور ندر و سيني
دستور استور اشور و کيم جانم
اولون خبر کيم دن ايسه کمال و برون
کوزلري عربه جي يعقوب کوزلري
نور نون کندي و شيله اولونلري
اولون خبر کيم دن کوزلري اولونلري
سويله کمال اولونلري نه ايدري
کمال ايدري يعقوبه سالامه ايت
اولون حالي کمال سويله ايدري
چونکه صوردون کال ايدري کوزلري
چونکه ايندري سوزلري اولونلري
زندان اهلنک کيمر بوشور طغدي

پادشاه حضرتنه سويليك سن
ديكوزم بودر همان قدام طلب
دعا قلدي كوتلي خوش ايلدي
آخترده خوشكاسكاسمت قباله
سوي نور حيون عرباني ايشدر
اوينه دوندي عرب كادي بيشه
اندي حجت كه كشيده راور حيون
زندان ايگ بندن اورا دعا ديلر
قورقور انون ويو خلاص سون يا عني
ويو صلواتن در دوكه اولسون دوا

الرب عنتا سدن رونا تدر نهار
نيمه اولدي بديء حكما ايدي
بورقوي در كه طهه طوندي بولار
بون قلوبه برمود ايله ايگ

قتلوق غزكردن دعا ايلده سين
كيم بكار حكمت قيله يارين جلب
يعقوب اولكازيه القيش ايلدي
اندي صوكوم اولور ايسولوله
اوشور سيمه خوشر دغا آقا فلور
واردي باش وردني بيا ايلنه
يعقوب آند فكه دونشدي بزفان
اي حجت سيمدر يوضه يادار
كويوسفدر كير ادا يار يار
بويون ديري حاجتي اولدي روا

ايشدن ايلدي بيه دوسوزدن كلام
زندان تجره يوسفك حاليتي
زندان يهنده يوسف كورون در
اندي اي در كه اويون پادشاه

اويليكيت اصليدي ككايينه
بودعا سندن ديلدي ديكر
بو عرب زندانده تها سوزدي
ككيم اولد ايلينه سكا سويلدم
صورتني شكلي آند هم نچدر
نه صفه نونيكيدوي ايت ايت
آدي صليبي كيردر صورتدم
كوي صليبي كشي آت ندييله
كيم سويون بوزن سلام بيلدي
دونيدي يعقوب سويلدي اويدي
سويكله شكر ايله بن طوره بيه
بندي كيم ديلرسن و رور
اويليكيت بولوزك وروي سلام
قلدي جانم بني وايي يعقوب
الاسندن حاجتم بودر بيه
قتلوق

زندان اهلي اغاري قامي بيله
يعقوبه ندرن سلام ايليه سين
دعا دن بني اوتماسون ديري
خبري وشور در رسكا ديلدم
يعقوب ايلاري عرب آدي ندر
كيمك اوغليم ديري اول صليبي
عرب ايدوروني كور مردم
بورقوي اورشدي نفايله
نقاب التندون ككاي سويلدي
اول اسلامي بن دكورم يا يا
يعقوب بولر يا عرب نه و رور بيه
بني شاد اندك سوزدر در كوم
ديرينه مختنا جهم فو در مراله
بيك فخريله لشاكي قيمنده
مال كوكند ديري ككاي ايهت

زندان بخند به سوز خورشید نشانی
 ابرو خنای سینه بود به سوز سینه
 بو خنای بر دوش کور در سلطان مکر
 کلاه باو لیدی خنچه جغدی ز نور
 مصر و لولویی کلبی و قوی
 بونه ایداری صبری کمران
 کوجر بند و کجه نغیر لیده لور
 بشاری سلطان قوشی سولیدی
 ر اطار ایداری صغیر کور در م
 کی سر ز او کوز لیدی هر لیدی
 ید بیجی چی بکا قوشی طور در
 ایدی دنی صغیر آفر اینستور
 اول سوز صغیر لیدی تری لیدی
 و چه بی قوشی لیدی بولر کوه کبیر
 بود بی طکا افانور در طور در م
 دکله ایدی بنه بوسوز در نشان
 مصر سلطان با نوزدی بو کبیر
 طور در او در طکله او لیده ایدر
 تکله معتبر و ایدسه کتور در
 اندی دوش کور در م لیدی بوز کدی
 نیجه کور در کوشی سولیدی
 سویله ایدی اول سوزی ایدیه لور
 پنج کیم کور در حکایت ایداری
 بوز لیدی او سنه بنوب بود در م
 صغیر بوز دینی بوز ایدی
 بنه بقادر کور در لور کور در
 اول سوز صغیر لیدی کور در
 بشیله کیم بر نده ذوق فالیدی
 خانی مصروف جمع و لوب با بقش
 بنه دوش بخند اول م کور در م

سنگن از خوف کیموه بلوریم
 و خندیم بی زاد این کس
 ای حلیم در دوصه در صان ایدر
 ای خنای با بی نظیر ز شریک
 صحنی اینخنده یا نیدی بفرم بوز
 زندان بخند تینی اولدم ضعیف
 ایا میله تق فرد اشار در صده
 جانانه ز خه او روی و نوز در شرم
 تن دور سنن اولوب بی جام دکله
 بوی دیدی بوسوز در پی بوز
 دیدی بوسوز مشتوق اولوسوز
 کجندی بر بیل سوز در و کله و ر غصه
 مهمل بله با د شاهی اولوسوز
 بوی و بیدی صبر ایال کفدی بنه
 بوسوز کندی کور بیه با شتی سلس
 اخلیق کیمک تا ننده و ایدیه
 او شتی غنینه بی نشا و ایدیه
 بن فقیر و بنه بر لیمان ایدر
 ای عطوفتی غفور غفران ایدر
 اسماعیلیم بکا بوز فغان ایدر
 کور کللی مرکدن بکا بوز فغان ایدر
 بنویسه بونله قویات ایدر
 او شتی زنجار مورعی اسان ایدر
 فنسالی ایدر دین و ر کجه ریحانه لور
 کله بی صبر ایال اولوق ساعته
 شد بدن کیم کور کوشی ایدر و ک
 حیوه و دودی عا قندک لغضه
 اتاکی فرد اشار و ک بوسوز
 بوسوز شادی نوز ایدر ک کله
 بوسوز اول کور کیم قاری کور
 زندان

اندي شها ايد به نكروم زور
 اندي شها اول پوزيزور
 عملاک حاجي آنگله يار دور
 زندان خونه بر او علان وارور
 كسنده يان كلنجي ايل مسز
 هر پوزيزور يي يلان سويلر
 اين وقت بوزنه كلسون يا امير
 اوشبو نغير علمي بولوق بوز
 اوشبو نغير علمي بولوق بوز
 كورون اين اينانه سبب بكا
 نجه كوروك علمين آنگ يعني ك
 اينه بگز بوزي نوزي بلوق اور
 زنده صالوكويد بن مسكني
 واروم اندون نغير بولوق قارم طلب
 ناه كلير با شنه هب سويلدي
 آبي قيفرون وشكاي استون سكا
 اندي كاه دور و وارور دي
 كوروكه دوشي حكمايت بيلال
 نه بوزيله انك او كونه طورور
 بوسال ولدي كندي و كومه كلدي
 كاه او خبر صرا له ميشدي
 كيم نش ايد بولوكا بجه وارور
 اول بيلديك فائده واروسوي بيلال
 چنده سلطان ووشو بوزي كلدي
 اول بيلديك فائده واروسوي بيلال
 كيم نش ايد بولوكا بجه وارور
 كاه او خبر صرا له ميشدي

اوجدي ندرجي كوكه بوقارور
 ايد بولوكا نو بوز نغير بولوق
 بانق وارور سلطان او كونه ايدور
 نغير بوزي بوقور بوزي بوقا ايدور
 بيزنه رملو بيزه نغير بولوق
 بولوكا بولوكا بولوكا بولوكا
 جمهور اولو بوسلطان قورون كنديلر
 كيم شنگ لولور كيم سون رانق بولوق
 بولوكا اولوش بولوكا كوكه بولوق
 بوسال ولديك او كونه كيم بولوق
 سلطانة انقل بولوق بيلديك
 باشندي ارغندي دور بوزي بولوق
 اندي شرا ايدور بوزي بولوق
 نا ايدوي فكلور ديسين بولوق
 بلور بولوكا كوكه بولوق ايدور
 ايد بولوكا نو بوز نغير بولوق
 بانق وارور سلطان او كونه ايدور
 نغير بوزي بوقور بوزي بوقا ايدور
 بيزنه رملو بيزه نغير بولوق
 بولوكا بولوكا بولوكا بولوكا
 جمهور اولو بوسلطان قورون كنديلر
 كيم شنگ لولور كيم سون رانق بولوق
 بولوكا اولوش بولوكا كوكه بولوق
 بوسال ولديك او كونه كيم بولوق
 سلطانة انقل بولوق بيلديك
 باشندي ارغندي دور بوزي بولوق
 اندي شرا ايدور بوزي بولوق
 نا ايدوي فكلور ديسين بولوق
 بلور بولوكا كوكه بولوق ايدور

سستامات بر سر سن سستامات
يوسفی او کنده سویدي عیان
نه دیدي کور اوله زله سو زوین
ایده به او شوق سو زو ی بر اوله
خوش قولخ او زو ی سکا ایده
کیم سو زو صفو اوله ابرو کیم
اوله سو زو صفو ی آله ی دیدي
ایده به تعبیرت آنک دخی
مصر شهیر ی بیته طویل یس
یدی بلدن صکره ایده مکه نوله
اوله جو زلفکر کور قلمی کور
جو خلائق انده اجفادت اوله
کسه قور قور قور کور کور میده
یدی بدل قور قور ویس سر سر
ینه قولا رینه حق کمن صححه

بشادی سو زو ی تن بد ز سو ی دیدي
نی که کور دیسه ای بی قلا دی بیان
چو کمن ایستنی یوسف اندک سو زو ی
یوسف اندی طوت قولاغی بکا
سلطانک دوش تو یو ایده بیم
دیدي سلطان دیدي صفو کور کیم
کور دیدي صفو رینه آروف دیدي
یدی بعدی بشی کورکه و جوی
یدی بیال بولوق و جو زلف ویس
بای مخمول اولی کجا نشا اوله
یدی بیاد و ری عینیم دور ایده
صکره دیدي بیال قور قور اوله
بای عجمه یغور چمنلر بیتمسه
مسخ خانی بو کاله عورت اوله
مخکره دیدي بیال قور قور کیم

شمدی کلک دم و کومه کلدی سن
سن بی و بر بیور چمنلر تخف
یو فدو زو صوم دیو اوله سو ی دیدي
کیدی بریل کدم و زو زه یان
سلطان ایدر هیچ اولتمه وارلا کما
اوله سنی عارف و زو زو زو زو
چو تن نیشا اواروشو سو زو ی بندر
یوز یوز اوز دیدي یوسف و زو ی سلام
اوزنق قور زو اوله سو ی دیدي
ایدی یوسف بدو کلک اولتمه
اوزا نوزو سو ی ملک کله سکما
بو یله دیدي یوز یوز یوز زو زو
یوسف ایدر رقم دکلا دی کیمی
کلک انده و زو زو زو کسه قور
ایدی کمن دخی اولتمه یوز ک
ایده به زو زو زو سکا امانتین
ببی ای سلطان نه دیدي وار جمن
طو دیدي لوی امانت ایله دیدي
اوزا نوزو زو زو زو سکا سن یغی
تعبیرت دوشموز ک صورلا کما
تعبیر ایده نوش سنی کور دوشموز
وار دیدي زو زو قان قور کور
دیدي نینه کمن ایفخ اوله نام
یوسف و زو زو جلی صکره ایله دیدي
اوله امانت کی ضایع اولتمه
صوق عقی یکل کلک بکا
چنله یوسف نیک اوله کور
تکری دور زو زو زو زو زو زو
جمله ایستک بکر بی اوله بیله
نه ایته کلک زو یکا سو یله سو زو ی
بشادی

کلاه بنه اولر صبور سرف سرفی
 مصر شهری بنه نغمله طوی له
 یوسف ایدر باشا ایدر کیشک ایشک
 تقدیرک بودر و ششک بیکه سن
 یوسفق سوزین شربل ایدر کلا دی
 یوسفه قلدی دعا اکر ایدر
 کلدی سلطان فاته او مکله
 پادشاه اکنده کلدی باشا و در
 سلطان ایدر شربل ایدر کیشک
 نیچو یوردی و شوزی و ایلون
 بشلدی سوزون شربل ایدر سوزیدی
 قولاق و در سلطان ایزق سوزین
 سلطان ایدر و اکر سوز ایدر کیدی
 و اکر سوز فاته و اکر سوز مدام
 حیف و کیم اکر ایزد ایزد بانه

بینه بوزن تهر بیک بول سعیتی
 کلکله غنچه لینه زلفه بول له
 و اکر سوز ایدر سوز سلطان ایشک
 کلاه دیدم سکا ایشک دینه سیر
 زیو کدی قاهوی بول کلدی
 حنفی زید ایزد بول و شوزی کدر
 ختم ایدی کوچی وینا یو کوی له
 سلطان ایشک کور کیم خرقه و در
 اول بیکت نه سوزیدی ایزد سکا
 سوزیدی ایشک بول سوز عیبات
 تکیم ایشدی ایشک شرح ایدر
 سوزیدی و ایزد شربل ایزد بینه
 کور کیشک اکر تکیرت ایزد
 تخف و اکر بانه شوز و ایشک نام
 خلعن ایشک اکر بند و ایشک ایشک
 کوزک

کوزک بوزنه قانقنه بیز ایشک
 کیمه دیشک ایزد سوز ایشک
 بندجی ایشک حنفی کیشک
 شربل سلطان سوز بول و در
 چوق سلام ایدی ایشک سلطان
 کیم صوزی ایزد ایدی ایشک
 بندجی ایشک حنفی کیشک
 بکا کوزک کوزک ایشک
 نه بیدر کوزک ایشک ایشک
 یوسف ایدر کوزک ایشک ایشک
 بیلدم ندم بن اکر بیلدم
 چوق بولور ایدی ایشک ایشک
 چنگله کوزک ایشک ایشک
 ایدی بیلور کیم و در ایشک
 قینق سلطان ایزد سوز

دخی صوزک اکر ایشک ایشک
 بکا ایشک اکر کیم کیم ایشک
 قیلیمله ایشک ایشک
 یوسفق ایشک ایشک ایشک
 همه دخی ایشک ایشک
 اکر ایشک ایشک ایشک
 دیک اکر ایشک ایشک
 قینق یاسین کوزک ایشک
 دی بکا کیم حنفی سلطان
 بیز ایشک ایشک ایشک
 صبحه ایشک ایشک ایشک
 اول قوزدی ایشک ایشک
 حیسسه ایشک ایشک ایشک
 ایشک ایشک ایشک ایشک
 بیز صوز ایشک ایشک ایشک

دکل نازک چون شتر ابدار سوزوزی
 کلدی سلطان قانده سویل کلام
 معاویله ی حکایتین اکا
 سلطان ابدیرما شرا ابدار طولوم
 بیدی بیله زندان نوردیم و ایلانه
 زلفه وار و کتور کال نیت کما
 کوچ بنده ابدی یوسف کورده ییم
 نیت اوردی و زوریدی زلفه بوم
 وار و یوز زلفه آلب کلدیر
 کلدی زلفه سلطان و زوریدی
 سلطان ابدیرما زلفه سویل کمال
 کوزله کمال طوق و سوله سوزورک
 زلفه دجی تریزین اجدی سویلدی
 سلطان ابدیرما یی حایلیتی
 ابدی شهادت کله بنم و ایلکینت

چندی زنده اوان شهادت کلدی
 کله یوسف بیدی سویلدی تمام
 چون ایشندی با دشا قلدی حکا
 یوسف بوزن نغمه کوزیدی اوزم
 سون بیدی و بشوم بنگال اتا
 یوسف بوزن نغمه کوزیدی اوزم
 کیم سویل ابدی یوسف صوره ییم
 بو حکایت نیت و زوریدی بیلمم
 بادشا کوزده حاضر قلدیر
 سلطان کاسوی ابدی بوج کلام
 یوسف بوزن نغمه کوزیدی اوزم
 نیت کیم کما قانیدی اوزم
 بوج و نغمه دجی حالک شیخ ایلدی
 اوشون رسیده سویلدی حکایتی
 صافون لنت قوزلد و زوریدی ایشنت
 کله مالده

کله مال و ایلیمه و زورم اکا
 در دیله و نیت قلدی بوزم کمال
 نیت کیم بوزم و رسیده با قلدی
 قاجدی بندون سویلد و کوزیدی
 بند جی قاقدم اکا بیدر بوم
 زندانه بهننا بند و زورم ایل
 راضی و له دیدم چون زلفه کوز
 نه قلدی جنکله اکا و زوریدی کمال
 اوشون در ضعیف آنک دیو ایلیم
 سویل سوزم تا ایلیمه ایل بون
 راضی کیم عیشنه بوزنده کوزم
 جنکله سلطان و شوشوی کوزیدی
 ابدی اوتما سون ایل بون
 عاری با بوسنده یوسف بوزم
 بکا قوزم و ایشون سوزم دیسین

عیشنه کوزم ابدی آنک بکا
 بکون و زورم و نیت کمال
 اوزکله کند و نیت ایلدی
 کوزم و کیم به بی بوزم
 دیدم ابدی بکا بولیم ایل بوم
 کیم کله کند و زلفه سون بون
 کلک بوزم قانده ایل بوزم
 سوزم ایل و نیت کمال کوزم
 بون آنک عیشنه ایلیم ایلیم
 ایلیم نیت کوزم ایلیم
 عایشنه بیدی بکا بوزم و زورم
 زلفه قانیدی کیم عیشنه ایلدی
 بون سوزم بوزم سویلیم بون
 کیم قانم ایل بوزم ایل بون
 نیت کیم بوزم کوزم ایل بون

قولرینه بوردور صویک بوک
 دیدی سوزیک اوزکه قاندر کیم
 زخنه سلطان بوزیلده سوزیلر
 تینه تینه طمش سوزدیرس آف
 کندری زخنه اغریدی زارلار
 مانی ملکی صیب الدیر
 قاندری بریدی اوزکه کندوله
 قانملو زخنه سوزوی سوزولور
 واروی زخنه برین جمده اوزور
 بوغجه یلار زخنه و استندان چکر
 قاندری بوزیلده قان نوزیک
 عشق جنونی حقدی لیک باشده
 شوق قدر اغدر کوزی کوزمرا اولور
 ایینه بلوغ الدی صلابور
 شوق تینه ایلهدی کمال مال وفا
 الک آنکه نیکم وارد و طرف
 قوی اوزوق دیکیم بوسوز ایله
 قوی فیت کین دیوبن اوردیلر
 دیدیک کین سلطان اولدور سینی
 یغلا دیلر اولنده نکه وارد
 مصرا نینده آبی بوخسول قاندر
 دسوی ایلهدی کندوی شاره ایله
 کندوییه اولعشقی هرله ایله
 کوزجهیم کمال نکر کنورور
 زخنه حسنی دینی الون کیم
 نیلسون چون عشق بادی جاکری
 کندوز قاف اولشدی کوزیا شنده
 کیم قوزیم باغی طور مزار اولور
 خلق اشقده بوزویوب دینور
 کوزیو عشقغا اشقده نیلر بهنیا

عشق کوزیم نیمه زار ایله
 عشق اولون باغ عشق ترک ایله
 عشق اولین کشی اشک دور
 عاشق سوزی قهر تیغ اولور
 هرکه عاشق اولدی حیوان اوله
 عشق کوزی نخلوی مجنون قور
 ایلهدی کوز عشق یا مشق فیتی
 عشق اولسه معشوقه یاره سن
 عاشقده معنی نوز بوسوز همار
 ایله بهر بو قصده دن بینه مشر
 اوله الیک تیران بوردوی قولره
 بویستی دیوی وارویب کوزور
 طاری تن اتریک بینه لوزن ابو
 عشق نیله آنک آبی سدر وک
 نیمه بیلسدی اولغیا دیله
 اوزینه معشوقه خیالون یار ایله
 زیاده عشقک یولنه انکار ایله
 زیاده معشوق کوزی تکرار ایله
 عاشق اولون عشق زار ایله
 بیچاره محصور دار ایله
 سندی بغلاه بیلک عشقده یی
 معشوق کوز کولور دیلرین کوزون
 دکله ایلهدی بینه بوخوشو استنان
 ابن عباس بویله بوردوی همار
 کیم بولور دانه بوسفده وار
 دور دور دور کمال خلعت نوزور
 اوز کوز نینسون کمال اولشورور
 دجین نیکم دیو یسقم سوز ایله

سوزم و شوم در پادشاه عینی
دو نوری کا سلطان سوبدی
دیله کیم قالیبه بی کلمه سکا
پادشاه قاموسن ازاد ایلی
یوسف پچون جوق دعا قلدر
هر که نه اشهرسه کلور یو پینسه
عاقال ولد و حیدر اوله اندک اشیه
دکله ایلی یوسفک انوارین
تختوصه بیج دیو کایلی ار
اکایا فن واراب الو اورودی
کیم بم تختوصه کمال کیت
بکوره به حیلیم بکانه در
آنک امیرله ایشده بشلیمه
اندی یوسفک تکی امیرنیل
بغلسون دیو قوشای بی بیلنه

تکله در سیک قولدر ایشلیه ای
ایلی کن بی نحمد طونه دردی
سلطان ایدر نه دیله لک و اریکا
یوسف انده زندان اهلج دیلی
زندان اهلی موی زرتلدیلر
کتدی به یوری کتدو حالنه
اندو کن بود و صخره بر کتشی
بینه ایدر لوم یوسف سر لری
سلطان انده یو بی ک خوش کرد
یوسف اول تختنه کچو بر او زور دی
الاسطان پلدر ییدی عجد
یوسف ایدر ایدر بکا یا امیرت
اول نیکم بیورسه ای اشلیم
یوسف دیو کن کلادی کورک جهو بیل
سلطان انده دیو یلیت مصال بیلنه

اله سیرالتون طنقلس التره
اکاهممت ایلیب طنزک عزیز
ایشده ایلی انده نه قلور
تکله سلطان ایدر ای اندیلر
کلدی زنده انه بوغوغا یسه
مالکی زیان قانتنه کلدی یلر
یوسفک یا نجه بیه بندیلر
اولونلر جهو بکا دور دیلر
ایده سلطان قصرینه یوز دیلر
قوشو وار دی یوسفک الو الور
یوسفک کوسوی التنده قوری
جهو تکله حق تکی بی قلدی وری
سلطانک کوسوی سینه الو زورم
زیو قوشو برن سکا سن سلطانم
حکمر ایله کن قولره بیورک سن
تکله دورم

دو نیده سبز دور زور دیلر
آنک او سینه نینا ایلده سبز
چندله سلطان قامو قوتینه یوز
نجه فرنگک یوله طو نندیلر
چا نوردی قنای جنتکله
سلطان امیرله یو سینی کدیلر
لشکری مصورک قسمی آندیلر
اول کورک انده خورشید غمزه اولدی
عنت بیلده یو سینی کتور دیلر
کور دی سلطان یو سینی طوری
کتدی و نیک کور سینی انورن بیدی
اندی او زور کوسیه ای نخلدی
یوسف ایدر و حاشا نیندیکه و زورم
یوسف دیلر کایلیش جاسنه
سن یو سوز سیرین بینه او زور کن

کیم واروین بلورک ایله شاره
 همالای تیان آنک فرما بیدور
 خلق ایشنسورن بویت قامو بلورک
 هرلاره بره نادری قلدی یلسر
 جنته بکوز طوی تند یار بری
 مصر نینجه بو سفک حکم یورور
 یادشاهی بو سفقه قلدی سبب
 مالکی قولایندی بینه کورسکا
 کاه بزوری قاروقاه وارورور
 بری قلیون جملینر کاه بلورور
 بوینی بیالون ایلای کولورور
 احمدوی شریب بدوی بالورور
 اول برین کوریم دورینگی کولورور
 اکثری دیکن اقلی کولورور

تکریری بیروخی بودر کچسون دی
 کجدری بو سفق تخنه بندری دورور
 بو سفک اوشسته دور قلادی نثار
 بودی دی کیم وارور رسندن بیل
 خونی دی بی کاه اصل غیبیل
 سلطان ایدور وارور سنک دورور
 بو سفق ایدور بی هیچ سولدی
 دیدیم بکیم بو سفق تامه کدم
 خونی بی دیلدی سلطان دن من
 کترینک بونده دیلای وارورور
 زیره ایشنه برعلتک وارور
 ایدری بو سفقه دی سلطان بیق
 اول دیلک کلدی صوری و بی برینه
 بو سینی سلطان تکریری سورورور
 کتدو اندی تخنی و یوروی کاه
 ای ایشندی بو سفق کورن یارای
 تخن اوکنده سلطان یا غورورور
 دوری بو سفق اندکیم ای شهرسار
 اول سوروی بی متور ایلکال
 دیکیم برور بیق شاره بیل
 جگه سنک سنکایم بوزورورور
 ایلی اهلای یار ایلدی
 بینه کوز کیم بی شاهه کدرم
 تکریری بلور هر بر ایشک بکره کون
 اول دیلک کلور بی بریندی کلدی
 نده یازدیسه کتیده اول کلور
 تکریری ور سفدی کاه اول خانیق
 ایشنت عیدی بو سفق معلون بینه
 تخن کچور هر کاه ای ایون دورور
 کور بو قدرت ایشکری قالمق اعلا
 بینه سلطان

فوز و خفتر قزلبه سوره اوليه
 بلبه زواره اجلقدت اوله
 قزلق اوله خلق بري بري بيبه
 كي اشدرک بوسوزي بي خاص عام
 ديد و کمدن قيني قزلق اولور
 کسبده درصون الله اولدي
 شوي يله قزلق اولدکيه خلق اوزره
 جمعه اولوب بوسف قاننه کاردير
 خانانني دورکونه بيوت کينه نوم
 کيم نه ديدکي بوسف اولور
 صا نون الديق سوز بوزدي بيم
 بوسغه بوزدي بي هکات هير برور
 هر بونده حالوجا ليجه بيبه
 جمعه اولوب بيبه بوسغه کتدير

يدي بيان کونکون بيمه صوصه صيده
 فوزد نوز حوصات نوزي دکله
 جابو حوص کوز اولر بيبه
 يدي بيان قزلق اوليه در مقام
 کتبه بوسف بوشدي اولر کلور
 اوليلر قزلق اولر ايادي
 هاکي بي بيان جي اولدي نره
 مصر خليف قاصوي بوکلدير
 ديد بيلريم با بوسف بونيره نوم
 بيزه بيبه سندن اوله بوجياره
 بوسف ايدور کوزون ماني دروم
 واردي خلتون قزلبه بوزوم کوزور
 وريدي بوسف قينيني بوزدي
 اوليلر بيبه ايت دوکتدير

کجه کوندر عشقنه يادورور

فقدت سناک شرهين تفال بيلموم
 کيم بوسف سلطان اوليوق وارطان
 اربه بوزدي بوز مال و کدير
 حوق بولور لغمت وريدي بيشار
 کي او جوز نوز مصر يايدي و بيل
 وريدي بوزره جلمه جوز نوزور
 ياره دي سلطانه ايله بيشار
 ختنه کچدي کي بشارت يايدي
 دون لور بوکلديون هکدر نوزور
 جوزون بيلک اميرت بوسف يايار
 کلدي ايله ليجه بوکوز قزلقو دي
 او قزدي بوسف صوصه خلقون بيه
 امکو کوز بکي صوبيله دوله کوزور
 يدي

بر قزلبه کندر زينه سوز وورور

ايه بوسف قشقه سويليه نوم
 ابن عتاس بوبله بوزدي هکات
 امز قلاي جوز خيال کدير
 اکين ادي و يي کچ تکه وار
 دورکسي بيلينه ادي غييال
 يدي ببال ولدي بولار کوزور
 بوسف کوزکلي تيره بوزره
 مصر شهر حوق نوز عارت يايدي
 يدي ببال بوسف کزل کوزور
 اولور سربيله بغدادي قزير
 يدي ببال کچدي او جوز نوز حيق
 قزلق بوشدي بوکوز خلق وارننه
 بوسف ايدور بوزق ابق ککن

وردی یوسف بونله هم زخیمه
 بدیخی سیل کبلدیت کلدیلم
 دیدیلر دزک اولدن بکلدر
 ایچی بیید بیرو کتندیلر
 قلدیلم فریاد زاری ونسیر
 یوسفه ابروقی زخیمه قالدی
 کوردی خلوت غافله شهیار
 بکوناندی دیکه کیم یا احد
 بنش ای ملنگ دزاقی سق
 خانق الخاق ای کریمه لهر نزل
 یالهی قولدک زرقیتی سق
 استیوبون بکل کلدیلم طهام
 کلدیلم جبرائیلان بونله کا
 ایله اولاندی سکا ای خلنگ
 بندی هم اولد خیار دی آخه
 بی یازوب یوسفه قول ولدیلم
 اقراراندی هروری بی ویرور
 بنه یوسفک قاتنه کلدیلم
 اندیلر فریاد اتکال یا امیر
 انلر کله نیلیه کت بلدیلم
 بو نیت اوردی بیو غلر زار
 سنسبیم آخه قالمون قلمورون
 قاموعا له خلنگک خلاق سق
 قوللورک زرقیتی یازک دزازل
 روزی قلدیلم نه قلم بندیلیم
 قلدیلم عنبارده ای شاه کور
 اندی یوسف حق امراندی سکا
 یوزیک کوستور یولاره ای عمو

ایلتدیلم غورده منی انون وارین
 وردی یوسف نغمه بغدادی بونله
 بندیلر اولدی دکندی قامی
 اولمخنی سیل وقوما شین ورددیلر
 بوسله وارعا دی کندی ورجی
 دوردی بی سیلن قاطر لدیلر
 بنم جمع اولدی خلاق قاموسی
 اکا ورجی وردی بغدادی وارون
 خلاق نغمه قاتی بوکلدی بلدیلم
 بنمخی سیل بی دمی ورددیلر
 وارون غنجه نزل اولدی قتی
 چاره سوز اولدی بوکلدی بارشار
 الیمخی سیل غلن قزین کتور
 دیدیلر کیم بنه بغدادی ویرور
 قول قروان کیم لعیل بونلرک
 وردیلر بغدادی بهاسن برورین
 اولین زورده قلدیلم برور
 بنه یوسف قاتنه کلدی قامی
 یوسفه تخمال الویت بیلدیلم
 کورنه قلدیلم برور دکلده ای
 کبر و یوسف غنجه قلدی کلدیلم
 قول قزیم وارن اولد برور برور
 زورده قلدی ایچی کون اولوس
 بوسله وارعا دی کندی وارن
 بغدادی الویت بهاسنه بیلدیلم
 قالمادی ملنگک کسادی قونجه
 یوسر غور اول غلن قزین کتور
 قول قزیم وارن کیم یوسف ویرور
 بهاسن اول غلن غنجه نزل
 ویرور یوسفی بون ایله بارک

کیم سنک یوزوک کوردی یوزنه
 کونده بریز یوزوک یوسوزه سن
 دچی قوزق کون قالمشید کیم ابره
 کونده بریز یازویه یوسونجینار
 کوره یوز یوزون کتوردی وارنقار
 یوزوین کورن و یوزو حیران ر
 قو لیرینه یوسنی بلردی عطا
 نه عجل اولر کتشد عشقنه
 اول کوریم کار و ساز و قیضیر
 اول شمد عشقنه قضا ایلیده
 کورد جلیله قدز تنگیم بیلدی
 قو لکن حقی سلطان بیلدی
 صبر لیه یوسق ایرشدی دولتده
 عا قال کلیده یوسوز لوری مکر
 اولر یاز کتان کیم یوسفی الددی

درق اولدی ری شه نشناه اناره
 کیم بولاره اولدی اولورده سن
 یکی یغدی مصر شه نه کله
 یوزین اچار اولر اخلانقار نفا
 تا که خلنقه کوریندی افتار
 وال اولوب قانوردی بی قرار
 صوره نندن دور یوز ری کدا
 کوستورده دیرینی قو لیرینه
 وای کور عدل ایدر یسه ای ندر
 او متنی دید ایلده طی بلیده
 یوسنه مصر ایلی قو ل ایلدی
 جمله خانی کا فرمان ایلدی
 صدق قلیغیا سن جانم کجمنده
 دکله یوسوزون نیم یوز خوش حیر
 کشفان ایلدن بو شهر کله ددی

صا لشن ایدی بریسی مصرده اول
 خزینه مصرک اینه الندی
 قوز و غرا و رضی کار و رور کار
 قانی یوز خسول اولش اولر حور
 قامی و غننیرک با نجه بیله
 یاز دیلر اناری دچی قو ل غفله
 سن جلیله قدرتی کور ندر
 بو زینت یوسنه قو ل اتدی این
 جبر ایا کادی جلیله مرک ایله
 ایندی یوسن کورد جلیله سنک
 قانی اولکیم سنک قوله دیریدی
 قور دیبو کوزف کتور موزی کینی
 قو لکن سینی شه نشناه ایلدک
 سنک بیز یوز و رک سعاد دن بلو
 بولت دیدی صبر ایله کتور بیز بیلده

کیم بهایینه اولدی مالی پول
 قزین اینجیک قوس بددی
 الا قلا مشا لند بر دینار
 یوسنک کلدی قاتنه اولدی
 اولدی یوزوب یوسقه بتیب لیه
 راجی اولدی قلوبی اولر بر عده
 دوندی یوسون خوشی قوز ایلد
 شکر قلوب طکلفال قدرتی
 یوسنک قاتنه سوسلشدی بیلده
 خوشی دیر سنک ایلد لم سیر
 صا نون الدم سنک مال دیریدی
 کور عجله قور ایلدک سنک ایلد
 لطیف موز له سینی شاه ایلدک
 کولک خوشی طو لک سنک ایلد
 قالدی یوسق اولر لاده سوسینه

جملہ سی آنا سوار اور پوری
 آبد بونگ شندری والی
 نیم بونگ مکران ک شندی
 اور پیرا اور انک او سنستہ
 یوسف اولدی اولت و سنستہ
 مصر بکری قھوسی آتسنور
 ایک پوزیک اور کچھ بندیاں
 صیغی صوی ایکوزیک چری
 ضروریا پوری نقارا و دیوہا
 آت ایا غزدرن پوری و کوزیک پوزی
 یوسف اول کون لشکرین الدی حفر
 جسر ایل زیرا شندی کدیوہ
 اخی خوش طوبت قاتلہ آفادی
 یوسفی فی لشکر شندی کیدس
 کیدہ کیدہ برعسا بیہ صا نشور
 حصہ نیم یوسفک کلور ایدی
 دیو پوری قاتلہ لشکر دج
 ایر اور انک آتہ نوزک دیدی
 یوسفک جکدی لری اکی و کتہ
 چقندی سیرا یکمہ نامدار
 یوسفک سیرا ی اولتہ واردر
 ایک پوزیک دجی ازدرن چقندیل
 بی پوزیک کتوز صوری لشکر ی
 باشی زریں چوق علی کتوز دیار
 قویدی بوقانی کواہ چقندی کوزی
 کیمہ اوغل یومر دیو چورک نقار
 کی نظر قیل او غز و غلک کشیبہ
 حقی جلیک امیری پویدر دیدی
 دور زیت یا تہ کوز دیو ایدر نظر
 کیزی صا و اسکا طوئس کپور

بدیشراوت کون کچدی رادن من
 حقی جلیک نیم بیغام کتوز
 انڈی یوسفک جلیک صرا پیدی
 انڈی یوسف لشکرین جملہ یلسون
 تیغی کوشکہ یولک او غتہ
 طاشوغزک انکاه ایله کاک
 حوق تعالی پوزوری بود و رسکا
 کتدی جسر ایل نیم پروان ولدر
 دکله ولدی کتدی و نیک زحمتی
 جسر ایلک یوسف شندری سوزین
 کلادی لشکر حاضر اولدی قاتلہ
 یوسفک بر طازی تی و ایدی
 اول انک و ایدی زحمتی عادی
 شوی یله کتوزدی و لالتک و ازی
 مصر خلیق اول انک کتوز کین
 کلادی بونگ نیم بوزی پتوز
 سکابی و پوزیدی سوزی لادی
 مصر شریکرت چقون کوزسون
 خاصکی ایدسون انی اولتہ
 نیکم اولک پوزیسه ایت دکله کاک
 امریکی پشت صیغ او لعیل کاک
 اول کچہ یوسف دجی طای پتوز
 کلادی عالی او سنستہ حفر حفر
 لشکرین جملہ ایدی زیت ازین
 دیلیدی یوسفکہ بیتہ آتینس
 قاهو آتدن ائی بیک سوزی پوز
 یوسف کاک نیم کتوزدی قینی
 یا نقولا نوردی قوطاع یازی
 بلور لودی یوسف کاک بند کون
 جملہ بی

کند و نکاتی و بر صیقله سن
قالدي بول اولاده بر زمان
پادشاهك حاکمینی کلادی
هو پو اشناك نینه نه کوه کن
پوئی دتجک پوسق پلیدی له
اول بیکدک کوکلن اولور کوردور
التون اولوطایز بندور و پلر
کیدي نفیس ووردور و اولوطوناری
تا کیم اول حاکمین قتل اولرینه
دوریشکل جتانی قلادی میسر

پو خسو لکیکن بای ادر و ریشلری
کیم دو کوردو کوز لوندن باشلری
قوری چخدن و پوریشلری
پوسپی پو یغلو بوخ اشلری

کتیری پورویچی بودریک بیله کن
پوئی دیدک نندی جه پو اناک حاکم
پورسفن اصردی پوئی طفلادی
اندی لجه سن پو کسک بکرتون
نه پوردری قو لور پادشاه
پوسق انه توبه استغفار ایدر
کوکل خلفقن پوردری و ریدر
ایندیلر حاکم پو پلر آری
صحبیلر کولصولرینی طونه
پوسقانی کندویه قلادی و ریزر

تکونینک وارد حجابیشلری
نیجه بای لوی و نیشسوقلور
تکونینک قوزنلور کورکیم نیدر
پو کشتی یارما بو کیمزله بیسه

پوسقنه قلادی دعا کرام ایدر
اولوصادی قولا قهره نازک سورینه
حاجلر اولور رسده نذک نه کلدا
اول نظر دن دولن ادری معتبر
دیدي یا پوسق سلام اندی جلیل
اولر بیکدک کورکوز نظر ایستمال
المداء آنک سالمن د نمدک
سن پوزینه بقدرک هورکوز آنک
کیم بی قوز لور دی پوز لور میسر
بیله کن بو یکدی شیخ ایدر
انسوای اوندی کوز لور دی و ریزر
کیم الهم کلیمه آنده اولور که
پادشاه او کونده بی درواکت
کیم سیتی قیغورن آزاد ایدر
ایدری پلیدی پوسق پالو بیاز
تور

اکلیف اهیله یوله کیدر
پوسق نازک بقدی جه پوزینه
دیدي بو کجا نجه حاجه اوله
کور دی خود کیم حرفا کلادی نظر
شورک ساعت کادی چیلدرن جه پلر
اندی پوسق هیه کانه دور کل
سن عجون کون بی بکندک
اولر سنک قوز لور دی لندن جه نازک
پوسق ادرین نه قلده صبح جب
جه پو ایل ایدر کوز کیدر دیه پور
ذخنه بهننان اندی قوز لور سنکا
پوئی کتوز لور طاق نندوز کما
پو اولر و غلا نذک که کیمز لور کن
اکلی آتی و غلا نیکن سو پلیدی
سیتی کوز لور ذخنه نلادی ایلان

بويسناك كيدوي ناخ حوير
 بروي بويارو انك بوي سز
 كند ونيهان فعان ظواهر شلوز
 ايروز انك كسنده قدره نينه
 سنك اولدوشكر ايوه كن داغا
 دونلو جهون بزينه بشيله لوم
 ككله يمدي بيه يوسف فخته سن
 اول زمانه جهون بوسو سلطان ذي
 بوقسوي ليدني قالمشدي مالي
 بويارو انك بوي ليمكه بيه
 نه منقاي وارنه نيايي بوي
 بولساكجه بوشني انشا ورسنده
 عشق اكاكي سياه لاوروشدي
 دنيا خوي بلونك ايشي بورد وورد
 اوي طول لعل يا قون طاشوري
 منزينه ايركورد قالمشاري
 جهانكي كورجه كورد دريشاري
 سن كوكسه هزارك برك صنده
 چونكه تشكرك واردي خفته يله
 مهني اغا جهه كول اشليه لوم
 ويوصولت سوروكلك خفته سور
 كوزسوزدي زخنه بي زور ادوي
 بويوله دبي ايرسوزدي الي
 كسه سي فو فذكه حنالك نه ديه
 كذرت اول بلقالاكي اولدي قوري
 عشق كوكيم نه قورا و ايرسكينه
 حسني فزون فاله دوروشدي
 صورا وحي خوي بلونك اير بورد
 بيمه

بيمه نه ويريسه بيه الور
 اوي بوري زخنه قوشاق ايلدي
 بوسندي سيرا يي بولنه واردر
 ديدي بوسو خچه اونو بشدم
 بويلاه ديسو ووزوري اولسان
 آيره بركوز بوسو اولولون كور
 تور فونق اورنه هم زخنه يله
 زخنه ايش ولسندي اول قوري
 زخنه ديدي كاي يم اشوم
 بوسوزم واردي ايره بيمه سنا
 خنت كچرسه بوسو بكا ديكال
 الوي ال بولنه ايلت بئي
 عشق اكاكي بيمه سكاين ايلدي
 كندني ماله كندني عاير خوريم
 ايشد ايمدي زخنه حاي قورور
 قوشدي بيلنه بركوز بولدي
 بکلدي اولوي ائنه اونوزور
 چون ائمه ايرسوزكاي ايس نيسم
 بکلدي اولوي زخنه بويار
 زخنه دبي اونوزور ائنه چمار
 اولوي اير اول اول جهنده بيه
 اولدي انق زليخانك بوي
 اي نم زلر بيلين اي بورد اشوم
 نه ديومراني قولاغ اورعينا بكا
 بوييله لطف مسارا بلكمال
 قبيلو موكا فذي طنلو جاي
 خان قونين وشفه اكيه بولدي
 بكا با تمار اول كمار بيمه يم

بند جي ديالني ويو صا کا
کچي ديار اولادده طور ما ديار
کندي يوسف زخنه قلدي کنوزي
پرو عياله باشني وکرو او زور
شول قدر او زوردي کندي طاقتي
سوکه سوکي پوني اوکنه واردر
کيم زينا اکا طا پوري مکر
اول پوني پوري قيو ما پوردر
تو کو زوردي اول پونه سوکري
بن دجي بانو ورم اوده سنجي
سکا طا بادن بي خور ايلدي
کو زور اولدم جي اولدن برو
نيليو ورتک بکا پوني کوم
اولکين او شو طو ايلديک بي
بند جي جينقا به ابي کو زور

کو رک تي تيز کنوز کو زور بکا
استد پيار تي بو ليا ديار
چو عيدي لشکر بلندي او زور
اغليو طوري پير او کيلور
پوزغان کنوزي وکري شي
بنه او صيني باشنه دوشوردر
پوزوني واردي ناک معنابر
واردي زخنه اول پون اوکنه
اباخي الننه اوب پاريديد
ايدري پون نيلدي کو رک کاپي
قاني پاريديد بکان نيلدي
چيسول اولدم سکا طا بادن برو
سني نکر ييلوين طا بر ص
باکين او نشخسول ايلديک بي
سکا طا بانه پوني اشلا او زور

صلاه ايلت بي زنده او زورم
کو زور ميسم بن انا کو رک پوزون
کو سو زور و جي اشتر سم اناک
اول پوني او مزيسه زاري قيسلمه
چون ديدني زخنه پوني عشقاري
اندي اولسون ناکه درسيک ادم
ايلنم وکنه ابي کو زور سبست
او شوق سو زور ابي اکري پوري
پار تون اولدي پوسن اناندي کارد
پو کو رک بکدي تيجا به کپور
طوري زخنه اول پوني لالور
اندي کمالک و نشه پوسن وکنه
زخنه انده ابي ليم قالد و زور
مسکين اولدم ديدني خور کري
چکدي ابي باشني پوسن طوردر
يا خور ايلکيم پوزون کو زورم
سوييله بادي اشيد م سو زور
اشيد م طا اولدم سي اناک
اتي وکنه اناک قريان اولم
اسکر ابي زخنه اول قاري
کاخچک پوني پوينه ايلنم
ناکه حاله واردر کا صوره سن
کو زور زوردي اول پوني بکلري
اول ترخني ابي اولادن کو زور
اندي اولش کلدي پوسن پوزوردر
بيد بیده پوسن وکنه واردر
نه جار اري وريسه ايلکال بيشه
يا پوسن کو زور حالي پو چا عذر
ايدري پوسن سمه اناک او زور
اندي پو کد و رک به بکا چا عذر
کو زور

چنله ورت د بیدی سمویب
بینه یوسنگ پوی لک کس
طشم چندی بینه اوکینه واردر
ایشدر یوسنق اتق چکدی طورد
دیوی اتق کندوزی واردری واردر
کوردی برور سوزی بوردی واردر
یا قشقیق سوزی سویله بکا
یا لکسنگ سکا طون کیدوریم
سویله سوزی ایشدیم دیورین
اوزه کسه یوب کازین واردر
دکله سوزی نضل ایله بکا
کیم جانده عشقو قلام نهان
الاجانم کوردکله ابور سوزی
ایدی سکه بی قو کینویک
نومید اتمکان بی سندن حاشا

کوری بیه اندی کا مقصودی
زخنه اوند اوزوردری بخار
زخنه ایشدیم اویش یوسن کلور
بینه زخنه اولارده چاغدر
بلدی زخنه اویدر وارچاغدر
بندی یوسن زخنه آند کورد
یوسن ایدر بیه عذک بکا
یوقسولک سکا التون ویریم
یوخسه کالای ایدر ک کسدرن
زخنه ایدر کالایه سندن واردر
سنگ لکدن کالایدم سکا
بیله سن زخنه بیه شامه چهران
کوز سوز اولدم غلقدن کوردی
سوز مرز بی همه دینویک
شندی اسلام دینه کورم شها

صیبه یوم یا قلدوی الوکی
سمن نه لایق سکا نه معبود اوله کن
معبود اولدور که قرله زرتور واردر
یوی کوی باره دن اولدور اباد
اکا ظایق منصود بیه ایشدور
یوسن اکا طایر دوجون اول غوزن
بندی طایسته اکا بوز واروب
اول قابریه وارنت اولر نا اولمید
یوی دیوی چو کدی بزی ورسنده
شندی بیه کن سینی بلدی واردر
شندی کلام و نرسینی قلام طلب
یوی دیوی زخنه ایمان کتوردر
کیروقلن یوی ایلنور صاندر
واردی کیر وار چکیننده کیرور
حقیقه بوغور او میدی ک یغادی
ایکی باره ایله یوم سینی ک
بیه سکا طایانه مقصود اوله کن
هو یوندر حاشا لوجا بینه کورد
اندن اوزوق بو قدر واردر بالی احد
ای سونق اتق کسه بیه ایشدور
قرلیکن صره ایدی اول غوزن
دیلمنه حاشا کت اکا یول واروب
اند حاشا بیه عیلام اکا او مید
اندی ویش کلامه سکا بار تیف
بوغنه جوی ایلین ایله واردر
بکاسن وار دیله کوی بیه جلب
یونوزی بی بینه ایه قدی سوزدر
عشقینه اسلام دینی یولن طوندر
آه زادی ایلین یول او بوزوردر
تکوی جومردر اکا لایق ایشدور
کوردی

هلهه كوردی بو عشمی بسمه
قور قذرك اتكردن الو كوردورده
بو عجمه باده كسه اولدورده با بوزمه
ایمدی سرکه بی ای شهر باد
اودر معیال بو کنگور ماردر در کون
سینی کوردی کدی بیتم دیلگون مر
اندی ز طره بوسوزور واردر سکا
نیمار اوله دیو یازین کرسکله
شکر ایدورین جوزون بوزدر
نه سکا کوز اید وارده احمد
بون بیچاره قولکه رهه یاله سن
طب قور کوز یاشی اولدی بیچار
ای قمو عشمی له احسان یلین
حق تعالی قدرتون کوردی زاری
کیم زرخنه در دینه اوله میلم

زرخنه ایدور بوسنه کیم جانیتم
بوسا عجمی قچو کی طرنا مدک
بن نند و که اچو صد صندرم
یور کور اچنده هکون اولینار
شفا عت ايله کک بوعینار بکون
اوز که سکا نه دیو مری بکوم
یوسف بی الشید قلدی صکما
دون بکون او بکه واردریدی نه
دوردری زرخنه نه اوسه واردر
دیدی یارب ککا ایله مدرد
قا مور لیک ایشی سرکن دورن
ایمدی بزم ایشی دی اوجا کاد
ای قمو زولورده دوزان یلین
بو بی دیدی زرخنه زاری یلیدی
وریددی جوی ایشی اولدی قیدیم

بن بولور سنده هر وین حقیق دوردر
تکری بودر کن اندک بیغایری
بو بی دیدی بو معنی کوزوردر
اولدی ایمان شهان در چون سوزری
زینله اسر کدی کوردی ضعیف
طو لدری بیغلق کوزری اغلادی
اندی زرخنه سون بی سوز صبرین
ایمدی عشق درن بیتی نشان کوزدر
کوستور ایددی بیدی کوریم قوی
زرخنه ایدر بوزو کی صوفیال ککا
بوسقور اولم قچسینی اوزره در
بو کون آه اندی زینغا اود حقیقار
یا ندی اول قچی جمل کبی ای یار
کویوسف قچسینی اتمان بیدی
کوردی یوسف کیم الو کوردی بوزدر

سند که احسان چیدر بو قدر
دینو که کورم سنک اولدم لری
بوسنه قوشو شهان کون کوزدر
بوسقور لیک ایدر جوی کوردی وزری
اندی قوش بویخار وری جوی
اغبار کون زرخنه کورنه دیدی
هده بی سون عشق قوی زار صبرین
کیم کوردر کوزر و صباه بو همان کوز
چنکه زرخنه ایشی تختن آت
تا نشان کون کوستور عشق و سکا
اوی بی قمو لشکر کوز کوزدر
بوسقور قچسین الذره یقمار
یا نه یا نه یوسف الله ابرر
بوسقور آت قوی بن بنا بیدی
قچسین طرنا مدک کوردی بوزدر

حسنی زخینه پورو پورو
هم دیکن یوسفه اویشو سوزی
کیم دیموز زخینه کوره سوزینه
هم یوسف اولکن دعاید زخینه ال
کیم بولار دوزینه اوله دوا
کلدی یوسف قاتنه سوزی پورو
اندکی نسی صابو کرسوسون اکا
خلوت اولدی قامی سوزدی کور
قدردن باری شنگله نه قیسه
دکوردیم نور اولمشده کوزینه
زخینه کورمن کوزینه پورو پورو
صانه یمن پوزدی مانه تیات
سوزیشکله قدرن پوزنکر نوز
پوزینه یاق کیم حسن اولور

قدردن بون اکا کوزنوریم
دی اولد نیک اوله دراوزی
زخینه یوسف کوزسوزون اولمشده
کوزیم فنده یمن حسنی جمال
دعا قاسون بن الیم روم
جهان اولدی بیز اندی پوره
یوسف بیتی دی فی قلدی کور
خبر اولدی زخینه کوزدی لر
جهان اولدی یوسف زخینه
قاندی جهان اولمشده
صونه بهر انان فنادی طوتوز
باقدی زخینه کوزدی عیان
کندی اولما یمن وحی اندی
اولت ایاک باشده قبول اولور اولور

کلدی جهانیل یوسف قاتنه
ایداری یوسف سلام بلرب
کندوزینه ای مقبول یوسف
اولد یخار نسی یقزی وزیر
حق تعالی پوزدی کور
یوسف ایدر جهانیل ای
اشده کوزسوز قور کور کور
قاله مش حسنی می اولمش خضر
جهانی اندن نمانا ایوم
پوزور اولمشده یا جهانیل
کوزور اولدی جهانیل مشنه
همه پوزکن یارب اندک سترین
یوسف ایدر زخینه نیجه الام
ای الماعده دیدی پوزدی روم
دیددی جهانیل تم دون کور

اویشو سوزی سوزدی حضرت
ایدر اسون زخینه قاسون طلب
طیور اولمشکین نینا کلسون
دکلسون ایدی کوزور سوزون
پنجاه یوسف اویشو سوزی ایشدر
زخینه حال کور کور سندی
پوزدی پوزدی پوزدی دیناده
شیدی بن سلطان اولور پوزدی
شید بدن کوزین ای نیده پوز
اویشو حاله کوزینه اولور جهانیل
اندی ای یمن بلور سون نینله
کیم نه دیدی زخینه یاق
کوزسوز اولمشدر نوزیش نه قله
نه پوزور سوزو ساطاعتم
کوزسوزیم یوسف حسنی سوزدی
قاندی

بوسنی ای ایشد تجلی سولور
 بوسنی لجنون آده خونجی دوگون فلور
 زرخه ایله کیم مرادینه د کسه
 پایی یاخ کیم ایکسی اقدیلر
 بو زور زور زوری کیکا فو کیکا غنینه
 که منقشه بیلس کاه سنبلون
 کاه یا ایشور و رشک اوستند پور
 ایدر کون کوجیه کورک اله
 لجنه خاییدور سکانه قلدور
 او زور زوری بیله اول جبار ضفا
 زرخدن بوسق مراد بی زور
 زرخه ناک قوغا منس ایلند نور
 دور زوری زرخه دورای کوزل یا شا
 اولدک سنی قنی سور زوری
 المدی اول کیشی سنی له

اول کیکا قلم صارویه دوشیدی
 کندی اول کیکا صیسی پینه
 بینه اجدادی کیکاغی کورک
 کور بوری سور و طاله بکوردی
 نه دیسور خوبلق آنک سکا
 صبران اولدی باوی قلدی کندوزن
 صور زوری زرخه وار دی بیلور
 دویغه قصد ایلدی ای بینه
 جکادی بر زوری اردا کین زرخه
 بون سویم بینه کون چخا سیرت
 کل افوزور لور بیده لور لجه لور
 بونی دیسور اول زرخه
 کجادی بوسق خنده کند و زور
 بوسق ایدر یا زرخه سوسیلکال
 زرخه ایدر رضی اولدور بون سکا
 شول تینی کیم قزله بینه
 بینه وردی زور جلد بر بینه
 ظاهر اولدی اولده قلفلاری
 قفسه یی دینی هلاله کیزدی
 بوسق ای کور کجک قلدی کلکا
 دک دریک کلدی بر نون اکسوزین
 زرخه دخی جگنور اندون کور
 قجادی زرخه بوسق و رشدی اربنه
 اندی چخه بو بینه بر رشک جانک
 نه زور ادر سوری سن چا سیرت
 اکی بار اولدورق بیلد خورش کلام
 دوروی زرخه دخی کور دی سیرت
 زرخه دخی یا ننه کنور زور
 راجین اولدی کور ای کیکا بیکال
 هتکه حق نکوری باوی قزوری
 بیدجی

سويله ابي افندورده بئي
وردني حنق نكدي بولاد چوق عيال
كيم بئي اسرايله اركان قفلور
بوستك اوغلا نلري ايدى ولاد
زخه ادير يوسن اونت ابي
چونكه زخه بوستور اولاد حال
اون اكي اوغلي زخا دان اولاد
قوي بئي اسرايلدي اولاد

بشيله لور بئره برسوزاي عريز
كي قئي كنهان ابي قزوق اولور
بشلاي خلق بوي بئي
اوي كچي بويوك كلدي رواد
اغلاي بونل قنوزاري زاري
بوخسه اجلقدن قوزوق نلويال
بونلارك بئوخ قكچي سويلدي
مصرو واراك انه بغدي قوزور
هم مصرو سولطان بئي قجي كوزوك
التوق ابقه كوزوك هم بيسله

نون اولدي ايتك نلور سئيب
اولر كا فوك كدي بئي بکلادي
اكار اولورم سوزدي بئي
صوبه بئي بكنه در انك بكا
با قنق صندي بئي صوبه بئيه
حاشا كيم انك ابي بكا دكه
خا طري اول قنقونك اولاد اولور
زخيه اند بئرف كو بئره بئر
اولر كوي اكار صسين دي عجب
دورلو كوزوك بولاد قونلوي
كيم ولاد چي سئيك معاللك بيسله
انلرك ايجنه بو قديك قفوان
كوزوك انلر كيم بئيه اولاد بئير
آخردا بوزوي قنور درديك
نقد اولور بئرف قنق بوزويال
كيم حرم ايدك او وقت شدي حارال

برضوان صورتی بولاد و لاله لور
 کیده مدیه بولادنه فالور
 بونیر قلدی بوسن عشقی دیو
 کیم نقاییه بوسف بوز اوز لور
 کسه ای کور صردی شکار
 ناکهان بوسفه باقدی اناره
 قودا شیری کوردی ای کور
 آه ایدوبن جعفر و یوسف اوز
 دوشندی اولیم بوسف عقلمی بیدر
 عقیلی کلدی باشنه کوریم نیدر
 اول صبار کوزلری باشی اقاد
 منظره دن اول کینلره بنفاد
 قودا شندی اوننی کوردی سیاه
 بونینی کور صردی بولاد و کیملاه
 ابن یامن و ده قالدی براشی
 بوسف اولدی بچی قودا شیری
 آنسی تاک آه ای قومادی
 ای بوسف بوسن سوریدر
 بونیزی کوردی بوسف قودا شکر
 بوسف صردی و زری یا دناشاه
 یخون اغلس ایون بوخیه آه
 بوسفه صردی و زری یا دناشاه
 علنتی ندور بولاشک سون کیملاه
 کیم و زری بوسف دیو طور اوز
 شول کینلر قانده وار بو کور
 صور بولاد کیم بولاد قندون کلور
 باد مشر قند بولاد کیم قندون کلور
 دینس لور کور کور بولاد و لور
 بونیزی کوردی اولوش کیم بنیار

چون اشندی بھفونیک اولخلوری
 قوزی لوز و غلین براق انتمک
 اول بولوغلمن کور قانده قودی
 بوسف بوسن کوردی ای
 اوندی دستور بولر بولر کیدر
 شھو بیله بھودی او قودی
 آنیم کیم مصر و اشقی انه بوسن
 بھر طفلک طوغری قانده وار لور
 او نشاء الله و ایستره بغدی بوز
 اولدی قی حدی کندی اصر لیدی
 دوزدی کندی کندی انر بوسن
 دون کونده اولیوبت سور دیر
 اوی دچی سنیق انجند بوزور
 بوسف کوشکی اوندی وار دیر
 حیران اولدی ناموسی قالدی طکما
 بوز قانده
 دوز لور بولوغلی بوزور
 ابن یامینی قومادی کتمک
 کیم ای کور ساکن اوله اوی
 آنلله آنلور بوی جی ای
 ایکستان قودی نصیحت ایدر
 بولای کیم آنلره دیر
 سلطان و اولدی دعا لاله بوسن
 هم بزم سلام اکا دوز لور
 اکلمه سیری نیر خوری کولور
 بوز فاک بولاد کیملاه اماندی
 عمر قلدی بار بولاد مصر بوسن
 مصر ایروب شرا انجند کور دیر
 کیم بیکم بوی بوسن وار
 انده بوسف اوزور کور کور دیر
 اوی دچی ناموسی کور دیر اکا
 بوز قانده

بویف سویلیو بولاد قلدی صلکا
 اندی ای قرد انلارم کلادی
 سیزده فالسون اوی تشو شیک
 ابوالهیم و غلام و ارخو شکرش
 انجلی بیزه ایلدی طیو
 علی بودور سیزه اندم خبر
 اندی بوسلطان بیزه وانلاری
 ایله ییم مهستی بودن سیزه
 کوردی بوخسول فقیر قاراموزی
 کی ضعیف کی ضعیف کی ضعیف
 دور لول انلار و کوی حلی طرازی
 کلادی برفصله ویزیری انی بیدی
 علی بودی کم ویش دیم سیزه
 بونلاری سوزین وزیر دکلادی
 چونکیم اینتدی بوسوزی اولولو

اولده بیزه سنه یوق لایق بوکا
 نینه شمعون آویردن سویلی
 بن دیوم علیتی بو ایشلی
 بوکشی دیو اتموزی ایشدور
 اتموز یقینب کرامتینه بو
 بوخسه نوزو کسبیری بویدر
 بهوره دوردی اولوقوشلاری
 دوکدی اوکومزه بیدور دی بیزه
 بیزی کوردی که اسکردی اوزی
 اولده خون دمی کوردی صغیر
 انجلی بیزی وه اوقودی
 غننبا به اولدی غزلی
 چون نطل اوزی اسکردی بیزه
 اولشو دیمه هوردی سویلی بیدی
 بوسفله کادی این دیری قلیو

بارک بونلر شدی بولون کلدیلم
 تکیم اسانسه بونلر دیو بوهر
 یوسف میرله ویزو طوردی وزو
 اندی کلای سیزی او قوردا شاه
 الدی بونلری سرایه کتوزور
 خلق بیزه بوخلوی اغس لایک
 انکا و شکر و حلوا و وزی ایش
 نولقد نعمت بدوردی نلره
 چو بی اندی نعمت کوزور بیلر
 اجد بیلر و ایشیری انلر بینه
 هوردی بوسوز بولاد ایلدی بیلر
 نعمتله اوشن بیزی قلدی عینی
 دید بیلریم اوشن اطان ویش بیزی
 بیزی بولونلر کای صانوی
 بویکیم قاره قوره حکمه کوجه
 کیدو کیمر خون و عبا و جردن بیزه
 اولکه

بینه بقدی لاور یوصو سیاه
بینه همان بولونینه کیدو بیس
اول ایلک قومی کلوب کورشدیلر
حضرت ایلریری بویندن تتر
بعقوتیک اوغلندری کلک لارین
سویلمدی کسه بزه بوسوزی
هریری اوتده وارین کنورور
بینه دونب کوریک نه سویلمدی
اوستونره دوغندی اندرلار
زیوا اولوروشندی شاه محترم
کیهر اولور کونظر قلسه طاشه
قاموی بی کا دعا ایلر ایلمدی
ایده بکله نه ایدی ائی عیدان
انرا کشیدری شاره بونله
اندن اوتور خلاق قویاریدی

بویف دیدی بونلری سنلاری
باش ووزین انده بونله طور دیلر
فتتی بولایم بولار ایشدیلر
بونله نعت کنورور شون طومار
کنورور بونله نعت وانلی
بونله ایدر صره کلور کون بتر
نشدی کوریم بون خلق بوز سورد
اوشوق کوری هریری ایلدی
دیر بیکیم بتره بویلی نظر
اول نظر دن ایوری بون بوقدم
مصر سلطاندن اول کوزلک پشا
بویله دیوه هریری کیدر ایلمدی
الابونله ره واریدی بونشان
بوسونک کور کونفتق بی انله
بیلر ده بوسوف بیسی واریدی

کوزی یا شی ارضق اولدی
انده کورور بولارک بوزوین
ایکسینی بیلمادی کیم دورور
کیم بولار قود انلار ایلمدی
کیم اول ای کیشدن خبر ویره
قود انلار دیر بلمه فسیب انلاری
اوی قود انلار دورور دیدی سنلار
ادی هم شهنور دورور انادی
بقدی بوسوف نه کند اوغلنه
شول بکنلرک فاندنه واریندی
بونلرک کوی بکن بکله کال
بیدر لاشکور بونلری اولغالی
واردی بوسوف وعلی ایشنت نقلاب
خدمت عزاز اکور ایلمدی
انده بولعق جمع ایدر دورور
بونلری

کندوزین کیمدی وارغلدی
بوزمان غلادی سالدی کوزوین
قود ایشتی کوردی قوشا قورور
دیدری ایسمان چینه کشیدر
بویف درکن کلدی جبرائیل بر
انلادی بوسوف اول ای بکنلری
کیم بهور ادرادی بوسونل
اوتدنه اولر بوسی قود انلار اخی
بویف دیدی جبرائیل کندی بینه
انلادی ای و غلام بوسوزم ایشنت
وار بولادی سنلری قونقلغیال
عزمت اکلال بولار سنلری
بونلرک کوی بکن ال اله
دیدر کلین بولاری طویلمدی
بونله قوشو صر چینو لیرن

ايمدي بيزون ابن ياميني ديار
 ديدني بيزونم سورمرون سوزي
 كيمي كوزونسي صوروار اولاد
 بيزونجي ديدك اسوزي وارين
 بلدك اول سلطان سي قاني سور
 ويولقي بيله الاموم كيمده نوم
 هفتكده يعقوب كادي بوسوزلوي
 يعقوب ايدوراري بم اوغلا نودوم
 زيرلر اوغلام ديليب الذيكون
 كلدوكوزيم بوني ده هم اله سن
 يني مسكين ايليه سيز قيفغول
 اولكده انك شدي دري كندي
 بونده مي كلدوكوز بوز مسكه
 سيزونجي بوسوزي بكا سوزلوي
 كور ايلك يمين ابلند ديدني
 كور مسكه ايني ديمي بولون ديار
 ديدني اولكده اولي كوز انا كوزي
 نيمه ديوشيفدون اول غلندي
 اشدرور غلدي اول زانديون
 ابن ياميني ديمي سندن ديار
 كله من دبر مسكه ايني ايله نوم
 آه قلدي طوله كلدي كوزلوي
 سيزه واردر دبريم چوت فلندوم
 بيدوب تورده بيهانه صالديكن
 ايله سن ابلان قناه سيزه
 يايي قلدم بون اولدم رولو
 بوز كيمه ديمي زكي بندي
 قاله يا اناي دوشنك امكده
 ويوموزم سيزه بون ديلك ايل
 دوزدي اوغلا نوري بيه سوزلوي
 اندي بون

اتند بركم كوزني ايدور سنانا
 بيزونك حنكده قلشنوزياوز
 صحف براصمي اندوك ايليه
 سنجي اصم له تكريه ايني
 ايلنوز اول سلطان كوزسون
 بوني دبر قاصمي كا يولور
 كوزدي يعقوب بونلوي لسري
 اندي لاي ابن ياميني واردي
 ويوري ابن ياميني اول كوزلوي
 يعقوب ايدور قاني اول بغداد بوز
 دبر يايو چو الذي اجد يار
 دوكد يار اول بغداد اولدم سوز
 اقلدي بيه چولدن چينقار
 يعقوبك اوغلا نوري شاد واردي
 قاني صلور اولدي اول بوزي غريز
 بيزولورته سكا قلد قخطا
 بوزون اوكلده سنك شاد بوز
 كوزده ويز بون بيه سيزه
 اند ايله ويوري بون ابن ياميني
 كوزده ويز كوز و صا غلغله بوزون
 انسي اوكلده قاصمي باش اولور
 سيز بولور سوزلوي اولدم سوزلوي
 بيه صاخ ايني قاقومه كنور لاي
 بيه يعقوب ايشن بونلوي ده بوز
 دوكل ايني كيمله ايله صا اوز
 هوزونك اندي باغ ششديار
 بغداد ايله كيمله يعقوب بيله
 ايني كوزلوي سوزلوي بوزلوي
 الا يعقوب قيفغولده طولدي
 اندي يا انايه كوزلوي بون سوز

اول بر زمره آنچه صورتی بکنه مش
 الورك اوله جمله ببله الدوراك
 ايلدك اتي دجی چون قلدي طلب
 ينه بولاد بولوه عرض ايلد بيلر
 اين ياميني ببله الذي بولاد
 واروين بفقن بكنده طور ديلر
 بيقول بولاد بيزه واردر بولور سورمه
 صاخ وراسن چونكه مصره واروسن
 بر فبودن جمع اولور كره بيزه بيزه
 ايك اين ايلين اولورن كبروك بيزه
 اول ايلد بولور لائق بيزين بيزين
 بر بيزون جمله كور بيز بيزه
 اول اثار اهل جمع بيزه بيزه كور
 قور ايشور بيزه بولاد ببله بيزه
 اولش صرله ورم ديري او بولور سورمه بيزه

انك چون بغداد ايله كز طمش
 ابن ياميني دجی الورك كيدرك
 ايشور بيزه بيزه كور بيزه
 ايشدا بيلد بيله بولاد بيلد بيلر
 كز شكول كلدي بيقول بيزه
 نه بيزه بيزه بيزه بيزه
 اولش صرله ورم بيزه بيزه
 چونكه اول شهر اوله بيزه بيزه
 برارده جمله كور بولور بيزه بيزه
 صاخ وراسن واردر اولور بيزه
 صافنك خلق بيزه بيزه بيزه
 بولاد بيزه جمع اولور بولور بيزه
 نه بيلد بيزه بيزه بيزه
 ديلد كه كه سيزه بيزه بيزه
 واردر كيم خلق او كار ايشور بيزه

بيله بولاد

بيله بولور بولور اكرام ايلدي
 ديري كورنه اولور بولور ايشور بيلر
 سور ايشور بولور بولور بولور
 بولور بولور ايشور بولور بيلر
 ابن يامين قالدي نده ياكوز
 زير ايشور بولور بولور بولور
 ايشور بولور بولور بيله
 ابن يامين دجی بولور بولور
 ابن يامين بولور بولور بولور
 كره بيله و بولور بولور بولور
 كسه بولور بولور بولور
 مصر خلق بولور بولور بولور
 برارده اولور بولور بولور
 قلده بولور بولور بولور بولور
 ديري بولور بولور بولور بولور

ديري بولور بولور بولور بولور
 كوه صولور بولور بولور بولور
 ابن يامين بيله اولور بولور بولور
 ايشور بولور بولور بولور بولور
 كز بولور بولور بولور بولور
 كيم بولور بولور بولور بولور
 قالدي كز بولور بولور بولور
 چادر سور بولور بولور بولور
 اكرام بولور بولور بولور بولور
 بولور بولور بولور بولور
 كيه كيه بولور بولور بولور
 ابن يامين بولور بولور بولور
 بن بولور بولور بولور بولور
 اندي بولور بولور بولور بولور
 بيله قور ايشور بولور بولور بولور

الالبوسوز ايدو پومر سكا ايشنت
 انه در قود اشلا ورمو دمج نومو
 الاسكا بوسوزم وارو در ينيه
 نه باور كو كور صدك كنهان ايلين
 سن نه خوش بوسر سكا ايتي بارك باز
 دوندي يوسف نينه سويلدي اكا
 كنهان نينه اولور اتام اتام
 بويت ديور يوسف صيفادي قوزيني
 قيمتي طشار ايليه اولمش بيهه
 ابي باشي لهال ابدي هم قيمتي
 ابن يامين الله صوفي ووزور
 تورك اولسون باغشلام سكا
 صيفدي قوزينه يكيني ووزور
 يني يوسف بويلدي اولارك دين
 مع كشيذور بيك يولدا اشلا ورك

اتدي كنهان دور ايلوموزي كينت
 بكا سلطان قصريني كوستور جانم
 انلوي بولام بو جانم سويشم
 سوزم اوشور كره بو عرك دايين
 كسه بوشاره بود يني سويلين
 قنده اوكوندك يودي ايت بكا
 يوسف ايلار نيندي كنهان نينه
 انه اوكوندم بو عرك ديني
 بولوزك وار يدي قوننده هم
 اولن اكي بيلك انون نيك قيمتي
 صوندي قوننده هاندم صيفور
 اتدي ال ابدي دور يدي اور قونلكه
 الدي ابي ابن يامين سويلور
 هله وروي قوننده حكدي بيلك
 يوسف ايلور قنده در قود اشلا ورك

ابن يامين بوسيله در زاري قودور
 ديدي يوسفه وار صبر ايكال
 اندي صبر ايكال صبر ايله
 اتدي يوسف ابن يامين قوزلور
 سندي حجي او تومده ابي قوشو له
 او تورد قلع صبر ان يوره اوزار
 بن دوه به نقابلن يوزو كه اور
 بويت ديدي صبر ايكال كندري مينه
 طونار يني كمشورب كيدي عبا
 يوزين اور يدي دوه به ندي كلور
 ابن يامين كوردي او تومده حزين
 وار جاعغ قاننده ويزدي سلام
 عي انجه يوسف ايكال سويلدي
 نيورن كلارك ديدي دار يندر
 سوزو كلدي ابن يامين سويلدي
 حقي نفعاي صبر ايله بوزور
 قود اشي كلارك كن اكا سويلكال
 يوسفك قاننده سويلشدي بيله
 اولمش سوزو كه كلاري سوزي يولدا نيك
 قوزوله ابي بوليني بولسه
 صوناي كمشور طوزورن اكا اولار
 حصره نك دور اولر ايكال كندور
 طوردي يوسف حجي اولدم سويلينه
 باشنده دولنده صبر يني كي قنبا
 اول سفاف ايلنده قود اشلا ورك
 دوه كن سوزدي يوسف كلاري نين
 طوري كلاري اولدي قندي قيام
 نه بكنسين بونده نيارش ديدي
 كيمك او غلبين يه نيارك ايلور
 يهنو يار غلبم ديوش مع ايلور
 اتدي

سني كوردون يوكتم اوينا دي
 بوستي قورده يدورلدون بوز
 اووش كيون چلاري كوكلم قيقونان
 تكري لطفدن سني سونورده
 خون غار يوسغه انه قاور
 اي نجه حصرتلري سوزورون
 نجه لوي آرويكون وصال اون
 نده سندر قامو دروك درماني
 نجه لوي صفور يوزون آذورون
 يا الهي محروم يلمه بيزي
 خون غار ووشو سوز قلمه
 ايشد ايمدي نيه يوسق ققمه سن
 استين بون بولوي توشلا رين
 كلدي بولوي قانق كوريشور
 جكومر ياندي قانق قاندي
 كوله ميشم غلام اذون بوز
 اولمشكن زنه قلديك اي سن
 هنكيم استيريسك اي ويره
 بيلنكم ندرنك قور ايشدر
 اغلركون نجه لوي كوردورون
 اي چخا و شوره صحت يوزون
 نجه بيلشاري نوميد آرف
 اي چخا كوز سوزون بولورون
 دكلكله ياروغه قامو مزك
 ويرصولن دككت يلسون سيزه
 اين يامين كورينه قلدي ورك ميزه
 كور بيزه او توره مشلارون
 اولمشور بولار وركيله قوجمشور

بيله كلديك دوزوشهر بولوشور
 بوارده شويله عاجن اولمش
 چون سين كوردم كوك ايشم و كا
 هولوش و صيت ايلديك
 هولاي كوزلوشون كوره سيزه
 اولسونكيم سيزه يا وركوزلور
 بون بولاري بيه ده بولم دي
 بولاري واروي بويك بولوم
 كندونك سرينه كلدي بيله
 اين يامين بولاري كوستور
 بوسيدريدي سنك ولد اشرك
 بولره ايركلدي همده بلكور
 الا سني دجي ارتوق سوز جهان
 خند متنده نوله اولدم بيله
 كوزلور بولوكله ننه ايلدم
 بيله كلديك دوزوشهر بولوشور
 بوارده شويله عاجن اولمش
 چون سين كوردم كوك ايشم و كا
 هولوش و صيت ايلديك
 هولاي كوزلوشون كوره سيزه
 اولسونكيم سيزه يا وركوزلور
 بون بولاري بيه ده بولم دي
 بولاري واروي بويك بولوم
 كندونك سرينه كلدي بيله
 اين يامين بولاري كوستور
 بوسيدريدي سنك ولد اشرك
 بولره ايركلدي همده بلكور
 الا سني دجي ارتوق سوز جهان
 خند متنده نوله اولدم بيله
 كوزلور بولوكله ننه ايلدم

اين يامين ادرارون بوز اشور
 سندي وني بن يا كوز قلميشم
 الا توكوروش سني صالدي كيا
 هم اتا موز دجي بيزه سويلدي
 ودي بيزه چونكه مصره ولسون
 بيوركون كورمكوز ديري نسا
 سندي بولايوني يا كوز قوردي
 بوسيف اير كال كيله لوز بولام
 الكي اين ياميني كندري بيله
 قوراشني كوردي انده او تورد
 اندي انده او تورد اشرك
 اين يامين ديري بولار ديك
 چنكه كوردم بولوي سوز جهان
 ديلر چانكه سندن آويله
 بوزومي يا نكه مناك اينه دوم

تنگیم ویرمیشد و در پیش برون
 او حمانه هود و قصود کونده
 معرفت اهلی و لاس بیچاره
 هما قنات کلر معسیت بلر جاهل
 استماع ایسه عقانته تهنه و بان
 کیم یوسف نه قلدی فی ایله لوم
 آتسیاه کندوی بیله یا زک
 قیویه کوروی چی نولر و عتی
 یوسنی اول قیوده بولر قلدین
 اکا اوج دور و عیب قلد قلدین
 چورده یان الوین طورر قلدین
 بولاری نقش مضمور در در
 هوروی اول یازوی بافت کورده
 اکده ظلم هوروی اذکر کلرین
 کندوزک و صفیدی کوشک طبعی
 دوشند بیکیم انوار لر بولار

بعلر و چی شرف و درمشد و در
 و لری کیم اول یا نوزخ ایلسر
 قانی قولان کیم یوسوزی بیله سن
 قوش لیدر و اوشوسوز لر بولر بیله
 ایلی بنه قلدور و حوش بیان
 ننه نفس بر قصده یوسف ایله لوم
 یوسف انده بر یکی سرای دورر
 آتسندن نیجه اولر و عتی
 دی کوران قیویه کاد کلرین
 و درین قود اشوری صانده کلرین
 اعلی خف سله لور و در قلدین
 قاموسنی اولس ایله یا زدر
 ناکیم اول قود اشلاری کاکیم
 بیله بونلر یوسفه نند و کلرین
 انجمن یازمیشدی اولر و لور
 اولسرایه دور و دور و خالیلر

قوریشناک و نینه آدی یار
 یوسنی حور و رین ادر ایلسر
 قاموسنلر کندی ستینه واردر
 اورده کسه ایله یی قبال قال
 چینه چخیشل اذدی سکا اوز قیب
 اول بلوزک قالدی بن یا مینه
 دوری تگری و برده یورده
 فاعل مختار و در فاعله اول
 صایه و ضد قیتی رهس ایلر اول
 ایلدی بیله عاد قومی صالاک
 این خطاب کورده و اوردی حور سن
 کورسیله یانی داود او غلبدر
 دنیا یه قافلر قافه حکم لیلدی
 حوق علی صورتا و اوردی نیناره
 نینه کافه قلمسینی بقری اول
 یوی فلدی یوی بینه
 ابن یا مینک قولنده بولدر ایلسر
 چونکه بونلر اوشوش حویلی کوردر
 دید بیکیم بلر زک اکا حالال
 ال کورن بیز سنکلا و در نصیب
 سندی دکله یو حوش شوری بیز
 قیمتی الله و برده کورده
 زی صفا و برده صد فده دورر
 بولر و در صومیر کورده کلر
 چون بوردی تگری زخ صومیر
 کهنده صالاری و قندی قیصر
 حکم قادی نسو حتم دیورده
 الا بولمادی اولومینه جارا
 بکنه مندی اول علی حمید
 کیم نلر ایلی یا حبیب
 بولار

سوی پلیدی بونل کا فولا ق اور
یا زانو کو دردی کو زینا ہی پاک دان
ایده ہم محسین آنک دکله سن
آتوره کیمه کوند و زینا پلیدی
بوی ننه فالدی اول قود اثن قان
بوسلایه کوردک اناک نشانین
یکورک اولدور و گنه بونه کورد
زهی یا زینش زینتی یازن کینی
ایک کوردون بور اولدور قونلی
ایتنجه ده یلکه قود اثن دردی وار
کوکلی ایتنجه بوزمان فکولایدی
بریسک ایتنجه بیه انده کورم
بونلرک سینه انده ایسوم
انلو و کله اوزکله برون وار
کچدیلس هر بوسینی و نوردیس

موی دیدی بوسلایه و وار
اندیدیم کیم بوسلایه بوسورن
اول صور ندر بوزی حوشه نوزن
یوسف اولدور ایشتر واریدی
کچیکسن قورده بیدرک ایث
اغلدوغین بود بوزوم هین
او صور نتم بود یوزده یازدور
نیجه کونوش بون یازن کینی
صنیم انلای صورت نیدر یازیلو
اغلدوغین بود بوزی شهر یار
یوسف آنلرک سوز بون دکلاری
اندی بونلوی بوزون کیموم
سیم بولارک ایزی بونی کورده بوم
یوسف انلری اولدور ان حشور
اولیس ایده هم بولارده کوردیس

یوسف ایدر اوزون او ایکندی
واردی قولدور اوزدی قود انلارن
اول سیرایه کور بون اوزور دیار
بوزنار اول قضری نفوق انذیل
او قودیلر بالیدیلر حکا بیتی
بوزرینه با قونن اقدی یانی
سویله قور قدی بوسقو و مغاری
بسی کلیدی بولارده بیدی
کسته بی بیدی اول انلاری
یوسف آنلری کور بولسر کیدی
یوسف ایدر بیه سی ملک کورک
بیه بوسلایه کینلر بوسلایه
بن حشم لقمه میال بولم
ایلدور کورک بایون ان اغلدور کور
بوسلایه کور کور خورشون کاد کام

کیم کله بوقصر و صه قاموز وار
کلدیلس بودی بوسلایه بوسلایه
هر بوننه کورده بالیش اولدور
اول ناقصتی قامصی کوردیلر
ننجه شول قور قدیلس بولر قنی
قاموسنک انشا عه اولدی بانی
کیم اوزدی کور لوزون باشاری
التفات ادوب بود بوز بیدی
اغلسور دی هر بوزی زاری زاری
بونلرک قانده کلدیلس بویادی
خونه صلا اوزکله نه دیمک کورک
بوصسه دی بوسلایه بوی حرم
الاسیزک حاکوزی بولموم
جیکر کوزی قنی صلا اولدور کور
نولدی بوسلایه زاری قور بوسلایه
بوسلایه

يوسف نلر و قانده وارضيدى بيله
 يوسف آده بونله اوكت ودر
 قوداشي فرداشدن اير بيلك
 دنيا نك اشبي بودر اكله كوز
 او شوبور سهه بونله اوكت ودر
 بونله نخت و كور ياش لادي
 ابن يامين آده نسنده بيلدي
 هنج نظر اتمدي آده اشاره
 كوزي يا شاي بغيري باشل ودر
 آبي يوسف كوز دردي نهان
 اسر كدي كويندي يوسف وزي
 يوسف ادر نيه اغلس سركينت
 بونلر قوداشلر ك بستي
 بيله سيله نغدي اغلس كوزي

كملري بونلار دونه كوكلن الد
 ديددي دنيا اشبي ذابم بودر
 آناي او غلادن اير بيلك
 عاقال اولدور دونه كوكلن ياوز
 حنون بوردري مصطفي كوزر
 هر بوسعي صوندي اولاشدن اير
 كسيده اوكله كله جج ديددي
 مشغول اولدي اول قوداشلره
 ابن ياميني كور قيفوي بودر
 كند و كوزيني ياشي آب روان
 كلدي آناي قانتنه سويار سوزي
 اغلد و غلدي نه سيله ندر اينت
 قيفوي كوزن كسي هم قيفوي بودر
 حنون اغلس سون كاسونه سوزي
 دوزن

دوزي بت يامين اولدم سويلدي
 وارصه دوزيم قوداشلر عتم
 يوسف بوز بيزيه لم حال بيله
 يوسف ايراي كينلر ايشل اي
 اندي بركيم حنون اوله اكا نيقوت
 يوسف اير خلق ايشنه بر طوام
 دوزدي يوسف اين يامين بيله
 حنون قوداشلر خلق اندي صغلام
 اندي اولدم اولدي كوزل نيشا
 بوز بلكوم واز در دستلر جانم
 كير و اول ايا او ايلنه بئي
 اي كوزلر ان بوزور طشار
 اولدور كيم غلدي بئي بوزم
 يوسف اير نكلر واز صورت
 سويار اكا سوزون بيلم عيلار

باشل قوزدي بوسعه اكرام بيلدي
 اكي كينله بيله بوزم اي اولوم
 ابن يامين اندي كوز دستور اوله
 اوله بونصلاه بيله بسون ايدر
 كوز سئله اولور سهه هئنه بوز
 يدوكيم قودرايا قوزي كوزم
 الذي كوزي خلقونته شوقيله
 كيم ايكسي بيله بيدر طلعاسم
 دونت اقباليله بوز حنون بيشا
 ايره بئي نوزوري سلطانم
 بوزور نون وار كوزيم آده اين
 قيفو در يامين دني باشلر نشار
 بئي ايلت آده ديددي اينت كوزم
 اوده يا قاسون ايكسي نجهانلر
 ابن يامين ايراي شاه جهان

تيز زنده كال بن كها سويل كال
 ابن يامينه اوزك بلد ووردی
 ابن يامندك يا شورمه بوزوك
 سندی اوزر مه طور واری اكا
 خوش سلام ووردی ناك حضرتنه
 عزت اندی ایاخ او مننه طور
 كال اوزر دوردی ای کوزور بلسی
 شول قوزیم دکدی طویط طویطه
 ابن یامین اشدر براه ایادی
 زاری قادی طویط ووردی بوزون
 دوردی یوسف طویط حضرت ووردی
 یوسفه کوزر سنک شرت سوزک
 بوزو یوسفیال که یوسفه کوزر
 یاوی قلدیم کوزو بولیم صان سنین
 قوزده بدر دای ای اولدی بیدی

کورسکا نیکم دیرسه دکله کال
 زواجبر ایل کلون سویلدی
 اوز غندل کوله دیدی اوزوی
 خنکه تازی بوردی بو دریکا
 واردی مشوم عمومی فائده
 ابن یامین چون اناک بوزور
 اندی خوش کلا ای جان باری
 واردی اوزر دوردی یامین یاننه
 تنه سی دیوین سویلدی
 یوسفی صری ای ایشا شخک سوزون
 بوزضان آخرا باشی خال دور
 ایدری بکن نه کوزکلور دوزر
 سنی کوزردون بوزکجا بوزور دم
 قوز اسم یوسفی کوزر صان سنین
 کچیک کوز بوزده ایزدی بیدی

اول صورتیم یازدردی بوصول
 کچیک کوز بوزده بدر دای ای
 بول ناک قوز ایشیم کلک دیدی
 بویف دیدی دمی زاری ایادی
 ابن یامینه دیدی سوزور ووردی
 طوردی ابن یامین ناک سوزوله
 کلدی یا کوز کوزر اولسر ایله
 اول صورتیم قوشونه چو کوزی دوزر
 قادی بوز یامین آنه دزدیله
 ابن یامینه یوسف شام بار
 یوسفه بوزغی واردی طریف
 اوزر دوردی یوسف اولر غنار قاننه
 اندی ای و غنوم سوزر ایشیم
 شول کوز اوزر طور واری ایشیم
 قوز اشدر اولر بکن واری سوزر ای

سیم اناک کو کولو پوزو ریت کوریم
 مینلو مرادرا کا صبرایت هلہ
 آنا مہ تہ دیو واروہ مر کریم
 پوسلہ دیدی پوسفای و علی طرد
 آنا سینہ واروی ایری یا یا
 دیدوگی ول یکیدہ سویدم
 اولیچا ر ایشند نجلادوگی
 زاری قلدی طیراغل واروی پوزون
 اندی پوسف قندہ درجامت جانی
 بن اندیم صبر فیال وارو کا
 اوشدہ کلمہ حفصہ نوکد پیری
 پوسف ایر و زاری فیفس کوز
 دیدی آنا م فیفس وارو لم
 نہ طوردی مینلو کوردی پوله
 واروی پوسف اندہ پوخانی بیوم

جانی اوکندہ قزبان ویدیم
 صبر قلسلی شدی ما نیکد کلمہ
 نیرتہ سکا خیر کتورید پور
 آنا سبی فائندہ شو لندیم وارو
 بن سنک امر وک اتمدیم ہما
 جملہ جانی کا معلوم ایلدوم
 پورہ دوشدی شو لسنک کوزی
 بندہ طوردی کما سوساری سوزون
 نولہ دیدی بکا کوسنوسک اپی
 نہ پوزو کوریم دیدیم سسکا
 نہ پوزو کون دیوانا ندہ سنک
 اپی کسکہ کورمدین پوتن بنور
 پوزو جی ناک پوزو ریت کور لہر
 ایشنت ایدی پوسف اندہ نہ فیباہ
 ابن یامینی دیار اندہ کورہ

اوکند لادن پوزو صبرایت اولشم
 نندو نچلہ پوزو کدہ نوزو جانی
 تہ کتہ سن دی سوزک طغور کون
 پوسف اوغای چون پوسوزک ایشدر
 اندی پی جی زری بلادک سنک نی
 یحقو پوغای پوسنوی پوت اوغلیم
 پوسپی صد بقکدہ دیواری ولو
 جندی ابراہیم آتہ یحقو پوزو
 پوزوی یا کوز سنی اندہ میرت
 پوزو اترا اولدی سنی تود ایشدر کدہ
 پوسف اولدور کوز نوزو ایش
 ابن یامین چونکہ زک کلدی
 سکدی اوروی پوزو کتوز پوت
 زاری قلدی پوزو ریت کوزی پوزون
 مینلو پوزو ریت کوزی پوزون

سنی کور لادن صانکدہ اپی پوسشم
 پوزو کما ایشندہ فینادی قوم
 یا پوسف سن یا پوسفای اوغلی سن
 کلدی کما فوشو دیشین ایشدر
 پوزو پوزو پوزو پوزو پوزو پوزو
 مصر طانی آنا مد و زاری ایام
 اولیم آنا مد و زاری نچنلو
 پوسف اولدور کوزیم سکا فوشو ریت
 ہم سکا باغشندی بلور کوز پوزو
 کیم پوزوی کما فوشو لادن کوز کدہ
 بندہ جی اوغلیم اندہ ای کتہ
 آہ قلدی زاری زاری اکلدی
 اوروی طیراغل اوغلیم نازو پوزون
 ساری کوزون بندہ کوزوی پوزون
 اکا ایشدر کوزو ریت ایامہ پوزو

سیم

اندي اتانم نيند ورتال بکا
 اورکعا غلري بچون دون کون
 نه ديم بر نلک احوالني
 کندي قوت فالدي هر کون حالني
 دو ورتا قوت قوت سر نلک اني
 دون کون ورتا سنين نلک سوزني
 بکون اولوني کور کون کلندي
 نبيج سنين ديلنه ياد اورد
 حاجتي بود کور ورتا سنين بوزک
 ايشت اول قوت ورتا نلک اول سکر
 حسن نلک دن جانده ورتي ورتون
 کوزي باشندن صورتي کوزي
 کجه سني کون ورتا دن ورتا
 کور ورتا سني بوسني بوني ورتا
 کورنه حسن نلک ورتا ورتا سنين

اندي دوريم سني اتانم غور
 عزم قلدي بوسنه کلدي کور
 قوت ورتا بوني بوسني اولدم کور
 کيم يقين اولدي شولدم جان ورتا
 بوزينه کور صوبي سا حبيب اولدم
 کوزون اچدي نفر قوت ايشنه
 اچدي اي کوزوني قوت ورتا ورتا
 کوزي باشي بوسني اولدم حجابي
 ننه کن قوت ايش بوسني اولدم
 نلکي قوت قلند ديره موزي ورتا
 شوق بلکم اتلوهان بورتا اولدم
 نهي نبيج قوت ورتا ايشاردي
 هب قوت ورتا بوني اخلد بوس
 قوت ورتا بوني بوني بوني ورتا
 ايشه باميني باشنه کور ورتا
 بشلدي

بوسني اولدم بامينه ورتا
 ابن بامينه سون ورتا ورتا
 واردي بوسني ورتا ورتا ورتا
 بوزينه اولدم ورتا ورتا ورتا
 ابن بامينه بوسني کوزي حلال
 بوزينه کلدي باشنه
 ننه کن باغ اوسته ورتا
 طوبن بوي بوسني حجابي
 اولدي بوزي قوت ورتا ورتا
 کوزي باشندن کوزي بوزي ورتا
 شوق قلند کوزي بورتا ورتا
 کورنه کوزي قوت ورتا ورتا
 ننه کن بوسنه کلند حبر
 بوزينه بوسني اولدم بامينه
 واردي بوسني ورتا ورتا ورتا

نه د یوم زیدی شورا انور یونوریک
یوسف اخی ایشو وین فلادی ه
اندی له یمن یونوریک بکره کینف
آتامک بندگی یوزوین کورم
اول کوی کوره میم یار تشار
یویله در یوسف مناجات ایلدی
صحن چور در در حاجتین قلادی روا
اولدی بن یوی برینده اریشور
ایلیجک مقصودین یوزوینکی
ایکی تودا انور اراده او زورور
یوسف ایلدر این یامین بن سکا
این یامین اندی سویله یوزوین
سینی کوریلدی بنم دیلکوی مر
صوردی یوسف کیم حال اولور ایلدر
این یامین دیری واردر عورون غم

سن کیندی یونور او ایشی زاری
زارینه اغلادی اول یوزوین ماه
بنه سندن دیر مر بر کونجه سین
او ییهر یا غنی یوزوینده سورم
ایوزوین سن آتامده بی بنسه
تکوی در کاهته حاجات ایلدی
عاقبت اولور دینده اولدی دوا
آتا اوغال اکی حسره نت یولیشور
عاقال اولان چکیده اولتوقوشی
بویزینده توشوق کونسن او زورور
بوجنر صور در یولیسین بنکا
کوجیابه کوردم کورکوط یوزوین
نه سوزک و ایدینه سویله ای کیم
اول حال لای سکا مشفق یار مودر
کورکوی خانق ندر طوره صرکت زینر
آتاماده

آتامده هم طعام بلیین اولر
اصیلی یوزوینشور اول کتار
افواج اولور غنی صفر دی خلاق
ورددم ننگ او حنه لوج دور لورده
برینه قورداق قورم برینده فان
چون ایشدی یوسف اخی کلادی
قورده قانی یوسف دیو اولور کونده
این یامین ایلدی کتان کورم
سینی آتاکون دلیوب الدیلر
وار دیلر نده سینی بنور دیلر
قیقنما قانده یو امشلر این
قورده بهنغان بلیوب قورادیلر
بیز این کوجک صانور یوزوینده
بند خیم او غنلار کوروسینی
تکده در دیک بوجان کونکینده

آتو کتله هم سینه سویلین اولر
خیمای مودر نینله اولدی یار
آتلور کتله کتورم کون کون
قیلورم اولور آتیه کوی کتیشاد
هم بوسیدی یوسف در عیان
اندی یوزوینشور در دیندی
مقصود کونده ایلدی دیندی
ایم عم مقصود بندری یوزوینده
ایلدی لوی نقره قجه دیلر
کوملکوی کبابا کتور دیلر
یعنی کیمه قورده یوزوینشور
آتام او کتله کلوب اغلادیلر
یا قادی بی حسرتک یوزوینشور
قورداق قانی یوسف اولورم سینی
بوزوینشور اسمایی او نیتیمده

بینه کو کین بو نلوك ال الهه
 کوره سنگه وناره نیدم هرمله
 بونلو کله بر اوون اوینا بوم
 کوره بوم بر نلوی طی بلا بوم
 بونره جون دور و احسان کورتم
 بینه وناره ایو بعد ای و برم
 فزیل التوت کبله ایله اولجه لر
 نغد و وناره یار سه و یزه لر
 بونلوی بینه ایلیته کور و درم
 بغدی نغده کبله ی که مدد و بر
 اول کورک سنگ جلی کله اوله
 سنه بونله که یو بوم یی اله
 چون نریه یوسیز بوله کوروله سن
 اسندم زن اول کبله ای غیزن
 قول و بریم سیزی و تدور و لر
 بینه تم قانومه قوندور و لر
 سیزه قانی سوبیم بر خضیه
 قای دیم الا و خلک اول کبله
 نیراف کورله کور و برک دیم
 قامی چون لوی بر و اسندیم
 استینو استینو هر کدم کله لر
 ای سنلک جملی کله بونله لر
 بو حقیق آبی سنی اوغری دیم
 بونلو و کله چون کله حیاه ایلیم
 یین سینی طوق تم قائمک دور و کن
 صورای قی بینه تامه وادوسو
 اتا بی ارب کله سن قانوصا
 اولدین بینه اومر حسرت شه
 اندی سن باور سوزی جانم جانی
 جونی بینه ایلیتی ایف

اویشوی بوی مقصوم بوم جانم
 سنک آدی کدی نچوم رهنه
 چونکله بوسن دکادی نلک سوزن
 کتک قلدی تکویا طوی بوزن
 اندی طی سکا کور و همیست
 حسرتو بی کیم کور سنور کور
 هله کور سنور دایک اویش قوراشم
 هم بریمسک آتامد حسرت نور
 آینه هم بکا اویش و رای بوم
 یوزویف اویدی بوم ایلیت بوم
 بشاردی اولدم بوشوی ایلیدی
 اویشوش بیتی اولقد م سوبیدی
 یوسو ایلا نکلک درک هنده
 اویشیم واد حسرت نه ابر مرته
 ایروزه یقین تامه ولدیست
 بیتی کور و قیغودن تپی یورته
 ایو جیل و لکون اولاصدی بکا
 کیمه تامک نیفا بیدم یوزن ته
 یلور و در سکا سندن دیلورم
 بونلوی ابر کور و سیم حسرت نده
 لطف احسان ایله کور مکنده
 بونلوی ابر کور و سیم حسرت نده
 سن جومر سیم توله لطف اولیم
 بینه دور و بی قورداشته سوبیدی
 بونلوی بوسن کای جانم جانی
 بوسور و راز ایدم دکله بیتی
 بونلوی کله شاد اولوب ابر و زور و
 بیتی

یوسف ابوری طوری و ارنلره
 ابن یامین اولاد چندت طوری
 کوردی خود انلاری ابن یامینی
 قاموسی طوری یاغی او سنند
 کوردی بیکم بلنن او در حسیه نوری
 اغلیس کنزک کوله کلداک حسیب
 ابن یامینه دید بیری جوان
 کورکلو نوری نوری انلادی
 سنی کوردان بروسو نوری جان
 ابن یامین نوزده و نوری حویاب
 الاونلاری قهقهه یلمدی
 ابوریامین دیدی بن کوردی
 سوسلر سسم فی صکا فانه سبتر
 آرنی کوردان بروسو نوری جان
 جویس ابورشدر کافا نوری نوزده

کوره سکنه بن نه دیور نوزده
 بنه خود انلاری فانه وارده
 شاد ختم اولدی بونلر جانانی
 عیجه فال دیلر نلک حسیب نلک
 نازک اولش بنه حسیب کوردی
 اند بیکم نه اوله اکا سبب
 بزک او شوشتری ایگمال عیان
 قیغلی کلو میزی نلادی
 سوبله بیزه حاجی ای دی سنند
 دهنیزله بونلر بیلد و نوری حویاب
 ایست بیدی ابن یامین نه دیدی
 کیممه صانوشوب بنه اوردی
 بنجا این سبتر فی نلاد اولد ستر
 دنیا ده مقصودم اولدی طاران
 وصال اولی سبتر بکا اولدی طاران
 جویس وارده

بونی دیدی ابن یامین و نوزده
 آند بونلر بن یوسف کوردی نوزده
 واریدی یوسف نوزده و نوری الام
 کوردی یوسف نخته نوری نوزده
 و کوردی یوسف بونلر صلا ایدر
 یوسف صرا ندی بولادی کوردی
 ایکن ایکن اولون بکوردی
 قاموسی نزه ایکن ایکن اولور
 ایکی خود اش بونلر و ایدر
 بونلر اکا دچی کوردی بونلر
 ابن یامین ایکن آنده صودی
 خود اش بونلر نوزده بونلر
 طوری بونلر و ایدی ابن یامینه
 نلانی ابونلر اکا نلانی بونلر
 خود اش بونلر نوزده بونلر

بوقشون و نوزده ای سنند وارده
 کانه بونلر کوردی بونلر
 کیم طوری کوردی قهقهه نوری قیام
 مصلی بونلر ایکن کوردی
 قزبال نلوت نلکله کوردی
 ایکی خود اش بونلر نوزده
 بونلر او نوزده کوردی بونلر
 ابن یامین بونلر کوردی
 ابن یامینی بونلر کوردی
 هر بونلر صونلر بونلر
 بانلر انلار صالیدی نلدی
 یوسف بونلر نوزده کوردی
 او نوزده خود اش نلک یا نلند
 اندی بونلر صونلر آنده بونلر
 بن اولی بونلر نلک دیدی نوزده

دوربت کادان هوروی بویلدیلر
شهرن وارینتی جن کوزی کوزک
الدو کوزانی سیزو کله بیلدیر
کیوتنه یانی کما ووروزک
تککه کوکلی کوزیارسه ایله سن
بولورسکان قاینش دوگک بیوه
دبلاک بیجیمه اولما بده کبسله
هرتکیم قلدی یانت بلدوره لومر
زیوالا بدهیم دیری بروروزول
اوشیله اولور بوجو عیدنی بیس
ایتسه کلوبانی دیورلوسسه
مالله اولور کلور بیدی
نسی اولور اکرانله ووروشی
کیردی اولر کینی لوردی ادا
قول اولور دی بیکم اولور بیدی

سین نیرک بینه طی نرسیر بیدیلر
بینه یوسف قورلوی بیدی بوزک
زیرکیم اولر کبسه نقره کبسه در
سنلک ایمدی بی تیخصتیرک
بیردی سیزی قویا و کیده وز
بونلر بیدور کال کوزی اولر
قنقنیزده بولورسه اولر کبسه
یاخوز ای بیرو شو بیلور اولور لوم
اوشیله هوز اولور و حبی کل
صحف ایشنده بویله کلنشد حمبر
اولر نسلدن نیکم و عوز اولدینده
مالا ایشی و عوزی لور بید
ایکی بیل قور لاور بیدی اولر کینی
ایکی بیلارن صکر قاور بیدی ادا
اولر نسل اده صحف ایشی بوی بیدی

اولر کبسه نقره کبسه کبسه
بینه مصران کما کوزور بیدیلر
ای ایشدن کینی اولدی جنوز
اولر کینی بولور ایله قور بیدیلر
هانجا بیزون او عوزون کسک بوزی
بهضات اولر کوز بوز یا زوزور
ای اولر کینی قانی ایشله لومر
اوشیله کوز اولر کوزی حبی
کبسه دیورنده کما شلر حبی
هانجا قوزوجی اکران بوز حبی
اولر کوزی دلور قور بیدی حبی
اندله قور قاری طاعت حبی
بیر بوز کینی بولور ایش قور
عوزنده کبسه بوز ک یا وور
اولر کبسه نقره کبسه کبسه
بینه مصران کما کوزور بیدیلر
ای ایشدن کینی اولدی جنوز
اولر کینی بولور ایله قور بیدیلر
هانجا بیزون او عوزون کسک بوزی
بهضات اولر کوز بوز یا زوزور
ای اولر کینی قانی ایشله لومر
اوشیله کوز اولر کوزی حبی
کبسه دیورنده کما شلر حبی
هانجا قوزوجی اکران بوز حبی
اولر کوزی دلور قور بیدی حبی
اندله قور قاری طاعت حبی
بیر بوز کینی بولور ایش قور
عوزنده کبسه بوز ک یا وور

اولر کبسه نقره کبسه کبسه
بینه مصران کما کوزور بیدیلر
ای ایشدن کینی اولدی جنوز
اولر کینی بولور ایله قور بیدیلر
هانجا بیزون او عوزون کسک بوزی
بهضات اولر کوز بوز یا زوزور
ای اولر کینی قانی ایشله لومر
اوشیله کوز اولر کوزی حبی
کبسه دیورنده کما شلر حبی
هانجا قوزوجی اکران بوز حبی
اولر کوزی دلور قور بیدی حبی
اندله قور قاری طاعت حبی
بیر بوز کینی بولور ایش قور
عوزنده کبسه بوز ک یا وور

بیزد کوزد او شایک ای شاکوزین
بیز او نومیز طوطی تکراری حتی
بوی بوز و قود ایشمن کول هله
او غیب اولدونه کرسده ایتمال
اوشوب و عاالانک صوبدریک یاوز
بودی واریدی قود ایشی اولو
او غیظنه کسه جگرزی یابن
یالنی کرحک دبو سویلریدی
ایکی بیامال تسنه قول ندیلر
کیم خدی سینه انکون و یوضنوت
ایلدیلر کال اولن ایشلریک
بونلر و حله قوشوع عرق ایلمن
بونلر ای غیظون اولریدی
ایشل ایلمن کونلر سوزه قلاخ درد
ایلمن حوی بوزلای نه ایدی

بوسوزیز واردر سکا همین
سیلی او غورلین اوشوب شتی
حقیقی بونک بوکلردن اولکله
بوت بیزدن بیزی بوندن کمال
بیز بونک و صینی سکا این وز
وارد اصلنه بونک یاوز حلقو
او غیظری اولو عی بو غیظین
آدی بوسلف و غور لوق ایلریدی
آینک هم بو غیظین طوندیلر
کوز و هوزله بیزلای کور مستوز
بوز دده بوسلفه قود ایشلری
بیلدیلر کیم بوسلفه بوسولین
بوسلف بوسلف غیظ صوزلریدی
اوشوب بوسلف بوسلفان وزر
بوسلف او غیظی بیلجه بیری

سویلدیلر بونلر قافون واریدی
قول اولور و اولو نوموز ایدانه
اندوردر دوه اولون بوکلری
ایشل ایلمن اوشوب سوزلری
ابن یا مین کونکرده بولدیلمن
سوز بیلر شهره بولدیلمن
سلطانة عرق بوسولین دوردر
دوریدی بوسول بوزلای کورده دی
کیله ی او غیظوب آلب کتیک
بیلدم بن سینه ای صاحب عرض
نیجه کله کوز و سده عزت ایلمن
سینه بکا بونک کیمی ایتمن قیلانه
قاصوکوزلای حای اولوشونک کیم
قاصون بکا بونک ایشلای ایلمن
بالن کتور بوسول بوزلای بوز
بوسولوز

بینه بعقوب ای قمن و غلنلریک
اندیلر بیزده اولور سده اولکله
اوشوب سینه شرط ایلدیلمن
بغدی دوکوب اولدیلمن قافون
اولوب اولو صوکوم کلدیلمن
اندیلر کیم اوشوب دور او ش کله
بوسلف ای قوشو سنده کوزدریلر
قوز بیلر بوزلای قوشون دوردی
بوسلف بوزلای کیشلر اندیلر
ایلیک بیه بوسول بوزلای عوص
بون سینه ای غیظوم قوشولدم
بوز بونلر ایلمن کالایلمن
اندون ایلمن بوزلای ایشلر بونی
چکنده بوسلف اوشوب سوزلریدی
بوز بونلر عوردی بوزلای بوزلای

ایکی نسنده یوسف انشاردی صدام
اورا سیدون اکا او تریک دیو یار
یوسف کنگاله اشیی یویدی
یوسف اولوندا اتک بویکوت
اوشرو این قوننده قوی یاریدی
کیه صانوز لودی فی او غور اول
اوغور دوز یوز لور سوز یاریدی
واریدی یوسف اول تکملدی
بیدور دوزی فی قارین اجلسه
خویدی اوشوی یوسف مکس
حاشنه اندک کیم یوسف او غوری
یوز لورک جانی ایله سوز سوز
بینه قوردا نالینه کور بیلدی
دیوی اشکوزی بلام وزد کور
مهلوم اولدی سوز کیم بالالادور

ای قوردا نشاردی کور دوزی قوردا
دکله بیدی یوسف بویکوت
کوجو جیگدک کنوزونه اول خولدی
الوریدی اول طها مدن بوکوت
ای قوردا نشاردی صی یاریدی
بویکوت قوننده کیم قوردا اول
الایوسف کور فی نیاریدی
بیدور دوزی یوشلره اولین آری
هم جی خلق ایله اول مختا جله
بوسیدون اکا او غور دیو یار
اینا لوزن ابد طو غری اولدی
یوسف بینه بیست ای دی سوز
قادر یوشلره کی خشم بیلدی
سوز لورک کور کوجی سوز کور
اوشوی سوز لور یوسف بوشلادور
ای نشاردی

ای بوشلار سوز یاریده یوز دیکر
نیجه سوز یاریده اولان اولندون
دیوی بوز لور کور او کور بویکوت
اوغور طوزدم دیوی بلام جی بون
زندان ایله ایکی سال انوش دیوی
کسیه بون کوج دیو کیم انوش
جول یوسف قوردا نشاردی کور دوزی بویکوت
دیو یار نیار ای شاه محترم
آنا موز لور بویکوت قانی سوز
یوسف شهیدی بوشه ووز
کوجیله قوشدی بیل بوز لور
هر نه قاسلر بیزه ای شکل
یوسف بوز کیم بارق جوی بیلدی
سوزی بوشلار دیو طوز نام قی شاه
سوز لور کور کور دیوی لور کور دوزی

کیم لارک سوز یوسف قوردا نشاردی
سوز نه نه جان واریش نه خوز بوز
قوشونه طوز ب کیم بیل بلام
تکه مشر عبیدر ای نشاردی ووز
جول تام اوله جی بوشلار کور دوزی
اولدر او غری سوز نسنده بوز
صانسنکیم قانوزی یاریدی جانی
آنا موز لور صرقت ایله قبال کور
یوله باقر نوز صرقت کله دیوی لور
بویکوت کله لور اول بالک نوز
کال نوزی طوزت ووز نه زندانه ای
دک کور یاریده ای با غشغیال
غذای محنت کیمله فی کور دوزی
زیرا یوز لور بون قانی کیم
بویکوت او کور قور لور دوزی دیوی

نهره اوردي زياران اهلي قوردين
كيم جليم بونلوك خشه من بيله
كيم بولارك كيسيله قوق تلوك
قوشون قوردي بونلوك بولوك كوروك
قيلج قلفاق سلاح اوق يايله
تكنون قوردي قوردي كوردي قوروك
نقد جاز بارسه اولاي
صانستنه اوده ياندي جانلاري
زره قالمادي كسلدي نه ديمه
بورونه با قوق زاريك قوروك
بلمز كيم ووشون ايئي نينه وز
زندان اهلي كلد كيم بيلدي
ديويهود اكله كورن سورمه له
ابن اوردي اول بوزوم بيلوم
بوز بوز كيم نينه لوم اولديك

بونلار نه وارون چاغ مدين
تيموش بونلوك اوقاسين صيفه
الوكيله صيفه بويه بونلاريك
واردي ماميلار هم واروده طور
كلدي ماميل قانته اوق بيله
واردي ماميل بونلار اين اور
كوي كوق تباري همه قالمادي
چقدي بونلار دن اوقاري
اول قوق نيم واردي بونلار هم
قوشلغه دكين بولار نه قوروك
اندي بولوك ينج بونلار وز
اوايز قوق نيم قالمادي
نه ايدي بوزه اوشدي بولار
ديدي دمين كلدي بولار اين
كوره مورده صوغ قوق قالمادي

آغوي ايلدي بدوركي اشون
بويه ديولدا باكي اف لوف
هوردي بوردور سوزوس بيلدي
قوراشين نجيه قوبك كيدكه
اندي بولاش اولار دور بونلار
اشنك اول سوزي بيه عم عيان
طوره لوم زياران قانته وارده لوم
مصل نينه بولاخ لوم صيفي
بول لوب قوراشين وارده لوم
بهوي ادي توكري ورموشدي قوق
بيلك كشنك اوري سدري دده
بوسف نلوك قوق نيم بيلور بيلدي
وارون زياران قوراشين اور
بوسف قانته قانته اوق اوردي
بوج بوز بوز قانله من انا
قوراشين

بوردي بوسف بولار نه قوراشين
طنه چقدي بولور زاري قوروك
اورون طاشوق ايلدي بولر
ديدي بولوك ينج بونلار لوم
اول قوق اشلاري بهور ده ديدي
اندي اوق چارسي بوقدر هان
وارده لوم زياران اوق يايله لوم
نهره اورب چاغشله ك قاني
بوزه قوشون كلنجي هوب قوق لوم
بوسوزيك قاموسي كوردي مصل
كوتون چاغشيد يبهود
نهره سندن بيلك كشي ووردي
بيلدي بوسف بولور ساور قوروك
بوشاغاي بوسف ماميل اديك
ديدي ماميل واروس بونلار نه

شمشاد به هشت کوسنور قلم بسته
 قوزون جهانری کوردن و حجار
 قاصی طبرغه و شوب غلادی
 یوسف ایدرانا کوزاغ لدره
 کوزانا کوز حرمی و لای ایدی
 اکاحضت ایلدم غ لدره
 ایدی واردا کید کوز لیا کوزو
 دوندیل بولر قلم یولار ایلر
 دیدیلر کیم صوملر باغناقیال
 یوسف ایدرانی سیزه سنه دیرم
 سیزه دورغ بولگوز کیدر ایدی
 بولر اینه صوری بوکند یلم
 وار دیلور ایلده جمع اولدیلر
 دیدیلر ایدی بیزه نغلا کوز
 نه کلور وار که الهوزون بیزم

او شولار لاروغلا غوزون بیزه کلدی بیزان
 او شول شادیه بعضی رادروخی وار
 بیه اولوغلا ندره انرا انسی
 اندوغ بوشدی بیزه او شول الح
 بولر او شول طله حیدر ایلر
 کلادی قوی لر بولر بیزه و قوز
 وار بیزه بولر بیزه یوسف قانده
 حویب بوزدی کوردی بیزه قاندری
 اندی یعنی نه قاور سیزه ندره
 مصر ضلعی ندره سیزه ندره
 اوز که بیزه یعنی اولدی بولدی
 ایدی سیزه کوزورک دیزدی ندره
 یعنی بولر بیزه دیزدی بیزه
 کوزدی کلادی قاصود اولدی بولر
 صوری بولر ایدی بولر بولر
 کیم اولوغلا ندره کوزولدی بولر
 انکی ندره بولر بولر بولر
 کیم رسولدر بولر بولر بولر
 نه قلا لدره دیدی بولر بولر
 کندی بولر بولر بولر بولر
 بولر بولر بولر بولر بولر
 حسیله یوسف اولوغلا ندره
 صانسیق کاکه ارسالان شاقدی
 جمع اولوب سیزه یعنی ندره
 سیزه حلیب بولر بولر بولر
 ندره اولوغلا ندره حسیله ندره
 دکوردی کلادی بولر بولر بولر
 دیزدی کوزورک بولر بولر بولر
 دیزدی اولوغلا ندره ندره
 انکی لدره کیم بولر بولر بولر
 مشابه